

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

**ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК
ТЕРИТОРІЙ: ТРАДИЦІЇ ТА
ІННОВАЦІЇ**

**SPATIAL DEVELOPMENT OF
TERRITORIES: TRADITIONS AND
INNOVATIONS**

**Матеріали I Міжнародної
науково-практичної конференції**

10-11 жовтня 2019 року

Київ 2019

УДК 711 : 332.1

Просторовий розвиток територій: традиції та інновації: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10–11 жовтня 2019 р.). К.: ДКС Центр, 2019. 218 с.

Видання містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Просторовий розвиток територій: традиції та інновації». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем просторового розвитку територій та інноваційних підходів до їх вирішення. У доповідях учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення просторового розвитку територій.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері просторового планування, містобудування, геодезії, землеустрою, будівництва та архітектури.

Матеріали подаються в авторській редакції

Шановні учасники і гості конференцій!

Від імені колективу Інституту інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури, організаційного комітету конференції вітаю учасників і гостей I Міжнародної науково-практичної конференції **«Просторовий розвиток територій: традиції та інновації»**. Наша конференція є корисною з точки зору широкого обміну досвідом та визначення основних напрямків просторового розвитку територій в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Регулярні конференції стануть доброю традицією і створять умови для обміну науковою інформацією та практичним досвідом, забезпечуючи залучення всіх зацікавлених осіб до обговорення та вирішення актуальних питань взаємодії суспільства в інтересах сталого просторового розвитку територій та країни в цілому.

Сьогодні економічні процеси в Україні все більше набувають просторової спрямованості, в якій територія стає самостійним суб'єктом управління і планування розвитку. Адже завжди перед суспільством стояла і стоїть проблема пошуку оптимальної моделі його просторової організації, особливості якої зумовлені природно-ресурсними перевагами окремих територій, економічними передумовами, що визначають доцільність і напрями виробничої діяльності. Тому пошук ефективної відповіді на виклики часу вимагає від науковців визначення шляхів реформування економіки, спрямованих на практичну реалізацію концепції сталого просторового розвитку територій. При цьому інноваційні аспекти просторового розвитку передбачають географічну інтерпретацію перш за все інвестиційної політики регіону (громади) з урахуванням економічних, соціальних та екологічних особливостей території.

Я глибоко переконаний, що лише спільними зусиллями представників науки, громадських організацій та влади на основі впровадження основних положень просторового розвитку суспільство зможемо забезпечити оптимізацію територіальної організації регіональних господарських систем та підвищити якість життя населення.

Бажаю учасникам і гостям конференції натхнення, цікавих наукових дискусій та плідної роботи.

***Директор Інституту інноваційної
освіти КНУБА, професор
О.А. НИКИТЮК***

ЗМІСТ

Авдєєва Н.Ю., Фіонова М.О., Авдєєва М.С.	
Особливості розробки концепції об'єднання міста-столиці Києва з акваторією річки Дніпро.....	11
Алексєєнко В.В.	
Гарантії прав на землю, щодо яких встановлені обтяження.....	13
Баран О.Р.	
Просторові параметри організації території як чинники ефективності сільськогосподарських підприємств.....	17
Безкоровайна О.М.	
Аналіз проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність із земель сільськогосподарського призначення комунальної власності.....	20
Бєлова А.І., Глиняна А.В.	
Теоретичні аспекти ефективного управління конкурентоспроможністю підприємств в нестабільному ринковому середовищі.....	21
Бистряков І.К., Клиновий Д.В.	
Публічно-приватне партнерство як механізм забезпечення сталого просторового розвитку територій.....	23
Бібер С.Г.	
Організація ландшафтно-просторових територій міських парків на засадах інклюзивності середовища.....	25
Бойко О.Л.	
Геопросторові дані – основа стратегічного планування території аеропорту.....	28
Брижань О.В., Решетник С.М.	
Методи побудови геодезичних мереж для складання проєктів землеустрою.....	30
Буряк Л.В.	
Проблематика витримки архітектурного стилю сучасної забудови в існуючому середовищі.....	32
Гарашенко Т.В.	
Інноваційні технології ДЗЗ в системі забезпечення кадастрових робіт.....	34

Глазирин В.Л., Кисельова Г.В. Інноваційні напрямки та перспективи формування сталого архітектурно-просторового розвитку міських територій (на прикладі м. Одеси).....	36
Глембоцький П.М. Геодезичне забезпечення оцінки земель населених пунктів з використанням технологій ДЗЗ.....	38
Голубчак К.Т. Концепція креативного міста. Архітектурно-містобудівний контекст.....	41
Гришук О.В. Аналіз процедури розроблення та змісту проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок сільськогосподарського призначення на конкурентних засадах в Україні.....	43
Демчук В.В. Проект землеустрою щодо встановлення меж населених пунктів...	45
Захарчук К.М. Нормативна грошова оцінка земель населеного пункту.....	47
Зінич П.Л., Мілейковський В.О., Шуваєва О.Ю. Дослідження роботи пасивного сонячного опалювального приладу в умовах тривалих хмарних періодів.....	50
Зінич П.Л., Перегінець І.І., Перегінець В.І. Кластерний підхід як інноваційна форма організації та управління життєвим циклом об'єктів нерухомості.....	53
Зінченко М.М., Мостовенко О.О. Інвестиційно-інноваційний розвиток – ключова детермінанта сталого розвитку регіону.....	55
Івахненко І.С. Економіко-діагностичний інструментарій обґрунтування діяльності стейкхолдера у підготовці та втіленні проектів ревіталізації міського середовища.....	59
Кирилюк Ю.І. Нормативна грошова оцінка земель населеного пункту як елемент економічного механізму управління земельними ресурсами.....	61
Кисельов В.М., Кисельов В.В. Архітектурні аспекти формування дитячих дошкільних закладів на складному рельєфі.....	63

Кістіон Д.В. Застосування методології і прикладного інструментарію інноваційного реінжинірингу для зміцнення конкурентоспроможності будівельних підприємств	65
Коваль Т.С. Сполучення структурно-аналітичного та прогнозно-статистичного підходів при формуванні альтернативних бюджетів девелоперських проектів у будівництві	68
Kolmykov A.V. The influence of spatial factors and productive properties of the earth on energy consumption in agriculture	71
Кондрацький В.О. Змістовно-процесне оновлення методичного підходу до практики залучення джерел кластеризації при підготовці інвестиційних програм у житловому будівництві	72
Коновалюк Я.В. Нормативна грошова оцінка земель населених пунктів на прикладі с. Горай Мурованоктуриловецького району Вінницької області	76
Krivenko O.V. Analysis parameters of macroclimate for design of high-rise bio-climate buildings	78
Круглова І. Г. Механізм формування земельної ділянки для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд	80
Кубанов Р.А. Шляхи удосконалення підходів до стратегічного планування розвитку підприємства в умовах сталого розвитку економіки	82
Куницький К.С. Трансформація системи інституціональних змін у формування маркетингового конкурентного середовища	85
Кучеренко О.І., Дикий О.В. Сполучення методологічних концепцій «економічної стійкості» та «економічної динаміки» в задачах оновлення операційної системи будівельних підприємств	87
Лещинська І.В. Запровадження євро адаптованого підходу в корпоративному адмініструванні будівельних проектів і програм	91

Литвин М.В.	
Формування системи управління виробничими запасами будівельних підприємств	94
Лич В.М., Омеляненко О.П.	
Вдосконалення державної регіональної політики та економічні аспекти сталого просторового розвитку територій	96
Лугіна Т.С.	
Вдосконалення підходів до фінансового регулювання діяльності підприємств в складі територіально-відтворювальних систем	98
Малихіна О.М.	
Функціонально-операційна трансформація інструментарію «стратегічних господарських одиниць» на ґрунті методології життєвих циклів підприємства	102
Мамчур Л.В.	
Розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки цільове призначення якої змінюється	105
Манцевич Ю.М.	
Ринкові відносини і просторовий розвиток територій	107
Мартінова Л.О.	
Особливості управління багатоквартирними будинками в умовах нового законодавства	110
Моклячук Л.І.	
Зелене зростання землекористування – шлях до сталого просторового розвитку територій	112
Никитюк О.А.	
Екологічні аспекти просторового планування територій	114
Новикова З.Д.	
Комплекс інтегрованих маркетингових комунікацій в діяльності будівельних підприємств	116
Новикова І.В.	
Управління конкурентоспроможністю будівельними підприємствами в сучасних умовах	118
Новикова І.В., Баранова О.І.	
Діагностика та моніторингу системи управління будівельними підприємствами	120
Петраковська О.С., Бєрова П.І., Богатир Д.В.	
Роль біосферних та природних заповідників у формуванні сталого просторового розвитку	122

Петраковська О.С., Михальова М.Ю.	
Види обмежень у використанні земель та їх вплив на просторовий розвиток.....	124
Петруха С.В., Максим'юк Ю.С.	
Економіко-аналітична та прикладна модернізація систем моніторингу рівноваги характеристик циклу девелоперського проекту.....	127
Пилипчук О.Д.	
Використання творів мистецтва як засобу в створенні екології простору інтер'єру.....	129
Плешкановська А.М.	
Особливості просторової організації території інноваційного міста.....	131
Поколенко В.О., Приходько Д.О., Горбач М.В.	
Модернізація діагностування стану економіко-управлінської рівноваги будівельного підприємства в контексті його життєвого циклу.....	133
Полубок А.П.	
Значення скульптурної пластики у просторовому розвитку архітектурного середовища.....	137
Предун К.М., Шевчук О.М.	
Аналітичні інновації щодо змісту та формату комплексних програм інвестування та будівництва.....	139
Прусов Д.Е., Биваліна М.В.	
Проблеми і методи модернізації районів масової житлової забудови 60-70-х років у великих містах.....	142
Рабченко Р.Д.	
Збір просторових геоданих засобами GPS та наземними електронними вимірювальними приладами.....	144
Ремінна К.Р., Авдєєва М.С.	
Сучасний стан аероклубів та напрямки їх розвитку рішення приаероклубної території.....	146
Рижаков Д.А.	
Зміна діагностичного та адміністративно-управлінського підходів у практиці зростання бізнес-потенціалу підприємства та зменшення ентропії його мікросередовища.....	148
Рижакова Г.М., Іщенко Т.М., Марчук Т.С.	
Рационалізація інструментарію фінансово-аналітичного обліку підприємств на ґрунті підходу «управління за цілями».....	150

Рижок З.Р.	
Застосування геоінформаційних систем для формування сталого просторового розвитку територій.....	153
Русевич Т.В., Цись А.С.	
Підходи до формування нової храмової архітектури в історично сформованому архітектурному ансамблі.....	155
Ручинська Ю.М., Баличев О.Ю.	
Застосування сучасних кваліметричних підходів в адмініструванні персоналом будівельних підприємств.....	157
Салій І.М.	
Просторовий розвиток територій.....	160
Самойлов О.О.	
Напрями удосконалення системи управління твердими побутовими відходами територіальних громад.....	163
Самойлова І.І.	
Напрями вдосконалення механізмів управління сталим розвитком територій.....	165
Самойлюк О.В.	
Формування нових землеволодінь для розміщення житлової садибної забудови на прикладі земельного масиву в м. Вінниці.....	166
Сивочка В.В.	
Ефективність електронної моделі просторових даних у сфері територіального устрою.....	169
Смілка В.А.	
Модель прогнозування розвитку населених пунктів.....	171
Согнікова І.М.	
Методичні підходи до формування системи управління персоналом, як фактору підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств.....	174
Ступень М.Г.	
Аналіз просторової організації території населених пунктів.....	175
Ступень Н.М.	
Сучасний стан просторового розвитку рекреаційних територій.....	177
Ступень Р.М.	
Просторові аспекти концентрації сільськогосподарських угідь.....	180
Тимошук К.О.	
Розробка проекту землеустрою щодо зміни цільового призначення земельних ділянок.....	183

Трач Р.В., Кошельна В.М.	
Інституційні, структурні та економіко-управлінські зміни в інвестиційному забезпеченні проектів житлового будівництва.....	186
Федорова Я.Ю.	
Економіко-аналітичні новації в забезпеченні економічної безпеки підприємств стейкхолдерів у будівництві.....	188
Циркун Т.О.	
Розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств.....	191
Цифра Т.Ю., Омеляненко М.М., Лацік О.Є.	
Соціальний найм житла в контексті сталого просторового розвитку територій.....	193
Чернишев Д.О., Дружинін М.А.	
Реорганізація організаційно-технологічного інструментарію енергоощадного девелопменту в будівництві.....	196
Чорна О.В.	
Напрями удосконалення організаційно-економічного механізму управління екологічно сталим розвитком на регіональному рівні...	198
Чудовська В.А.	
Інструмент просторового планування у контексті забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад.....	200
Чуприна Ю.А.	
Системний інструментарій вияву та нейтралізації відхилень при реалізації цільових інвестиційних програм.....	202
Шкуратов О.І.	
Проблеми управління побутовими відходами в об'єднаних територіальних громадах.....	206
Шпакова А.В., Шпаков А.В.	
Корегування змісту та підходів до вияву «рівня передбачуваності» характеристик середовища девелоперського проекту в будівництві.....	208
Якимчук І.М., Демочані О.Е.	
Формування оновлених стратегічних домінант при застосуванні підходу bsc до будівельних підприємств.....	211
Ярова І.Є.	
Особливості просторової організації лісового господарства в Україні.....	213

Авдєєва Н.Ю.

к. арх., доц.

Фіонова М.О.

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

Авдєєва М.С.

к. арх., доц.

Національний авіаційний університет

м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ ОБ'ЄДНАННЯ МІСТА-СТОЛИЦІ КИЄВА З АКВАТОРІЄЮ РІЧКИ ДНІПРО

Сучасний Київ, де сьогодні мешкає понад 2,780 млн. чол. входить до числа десяти найбільших міст Європи. Визначальною рисою київського ландшафту та унікальним як для столиці світового рівня природним утворенням є прибережні території долини річки Дніпро – ексклюзивна зона в самому географічному центрі міста [1]. Загалом водні об'єкти на території міста займають 6,7 тис. га, або 8,0 % території. Наявність такої унікальної території – це важлива конкурентна перевага міста. Однак, наразі її потенціал не реалізовано повною мірою – територія не є повноцінним рекреаційним активом столиці.

Метою «Концепція об'єднання міста-столиці Києва з акваторією р. Дніпра» є реанімувати цінні міські території Дніпровських схилів та київських островів для ефективного їх використання Громадою міста.

Акваторія долини р. Дніпро площею 9500 га – це каскад 37 островів у руслі річки Дніпро, а також прибережні до неї території, у тому числі, Дніпровські схили, заплави [1]. Найбільші з них утворюють унікальну екосистему, з неповторним тваринним і рослинним світом. Територія освоєна нерівномірно. З одного боку, у межах дніпровських островів є території природно-заповідного фонду України, інша частина функціонує як культурно-розважальний осередок зі слабкою інфраструктурою, що перебуває в занепаді. Основними проблемами для території, що розглядається є: великий антропогенний вплив на екологічну систему водно-зеленого київського діаметру; низький рівень благоустрою території; велику кількість сміття; наявність самочинної забудови; відсутність чітких правил використання цієї території; потужна промислова зона [3].

У процесі дослідження було виявлено економічні та екологічні порушення співвідношень площ територій господарського призначення і тери-

торій природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого характеру. Спостерігається масова забудова заплавних ділянок, яка всюди здійснюється руйнівним шляхом для ландшафтних комплексів. Сучасна широкомасштабна забудова провадиться без належного відведення побутових стоків (каналізації), що призводить до різкого погіршення санітарного стану берегової зони та мілководдю. У процесі дослідження була визначена необхідність у створенні нових рекреаційних простів, оскільки існуючий стан архітектури повною мірою не задовольняє потреби сучасного суспільства.

Новітній підхід щодо реалізації «Концепції об'єднання м. Києва з акваторією р. Дніпра» передбачає залучення студентів архітектурних шкіл для виховання нового покоління архітекторів, які будуть проектувати та отримувати фахові знання на основі уявлень про історико-культурні, соціальні та духовні тенденції розвитку столиці як європейського мегаполісу [2]. Дослідження здійснювалися шляхом пошукового проектування студентів-архітекторів, які у 2013-2019 рр. представили своє бачення території і окремих об'єктів [2]. При формуванні проектних пропозицій студентами було запропоновано наступні архітектурні рішення: збереження унікальних природних комплексів акваторії р. Дніпро; екологічний розвиток територіально-функціональних одиниць при відповідальному ставленні до екологічного стану існуючого природно-ландшафтного комплексу; збереження пам'яток культурної спадщини на території; створення системи благоустрою та озеленення території; врахування розвитку транспортної інфраструктури (в тому числі водного транспорту); створення (або розвиток) інженерної інфраструктури.

Для кожної територіальної одиниці в межах Концепції були запропоновані конкретні проектні пропозиції: 1) утворення унікальних природних комплексів, використання краси рельєфу, збереження ландшафту акваторії р. Дніпро, впровадження національних характеристик, що підкреслює особливості української культури та історії, втілення в архітектурі духу міста, традицій України; 2) сприяння поліпшенню екологічного стану атмосферного повітря, водного басейну, земельних ресурсів, збереження наявної флори, фауни та екосистеми озер, проведення оновлення зелених насаджень, дерев; 3) проведення функціонального зонування території визначення меж сільбищних територій, зон житлової забудови, громадських центрів, рекреаційних установ, об'єктів інженерної інфраструктури у відповідності з нормативними вимогами, заборона будівництва висотних споруд; 4) організація відпочинку населення та туристичної діяльності, екскурсій, оздоровлення, утворення паркових зон, зон рекреації, водоохоронних зон; 5) перетворення промисловості для нового використання; 6) організація транспортного обслуговування, створення нових мостових переходів; 7) створення суспільних зон, що об'єднують основні об'єкти

громадських комплексів.

Концепцію об'єднання м. Києва з акваторією р. Дніпра було спрямоване на вирішення ряду завдань, визначених Проектом «Стратегій розвитку м. Києва до 2025 р.» де координатором були Київська міська державна адміністрація.

Отримані результати Концепції апробовані на прикладі міста Києва, відпрацьована методика аналізу міських територій Дніпровських схилів та київських островів для ефективного їх використання. Результати дослідження доцільно використовувати у проектній практиці при формуванні плану заходів з розробки Генерального плану міста Києва до 2025 р.

Список використаних джерел

1. Стратегічна ініціатива «Дніпровська перлина» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dp.kga.gov.ua/uk/strategichna-initsiativa-dniprovska-perlina/meta-zadachi-korotka-informatsiya>
2. Авдєєва Н.Ю. Особливості формування архітектурного середовища в умовах розвитку території Києва в межах стратегічної ініціативи «Дніпровська перлина» / Н.Ю. Авдєєва // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук. техн. збірник / відпов. ред. М.М. Дьомін.– К.: КНУБА, 2015. – Вип. 38.– С. 194-200.
3. Авдєєва Н.Ю. Особливості підходу до реалізації Концепції стратегічної ініціативи «Дніпровська перлина» із залученням студентів архітектурної школи НАУ / Н.Ю. Авдєєва // Архітектура та екологія: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 29-30 жовтня 2013 р.: зб. тез. – Частина I. – К.: НАУ, 2013. – С. 14-16.

Алексєєнко В.В.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ГАРАНТІЇ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ, ЩОДО ЯКИХ ВСТАНОВЛЕНІ ОБТЯЖЕННЯ

Гарантії прав на землю розглядаємо як нормативно встановлені приписи та способи, що забезпечують реалізацію прав на землю у визначеному законодавством порядку, межі їх здійснення та методи захисту у разі порушення таких прав. До гарантії здійснення обтяжених прав на землю відносимо: законність та верховенство права; непорушність права власно-

сті на землю; забезпечення захисту права на орендовану земельну ділянку нарівні із захистом права власності на земельну ділянку відповідно до закону; встановлення невичерпного переліку способів захисту прав на землю; юридична відповідальність за порушення чужих прав на землю; а також ряд інших гарантій прав на землю, що знаходять своє відображення в нормах земельного законодавства.

Серед способів захисту обтяжених прав на землю виділяємо такі, як судовий, адміністративний (звернення до органів виконавчої влади та правоохоронних органів) та самозахист.

Встановлення обтяжень прав на землю так чи інакше впливає на право власності на земельну ділянку шляхом звуження (обмеження) прав власника земельної ділянки, щодо якої встановлене обтяження. За таких обставин право власності потребує відповідного правового захисту – гарантій, які б не допускали перевищення обтяжувачем своїх прав, і відповідно забезпечували законний порядок реалізації права власності з урахуванням встановленого обтяження.

Згідно ч. 4 ст. 13 та ч. 2 ст.14, Конституції України право власності на землю гарантується, а також державою забезпечується захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальна спрямованість економіки [1].

На розвиток таких конституційних положень законодавець у ст. 152-154 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) визначає, що держава забезпечує громадянам та юридичним особам рівні умови захисту прав власності на землю. Власник земельної ділянки або землекористувач може вимагати усунення будь-яких порушень його прав на землю, навіть якщо ці порушення не пов'язані з позбавленням права володіння земельною ділянкою, і відшкодування завданих збитків [2].

Як бачимо, нормами Конституції України та кодифікованого закону передбачено, що право на захист права власності гарантується, а будь-які порушення права власності мають бути усунуті, збитки відшкодовані.

При цьому, зауважимо, що з приводу захисту інших прав на землю, таких як право оренди, право постійного користування, право сервітуту тощо, у разі їх порушення законодавець висловлюється досить некоректно, про що йтиметься далі.

Серед науковців дослідженнями у сфері гарантій захисту прав на землю займалися Н.В. Безсмертна [3], О.А. Вівчаренко [4], В.П. Грибанов [5], А.М. Мірошніченко [6], В.В. Носік [7], О.М. Туєва [8], частково О.Б. Гупаловська [9].

Однак, названі дослідники займалися переважно вивченням гарантій права власності на земельну ділянку, при цьому цілий ряд інших прав на землю, зокрема, право оренди, право постійного користування, право сер-

вітуту, емфітевзису, суперфіцію тощо, які також можуть бути обтяженими правами третіх осіб, залишаються поза полем зору науковців.

Метою даної статті є дослідження юридичних гарантій здійснення прав на землю, як права власності так і інших прав, визначення рівня їх нормативного забезпечення, а також формування власних позицій та можливих шляхів удосконалення правового регулювання.

Гарантії права власності визначені в ст. ст. 13 та 14 Конституції України [1] та ст. ст. 152-154 ЗК України [2]. При цьому, відносно захисту права користування, а також інших прав третіх осіб на чужі земельні ділянки можна припускати лише виходячи з положень ч. 2, ч. 3 ст. 152 ЗК України, де, зокрема, згадується про право землекористувача вимагати усунення будь-яких порушень його прав та передбачені способи захисту прав.

Зазначимо, що гарантії захисту інших прав на землю є не менш актуальними, ніж захист права власності на землю.

До прикладу, права користування земельною ділянкою орендаря можуть бути звужені (обмежені) правом проходу (проїзду) сервітуарія через дану земельну ділянку. При цьому, у разі перевищення сервітуарієм дозволеного йому об'єму прав, порушеним буде право орендаря, відтак відповідних гарантій захисту потребуватиме право оренди земельної ділянки.

В ст. 10 Закону України «Про оренду землі» визначено, що передача в оренду земельної ділянки не є підставою для припинення або зміни обмежень (обтяжень) та інших прав третіх осіб на цю земельну ділянку.

Поряд з цим, ст. 27 Закону передбачає, що орендареві забезпечується захист його права на орендовану земельну ділянку нарівні із захистом права власності на земельну ділянку відповідно до закону [10].

Таким чином, Законом України «Про оренду землі» захист права оренди гарантується, однак за нормами ЗК України способи захисту права оренди чітко не визначені, що може затруднювати, ускладнювати порядок здійснення орендарем його права на захист.

Іншим прикладом необхідності захисту прав третіх осіб за землю, зокрема сервітуарія, орендаря, емфітевта тощо, є ризик припинення їх прав в результаті реалізації земельної ділянки, що була предметом іпотеки.

Зокрема, за положеннями приведеного вже Закону України «Про оренду землі» (ч. 2 ст. 32) договір оренди землі може бути розірваний за ініціативою орендодавця. Враховуючи, що у заставних відносинах, право власності на земельну ділянку може перейти до іпотекодержателя, саме останній вправі ініціювати питання про розірвання договору оренди, який би не ставився до розірвання при первинному орендодавцеві (власнику) земельної ділянки.

Подібні наслідки можуть настати також в договорах про встановлення сервітуту або ж емфітевзису, сурперфіцію. Адже згідно ст. 102, ч. 5 ст. 103 ЗК України, земельний сервітут, емфітевзис, сурперфіції можуть бути припинені за рішенням суду [2]. На наш погляд, така норма може стимулювати нового власника (іпотекодержателя) до позбавлення земельної ділянки від різного роду обтяжень, в тому числі від прав третіх осіб на земельну ділянку.

Таким чином, належного правового захисту потребує не тільки право власності на обтяжену земельну ділянку, а також і інші права третіх осіб щодо обтяженої земельної ділянки (право оренди, право сервітуту, емфітевзису, сурперфіцію тощо).

Виходячи із зазначеного, вважаємо, що з метою забезпечення належного правового захисту прав третіх осіб на землю (що також можуть бути обтяженими), в тексті ст. 152 ЗК України необхідно більш чітко визначити, які саме права підлягають захисту.

В свою чергу, В.В. Носік в своєму дисертаційному дослідженні визначає наступні конституційні гарантії реалізації суб'єктивного права власності на землю громадянами, юридичними особами і державою: а) гарантованість здійснення права власності на землю; б) верховенство права; г) законність; г) рівність суб'єктів права власності; д) свобода волевиявлення у здійсненні права власності на землю; е) вільне володіння, користування і розпорядження землею; є) непорушність права власності на землю [7, С.21].

О.М. Туєва також виділяє гарантії прав на землю, серед яких: а) законодавчо встановлені рівні умови захисту права власності; б) недоторканість меж і розмірів земельних ділянок; в) самостійний захист права цільового використання землі; г) відшкодування збитків; г) непорушність права власності; д) судовий захист [8, С. 135-140].

На наш погляд, самозахист фактично є окремим способом захисту прав на землю з давніх часів, відтак виокремлення його юридично в нормах земельного законодавства стане формальним підтвердженням даного факту. При цьому, зауважимо, що самозахист повинен здійснюватися у відповідності до чинного законодавства та не суперечити моральним принципам суспільства, і не завдавати шкоди людині та навколишньому природному середовищу. Таким чином, нами виділено такі види захисту обтяжених прав на землю, як судовий, адміністративний захист (звернення до органів виконавчої влади та правоохоронних органів) та самозахист.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР// Офіційний вісник України. – 2010. - № 72. – Стор. 15. – Ст. 2598

2. Земельний кодекс України: прийнятий 25 жовтня 2001 року № 2768-III// Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 3-4. Ст. 27
3. Безсмертна Н.В. Здійснення громадянами права приватної власності в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: «12.00.03. – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право»/ Н.В. Безсмертна// Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2001. 19 с.
4. Вівчаренко О.А. Гарантії права власності на землю в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. «12.00.06 - земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право»/ О.А. Вівчаренко// НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. К., 2005. 21 с.
5. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав. Изд. 2-е, стереотип/ В.П. Грибанов. М.: "Статут", 2001. 411 с.
6. Мірошніченко А.М. Обрання належного способу захисту прав на земельні ділянки // Адвокат. № 1 (124). 2011. С. 26-31.
7. Носік В.В. Проблеми здійснення права власності на землю українського народу Автореф. дис... д-ра юрид. наук: спец «12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» // Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2007. 34 с.
8. Туєва О.М. Актуальні проблеми гарантій прав на землі сільськогосподарського призначення громадян України // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природо-користування. Серія «Право України». Вип. 165. - Ч. 1. - К.: НУБІПУ, 2011. - С. 134-142.
9. Гупаловська О.Б. Відшкодування моральної шкоди – зобов'язально-правовий засіб захисту права власності // Адвокат. № 8 (119). 2010. С. 16-21.
10. Закон України «Про оренду землі»: Прийнятий 06 жовтня 1998 року № 161-XIV// Відомості Верховної Ради України. 1998. № 46. Стаття 280.

Баран О.Р.

к.е.н.

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

ПРОСТОРОВІ ПАРАМЕТРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ЯК ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах посиленого розвитку ринкових відносин у сільському господарстві, які у свою чергу впливають на перерозподіл землекористування, особливої актуальності набуває проблема впорядкування території аграр-

них формувань, що має базуватися на врахуванні еколого-економічних чинників. В останні роки в наукових колах все більше уваги приділяється дослідженню питань організації території сільськогосподарських підприємств на ландшафтній основі, оскільки агроландшафти, як єдиний компонент природи, функціонують на сільськогосподарських землях. Склад і співвідношення компонентів територіальної структури сільськогосподарських підприємств та їх оптимізація передбачає формування збалансованої системи взаємодії різних видів діяльності і інтересів різних груп населення на певній території з урахуванням природно-ресурсного потенціалу, що забезпечує сталий розвиток аграрного сектора та відтворення природних ресурсів. Під час формування компонентів агроландшафту особлива увага приділяється просторовій організації та впорядкуванню угідь.

Таблиця 1

Вплив просторових параметрів організації території на показники ефективності сільськогосподарських підприємств в Сокальському районі Львівської області, 2017 р.

Показник	Групи сільськогосподарських підприємств за коефіцієнтом екологічної стабільності території			
	до 0,15	0,16-0,25	0,26-0,35	понад 0,35
Кількість господарств у групі, од.	74	22	15	7
з них фермерських господарств	67	16	3	—
Середня площа сільськогосподарських угідь, га	34,5	686,4	1227,7	2034,2
Коефіцієнт екологічної стабільності території	0,13	0,19	0,28	0,36
Розораність території, %	97,1	91,5	73,5	58,4
Питома вага еродованих земель в структурі господарств, %	25,1	22,4	23,8	22,1
Урожайність зернових та зернобобових культур, ц/га	44,3	56,7	57,1	63,4
Питома вага в структурі товарної продукції сільського господарства, %				
продукції рослинництва	94	91	78	73
продукції тваринництва	6	9	22	27
Середнє значення коефіцієнта спеціалізації в господарствах, од.	0,54	0,47	0,42	0,34
Виробництво продукції сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.) у розрахунку на 100 га сільгоспугідь, тис. грн, у т.ч.:	744,3	815,2	887,5	1204,2
продукції рослинництва	657,2	759,1	792,3	939,3
продукції тваринництва	87,1	56,1	95,2	264,9
Рівень рентабельності, збитковості (–) виробництва й реалізації сільгосппродукції загалом, %, у т.ч.:	35,5	40,1	47,5	39,1
продукції рослинництва	37,1	39,2	45,7	42,7
продукції тваринництва	27,5	13,2	24,8	19,1

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Львівській області та інформаційно-аналітичного ресурсу «Трипілля».

Агроландшафтна організація території направлена на покращення якісного стану агроландшафтів, що проявляється у їх збалансованості, формуванні стабільного та врівноваженого стану в межах агроєкосистем сільськогосподарських підприємств [1]. Проте, за існуючих ринкових умов господарювання, першочерговою ціллю функціонування будь-якого агропідприємства є одержання максимального розміру прибутку. Тож, постає необхідність у виявленні впливу агроландшафтної організації території на ефективність господарювання сільськогосподарських підприємств.

Безумовно екологічні та просторові характеристики агроландшафтної організації території впливають як на земельні ресурси так і на процес виробництва, змінюють умови праці та відпочинку населення, тому ефективність його проявляється в усіх сферах господарської діяльності.

Відмітною особливістю агроландшафтної організації території сільськогосподарських підприємств є досягнення оптимального співвідношення між ріллею, луками, лісами та водними територіями, збільшення розмаїтості сільськогосподарських культур на земельній площі, впровадження адаптивних сівозмін через їх диференційоване розміщення [2; 3]. Тому оптимізація територіальної структури сільськогосподарських підприємств вимагає економічного обґрунтування проектних рішень щодо складу і співвідношення угідь та аналізу впливу просторових параметрів на показники економічної ефективності виробничо-господарської діяльності. З метою виявлення залежності просторових параметрів організації території сільськогосподарських підприємств та ефективності їх функціонування, нами здійснено групування господарств Сокальського району Львівської області за коефіцієнтом екологічної стабільності території (табл. 1).

Визначення впливу агроландшафтних параметрів організації території на економічну ефективність аграрного виробництва дає можливість коригувати еколого-економічні показники в процесі планування діяльності сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Гуцуляк Г. Землеустрій сільських територій та формування оптимальної структури землекористування // Землевпорядний вісник. 2013. № 3. С. 46–48.
2. Шкуратов О.І. Оцінка впливу екологічних чинників на економічні показники аграрного виробництва // Вісник аграрної науки. 2018. № 3 (780). С. 51–55.
3. Гуцуляк Г.Д., Гуцуляк Ю.Г. Концептуальні засади системної організації сільськогосподарських ландшафтів // Збалансоване природокористування. 2018. № 1. С. 17–21.

Безкоровайна О.М.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

АНАЛІЗ ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ У ВЛАСНІСТЬ ІЗ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Особисте селянське господарство є важливою формою індивідуального аграрного виробництва, що дозволяє додатково насичувати аграрний ринок продукцією, водночас задовольняти потреби самих громадян у цій продукції. Також воно залишається одним з основних виробників сільськогосподарської продукції й основним джерелом виживання сільського населення України. Держава повинна забезпечувати охорону та гарантувати дотримання прав на земельні ділянки, створити умови захисту прав власності на землю, дотримання суб'єктами своїх договірних зобов'язань, цілеспрямованого та розумного використання земельного фонду країни, при цьому політика держави має базуватися на поєднанні інтересів усіх господарюючих суб'єктів аграрного сектора.

Головним інструментом держави у сфері забезпечення екологічного та економічно ефективного використання земель, є землеустрій. Завдяки його принципам регулюються суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею. Основним законом, який регламентує усі інститути права, у тому числі земельного, є Конституція України. Її статті встановлюють, що земля та її надра – це основне національне багатство, об'єкт права власності українського народу, що охороняється державою. Крім цього вона є територіальним базисом, який дозволяє громадянам, установам та організаціям не тільки вести господарську діяльність, а й реалізовувати містобудівні потреби, розширяти забудову, проводити реконструкцію вже існуючих об'єктів. Саме тому, в умовах постійного розвитку держави та її підприємств усіх форм власності, особливо актуальною є передача земельних ділянок у власність.

Розпорядження землями державної та комунальної власності здійснюється у спосіб, прямо передбачений законодавством: шляхом передачі їх у власність або надання у користування громадянам і юридичним особам. Передача земельних ділянок у власність громадян у межах норм здійснюється згідно зі статтями 116, 118, 121 Земельного кодексу України – шля-

хом викупу земельних ділянок під своїми приватними будівлями та спорудами.

Об'єктом дослідження є процедура розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність із земель комунальної для ведення особистого селянського господарства на території с. Кіблич Гайсинського району Вінницької області. Предметом дослідження є правові та процедурні особливості відведення земельної ділянки у власність для ведення особистого селянського господарства.

Виконано аналіз нормативно-правових актів, які регулюють відведення земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства та забезпечують дотримання прав на земельну ділянку. Також виконано аналіз проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, визначені основні складові геодезичних робіт, проведено розрахунок точності визначення площі земельної ділянки. Даний проект землеустрою охоплює правові, економічні та технічні документи, які містять розрахунки, опис, проектні плани, в яких обґрунтовуються і відображаються в графічній та текстовій формі заходи, реалізація яких передбачається при впорядкуванні існуючих земельних ділянок.

Список використаних джерел

1. Конституція України, 28.06.1996р.
2. Земельний Кодекс України, №2768-III від 25.10.2001 р.
3. Закон України «Про землеустрій», №858-IV від 22.05.2003 р.

Белова А.І.

д.е.н, доц.

Глиняна А.В.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В НЕСТАБІЛЬНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ключовим фактором забезпечення збалансованого функціонування національної економіки, а в її межах виробничо-економічних систем, є підвищення рівня конкурентоспроможності українських підприємств різної форми власності як на внутрішніх так і світових ринках. Наразі, кон-

курентія є однією з найважливіших складових механізму функціонування ринкового господарства, вона сприяє ефективному використанню потенціалу суспільства, раціоналізації поведінки господарюючих суб'єктів, впливає на умови реалізації товарів і послуг на ринку і стимулює виробників до виробництва необхідної споживачеві продукції.

Конкурентоспроможність підприємства завжди була істотною умовою успіху підприємств, а в часи глобалізації стала визначальним фактором їх існування. Проте, це найскладніше питання сучасного державотворення задля розбудови виробництва інноваційно-інформаційного типу та забезпечення збалансованості його функціонування і не може бути вирішеним без: розробки й обґрунтування теоретико-методологічних засад системних досліджень результативності стратегічного управління виробничими процесами в умовах ресурсних обмежень; оцінювання вимірів економіко-організаційного забезпечення процесів оновлення та модернізації як основних засобів, так і виробничо-економічних систем; розроблення об'єктивної методики оцінки та прогнозування результативності виконання виробничо-економічними системами специфічних функцій стратегічного управління господарюючими суб'єктами; розробка шляхів оптимізації енерго- й ресурсо- споживання із адаптацією міжнародного досвіду до сучасних умов функціонування вітчизняних підприємств.

Зазначене передбачає розроблення прикладного інструментарію, застосування якого дозволить здійснити: інтенсифікацію інноваційно-інвестиційних процесів; підвищення ефективності використання на вітчизняних підприємствах інноваційних технологій; інкорпорацію об'єктивних методичних підходів щодо ідентифікації вимірів результативності господарюючого суб'єкта з урахуванням масштабів розвиненості потенціалу сталого розвитку. Усвідомлення змісту й вагомості впливу інноваційних процесів на розбудову промислового виробництва інноваційно-інформаційного типу, що забезпечують збалансованість функціонування підприємств із дотриманням конкурентних переваг у різних галузях промислово-виробничого сектору стає можливим лише у разі забезпечення економічної безпеки, та запровадження у практику господарювання оригінальної концепції формування, нарощення та використання стратегічного потенціалу підприємствами в Україні в контексті елімінування системно-універсальних проблем досягнення високої результативності управління ресурсним потенціалом, резервами і можливостями підприємств в умовах ресурсних обмеженнях.

Список використаних джерел

1. Микитенко В.В., Барканов В. І. Засоби і методи системно-комплексного оцінювання-прогнозування параметрів стратегічного поте-

нціалу сталого розвитку України // Соціальні аспекти розвитку регіонів України: [зб. наук. праць/ за наук. ред. д.е.н., проф. Г. Г. Савіної]. – Херсон: Вид-во ПП Вишемирський В., 2010. – С. 127 – 139.

2. Белова А. І. Система стратегічного управління реструктуризацією підприємств: цілі, проблеми та перспективи: Монографія [Текст] / А. І. Белова. – К.: КНУБА МОН України, 2014. 294 с.

3. Білоусько Т. Ю. Вибір матричних методів в обґрунтуванні стратегії розвитку підприємства [Електронний ресурс]/ Т. Ю. Білоусько. –Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

4. Економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства: моногр. / Я.Д. Качмарик, П.О. Куцик, Р.Л. Лупак, І. Я. Качмарик. Львів : Літературна агенція «Піраміда», 2012. 208 с.

Бистряков І.К.

д.е.н., проф.

Клиновий Д.В.

к.е.н., с.н.с., доц.

*ДУ «Інститут економіки природокористування та
сталого розвитку Національної академії наук України»
м. Київ*

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Базовим орієнтиром для формування концепту забезпечення сталого просторового розвитку України можна вважати загальноєвропейський орієнтир регіональної політики ЄС на основі механізмів забезпечення саморозвитку територій через надання їм широких повноважень в управлінні територіальною економікою шляхом децентралізації, а також через залучення бізнес-структур механізмами публічно-приватного партнерства (ППП) до вирішення проблем територіального розвитку. Сутністю концепту запровадження євроорієнтованих форм PPP в якості механізмів забезпечення сталого просторового розвитку в Україні є перехід від централизованого управління природними ресурсами як окремими «сферами природокористування» до проектно-процесного інтегративного децентрализованого управління діяльністю таких, що включають всі види природних активів територіальних природно-господарських комплексів як бізнес-екосистем. Муніципалітет територіальної громади має стати інституціональним центром з використання природних активів як організатор і учасник PPP разом з загальнодержавними та бізнес-структурами і грома-

дьянами, що може бути реалізовано на платформній моделі господарювання та європейських принципах «належного врядування» і управління природними ресурсами за участі місцевих громад.

Три складові концепту управління сталим розвитком просторових утворень включають в себе публічно-приватне партнерство, децентралізацію управління природокористуванням та платформний підхід до організації економічних відносин. При цьому високоефективна інтеграція природних ресурсів до господарського обігу забезпечуватиметься через різноманітні механізми публічно-приватної взаємодії. Ефективність та сталість розвитку просторових утворень досягатиметься різноманітністю механізмів публічно-приватного партнерства, адаптованих відповідно до територіальної специфіки господарювання у різних сферах природокористування, а також на різних територіях країни та застосовуваних згідно до потреб територіального розвитку на основі знаходження консенсусу публічних і приватних інтересів у децентралізованій системі управління природокористуванням. При цьому ППП реалізовуватиметься в громадах шляхом відкритого, прозорого і взаємовідповідального прийняття рішень про укладання угод публічно-приватного партнерства між органами влади та бізнесом за дієвої участі населення у прийнятті рішень з використанням інформаційно-комунікативних можливостей сучасних електронних господарських платформ.

Практика забезпечення сталого просторового розвитку в Євросоюзі засвідчує що публічно-приватне партнерство є високоефективним інструментом економічного і соціального розвитку територій [1]. Основна ідея розвитку публічно-приватних відносин полягає в тому, що в умовах неспроможності публічного сектору до самостійного вирішення питань сталого розвитку, співпраця влади і бізнесу стає дієвим засобом залучення коштів у проекти розвитку територій, де державні та місцеві органи влади намагаються зберегти контроль та налагодити співпрацю з інвесторами. Практика свідчить, що в результаті подібного співробітництва між державою і суб'єктами господарювання, як правило, досягаються кращі техніко-економічні показники та фінансові результати господарювання, більш ефективно використовуються ресурси і майно публічного сектору. В європейських країнах публічно-приватне партнерство охоплює практично всі сектори використання природних ресурсів в економічній діяльності і реалізується в різноманітних формах, основними з яких є сервісні, концесійні та інші договори, угоди про розподіл продукції, а також спільна господарська діяльність, включаючи підприємництво [2].

На основі закордонного досвіду країн Європи та світу можна визначити пріоритетні напрями розбудови публічно-приватного партнерства в Україні відносно сфери використання в господарському обігу природних

активів, а саме: спільне використання публічними та приватними партнерами об'єктів природно-ресурсної сфери як джерел доходу, спільна організація підприємницької діяльності із використанням природних ресурсів як виробничих активів; спільне фінансування проектів залучення природних ресурсів до господарського обігу; публічна підтримка проектів залучення природних ресурсів до господарського обігу, довічне управління об'єктами природно-ресурсної сфери приватними структурами, їх квазіприватизація (дивестиція) механізмами довгострокової оренди, лізингу тощо; залучення структурами публічного управління громадських організацій у співпраці з бізнес-структурами до управління природно-ресурсною сферою, зокрема, для вирішення питань природоохоронного характеру, організація платформ публічно-приватного партнерства для ефективної взаємодії влади, бізнесу, громадських об'єднань та окремих громадян на основі сучасних електронно-інформаційних систем, включаючи електронні платформи громадських бюджетів територіальних громад та їх об'єднань, а також інвестиційні портали регіонів для формування та фінансування проектів просторового розвитку з використанням механізмів публічно-приватного партнерства.

Список використаних джерел

1. Дутко Н.Г. Європейський досвід державно-приватного партнерства [Електронний ресурс]: Державне управління: теорія та практика. 2010. – №1. – Режим доступу до статті : <http://www.academy.gov.ua/enfzh.html>.
2. Хусаїнов Р.В. Моделі державно-приватного партнерства: закордонний досвід та перспективи для України / Р.В. Хусаїнов // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2015. – № 4 (224). – 216 с., с. 177-191.

Бібер С.Г.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВИХ ТЕРИТОРІЙ МІСЬКИХ ПАРКІВ НА ЗАСАДАХ ІНКЛЮЗИВНОСТІ СЕРЕДОВИЩА

В Україні останніми роками ведеться велика і коштовна робота по адаптації середовища життєдіяльності до можливостей фізично ослаблених людей – маломобільної групи населення (МГН). До них відносяться:

інваліди різних груп, люди похилого віку, вагітні, діти дошкільного віку, дорослі з дітьми на руках або в колясках, хворі-хроніки і травмовані з обмеженням рухливості тощо.

Згідно з законодавством, планування і забудова міст та інших населених пунктів в обов'язковому порядку повинні передбачати створення найбільш сприятливих умов для життя, відпочинку і здоров'я населення. Розроблений ряд нормативних документів, які формують основні вимоги до проектування безбар'єрного середовища в будівлях і на відкритих територіях. Основною серед вимог інклюзивного архітектурного середовища є наступна концепція: середовище життєдіяльності повинно бути гуманізоване, тому благоустрій зони життєдіяльності людини передбачає забезпечення доступності МГН до всіх об'єктів інфраструктури, зокрема до ландшафтних об'єктів, перевтілення яких створить максимально комфортне перебування у ньому людини. Передбачається забезпечити доступність ландшафтних територій міських парків з врахуванням вимог і потреб маломобільних груп населення [1]. Розглядається важлива соціальна проблема створення безбар'єрного ландшафтного середовища. Вирішення цього завдання передбачає формування містобудівного простору на засадах універсального дизайну.

Розглянемо особливості організації територій міських парків та визначимо, як застосовуються засоби візуальної, звукової, тактильної інформації у ландшафтному середовищі для створення інклюзивності.

Особливості планування та реконструкції ландшафтних ділянок міст передбачають здійснення таких заходів, щоб пристосувати ландшафтний об'єкт для потреб МГН. Основні вимоги інвалідів до шляхів пересування стосуються осіб з порушеннями опорно-рухового апарату, яким необхідне безбар'єрне середовище, що забезпечувало б їм можливість самостійного пересування у загальнодоступних відкритих просторах. Для інвалідів, що пересуваються на кріслі-візку, необхідні достатні розміри шляхів пересування, наявність місць для розвороту візка, відсутність порогів і інших різких перепадів висот, влаштування пандусів, підйомників і ліфтів там, де такі перепади неминучі тощо. Якщо говорити про відкриті ландшафтні території, то це тротуари, пішохідні алеї і доріжки у парках і скверах, всі перетини шляхів руху. Для людей з обмеженими можливостями зору треба враховувати ергономічні вимоги до оточуючого середовища і виконати заходи по облаштуванню території візуальними, звуковими, тактильними засобами інформації.

Приклад створення паркового середовища для людей – інвалідів по зору, бачимо на зарубіжному досвіді в організації доступного ландшафтного середовища – у парку Івуар – «Сад 5-ти відчуттів» – один з класичних прикладів сенсорного парку, який можуть відвідувати люди-інваліди.

Треба вивчати методику створення сенсорних ландшафтних територій, в яких розвиваються не тільки одне з відчуттів, але й загострюються всі; при цьому – «тач-сад», або сад дотиків – різновид сенсорного парку; його особливості та застосування; доріжка здоров'я – один з компонентів сенсорного парку.

Вітчизняний досвід створення безбар'єрного ландшафтного простору ще невеликий, але в цьому напрямку працюють всі проектувальники міського середовища. Прикладом може слугувати проект реконструкції Солом'янського ландшафтного парку в місті Києві, в якому міською радою в 2005 року було затверджено Концепцію розвитку зелених насаджень, якою передбачається як реконструкція існуючого паркового господарства, так і створення нових паркових територій. Реалізація рішень нового планування в Солом'янському парку проходить шляхом обов'язкового врахування відповідних вимог до створення інклюзивного простору - сходіві марші оснащені тактильними полосами та дублюються пандусами, перетини шляхів руху запроєктовані без перепадів, що забезпечить виконання вимог критерію безпеки – можливість уникнути травм, поранень, втоми через властивості рельєфу парку. Найголовніше в проєкті - це забезпечення безбар'єрності та безпечності шляхів пересування, інформативності про розміщення паркових об'єктів, розміщення на території зручних майданчиків відпочинку та ігор, які пристосовані для користуванні ними МГН.

Проблема безбар'єрності, незважаючи на укази і постанови, досі залишається проблемою для сотень тисяч, якщо не мільйонів громадян України.

У сучасному суспільстві при створенні ландшафтного середовища дуже важливе виконання завдань щодо створення безбар'єрного простору. Необхідно впроваджувати в містобудівне проектування такі заходи для пристосування ландшафтних об'єктів та територій, як того вимагають люди з обмеженими властивостями – так звана маломобільна група населення. Підвищення якості ландшафтного середовища досягається при дотриманні доступності, безпеки, зручності і інформативності міських просторів для потреб інвалідів і інших маломобільних груп населення без утиску відповідних прав і можливостей інших людей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про ландшафти» – portal.rada.gov.ua
2. Казаков Л. К. Ландшафтоведение с основами ландшафтного планирования / Л. К. Казаков. – М. : «Академия», 2008. – 336 с.
3. Комаров К.О. Особливості архітектурного планування житлового середовища для людей з вадами зору / К.О. Комаров // Сучасні проблеми

архітектури та містобудування: науково-технічний збірник. – К.: КНУБА, 2010. – Вип. 23. – С. 78–86.

4. Шерстникова Т. А. Особенности адаптации маломобильных групп граждан в городской среде // Молодой ученый. – 2012. – №6. – С. 58-61.

Бойко О.Л.

*Національний авіаційний університет
м. Київ*

ГЕОПРОСТОРОВІ ДАНІ – ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ АЕРОПОРТУ

Сучасний аеропорт - важливий стратегічний, соціально-економічний об'єкт, який має розвинену інфраструктуру, велику кількість об'єктів (земельні ділянки, проїзди, злітно-посадкові смуги, будівлі та споруди різного призначення, підземні та наземні лінії комунікації, світло-технічне обладнання, тощо). Функціонування аеропорту має великий вплив на розвиток як населених пунктів навколо аеропортів, так і регіонів в цілому [1].

В умовах інформатизації суспільства та діджиталізації багатьох сфер діяльності, впровадження геоінформаційних технологій та систем в сферу управління, містобудування та просторового планування, розробки Національної інфраструктури геопросторових даних, інтеграції геоінформаційних систем (GIS) та інформаційного моделювання будівель (BIM технологій), використання сучасних методів збору та обробки геопросторової інформації (лазерне сканування, лідарна зйомка, отримання ортофотопланів високої роздільної здатності) проблематика застосування геопросторових даних для стратегічного планування і управління територією та активами аеропортів є актуальною.

Геоінформаційні системи в аеропортах світу давно набули поширення, і це пов'язано з тим, що майже вся інформація, яка використовується в аеропортових комплексах, має геопросторову прив'язку. В світовій практиці використання ГІС в аеропортах зарекомендували себе як потужний інструмент для збору, зберігання, інтеграції, інтелектуального аналізу та візуалізації геопросторової інформації та прийняття ефективних управлінських рішень.

Питанням теорії та практики збору, створення, обробки, аналізу та використання геопросторової інформації присвячені праці провідних українських вчених: Карпінського Ю.О. [2], Ляценка А.А. [3], Палехи Ю.Н., Черіна А.Г. [3], Криштоп Т.В., Путренка В.В. та багатьох інших науковців. Проте питання розробки та впровадження геоінформаційних систем в аеропортах на території України вимагає додаткового дослідження.

Інтеграція транспортної інфраструктури України в загальноєвропейську та активний розвиток і впровадження геоінформаційних технологій є підґрунтям для розробки нових методів та підходів до управління територією та майном аеропортових комплексів, підготовки документації з просторового планування.

Для планування та ефективного управління аеропортами необхідна детальна інформація щодо локалізації та стану їх об'єктів, регулярний збір та облік точних просторових даних та можливість їх аналізу. Геопросторові дані є набором даних про геопросторовий об'єкт, тобто об'єкт реального світу та суспільно-економічних відносин, що характеризується певним місцезнаходженням на Землі і визначений у встановленій системі просторово-часових координат [4].

До геопросторових даних аеропорту відноситься дані планово-картографічної основи, що становлять базові та тематичні набори даних єдиної цифрової топографо-геодезичної основи. Базовий набір геопросторових даних утворює ядро геоінформаційних ресурсів, завдяки якому просторово і тематично об'єднуються всі інші геопросторові дані - атрибутивні, профільні, тематичні. До профільних наборів геопросторових даних належать усі види географічних даних, що створюються з використанням базових наборів даних і відповідають вимогам стандартів на географічну інформацію та метадані, розміщені в інформаційному середовищі з дотриманням принципів і правил доступу та використання геоінформаційних ресурсів [4].

Склад базових та профільних наборів геопросторових даних доцільно гармонізувати з вимогами Європейської інфраструктури геопросторових даних (INSPIRE). Відповідно до Директиви INSPIRE, регламентація повинна здійснюватися Правилами реалізації INSPIRE за такими напрямками: метадані, специфікація даних, інтероперабельність даних та сервісів, мережеві сервіси, моніторинг та звітність [5].

Інфраструктура території аеропорту тісно пов'язана з іншими територіальними об'єктами а геоінформаційні технології дозволяють інтегрувати дані різних інформаційних систем в єдиний простір, що дає можливість аналізувати більшу кількість даних при прийнятті управлінських рішень, просторовому плануванні прилеглих територій, стратегічному плануванню, раціональному використанні ресурсів, тощо [6].

Геопросторова інформація аеропортових комплексів є однією з вагомих складових в загальній системі просторового планування та регіонального розвитку, яку необхідно враховувати при розробці концепцій та планів розвитку територій, розрахунку економічних та інвестиційних показників.

Список використаних джерел

1. Бойко О.Л. Модернізація аеропортів з використанням геоінформаційних технологій / Матеріали III Міжнародного науково-практичного конгресу «Міське середовище – XXI ст. Архітектура. Будівництво. Дизайн» (Київ, Україна, 14-16.03.18 р.), К.-НАУ, 2018.-С.54-55;
2. Карпінський Ю. О., А. А. Лященко, Окада Ясуюкі Склад і принципи розроблення національного профілю стандартів з географічної інформації / Інженерна геодезія. – 2016. - №. 63. – С. 110-121. 85)
3. Лященко А.А., Черін А.Г. Архітектура сучасних ГІС на основі баз геопросторових даних / Вісник геодезії та картографії. Зб.наукових праць. Вип.№5(74).-К.:УДАГП, 2011.-С.45-50.
4. Проект Закону України «Про Національну інфраструктуру геопросторових даних» // Держгеокадастр. 2016. - URL: <http://land.gov.ua/info/> (дата звернення: 16.09.2019).
5. Геопортал Національної інфраструктури геопросторових даних України -URL: http://nsdi.land.gov.ua/ua/layer_meta/1711550452283213269 (дата звернення: 16.09.2019);
6. Основные решения по созданию геоинформационной системы аэропорта – Esri - URL: <http://www.slideshare.net>.

Брижань О.В.

магістрант

Решетник С.М.

к.пед.н.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

МЕТОДИ ПОБУДОВИ ГЕОДЕЗИЧНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ПРОЄКТІВ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

В основі організації та виконання геодезичних робіт лежать два принципи: «від загального до часткового», іншими словами – від головного до другорядного; «обов'язковий контроль усіх видів робіт». Перший принцип полягає у тому, що будь-який вид геодезичних робіт має спиратися на достатню кількість раціонально розміщених і точно визначених опорних точок. Ці точки становлять основу або опорну мережу вирішуваної задачі. Від них визначають положення всіх інших точок, які характеризують положення елементів або частин інженерної споруди, деталей і елементів ситуації або рельєфу місцевості. Другий

принцип організації і виконання геодезичних робіт потребує постійного і систематичного їх контролю. Згідно з цим принципом усі польові вимірювання (кутові, лінійні, висотні тощо) для контролю і підвищення точності виконують декілька разів. Наприклад, горизонтальний кут вимірюють способом прийомів двічі – при «крузі ліво» і «крузі право». Перевищення при геометричному нівелюванні вимірюють за основною та контрольною сторонами рейки. Проте, є види польових робіт в геодезії, які виконують без повторних вимірювань, наприклад, тахеометричне знімання [1].

Основними методами визначення планового положення пунктів геодезичної мережі на поверхні Землі є відносні методи супутникової геодезії, а також традиційні геодезичні методи (триангуляції, трилатерації, полігонометрії), які забезпечують точність визначення взаємного положення пунктів з середньоквадратичними помилками величиною 0.03-0.05 метра при середній довжині сторін 10 кілометрів. Висотна мережа реперів створюється методом геометричного нівелювання.

Триангуляція – один з головних методів створення мережі опорних геодезичних пунктів. Полягає в побудові рядів або мереж з прилеглих один до одного трикутників та визначенні розташування їх вершин у вибраній системі координат. Це основний метод створення державних планових геодезичних мереж. Кути вимірюють теодолітами, довжину базисної сторони – мірним дротом чи далекоміром. Триангуляцію поділяють на чотири класи точності. Розвиток сучасних GPS-технологій практично витіснив триангуляцію як метод побудови знімальних геодезичних мереж.

Трилатерація – це метод побудови планової геодезичної мережі у вигляді трикутників, що примикають один до одного, в яких вимірюють довжини всіх сторін. І з вирішення трикутників знаходять їх кути, а потім обчислюють координати всіх вершин трикутників.

Полігонометрія – один із традиційних, найбільш поширених методів створення планових геодезичних мереж усіх класів і розрядів. Комплекс робіт при створенні планових геодезичних мереж методом полігонометрії складається з таких процесів: проектування полігонометричних мереж; рекогностування полігонометричних ходів; виготовлення і закладання центрів; вимірювання кутів; вимірювання сторін; прив'язка полігонометричних мереж до пунктів вищого класу; попередня обробка результатів польових спостережень; вирівнювальні обчислення в полігонометрії.

Завдяки нівелюванню була створена опорна геодезична сітка, за допомогою якої стало можливим проводити топографічну зйомку місцевості або другі геодезичні виміри. Геометричне нівелювання

потрібне в будівництві при: прокладці інженерних комунікацій; монтажних роботах по встановленню металевих конструкцій; будівництві і ремонті залізничного полотна. Геометричне нівелювання застосовують при складанні топографічних планів чи карт, профілів, перенесенні проекту забудови по висоті на місцевість. Геометричне нівелювання – це найбільш точний метод з усіх методів нівелювання, але він ефективний на рівній поверхні, оскільки перевищення можна одержати тільки на довжину рейки. На місцевості з різким пересіченим рельєфом такий метод не підходить.

Список використаних джерел

1. Шаульський Д. В. Конспект лекцій з дисципліни «ГЕОДЕЗІЯ» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання, напряму підготовки 6.080101 Геодезія, картографія та землеустрій) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 35 с.
2. Геодезичні роботи в землевпорядкуванні : навч. посібник./ укл. М.П. Ранський. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 92 с.

Буряк Л.В.

магістрант

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ПРОБЛЕМАТИКА ВИТРИМКИ АРХІТЕКТУРНОГО СТИЛЮ СУЧАСНОЇ ЗАБУДОВИ В ІСНУЮЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проблематика витримки архітектурних стилів при новому будівництві набуває все більшого ускладнення через активну забудову. Законодавство носить лишень рекомендаційний характер щодо збереження комплексного зовнішнього вигляду будівель та споруд. Якщо почати шукати джерела виникнення такої ситуації то тут знайдемо декілька фундаментальних факторів які найважче піддаються під зміни.

Невідповідності видам зайнятості до архітектурного стилю. Якщо є потреба збудувати новий бізнес цент в історичній забудові то підібрати зовнішній вигляд такому об'єкту стає досить непросто, так як він вимагає осучасненого вигляду через вид його зайнятості і в той же час з історичними елементами які відповідають навколишньому архітектурному середовищу. Складність взаємодії будівельних матеріалів потребують повноцінного дотримання однієї технології поєднання і якщо використовувати

види сучасних матеріалів у класичних основах то часто втрачається гармонія.

Центр тяжіння капіталовкладень. Період утворення центру міста відбивається на архітектурному стилі того часу і як правило центральна частина населеного пункту зосереджує в собі об'єкти спроможні відобразити зовнішнє оздоблення кращої якості а на околицях міста вже менше дотримуються такого стилю через ряд інших факторів (фінансова економія на оздобленні, інші погляди і т.д.). З поступовим розвитком та розширенням міста у відповідний час вимагає оновлених виглядів архітектури і в такому випадку новим об'єктам важко задати інший комплексний архітектурний стиль в гармонії з існуючою забудовою яка сформувалася за період існування міста.

Територіальний напрям розвитку населеного пункту. Якщо місто розвивається по лінійному напрямку, що буває дуже рідко то в таких населених пунктах легше створити градацію архітектурних стилів, скажемо центр міста було створено в XVI ст. і його архітектура відповідає цьому періоду, через певний період часу місто розширюється в якомусь напрямі і має можливість змінювати свій стиль забудови, таким чином проходячи з кінця населеного пункту до його центру можна буде відстежити ланцюжок архітектурного відображення кожного часу. І якщо хтось з жителів має бажання проживати в оточені стилів XVIII ст. то відповідно й розташовуватися будуть далі від центру міста. Якщо розглядати кільцевий розвиток населених пунктів то тут складніша ситуація так як для кожного періоду потрібно робити повне замкнуте коло забудови, що вимагає витримки й часу тому такі методи не знайшли собі місце в структурному плануванні територій. Натомість районна забудова в одному стилі має значно більше можливостей комплексної реалізації.

Індивідуальне бачення. На сьогоднішній день основна маса будівництва припадає на приватних забудовників і основні масиви які переважно диктують зовнішній вигляд забудови обираються ними або ж можливостями архітектурних підприємств які розробляють документацію. Як правило така поведінка зумовлюється корисною площею і на зовнішній вигляд виділяється менше коштів або ж дехто може й навпаки закласти більші капіталовкладення у зовнішній вигляд і буде виражатися з оточення.

В першу чергу виправлення такої ситуації повинно бути на державному рівні законодавчими важелями з врахуванням існуючих умов та можливостей забудовників. Як пропозицію організації витримки архітектурних стилів необхідна централізована система яка буде керувати встановленням та дотриманням територіального розвитку зі створенням відповідної атмосфери в яку й буде входити архітектурна стилістика та оформлення місць громадського перебування.

Одним з етапів у оформленні будівної документації слід включити архітектурну раду для погодження проектних ескізів на початку їхнього виконання з відповідними рекомендаціями які повинні враховуватися в подальшому проектуванні. В разі якщо інвестор має своє бачення і пропонує новий вид стилістики то слід розглядати виділення інших територій для її розвитку. На архітектурній раді можна також встановити межі забудови з відповідним стилем, обговорити та розглянути перехідні варіанти між інших районів. Таким чином буде можливість об'єднати інтереси забудовників та сконцентрувати їхню увагу на комплексний розвиток в масштабі цілісного району. Слід також розглядати ескізи районного розвитку в кожному з яких і буде закладена ідея нового стилю. Такий проект допоможе зв'язати поодинокі об'єкти або комплекси і вписати їх у навколишнє середовище. Таким підходом можна зекономити час на створенні концептуальних проектів і пришвидшити розвиток відповідного району. Такі ескізи-проекти районів можна виносити на обговорення з населенням для доповнення пропозицій майбутніх мешканців. Таку забудову можна налаштувати під реалізаційну програму за якою можна буде стежити в ході її виконання, нехай навіть і різними забудовниками проте об'єднаних однією ідеєю.

Якщо при реконструкції нових кварталів буде враховуватися дана політика поводження з зовнішнім виглядом об'єктів забудови то й якість забудови на цих територіях буде значно вищою а також вона сприятиме розвитку туристичної галузі, підвищення цінності земель та комфорту проживання.

Гарашенко Т.В.

головний спеціаліст

*Державна служба України з питань геодезії,
картографії та кадастру
м. Київ*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЗЗ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДАСТРОВИХ РОБІТ

В Україні функціонує значна кількість земельно-кадастрових і геоінформаційних систем різних рівнів із великою кількістю накопиченої інформації, однак існує проблема оперативного та автоматизованого використання цієї інформації. При створенні єдиної картографічної основи для об'єднання даних із декількох видів кадастрів необхідно використати великий об'єм інформації різних видів кадастру [1]. Вітчизняний та зарубіжний досвід свідчить, що одним з ефективних

засобів для розв'язання широкого кола топографо-геодезичних, картографічних і кадастрових робіт, пов'язаних із просторовим моделюванням об'єктів є комплекс територіально розподілених даних про Землю, отриманий за допомогою дистанційного зондування Землі з космосу (ДЗЗ). Сучасне зростання потреби у використанні інформаційних продуктів і послуг, отриманих із застосуванням технологій ДЗЗ, зумовив розвиток світових ринків інформаційних продуктів і послуг ДЗЗ. Тому застосування ДЗЗ-технологій пов'язано з вирішенням наукових і практичних завдань об'єднання кадастрових даних різних видів кадастру.

Отже, однією з можливих технологій отримання даної картографічної інформації для заповнення баз даних при виконанні кадастрових робіт є застосування комплексної цифрової технології виробництва карт з використанням вихідної інформації, одержуваної системами ДЗЗ. Тільки застосування цієї технології дозволить успішно вирішувати завдання по складанню кадастру України в прийнятні історичні строки.

Застосування інноваційних технологій ДЗЗ дозволяє з високою ефективністю вирішувати такі завдання, як-от: створення тематичних карт різних масштабів для цілей землепорядного проектування; інвентаризація земель; побудова цифрових моделей рельєфу; оперативна підтримка цифрової бази даних в актуальному стані.

ДЗЗ виконується авіаційними і космічними засобами, оснащеними різними видами знімальної апаратури. Застосування авіації загального призначення може бути ефективним для виконання великомасштабної аерофотозйомки при створенні та оновленні топографічних карт і планів, тому що при цьому значно скорочуються витрати на виконання робіт.

Роздільна здатність є одним з головних параметрів апаратури ДЗЗ, ця величина визначає вибір масштабу зйомки при заданому показнику детальності знімків. Детальність визначає мінімальні лінійні розміри об'єкта ландшафту, які окремо зображуються на знімку. Детальність визначає класи об'єктів, які можуть бути відображені на знімках.

Тому дуже важливим питанням в цій сфері є розробка методики кадастрових робіт з використанням даних ДЗЗ, зокрема для виправлення помилок Державного земельного кадастру. Суть нового методу полягає в застосуванні цифрової аерофотозйомки з високою роздільною здатністю, створенні на її основі тривимірних моделей місцевості та цифрових ортофотопланів. Метод дасть можливість в масовому порядку виправляти в Державному земельному кадастрі координати об'єктів. При цьому трудовитрати і фінансові витрати скорочуються в кілька разів у порівнянні з традиційними методами геодезичних робіт. Метод найбільш доцільний при проведенні комплексних кадастрових робіт, які є ефективним способом отримання відомостей про об'єкти нерухомості.

Для регіональних органів влади комплексні кадастрові роботи є інструментом територіального планування, наповнення бюджетів та підвищення інвестиційної привабливості.

При цьому для кадастрового інженера поки економічно доцільно використання ДЗЗ в порівнянні за вартістю з найбільш доступними GPS приймачами геодезичного класу. Однак, чинне законодавство не дає можливості легітимно застосовувати результати роботи з ДЗЗ, а також безпосередньо посилається на них в підготовлених кадастровим інженером і геодезистом документах. Загалом, на основі економічного аналізу можливостей застосування даних ДЗЗ для цілей кадастрових і геодезичних робіт, виявлення порушень земельного законодавства та інвентаризації об'єктів нерухомості, можливо зробити висновок про доцільність залучення в якості замовника робіт з отримання точних даних ДЗЗ на територію країни органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Губар Ю.П., Хавар Ю.С., Сай В.М., Винарчик Л.В. Застосування геоінформаційних технологій для кадастру та оцінки нерухомості // Молодий вчений. 2017. № 3 (43). С. 714–720.
2. Таратула Р.Б. Розвиток ринку інформаційних послуг дистанційного зондування землі // Екологія і природокористування в системі оптимізації відносин природи і суспільства: міжнар. наук. конф. (м. Тернопіль, 24-25 березня 2016 року). Тернопіль: Крок, 2016. С. 258–260.

Глазирин В.Л.

к. арх., проф.

Кисельова Г.В.

*Одеська державна академія
будівництва і архітектури
м. Одеса*

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ м. ОДЕСИ)

*«Перш ніж що-небудь будувати - слухайте місто,
перш ніж що-небудь зносити – слухайте серце»*

Норман Фостер

Одним з головних завдань затвердженого в 2015 р. останнього проекту генерального плану Одеси визначено сталий розвиток міста і рішення на ряду з містобудівельно-архітектурними та соціально-економічними про-

блемами, питань збереження історико-культурної спадщини та, звичайно, ресурсного потенціалу.

У 20-му столітті зростання міського населення привело до виникнення найбільших, екологічно неблагополучних міст, розвиток яких стає неможливим через обмеженість ресурсів. Першочергові заходи для реалізації сталого розвитку міста - пошук ресурсів для такого розвитку, вибір стійких енергоресурсів та інноваційних технологій.

Відповідно до генеральної схеми планування території України, розвиток Одеси передбачається в якості центру Одеської над обласної системи розселення, до складу якої входять Одеська, Миколаївська та Херсонська області, з виконанням частини столичних функцій, а також функцій центру Одеської над районної системи розселення. Щоб відповідати цим функціям і забезпечити оптимальний розвиток міста і його міського господарства, необхідно виявити головні проблеми в різних сферах міського господарства, що заважають сталому розвитку міста.

У число цих проблем входять:

- чисельність населення міста;
- розвиток його транспортної інфраструктури;
- рекреаційні ресурси;
- проблеми житлової забезпеченості;
- проблеми соціально-побутового обслуговування;
- проблеми ефективного збереження і використання пам'яток історії, культури та архітектури;
- проблеми територіальних ресурсів міста;
- проблеми екологічного стану міст;
- масштабна реконструкція інженерної інфраструктури міст.

Знаменитий архітектор Ренцо П'яно, уродженець м. Генуї, впевнений в тому, що в архітектурі найголовніше - зрозуміти дух місця і використовувати архітектуру для створення деякої «додаткової вартості».

Сучасний австрійський архітектор Гленн Меркатор, проектуючи свою архітектуру, орієнтується на природу і логіку. Природа - це характеристика, а логіка - це функціональна програма будівлі. Додатковий бонус кожного проекту, говорить він, - різні екологічні затії. Вони дозволяють економити ресурси і використовувати дощову воду, вітер і сонячну енергію.

Як правило, рівні якості в архітектурі і в створенні архітектурного образу - обов'язкові складові сталої якості в розвитку міст. Чи завжди можна правильно оцінити рівень архітектурної якості в контексті якості сталої? Чи є тільки енергоефективність вирішальним компонентом сталої якості архітектури? Очевидно, що критерії оцінки сталої якості архітектурних рішень не повинні обмежуватися наявністю тільки енергоефективності. Вони повинні бути розширені до містобудівних, архітектурно-

образотворчих і функціональних критеріїв, вони повинні бути сконцентровані на реконструкції в першу чергу депресивних територій, де б вони не знаходилися і перш за все - в історичних центрах міст і в прибережних зонах.

Депресивні території - важливий територіальний резерв і ресурс для розвитку міста і поліпшення його сталого екологічного та містобудівельно-архітектурної якості.

Важливим елементом стійкого зростання міста є його ресурсний потенціал - тобто сукупність засобів, можливостей, запасів, використання яких дозволяє досягти економічного і містобудівного ефекту.

Таким чином, при сталому розвитку, зростання міст визначається питомою скороченням ресурсів, що споживаються. Для реалізації заходів щодо сталого розвитку міста необхідні дії по розробці проектних схем планування окремих міських територій та розробці ДПТ, а також закріплення нормативних основ містобудівного регулювання і інформаційне забезпечення рішень Генерального плану міста, пріоритетних для сталого розвитку Одеси [1].

Список використаних джерел

1. Проект генерального плану м. Одеси Основні положення. - Київ: ДНДІ «ДІПРОМІСТО», 2013. - 43 с.
2. Закон України Про охорону культурної спадщини від 08.06.2000 № 1805-III.
3. Глазирін В. Л. Основи реконструкції історичних міст / В. Л. Глазирін, Й. В. Шкраб'юк. – Одеса, 2015. – 283 с.
4. Фомін І. О. Основи теорії містобудування / О. Фомін. – Київ: наукова думка, 1997. – 191 с.

Глембоцький П.М.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ГЕОДЕЗИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДЗЗ

Земельні ділянки в населених пунктах є одними з найважливіших об'єктів оцінки в Україні. Адже в населених пунктах розміщена більшість продуктивних сил, які у сучасній економічній системі є основними платниками податків і орендної плати, тобто основними джерелами наповнен-

ня бюджетів усіх рівнів. Грошова оцінка земельних ділянок є важливою з точки зору оподаткування, сплати державного мита, орендної плати, а також при розробці показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Інформаційною базою для грошової оцінки земель населених пунктів є затверджені генеральні плани населених пунктів, плани зонування територій і детальні плани території, відомості Державного земельного кадастру, інвентаризації земель та державної статистичної звітності. Нормативна грошова оцінка земель населених пунктів визначається з урахуванням функціонального використання земельної ділянки (під житлову та громадську забудову, для промисловості, транспорту тощо) та місцезонашування земельної ділянки.

На сьогодні, оцінка земель населених пунктів перетворилась на вид робіт, у яких найбільш повно та ефективно використовуються інноваційні технології геодезичного та кадастрового забезпечення. Необхідність застосування геоінформаційних технологій і технологій ДЗЗ у процесі розроблення документації з оцінки нерухомості та їх практичного використання всіма суб'єктами користування та управління земельними ресурсами, визначається значною кількістю показників, їх просторовою прив'язкою та різноманітністю джерел походження [1]. За рахунок використання методів ДЗЗ забезпечується можливість комплексного корегування та інформаційного доповнення вихідних даних для оцінки земель населених пунктів.

Численні дослідження авторів підтверджують, що застосування ДЗЗ та ГІС-технологій при 15-25% збільшенні витрат на виконання проекту значно підвищить якість результатів оцінки земель та забезпечить реальне використання цих результатів для встановлення ставок податку. Необхідно підкреслити, що додаткові витрати на виконання масової оцінки земель із застосуванням інноваційних технологій практично в 2-3 рази перевищуються ефектом, який досягається внаслідок створення багатоцільових геоінформаційних ресурсів на територію міста у вигляді цифрових карт, цифрових ортофотопланів та баз даних з відомостями про використання земельних ресурсів [3; 4].

Розрахунок точності площ земельних ділянок необхідно пояснювати суттєвими критеріями та вимогами землеоціночних робіт, враховуючи, в першу чергу цінність території та специфіку її функціонального використання. У комплексі робіт із створення кадастру вагоме місце мають топографо-геодезична діяльність, що здійснюється з метою фіксації меж земельних ділянок тощо. Первинними документами для створення земельного кадастру виступають топографічні плани і карти різноманітних масштабів. При цьому ключовими різновидностями геодезичних вишукувань для робіт з кадастру є визначення координат меж земельних ділянок, землево-

лодінь, землекористувань, території населених пунктів, встановлення розмірів (площа, довжина і ширина фронтальної лінії).

Під час визначення вартості земель населених пунктів виникає необхідність врахування геометричних параметрів (площа, об'єм, протяжність фронтальної межі тощо), що визначають з геодезичних вимірювань, а також кадастрових даних. Відмінності у значеннях цих характеристик від ймовірних і похибки у встановленні геометричних і кадастрових параметрів впливатимуть на розмір вартості цих об'єктів.

Застосовування звичайних геодезичних методів та результатів опрацювання вимірювань під час здійснення оцінки земель населених пунктів не дає змоги відповісти на питання точності отримання координат пунктів, межових знаків та знімальної основи, тому що роботи із землеустрою здебільшого виконуються безсистемно і без надійного контролю. Все це призводить до того, що частіше почали створюватися проблеми суміщення меж прилеглих ділянок внаслідок використання неякісної кадастрової інформації у базах даних, які формувалися на значному періоді часу регіональними центрами Державного земельного кадастру [2].

Перспективи застосовування засобів ДЗЗ дозволяють створити цифрові моделі різноманітних поверхонь, виконувати 3D-моделювання, створювати топографічні плани, збирати дані для інвентаризації земель та ухвалювати різноманітні проектні завдання. Однак, такі переваги ДЗЗ над наземними традиційними методами кадастрових знімачів зобов'язують здійснювати дослідження площ об'єктів земель або координат межових знаків. Використання ДЗЗ дає змогу прискорити хід оцінки об'єкта земель та забезпечує відкритість процесу вибору об'єктів-аналогів, а також дозволяє одержувати іншу, потрібну для оцінки земель, інформацію.

Список використаних джерел

1. Губар Ю.П., Хавар Ю.С., Сай В.М., Винарчик Л.В. Застосування геоінформаційних технологій для кадастру та оцінки нерухомості // Молодий вчений. 2017. № 3 (43). С. 714–720.
2. Губар Ю. Аналіз доцільності застосування безпілотних літальних апаратів для масової оцінки нерухомості населених пунктів // Матеріали II Всеукр. наук. конф. «Геодезія, землеустрій, геоінформатика в Південному регіоні: сучасний стан та перспективи розвитку». Одеса. 2017. С. 131–135.
3. Лященко А.А., Карпінський Ю.О. Геоінформаційні технології грошової оцінки земель населених пунктів // Геоінформаційні системи і муніципальне управління. Збірник наукових праць до міжнародної науково-практичної конференції. Миколаїв: Мф НаУКМА, 2000. С. 53–60.
4. Ступень М., Курильців Р., Таратула Р. Застосування ГІС-технологій при виконанні грошової оцінки земель // Землевпорядний вісник. 2008. № 2. С.45–48.

Голубчак К.Т.

к.арх.

*Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ*

КОНЦЕПЦІЯ КРЕАТИВНОГО МІСТА. АРХІТЕКТУРНО- МІСТОБУДІВНИЙ КОНТЕКСТ

З піднесенням креативної економіки та інформаційних технологій протягом останніх двох десятиліть все більшого значення набуває потреба людей спілкуватися, співпрацювати, творити, надихати та вчитися один у одного, а отже потреба у належних архітектурних та дизайнерських стратегіях організації простору для реалізації цих можливостей набуває особливої актуальності. Це підтверджується динамічним зростанням кількості інноваційних креативних просторів по всьому світу та формуванням мережі так званих «креативних міст». Однак, ґрунтовних знань та академічних досліджень впливу креативної економіки та інновацій на дизайн та архітектуру таких просторів все ще недостатньо.

Таким чином, метою дослідження є окреслити визначення креативного середовища та креативного міста, а також виявити архітектурно-містобудівні особливості їх формування

Креативна економіка, яке є передумовою формування креативних міст, має на меті створити привабливий інвестиційний клімат, підвищити конкурентоспроможність регіонів, сприяти розвитку соціальної сфери, модернізувати сектор освіти тощо [1]. У межах креативної економіки виникають нові економічні моделі, нові типи суспільних відносин, нові культурні парадигми, а також нова ціннісна, комунікаційна та інструментальна сфера, в якій споживання товарів і послуг відходить на другий план, а створення можливостей для творчого самовираження та самореалізації кожної людини виходять на перше місце. Креативна економіка впливає на імідж міст, а також стимулює міську громаду до нового, кращого життя, до взаємопроникнення різних сфер мислення та зайнятості. Таким чином, міста стають величезним простором для спілкування, нових ідей та економічного зростання.

Ряд досліджень вивчає поняття креативних міст і креативних кластерів. Концепція «креативного міста» була розроблена і описана урбаністом Чарльзом Лендрі [2]. Він визначає творчість ключовим фактором, який дозволяє новітньому місту реагувати на сучасні виклики і забезпечити технологічні інновації та наново відкрити свою культурну спадщину. Креативне місто це осередок, де «різні види культурної діяльності стають невід'ємною частиною економічного та соціального життя міста, і вклю-

чають в себе інтелектуальний капітал стосовно продукції, процесів та послуг» [3].

На думку Ландрі, креативні міста спричинили появу нової соціальної категорії та рушійної сили економічного розвитку - креативного класу [4]. Запорукою формування креативного міста є відповідна інфраструктура, яку представляє розвинена мережа різноманітних креативних просторів. Сучасне креативне середовище українських міст багате на різні інноваційні форми підприємництва, такі як кластери, хаби, коворкінги, бізнес-інкубатори, акселератори, які стали потужною рушійною силою для регіональної конкурентоспроможності та економічного зростання міст.

Формування креативних міст також є пріоритетом уряду України - в «Стратегії-2030», а саме через розвиток творчого кластера, планується реалізувати позитивну динаміку у формуванні людського капіталу, економічного розвитку і поліпшення якості міського середовища. Ця позиція, разом з появою нових форм творчих просторів, ставить питання про вивчення креативних просторів в контексті міського планування - як і де вони найчастіше формуються, як вони взаємодіють з існуючими будівлями і функціями навколишнього середовища.

Що стосується розташування креативних хабів у структурі міста, то в даному аспекті немає чітких обмежень. У більшості випадків, ці заклади розташовані в центрі міста, що забезпечує взаємну вигоду для власників та відвідувачів.

Креативні простори спроможні зробити важливий внесок в розвиток спільноти, креативного бізнесу і міської регенерації. Креативні центри здатні оживити нерозвинені міські квартали. Це вдалі інвестиції, щоб надати нове життя занедбаним чи неексплуатованим виробничим приміщенням, будівлям і територіям. Наприклад, інноваційний центр «Промприлад. Реновація» (м. Івано-Франківськ), створений на базі колишнього заводу, надає широкий спектр нових можливостей в чотирьох різних секторах - мистецтво, освіта, нова економіка й урбаністика [5]. Будучи потужною творчою платформою для співпраці між громадою, бізнесом та місцевою владою, очікується, що проект матиме великий вплив на місцевий та регіональний розвиток і стане запорукою наділення міста статусом «креативного». Тому цей позитивний досвід може стати успішною моделлю для впровадження на інших територіях України з несприятливими стартовими умовами.

Отже, креативні міста, що динамічно формуються по всій території країни в останні кілька років, здатні створити величезний спектр позитивних наслідків, таких як створення нових робочих місць, інноваційні продукти, послуги та рівень освіти, що підтримують талановитих людей, відродження міст та просування України на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Давимука С. А., Федулова Л. І. Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови : монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів. 2017. 528 с.
2. Landry, C., The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators, 2nd Edition, Comedia, Earthscan, London, 2012, pp. 56-78
3. Petrikova, K., Vanova, A., Borsekova, K. The role of creative economy in Slovak Republic, AI & Soc, vol. 30, no 2, 2015, pp. 271-281
4. Florida, R. The Rise of the Creative Class. New York: Basic Books, 2012, p. 117
5. Промприлад. Реновація, 2019, Режим доступу: <https://warm.if.ua/projects/promprylad>

Гришук О.В.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

АНАЛІЗ ПРОЦЕДУРИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ЗМІСТУ ПРОЕКТІВ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА КОНКУРЕНТНИХ ЗАСАДАХ В УКРАЇНІ

Аукціони мають тисячолітню історію і, наразі, широко використовуються у більшості країн світу. За радянських часів їх застосування в Україні було досить обмежене внаслідок панування адміністративно-командної економіки і властивого їй обмеження розподільчими засобами сфери товарно-грошових відносин. Після здобуття незалежності України та розвитку ринкової економіки аукціонна діяльність набула широкого розповсюдження в різних сферах. Так, аукціони відіграють важливе значення при приватизації державного майна. Введення землі в цивільно-правовий обіг зумовило зародження інституту земельних аукціонів. В останні роки активно проводяться аукціони з продажу природних ресурсів, ліцензій на здійснення деяких видів діяльності [1, с. 20].

З аналізу чинного законодавства помітно, що законодавець постійно підмінює поняття «конкурентні засади», «земельні торги» та «аукціон», нівелюючи при цьому принципом правової визначеності та зрозумілості.

Так термін конкурентні засади, законодавцем в Земельному кодексі України не використовується. Відповідно до ст. 135 Земельного кодексу України земельні торги проводяться у формі аукціону. В свою чергу дефі-

ніція «аукціону» станом на сьогоднішній день в будь яких нормативно-правових документів – відсутня. Однак з аналізу наукових робіт та загальних знань під земельним аукціоном слід розуміти спосіб відчуження речових прав на земельні ділянки, що передбачає виставлення їх у формі лоту на торги, прийняття ставок учасників та продаж цих прав учаснику, що запропонував найвищу ціну за лот. У вузькому сенсі - земельний аукціон можна розглядати як сукупність правил та процедур, що регулюють публічну форму обороту речових прав на земельні ділянки та дозволяють визначити їх ціну. Хоча закріплення та уніфікація визначення в Земельному кодексі України послугувала б забезпеченню правової визначеності та недопущення незрозумілості серед пересічних громадян.

Як раніше, так і дотепер земля є основою людського існування, що визначає її важливу роль у процесі соціально-економічного розвитку суспільства, а також є центральним базовим об'єктом економічної системи в Україні, тому так важливо визначити етапи формування ринку землі на сучасному етапі, виокремити основні проблеми і перспективні напрямки перебудови системи регулювання ринку землі. Ринок землі можна визначити як сукупність юридично-правових і економічних відносин, що виникають між суб'єктами в процесі обігу земельних ділянок: їх оренди, обміну, купівлі-продажу, застави, дарування і спадкування.

Не зважаючи на численність існуючих актів важливо виділити фактори деградації ринку землі в Україні, серед яких основними є: відсутність дієвого інструментарію реалізації на практиці положень Земельного кодексу щодо стимулювання раціоналізації землекористування, нецільовий характер використання коштів, що акумульовані в місцеві бюджети за рахунок продажу земельних ділянок, внесення плати за землю, відсутність методичної бази у конкурентного продажу земельних ділянок, недосконалість методики грошової оцінки земель і як наслідок занижені ставки земельного оподаткування, суперечність бюджетного та земельного законодавства щодо концентрації частини земельних платежів на рахунках Держкомзему, низький рівень використання ґрунтозахисних систем землеробства, втрати ґрунту при вивезенні сільськогосподарських культур, несистематичне проведення рекультивациі деградованих земель [2, с. 21-25]. Отже, сучасний ринок землі має багато проблем, проте вже створюються основні перспективні напрямки щодо регулювання і встановлення повноправного функціонування ринку землі. Серед переваг торгів наступні:

- 1) аукціон дозволяє залучити значні додаткові кошти;
- 2) на аукціон виставляється земельна ділянка з уже готовою землевпорядною документацією, тобто набувач не витрачає час на самостійне проходження складних та тривалих процедур відведення та погодження;

3) продаж ділянок на аукціоні є способом планування забудови території населеного пункту, адже ділянки продаються з певним цільовим призначенням, тобто місто чи село здійснює реалізацію генерального плану та отримує додаткові кошти;

4) аукціон є відкритим та прозорим способом відчуження земельних ресурсів територіальної громади, тобто можливість корупційних діянь значно зменшується.

Так з урахуванням вищевикладеного, можна з впевненістю сказати, що на сьогодні тема земельних торгів залишається актуальною та широко досліджуваною, разом з тим законодавство в сфері продажу земельна конкурентних засадах зазнає змін, модифікацій та вдосконалень. Зважаючи на це даний напрямок земельних відносин має високу перспективність розвитку.

Список використаних джерел

1. Горлачук В.В., Белінська С.М. Передумови запровадження ринку землі для ведення товарного сільськогосподарського виробництва в Україні//Економіка АПК – 2017.

2. Мрачковська Н.К. Формування та ефективність використання земельних ресурсів // Економіка АПК – 2010. – №9. – С.21-25.

Демчук В.В.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ПРОЕКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Проект землеустрою щодо встановлення меж населених пунктів розробляється з метою здійснення повноважень та забезпечення реалізації прав з регулювання земельних відносин селищною радою та її виконавчим органом на території адміністративно-територіальної одиниці.

Отже, населений пункт – це населене місце, первинна одиниця розселення людей у межах однієї забудованої земельної межі (городище, місто, містечко, селище міського типу, село, селище, хутір, станція). Входять в міські чи сільські поселення.

Проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць розробляються для створення повноцінного їх

функціонування та створення сприятливих умов їх територіального розвитку, забезпечення ефективного використання потенціалу територій із забезпеченням їх природних ландшафтів та історико-культурної цінності, з урахуванням інтересів власників земельних ділянок, землекористувачів, у тому числі орендарів, і затвердженій містобудівній документації [1].

Основним суб'єктом адміністративно-територіальної одиниці, згідно з Конституцією України, є територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування. Саме ці суб'єкти управляють майном, що є в комунальній власності цієї адміністративно-територіальної одиниці; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання.

Міські та сільські поселення необхідно проектувати як елементи єдиної системи розселення України з урахуванням територіально-адміністративного поділу, соціально-економічного і природно-містобудівного районування. Основою проектування, планування і забудови міських і сільських поселень повинна бути попередньо розроблювана концепція їх соціально-економічного розвитку, яка забезпечить реалізацію прав і свобод населення відповідно до Конституції України. Концепція повинна розглядатися на альтернативній основі і до затвердження розглядатися й обговорюватися професіональними та громадськими організаціями, жителями населених пунктів. Розвиток системи розселення повинен спиратися на ту мережу міських і сільських поселень, яка склалася, включаючи агломерації існуючі і ті, що формуються. Проектування нових поселень передбачається у зв'язку з потребою розміщення нових промислових підприємств, розробки корисних копалин тощо, а також у зв'язку з виселенням населення із зон катастроф, які відбулися, або потенціальних, зон екологічних лих та ін. [2].

Отже, проект встановлення (зміни) меж адміністративно-територіального устрою розробляють у випадках створення нових, об'єднання, розподілу, приєднання, збільшення або зменшення площі існуючих адміністративно-територіальних утворень. Нині процес створення нових, об'єднання, розподілу тощо адміністративно-територіальних утворень відбувається переважно на рівні або в межах адміністративних районів, у складі яких створюються або змінюються межі сільських (селищних) рад і населених пунктів. Метою формування територій і встановлення меж адміністративно-територіальних утворень є створення територіальних умов для самостійного вирішення органами місцевого самоврядування усіх питань місцевого життя [3].

У зв'язку із соціально-економічним розвитком країни та її регіонів, кордони міст за роки незалежності України суттєво розширились, а окраїни міст перетворились у розвинуті інфраструктурні комплекси. Отже, адміністративно-територіальний устрій України не є незмінним. Окремі населені пункти (села, селища), які розташовані близько від міст, з плином часу намагаються увійти під юрисдикцію їхніх територіальних громад. Тому обрана тема є досить цікавою та актуальною.

Але слід пам'ятати, що забезпечення функціонування збалансованої системи адміністративно-територіальних одиниць в країні лише можливе за умови ефективного законодавства та сталого соціально-економічного розвитку економіки країни в цілому та її окремих територіальних одиниць.

Список використаних джерел

1. Про землеустрій. Закон України № 858-IV від 22 травня 2003 року.
2. ДБН 360-92. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. – К: Держбудархітектури України.
3. Краснолуцький О.В. Встановлення меж населених пунктів: сучасні проблеми та шляхи їх вирішення / О.В. Краснолуцький, Т.О. Євсюков // Землепорядний вісник. – № 2. – 2017. – С. 22-28.

Захарчук К.М.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

НОРМАТИВНА ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

Грошова оцінка земель є важливим елементом здійснення земельної та економічної реформ в Україні, та виступає інтегральною характеристикою кількісних, якісних, економічних, правових, регіональних та інших показників земельних ділянок і створює підґрунтя для впровадження механізму щодо оподаткування земель та справляння інших платежів у процесі цивільного обігу земельних ділянок. За своїм змістом грошову оцінку земель відносять до задач геоінформаційного (просторового) аналізу, оскільки її виконання потребує визначення впливу факторів регіонального, зонального та локального місцезорозташування земельних ділянок на території населеного пункту, які мають кількісні характеристики, просторову прив'язку

та просторові відношення. В основі нормативної грошової оцінки земель населених пунктів лежить оціночна вартість, що відтворює неринкову базу оцінки, яка створюється внаслідок дії наперед заданих (а не тих, що виникають в результаті дії ринкових механізмів) факторів та показників. Сутність грошової оцінки земель населених пунктів полягає у визначенні двох головних показників: зручності місцезонашування земельної ділянки та рівня облаштування її території. Визначені показники характеризуються містобудівними параметрами розвитку населеного пункту, його частин (економіко-планувальних зон), а також локальними особливостями окремих земельних ділянок [1].

В основі нормативної грошової оцінки земель населених пунктів лежить капіталізація рентного доходу, що отримується залежно від місця розташування населеного пункту в загальнодержавній, регіональній і місцевій системах виробництва та розселення, облаштування його території та якості земель з урахуванням природно-кліматичних та інженерно-геологічних умов, архітектурно-ландшафтної та історико-культурної цінності, екологічного стану, функціонального використання земель [2].

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок усіх категорій земель населеного пункту (окрім земель сільськогосподарського призначення та земельних ділянок водного фонду, які використовуються для виборозведення) згідно з Методикою та Порядком розраховується добутком показника витрат на освоєння та облаштування 1 м^2 території (В) на частку від ділення норми прибутку (6%) та норми капіталізації (3%) на коефіцієнт, який характеризує функціональне використання земельної ділянки (Кф) та коефіцієнта, який характеризує місцеположення земельної ділянки. Таким чином, в основу обчислення рентного доходу від використання земель покладено витратну концепцію, оскільки основним показником є саме витрати на освоєння та облаштування земель населеного пункту. Застосування саме витратної концепції (як основи визначення рентного доходу від використання земель населених пунктів) є суперечливим, а на думку деяких вчених, навіть помилковим. Так, Ю. Палеха вважає, що витрати на освоєння та облаштування території населених пунктів лише частково відображають рентний дохід, хоча за чинним законодавством цим показником зроблено підміну абсолютного значення рентного доходу [3].

Основа проблема розрахунку нормативної грошової оцінки полягає у тому, що з моменту затвердження Порядку та Методики нормативної грошової оцінки земель населеного пункту, поправок та доповнень було внесено багато, але їх суть з 1995 р. не змінилася та не відповідає дійсності.

За період дії методики нормативної грошової оцінки земель населених пунктів в ній виявлено недоліки, які не могли бути об'єктивно враховані

при її затвердженні як за браком спеціального закону, який би визначав правові засади проведення оцінки земель та регулював відносини, пов'язані з процесом оцінки земель на час її затвердження, відсутності досвіду у застосуванні методичних підходів, оціночних процедур та інформаційної бази тощо. Головними аспектами, які потребують нагальних змін до методики та порядку проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, є наступне [4]:

1. Приведення у відповідність до вимог закону.
2. Спрощення та прозорість механізму розрахунків нормативної грошової оцінки земель населених пунктів та окремих земельних ділянок.
3. Необхідність встановлення та затвердження нормативів рентного доходу територій населених пунктів.
4. Приведення ставки капіталізації до реальних показників доходності від володіння, користування та розпорядження земельними ділянками в межах населених пунктів з урахуванням умов, що склалися на ринку капіталу, замість застосування єдиної укрупненої норми прибутку (6%) та норми капіталізації (3%), які не відповідають ринковим економічним умовам господарювання.
5. Використання застарілих матеріалів оцінки сільськогосподарських підприємств не ринкового типу економічної формації радянського періоду при оцінці земельних ділянок сільськогосподарського призначення у межах населених пунктів, які, крім вказаного недоліку, практично не існували у межах населених пунктів, що не дозволяє визначати рентний дохід від їх використання.
6. Визначення середньої (базової) вартості м² земельної ділянки замість показника рентного доходу, що ґрунтується на відновній вартості основних фондів інженерно-транспортної інфраструктури.
7. Врахування особливостей про ведення нормативної оцінки земель селищ та сільських населених пунктів.

Список використаних джерел

1. Перспективи інституціонального розвитку земельних відносин в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (21 – 22 травня 2019 року). – Полтава: ПолтНТУ, 2019 – 169 с.
2. ДБН В.2.2-12:2018 Планування і забудова територій [Електронний ресурс] http://dipromisto.gov.ua/files/NMD/DBN_V.2.2-12_2018.pdf.
3. Палеха Ю., Колосюк А. Нормативна грошова оцінка земель населених пунктів: на рубіконі змін. Землеустрій і кадастр. № 5. С. 61–66.
4. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні / [Ю.Ф. Дехтяренко, М.Г. Лихогруд, Ю. М. Манцевич, Ю. М. Палеха]. – К.: Профі, 2007. – 624 с.

Зінич П.Л.

к.т.н., доц.

Мілейковський В.О.

к.т.н., доц.

Шуваєва О.Ю.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ ПАСИВНОГО СОНЯЧНОГО ОПАЛЮВАЛЬНОГО ПРИЛАДУ В УМОВАХ ТРИВАЛИХ ХМАРНИХ ПЕРІОДІВ

На сьогоднішній день для України, як і для всього світу проблема економії вичерпних енергоресурсів є одним із найактуальніших питань. Одним із способів вирішення цього питання є використання поновлюваних джерел енергії, в тому числі і сонячної.

В умовах економічної та екологічної криз, а також невисоких доходів більшості населення України, висока вартість опалювальних приладів та сучасного сонячного обладнання обмежує їхнє широке використання і впровадження. Також обмеженням для їхнього використання є регіони з нестабільним надходженням сонячної енергії, де кількість хмарних днів значно перевищує кількість сонячних, а також є тривалі періоди хмарної погоди. Пасивні сонячні системи опалення також мають ряд інших істотних недоліків, серед яких висока вартість обладнання, що суттєво подовжує термін їхньої окупності. Тому одним із найактуальніших питань на сьогодні є розробка ефективних пасивних сонячних опалювальних приладів для пасивних систем опалення, які поєднують високу ефективність, низьку вартість та відсутність суттєвих недоліків, серед яких є знижений термічний опір.

Проведений аналіз найбільш поширених рішень показав, що на сьогодні розроблена досить велика кількість високоефективних систем сонячного теплопостачання, серед яких і пасивного, які впроваджені для будівель і споруд різного призначення та типу [1-4]. Але сонячні опалювальні прилади для пасивних систем мають погіршені теплозахисні властивості огорожувальних конструкцій, а також мають ряд інших суттєвих недоліків. Основні із них - це висока собівартість обладнання та значний термін окупності при тривалих хмарних періодах, які можуть тривати місяцями. При цьому під час тривалих хмарних періодів за рахунок зниженого термічного опору конструкцій втрачається більше енергії, ніж заощаджується протягом сонячних днів. Це робить подібні рішення недоцільними для таких регіонів. Сезонна акумуляція теплоти використовується при трива-

лій кількості хмарних днів у холодний період року. Основний недолік теплоаккумуляторів - це їхні значні розміри і великий об'єм, що дорівнює об'єму декількох приміщень або кімнат.

Загальний вигляд запропонованої конструкції сонячного опалювального приладу зображений на рис 1. Дані пасивні сонячні опалювальні прилади для пасивного опалення, передають теплоту від них до приміщення в основному радіаційним способом. Такі опалювальні прилади можуть бути використані в комбінації з системами опалення на вторинних, поновлюваних або вичерпних енергоресурсах.

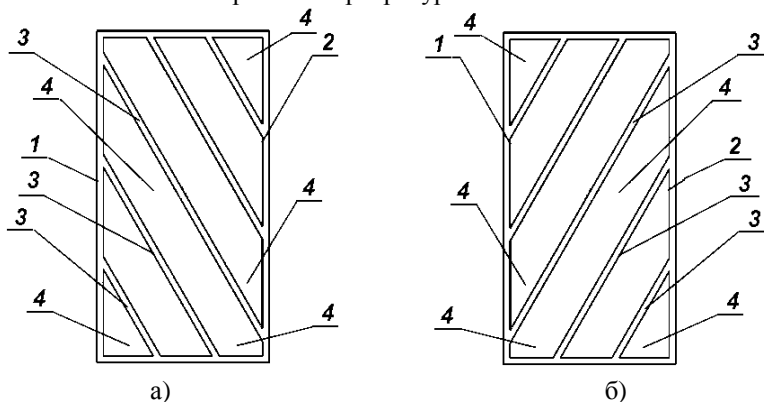

Рис. 1. Пасивний сонячний опалювальний прилад:

а – меншого термічного опору, але більшої теплопродуктивності; б – більшого термічного опору, але меншої теплопродуктивності; 1-зовнішня стінка; 2-теплосвітловий абсорбер; 3-прозорі або частково прозорі перегородки; 4-повітряні прошарки

Глибокий повітряний прошарок сонячного пасивного опалювального приладу розділений похилими прозорими антиконвективними перегородками, що зменшують конвективну теплопередачу в середині конструкції (рис.1, а). Похилі перегородки можуть бути розташовані вгору до зовнішньої поверхні, що зменшує поглинання світла. Однак, холодна стінка буде вищою гарячою, що, відповідно, знижує термічний опір конструкції (рис. 1, б). Для підвищення термічного опору перегородки розташовуються вгору до внутрішньої поверхні (рис. 1, а).

Запропоновано пасивний сонячний опалювальний прилад для комбінації пасивного сонячного опалення та опалення на вичерпних енергоресурсах. Це є доцільним для регіонів України з тривалими хмарними періодами та недостатньою кількістю сонячних днів для повноцінного пасивного опалення будівель і споруд різного призначення. Отримано значення термічного опору моделі завтовшки 100 мм $1,6 \text{ Вт/м}^2 \cdot ^\circ\text{C}$.

Коефіцієнт теплопередачі моделей, в яких перегородки розташовані вниз до гарячої поверхні, більший у 1,5...2,6 рази за коефіцієнт теплопередачі при протилежному розташуванні перетинків. Зменшення кута нахилу та відстані між перетинками знижує коефіцієнт теплопередачі. При цьому збільшується кількість перетинків. Це робить важкою конструкцію пасивного сонячного опалювального приладу та здорожує її у кілька разів.

Максимальне значення ККД пасивних сонячних опалювальних приладів відповідає рекомендованим орієнтаціям при часу доби: для кутів 135° (південний схід) - 10 годин, 180° (південь) 12 годин, 225° (південний захід) - 16 годин і становить 38,3, 48,5, 40,4 відповідно. Напрямки моделей опалювальних приладів підвищеного термічного опору 0 (північ), 45 (північний захід), 315 (північний схід) не ефективні.

Список використаних джерел

1. Афанасьева О. К. Архитектура малоэтажных жилых домов с возобновляемыми источниками энергии. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата архитектуры. М.: МАРХИ, 2009 г. 20 с.
2. Гужулев Э. П. Основы современной малой энергетики. Том 3. Учеб. пособие: в 3 т. / Э. П. Гужулев, В. В. Шалай, А. Н. Лямин, А. Б. Калистратов. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2006. – Т.3. – 528 с.
3. Габриель И., Ладенер Х. Реконструкция зданий по стандартам энергоэффективного дома. – СПб.: БХВ-Петербург, 2011. – 480 с.: ил.
4. Виссарионов В. И. Солнечная энергетика / В. И. Виссарионов, Г. В. Дерюгина. – Москва, Издательский дом МЭИ, 2008, 276 с.
5. Blight, T. S. and Coley, D. A., 2013. Sensitivity analysis of the effect of occupant behaviour on the energy consumption of passive house dwellings. *Energy and Buildings*, 66, pp. 183-192.
6. Rosenthal, Elisabeth (December 26, 2008). "Houses With No Furnace but Plenty of Heat". *The New York Times*. Retrieved 2008-12-27. There are now an estimated 15,000 passive houses around the world, the vast majority built in the past few years in German-speaking countries or Scandinavia.
7. Патент № 100523 UA МПК (2013.01) F 24 J 2/04 (2006.01) F 04 B 23/00. Сонячний колектор (Варіанти). / Любарець О. П., Мілейковський В. О., Шуваєва О. Ю.
8. Патент № 98800 UA МПК (2013.01) F 24 J 2/24 (2006.01). Сонячний колектор. / Любарець О. П., Мілейковський В. О., Шуваєва О. Ю.
9. ГОСТ 26602.1-99. Межгосударственный стандарт. Блоки оконные и дверные. Методы определения сопротивления теплопередаче. / НИИ строительной физики Российской академии архитектуры и строительных наук. – взамен ГОСТ 26602-85, СТ СЭВ 4183-83. – Введ. 01.01.2000. – М.: Госстрой России, ГУП ЦПП, 2000. – 29 с.

10. Науково-технічний збірник «Енергоефективність в будівництві та архітектурі». Випуск 4. Відповідальний редактор П.М. Куліков. – К.: КНУБА, 2013 р. – 328 с. Мілейковський В.О., Шуваєва О.Ю. Пасивні сонячні системи опалення для умов тривалої хмарної погоди, с.190-194.

11. Вентиляція, освітлення та теплогазопостачання: науково-технічний збірник. – Вип. 19 /відповідальний редактор Е.С. Малкін. – К.: КНУБА, 2016. – 145 с. В.О. Мілейковський, О.Ю. Шуваєва. Дослідження сонячного опалювального приладу для пасивних систем використання сонячної енергії, с.112-116.

12. Кезля Е.А. Воздухонагреватель из полимерной плёнки для систем воздушного отопления теплиц: автореф. дис. канд. техн. наук: 05.23.03 / КИСИ. – К., 1988. – 20 с.

Зінич П.Л.

к.т.н., доц.

Перегінець І.І.

к.т.н., доц.

Перегінець В.І.

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва та архітектури

м. Київ

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОСТІ

У сучасних умовах управління міською нерухомістю якісно зростає завдяки агломераційному економічному ефекту, основаному на кластерному підході системи взаємовідносин різних учасників цього процесу: органів державної влади та місцевого самоврядування, громадськості, бізнесу та професійної спільноти різних напрямків діяльності.

Характеристики будівель і споруд різного функціонального призначення, як в окремій одиниці нерухомості так і в сукупності з іншими, протягом життєвого циклу, представляються як цілісна, збалансована система, що зазнає постійних трансформацій та впливів технічного, технологічного, правового організаційного та фінансового характеру. Відповідно ефективне управління нерухомим майном потребує професійної базової підготовки фахівців в кожному з напрямків такої системи. Вивчення аспектів ефективного управління майном, зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження таких практик в кожен об'єкт нерухомості є запорукою

рентабельності його використання. Такий підхід на заході має назву - сервейінг (від англ. Survey - межування, обстеження, інспектування).

Загальні активи світової житлової нерухомості в 2018 році оцінені в 228 трлн. US \$ («Savills», міжнародна консалтингова компанія, м. Лондон). Сума загальних активів нерухомості світу становить 2/3 всіх активів, включаючи цінні папери, облігації, акції, цінні метали. То ж, управління нерухомістю на базі сучасних західних стандартів сервейінгу є стабільним, високоінтелектуальним видом бізнесу. Підготовка фахівців з управління життєвим циклом будівель і споруд вищими навчальними закладами є на часі та потребує розробки окремих навчальних програм.

Розвиток технологій, разом зі створенням нових форм організації будівельного виробництва та управління нерухомістю протягом життєвого циклу, змушує менеджмент з управління перебувати в постійному навчальному процесі. Якщо в розвинутих країнах світу цей процес набрав стабільної динаміки, то в Україні ще домінує автономний процес підготовки фахівців житлово-комунального господарства, проектувальників, будівельників. Це призводить, з одного боку до нівелювання поняття «активи нерухомості», а з іншого потребує значних інвестицій в відновлювання регламентної експлуатації будівель і споруд. Відсутність навчальних програм для підготовки та перепідготовки бакалаврів, магістрів, сертифікованих спеціалістів з управління нерухомістю за світовими стандартами сервейінгу в вищих навчальних закладах України лише поглиблює дану проблему.

Разом з цим, підприємницька активність сприяє ефективному використанню місцевих ресурсів, ініціює процес генерування, поширення і реалізації інноваційних ідей в управлінні об'єктами нерухомості міських поселень як технологічних так і організаційних.

На даний час у більшості розвинених країн в тій чи іншій формі здійснюються заходи містобудівного характеру, спрямовані на стимулювання створення і розвитку нових компаній з управління нерухомістю як в будівельному так і в правовому аспектах. До їх числа належать такі ініціативи:

- роз'яснювальна робота про необхідність появи нових форм управління нерухомим майном;
- збільшення обсягів інформації й обсяг консультування з проблем початку роботи інноваційних програм управління об'єктами та спорудами, їх фінансування та керування ними;
- організація освітніх програм для підприємців та органів місцевої влади;
- сприяння розширенню можливостей щодо надання площ для структур-початківців з управління нерухомістю;
- розвиток підприємницької культурної етики, сприяння становленню взаємовигідного клімату партнерства держави, органів місцевого самоврядування, науково-освітніх інституцій та бізнесу.

Основним завданням організації кластерного підходу в управлінні життєвим циклом об'єктів нерухомості є створення умов для синергетичної діяльності учасників містобудівної діяльності, які причетні до розробки та втілення програм національного, регіонального та муніципального розвитку.

Список використаних джерел

1. Перегінець І. І. Адміністративно-територіальна реформа в Україні як джерело розвитку малоповерхового житлового домобудування / І.І. Перегінець, М. В. Савицький, І. І. Куліченко, О. О. Коваль // Строительство. Материаловедение. Машиностроение. Серия: Инновационные технологии жизненного цикла объектов жилищно-гражданского, промышленного и транспортного назначения. – 2015. – Вып. 82. – С. 149-153.
2. Перегінець І. І. Ефективність інноваційних моделей будівельного виробництва в умовах конкурентного середовища / І.І. Перегінець, М.В. Савицький, О. О. Коваль, М. М. Бабенко, В. В. Пипа// Строительство. Материаловедение. Машиностроение. Серия: Инновационные технологии жизненного цикла объектов жилищно-гражданского, промышленного и транспортного назначения. – 2016. – Вып. 91. – С. 115-118.
3. Соколенко С. І. Кластери в глобальній економіці. – К.: Логос, 2004.
4. Перегінець І.І. Синергетичний ефект кластерних домобудівних стратегій житлового сектору України в умовах соціально-економічних трансформацій / І. І. Перегінець, І. І. Назаренко, М. В. Савицький та ін. // Строительство. Материаловедение. Машиностроение. Серия: Создание высокотехно- логичных экокомплексов в Украине на основе концепции сбалансированного (устойчивого) развития. – 2016. – Вып. 87. – С. 92-97.

Зінченко М.М.

к.е.н., доц.

Мостовенко О.О.

к.е.н., доц.

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК – КЛЮЧОВА ДЕТЕРМІНАНТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

На сучасному етапі розвитку інвестології (науки про інвестування) розроблені й застосовуються різні підходи до визначення інвестиційної привабливості об'єкта, залежно від поставленої мети дослідження та/або мети інвестування. У Законі України «Про інвестиційну діяльність» зазначено,

що інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [1].

На законодавчому рівні, за ініціативою керівництва Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, розроблено й затверджено Методику інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, відповідно до якої інвестиційна привабливість підприємства – рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки; інтегральна оцінка інвестиційної привабливості – показник, у якому відтворюються значення інших показників, скорегованих у відповідності до їхньої вагомості та інших чинників [2].

Інвестори приречені працювати в умовах ризику і їхнє головне завдання при цьому успішно реалізовувати свої проекти. Інвестиційний ризик – це можливість прийняття раціонального управлінського рішення, в рамках якого можна дати вірогідну кількісну та якісну оцінку дії факторів невизначеності, підсумком чого є одержання інвестором одного з трьох економічних результатів: негативного (збиток), нульового (відшкодування вкладеного капіталу, тобто покриття лише свого збитку) або позитивного (відшкодування вкладеного капіталу й одержання прибутку) [3].

Інвестиційний ризик є сукупним поняттям, яке складається із сукупності простих ризиків, що визначається цілями інвестиційного проекту. Ефективність життєдіяльності суспільства в значній мірі визначається його здатністю зважено реагувати на сучасні виклики часу. Це пов'язано з запровадженням різноманітних форм інвестиційного співробітництва, що викликає необхідність їх поглибленого дослідження в контексті сталого просторового розвитку. Досягнення сталого просторового розвитку передбачає створення оптимальних умов для життєдіяльності населення, функціонування господарюючих суб'єктів та їх екологічної безпеки.

Сталий просторовий розвиток регіону – це динамічний процес забезпечення ефективної ієрархічної взаємодії та зміни концентрації функцій соціальних, економічних, екологічних, інноваційних, інформаційних елементів (підсистем) простору життєдіяльності людей для повного та доступного для всіх верств нинішнього та майбутнього поколінь людей задоволення їхніх різноманітних потреб [4]. Він напряму залежить від обсягів вкладеного у нього капіталу. Тому саме інвестиційне співробітництво регіонів є ключовим детермінантом для подолання кризи в країні, створення засад конкурентоспроможності економіки та для подальшого ефективного розвитку регіонів. Залучення капіталу в економіку регіону сприяє подо-

ланню наявних диспропорцій, створює умови для економічної зацікавленості підприємств і територій у нарощуванні обсягів інвестицій, забезпечує оптимальну структуру товарного виробництва для найбільш ефективного використання сукупного інвестиційного потенціалу регіону, формує сприятливий інвестиційний клімат. Аналіз інвестиційної діяльності регіону дозволяє оцінити її вплив на сталий розвиток регіону, визначити проблемні аспекти та окреслити необхідні зміни у системі регіонального управління.

Економічна природа інвестицій обумовлена закономірностями розширеного відтворення: чим активнішим є інвестиційний процес, тим стрімкішими є темпи відтворення засобів виробництва та робочої сили. У свою чергу, це обумовлює пошук найбільш привабливих об'єктів інвестування, пріоритетних і вигідних напрямів вкладання капіталу, консолідації зусиль на регіональному рівні з метою прискорення інвестиційно-інноваційного розвитку територій [5].

Розвиток та реорганізація вітчизняних підприємств є ключовим завданням на регіональному рівні для підвищення інвестиційної привабливості регіону, а отже для залучення капіталу. Впровадження інвестиційної моделі дозволяє окреслити необхідні зміни у стратегії розвитку регіону. Тому, важливим аспектом є взаємоузгодженість інвестиційної моделі із обраною загальною соціально-економічною стратегією розвитку регіону.

Під методикою оптимізації інвестиційного потенціалу маємо на увазі визначення регіоном оптимальної і адекватної стратегії його формування. Оптимальна стратегія повинна відповідати вимогам гнучкості реагування на кон'юнктуру, що змінюється, ринку капіталу, а також бути здатною досягати поставлених завдань з мінімальними витратами, максимізувавши соціально-економічний ефект від витрат на розвиток інвестиційного потенціалу. Важливу роль у забезпеченні сталого просторового розвитку регіону відіграє і побудова інвестиційної моделі. Саме вона визначає усі довгострокові інвестиційні цілі та ключові напрями соціально-економічного розвитку регіону в цілому. Інвестиційна модель дозволяє оцінити інвестиційний потенціал регіону, визначити ключові переваги інвестиційного клімату, перспективи та проблемні моменти у розвитку території. Оцінка інвестиційного потенціалу регіону включає комплексний аналіз та дослідження наявного рівня використання потенціалу по регіонах України. Це забезпечує можливість прогнозування його майбутнього значення для ефективного управління процесом його формування та нарощування [6].

Звертаючи увагу на регіональний розподіл прямих інвестицій, можна визначити асиметричний характер надходження капіталу. Ключовими регіонами-реципієнтами інвестиційних ресурсів вже протягом багатьох років залишаються Київська область та м. Київ, Дніпропетровська, Харківська, Одеська, Львівська області. Такі регіони, як Закарпатська, Черні-

вецька, Чернігівська області є абсолютними аутсайдерами у процесі залучення капіталу. І розрив цей є недосяжним. Для прикладу, частка Київської області становить 9,5% від усіх інвестицій в економіку країни. Для м. Києва це приблизно 30%. А у таких областях, як Чернігівська – ця цифра становить 1% від усіх інвестицій. Можна зробити висновок, що інвестор зацікавлений вкладати свої кошти в економічно розвинені регіони України, регіони, які є інвестиційно привабливими та де проводиться успішна регіональна інвестиційна політика.

Тому особлива увага має надаватися плануванню та управлінню як одному з найважливіших аспектів механізму управління інвестиційною діяльністю на рівні регіону. Слід відмітити, що управління інвестиційним процесом проходить шляхом впровадження регіональних інвестиційних програм, які розроблені за єдиною загальнодержавною методикою з активною участю і координацією дій між регіоном та урядом.

Основними негативними чинниками, які стримують інвестиційну діяльність, є політична нестабільність держави, яка відображається в частій зміні законодавчих актів, в тому числі, з інвестиційних питань. Правова незахищеність вкладів інвестора, відсутність гарантії їх повернення, непрозоре використання коштів, що інвестуються, не сприяє активізації інвестиційного ринку [7].

Підсумовуючи сказане вище, слід зазначити, що інвестиційне співробітництво є ключовим детермінантом забезпечення сталого просторового розвитку регіону. Залучення капіталу є надзвичайно необхідним для подолання суттєвих диспропорцій у розвитку регіонів України. Лише ефективна державна політика та цілеспрямована діяльність органів державної влади на регіональному рівні, що проявляється у розробці та впровадженні інвестиційних програм, може створити сприятливі умови для соціально-економічного розвитку регіону та країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій № 22 від 23.02.1998 р. – Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98.:](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98.)
3. Майорова Т. В. Сучасні аспекти дослідження змісту поняття «інвестиційний ризик» / Т. В. Майорова // Економіка та підприємництво: зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів. – 2011. – Вип. 26. – С. 159–169.

4. Павліха П.В. Управління сталим розвитком просторових систем: теорія, методологія, досвід: монографія. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006. – 380 с. – С. 20..

5. Гришко В.В. Регіональні чинники сталого розвитку регіону / В.В. Гришко // Економіка і регіон. – 2015. – № 4. – С. 46..

6. Фінансово-інвестиційні детермінанти регіонального розвитку: монографія / О.В.Чернявська, С.Г.Міщенко, Н.С.Педченко та ін.; за заг. ред. О.В.Чернявської. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – С. 71—73..

7. Мазій Н. Г. Інвестиційно-інноваційна діяльність та регіональні чинники формування привабливості регіонів [Електронний ресурс] / Н.Г.Мазій, О.Є.Войтик. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2015-2/doc/3/07.pdf>.

Івахненко І.С.

к.е.н., доц.

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЕКОНОМІКО-ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОБІРУНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТЕЙКХОЛДЕРА У ПІДГОТОВЦІ ТА ВТІЛЕННІ ПРОЕКТІВ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

В урбаністиці поняття "ревіталізація" означає відновлення міського середовища, при якому вона стає більш придатною для проживання.

Ревіталізація (від лат. Re - відновлювальна дія, vita - життя, як «повернення до життя») - термін, який використовується в науково-практичній діяльності для позначення процесів відтворення, поживавлення і відновлення міського простору.

Принцип ревіталізації полягає в розкритті та показі нових можливостей старих форм, з урахуванням їх функцій.

Крім того, при процесі ревіталізації, найчастіше використовується комплексний підхід з метою збереження самотності, автентичності, ідентичності та історичних ресурсів міського середовища.

Великою популярністю в сучасному світі користується ревіталізація існуючих промислових комплексів, які знаходяться в межах міста, що пов'язано з протиріччями між потребами суспільства і сформованою структурою міського середовища. В таких випадках ревіталізація розглядається як реконструкція промислової архітектури зі зміною її функцій. Наприклад, переобладнання промислових будівель під житлове приміщення - лофт (від англ.loft - горище). Ступінь зміни міського сере-

довища в процесі ревіталізації залежить від ступеня цінності історико-культурних об'єктів.

Завданням ревіталізації є соціалізація простору, розробка елементів інфраструктури, що упорядковують туризм та наукову діяльність, розвиток промисловості, турбота про екологію і як наслідок - залучення інвестицій.

Приблизно 20% територій великих міст України займають промислові території. Більшість із них є вкрай занедбаними. Найбільш поширеними варіантами розвитку таких територій є демонтаж, реконструкція, ренновація та ревіталізація.

Під ревіталізацією інколи розуміють загалом поняття реконструкції застарілої забудови всіх видів. Проте найчастіше під цим словом мають на увазі саме виконання реконструкції зі зміною функціонального призначення будівлі чи споруди для створення принципово нового об'єкту нерухомості непромислового призначення. Саме такий напрямок дослідження представлено в статті.

В Україні цьому питанню приділялось не так багато уваги. Останні дослідження та публікації щодо ревіталізації в Києві або інших містах України, зводяться до публікацій окремих дослідників в наукових збірниках, періодичних виданнях, журналах, газетах, або через онлайн видання та соціальні мережі. Роботи щодо цього питання нерідко випускають також представники громадськості або журналісти.

Серед відомих закордонних вчених, що вивчали питання ревіталізації, слід відзначити представників США Бреда Раяна, Річарда М. Маккахея, Дженіфер С. Вей, Дональда Картера, англійських науковців Блейка Дж. Томаса, Кріса Атчісона, іспанського – Рікардо Мендеса, німецького – Маріуса Отто, північно корейського – Кей Ем По та інших.

Загалом можна ще раз сказати, що ревіталізація є новим науковим напрямком в архітектурно-будівельній науці України та відповідно вивчено недостатньо.

Аналіз інформаційних джерел показав, що для України ревіталізація є відносно новим поняттям. Однією із причин цього є відсутність аналітичної інформації щодо цього сегменту будівельного ринку країни. Лідером будівельного ринку України за регіональною ознакою є столиця. Перші масштабні приклади ревіталізації промислових об'єктів також реалізовувалися в Києві.

Ревіталізація сьогодні тісно пов'язана в сучасному будівництві, архітектурі, дизайні та урбаністиці з такими також сучасними термінами як коворкінг, арт-кластер, івент зони, хаби, ай-ті центрами та іншими «ноу-хау». Аналізуючи загальнодоступні джерела інформації, професійне використання всіх цих термінів наукових роботах та професійній архітектурно-будівельній сфері протягом останніх 2-х років помітно зросло.

Збільшення уваги до ревіталізації в Україні та особливо в Києві помітно як зі сторони внутрішніх гравців ринку (інвесторів, забудовників, архітекторів) так і зі сторони відомих іноземних експертів. На цю тему протягом 2016 - 2017 років в Києві відбулося декілька семінарів, конференцій та ділових зустрічей за участю іноземних архітектурних компаній та архітекторів.

З огляду на все вище вказане, важливо узагальнити всю наявну інформацію щодо об'єктів ревіталізації столиці та провести детальний аналіз цього сегменту будівництва.

Питанню вивченню ренновації застарілої промислової забудови присвячено чимало робіт закордонних науковців. В США, Європі та розвинених країнах Азії, проекти ревіталізації реалізовувались ще на початку 50х років 20-го століття. Відповідно увага науковців до цього питання прикута протягом довгого періоду часу. І залишається актуальною зараз.

Кирилюк Ю.І.
магістрант

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

НОРМАТИВНА ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

В Україні нормативна грошова оцінка земель створює для місцевих органів самоврядування можливість реалізовувати регулятивні повноваження, а також удосконалювати економічний механізм управління землями населених пунктів шляхом економічного стимулювання ефективного використання землі, створення необхідних умов для формування фінансово-економічної бази тощо.

Отже, наукове та практичне обґрунтування заходів для удосконалення розрахунку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів (як елемента економічного механізму управління земельними ресурсами) є актуальним у сучасних соціально-економічних умовах.

Реалізація поставлених завдань здійснюється через запровадження ефективного функціонуючого економічного механізму управління земельними ресурсами, який, на нашу думку, має закладати основи соціального розвитку та збереження екологічної рівноваги населених пунктів.

Грошова оцінка земель здійснюється з метою створення умов для економічного регулювання земельних відносин при передачі земель у

власність, у спадщину, під заставу, при даруванні земельної ділянки та права оренди, визначенні ставок земельного податку, обліку сукупної вартості основних засобів виробництва.

Об'єктом дослідження стала нормативна грошова оцінка земель села Степанки Мурованоктуриловецького району Вінницької області.

Мета дослідження полягає у теоретичному узагальненні та розробленні практичних рекомендацій з удосконалення розрахунку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів як елемента економічного механізму управління земельними ресурсами.

Правовий аспект нормативної грошової оцінки (як елемента економічного механізму управління земельними ресурсами населених пунктів) забезпечується низкою законодавчих та нормативно-правових актів: Земельним, Податковим та Цивільним кодексами України; законами України «Про оцінку земель», «Про державний земельний кадастр», «Про землеустрій» та ін.; Методикою та Порядком нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, сільськогосподарського призначення, а з 2016 р. – Порядком нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів) у контексті розрахунку нормативної грошової оцінки земельних ділянок водного фонду в межах населених пунктів, які використовуються для риборозведення.

У результаті розрахунку нормативної грошової оцінки земель населеного пункту складається технічна документація, правила розроблення якої встановлені Стандартом Державного комітету України із земельних ресурсів.

З метою внесення даних до Державного земельного кадастру про нормативну грошову оцінку земель населених пунктів оформлюється електронний документ відповідно до вимог Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 року №1051.

Відповідно до ст. 201 Земельного кодексу України, грошова оцінка земельних ділянок визначається на рентній основі, тобто враховуючи дохідність земель.

В основу обчислення рентного доходу від використання земель покладено витратну концепцію, оскільки основним показником є саме витрати на освоєння та облаштування земель населеного пункту.

Обчисливши витрати на освоєння та облаштування території села Степанки отримали такі показники 14615.12935 тис. грн. Ще один елемент розрахунку базової (середньої) вартості 1 м² земель, є показник що відповідає оціночній території, тобто територія яка приймається для визначення середньої (базової) вартості 1м² земель населеного пункту, що становить для села Степанки 47,5371 га. Данні розрахунки визначають

перший етап робіт що виконується під час виконання нормативної грошової оцінки земель населених пунктів.

На другому етапі базова вартість 1м² земель диференціюється в межах населеного пункту за економіко-планувальними зонами, які встановлюються з урахуванням факторів, котрі впливають на розмір рентного доходу.

На заключному, третьому, етапі визначається вартість одного квадратного метра земельної ділянки певного функціонального використання з урахуванням територіально-планувальних, інженерно-геологічних, історико-культурних, природно-ландшафтних, санітарно-гігієнічних та інженерно-інфраструктурних особливостей її місцеположення.

Під час оновлення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів переоцінюється норматив витрат на освоєння та облаштування території з розрахунку на квадратний метр і, як наслідок, збільшується середня (базова) вартість цих земель, що приводить до суттєвих бюджетних надходжень.

В основу грошової оцінки земель с. Степанки покладено рентний дохід, що створюється завдяки місцю розташування населеного пункту у загальнодержавній, регіональній і місцевих системах виробництва та розселення, облаштування його території з урахуванням функціональних та локальних факторів.

Список використаних джерел

1. Палеха Ю., Колосюк А. Нормативна грошова оцінка земель населених пунктів: На рубіконі змін. Землеустрій і кадастр. № 5. С. 61–66.
2. Петров В. И. Метод капитализации дохода [Электронный ресурс] / В. И. Петров. – Режим доступа : <http://www.cons-s.ru/articles/72>.

Кисельов В.М.

старший викладач

Кисельов В.В.

аспірант

Одеська державна академія

будівництва і архітектури

м. Одеса

АРХІТЕКТУРНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА СКЛАДНОМУ РЕЛЬЄФІ

Розвиток людського суспільства завжди було пов'язано з розвитком освіти, що є невід'ємною його частиною. Освіта, в тому числі дошкільна, забезпечує соціальний зв'язок між поколіннями, поєднує минуле та майбут-

не. Дошкільне виховання формує та розвиває особистісні якості дитини, його знання, вміння, навички, світогляд, поведінку; дошкільне виховання створює умови, необхідні для формування повноцінного громадянина, здатного жити, працювати і творити в умовах мінливого сьогодення.

При забезпеченні потреб жителів міських районів, в доступності до дитячих дошкільних закладів, виникає необхідність розміщення ДДЗ в таких містобудівних умовах, при яких можуть бути відсутні вільні ділянки достатнього розміру з оптимальними умовами для будівництва. Одним з можливих вирішень цього завдання є використання під будівництво ДДЗ територій з несприятливими умовами, в тому числі територій зі складним рельєфом.

Таким чином, проблема розміщення та проектування ДДЗ на незручних для будівництва територіях, з урахуванням особливостей дошкільного виховання та сучасної педагогічної спрямованості, є актуальним, але недостатньо дослідженим питанням.

Рельєфом називається сукупність різних нерівностей земної поверхні, різноманітних за обрисами, розмірами, походженням, віком та історією розвитку. Рельєф місцевості визначає зовнішній вигляд міста і умови його територіального розвитку [1]. В умовах стрімкого розвитку сучасних міст, питання раціонального використання доступних міських територій, в тому числі і зі складними природно-ландшафтними умовами, є важливим аспектом при проектуванні.

Використання територій зі складним рельєфом під розміщення ДДЗ, виконаних за проектами повторного використання ускладняється тим, що діюча номенклатура проектних рішень не враховує всі аспекти розміщення забудови на ділянках зі складним рельєфом.

Проектування на рельєфі вимагає створення спеціальних об'ємно-планувальних рішень ДДЗ для гармонійного розміщення закладу на схилах, які би враховували типологію архітектури для дітей та сучасні вимоги виховної педагогіки.

Також, варто зазначити що для різного за характером підвищень та за падин рельєфа, використовуються різні прийоми архітектурного формування дитячих дошкільних закладів. Так наприклад рельєф департаменту Антіокія в Колумбії, багатий пагорбами та скельними породами, що вимагає адаптувати будь-який проект до заданого контексту. Прикладом такої адаптації проекту до складних природно-ландшафтних умов Колумбії є дитячий садок «Pajarito La Aurora», запроєктований архітектурним бюро Ctrl G + Plan:b arquitectos [3] та побудований у 2011 році. Дитячий садок знаходиться у передмісті Медельїні, Колумбія та розташований на ділянці в гірській місцевості, загальною площею 1500 кв. м.

Аналіз сучасного досвіду особливостей архітектури будівель дошкільних дитячих закладів чия архітектура формувалася під впливом несприят-

ливих природно-географічних та містобудівних умов виявив характерні риси структурних елементів архітектурного середовища для дошкільної освіти в залежності від особливостей умов проектування та розміщення будівлі.

Серед спільних рис дитячих закладів можна виокремити: раціональність використання доступного простору, підвищену увагу до забезпечення безпеки дитини, інтеграцію об'єму дитячого садка в середовище (природне, чи штучне), використання екологічних та травмобезпечних будівельних та оздоблювальних матеріалів, синергія між архітектурою та педагогікою при формуванні структури та загальної концепції навчального закладу, та таке інше.

Поєднання цих рис дозволяє нівелювати частину обмежень пов'язаних зі складними умовами будівництва та створити сприятливі умови для перебування, освіти та устатороннього розвитку дитини в дитячому закладі.

Список використаних джерел

1. Леонтович В. В. Вертикальная планировка городских территорий : Учебное пособие / В. В. Леонтович. - М: Вища. шк, 1985. - 119 с.;
2. ДБН Б.2.2-12:2018 Планування і забудова територій. – К.: Мінрегіон України, 2018. – 179 с.;
3. Segrt Hlapic Kindergarten / Radionica Arhitekture [Електронної ресурс]. - 2010. - Режим доступу до ресурсу: <https://www.archdaily.com/75929/segrt-hlapic-kindergarten-radionica-arhitekture>;

Кістіон Д.В.

здобувач

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ І ПРИКЛАДНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ІННОВАЦІЙНОГО РЕІНЖІНІРИНГУ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Специфікою бізнес-процесів управління є ієрархічність рівнів управління, операційної діяльності та забезпечення, відповідно до різновидів виробничо-комерційної діяльності. Така ієрархія дозволить визначати ефективність усіх інших процесів через бізнес-процеси управління. З використанням бізнес-процесів управління вирішується проблема попере-

дження кризових явищ та пошуку оптимальних систем управління на основі поєднання інструментарію реінжинірингу. Виявлено, що бізнес-процеси управління є визначальними та домінуючими в системі бізнес-процесів підприємства.

На підставі опрацювання наукових праць зарубіжних та вітчизняних авторів проаналізовано наукові підходи щодо визначення сутності процесного підходу і на цій основі здійснено структурування його елементів для реалізації реінжинірингу, досліджено особливості й склад бізнес-процесів; їх класифікацію і функціонування при здійсненні реінжинірингу на підприємствах. Виявлено сутнісні характеристики понятійно-категоріального апарату і розвинуто науково-методичні положення реінжинірингу бізнес-процесів, на їх основі вдосконалено модель проведення реінжинірингу. Встановлено зв'язок між рівнями, процедурами та результатами реінжинірингу, враховуючи класифікаційну ознаку бізнес-процесів (табл.1).

Таблиця 1

Зв'язок між рівнями, процедурами та результатами при проведенні реінжинірингу на підприємствах

Рівні	Процедури	Результати
Бізнес-процеси управління	Перегляд політики і цілей Зміна оргструктури та персоналу Аналіз і контроль керівництва бізнес-процесів	Досягнення стратегічних цілей і конкурентоспроможності
Бізнес-процеси операційної діяльності	Підвищення якості продукту/послуги Автоматизація основних засобів Взаємозаміна персоналу основних бізнес-процесів	Забезпечення доходу підприємства та задоволеності споживачів
Бізнес-процеси забезпечення	Скорочення часу, витрат та персоналу на виконання процесів Мобілізація ресурсів Заміна деяких процесів на аутсорсинг	Забезпечення фінансовими, кадровими та інженерно-технічними ресурсами

Вплив різних груп факторів стимулює застосування конкретного набору інструментаріїв реінжинірингу, які покликані вирішити проблеми на певному етапі, що надало підстави для виділення класифікаційної ознаки реінжинірингу.

Порівняння класифікацій надало можливість виявити проблемні сфери у взаємопов'язаних процесах спільного спрямування у контексті цілей

розвитку підприємства та визначити їх ієрархію. За результатами проведеної класифікації виділено три рівні бізнес-процесів: бізнес-процеси управління (дозволить трансформувати систему керування підприємства в цілому та досягти поставлених цілей і способів реалізації стратегії); операційні бізнес-процеси (кардинальна зміна або суттєве поліпшення процесів основної діяльності підприємств) та бізнес-процеси забезпечення (результатом яких є вивільнення додаткових ресурсів та оптимізація їх використання в суміжних бізнес-процесах).

За результатами компаративного аналізу виявлено відмінність цільової спрямованості реінжинірингу бізнес-процесів від інструментарію інших видів перепроєктувань, яка полягає у тому, що реінжиніринг бізнес-процесів управління спрямований не лише на поліпшення діяльності підприємства через удосконалення існуючих бізнес-процесів, а й на створення суттєво нових, що приводить до зростання економічних показників ефективності діяльності підприємств. Це надає змогу вибирати відповідні цілім реінжинірингу інструменти перепроєктування, чітко ідентифікувати та розмежувати його за рівнем охоплення процедури перетворення бізнес-процесів управління підприємства: оптимізація < інжиніринг < реорганізація < реструктуризація < реінжиніринг.

На основі систематизації теоретичних положень запропоновано понятійно-категоріальний апарат та акцентовано увагу на застосуванні рівня охоплення реінжинірингу, використовуючи вище згадану класифікацію видів бізнес-процесів. «Реінжиніринг бізнес-процесів управління» – це процес суттєвого поліпшення існуючих бізнес-процесів через управління ієрархією рівнів бізнес-процесів підприємств саме за рахунок їх кардинального перепроєктування і підвищення ефективності функціонування апарату управління, операційних та забезпечувальних підрозділів з метою посилення і забезпечення довготривалих конкурентних позицій із залученням широкого спектра інструментів перепроєктування.

Ґрунтуючись на узагальненні теоретичних положень понятійно-категоріального апарату «реінжинірингу бізнес-процесів управління» запропоновано науковий підхід до реалізації реінжинірингу на основі формування ієрархії рівнів бізнес-процесів, а саме, бізнес-процесів управління, операційної діяльності, забезпечення, що дозволяє розмежувати і ідентифікувати бізнес-процеси, виділити їх сутнісні характеристики та розробити відповідний інструментарій реалізації функцій кожного з бізнес-процесів. Це надало можливість управляти бізнес-процесами, здійснювати діагностику та оцінювати функції й процедури бізнес-процесів та їх взаємозв'язок з метою виявлення проблемних сфер у взаємопов'язаних процесах спільного спрямування в контексті цілей розвитку підприємства.

На основі систематизації існуючих теоретичних положень встановле-

но, що для реінжинірингу бізнес-процесів управління необхідно використовувати підхід, що базується на визначенні цілей, аналізу зовнішнього та внутрішнього середовищ машинобудівних підприємств, оцінювання результативності діяльності підприємств та бізнес-процесів, що дає змогу виявити доцільність запровадження реінжинірингу через оцінювання ефективності управління бізнес-процесами щодо аналізу фінансового потенціалу, ресурсів і фінансових коефіцієнтів, які забезпечують вибір певного виду реінжинірингу при обраному стані виробничо-комерційної діяльності. У свою чергу, це дозволяє підвищити економічну ефективність існуючих бізнес-процесів управління та спрогнозувати майбутній стан діяльності підприємства після проведених заходів.

Коваль Т.С.

аспірант

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

СПОЛУЧЕННЯ СТРУКТУРНО-АНАЛІТИЧНОГО ТА ПРОГНОЗНО-СТАТИСТИЧНОГО ПІДХОДІВ ПРИ ФОРМУВАННІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ БЮДЖЕТІВ ДЕВЕЛОПЕРСЬКИХ ПРОЄКТІВ У БУДІВНИЦТВІ

Терміни «бюджет» і «бюджетування» не є синонімами. Цілком обґрунтованим є твердження, що «бюджет - це насичений кількісними показниками документ, відповідно до якого підприємство здійснює свою господарську діяльність. Бюджетування - це процес складання і реалізації даного документа в практичній діяльності компанії». В сучасному трактуванні бюджетування - це безперервний процес складання і коригування бюджетів підприємства на основі взаємопов'язаних прогнозних розрахунків, які визначають надходження і видатки, доходи і витрати, прибутки і збитки, а також контролю та оцінки виконання бюджетів, що сприяє ефективному управлінню фінансовими ресурсами та узгоджує між собою основні складові діяльності підприємства - фінанси, постачання, виробництво, збут з метою досягнення певних фінансових результатів.

Огляд літератури з бюджетування підприємств визначив, що для побудови бізнес-моделі бюджету підприємств-виконавців ДБП необхідно розробити:

- бізнес-моделі операційних бюджетів підприємства, в яких відобразити стратегічні та економічні пріоритети участі даного підприємства в певному проєкті (що реалізується у форматі ДБП);

- бізнес-моделі сукупного (консолідованого) бюджету проекту як інструменту стратегічного, фінансового, девелоперського управління в підрядному будівництві;

- зручний формат відображення бюджетів, який би забезпечив формалізованість, оперативність та наочність прийняття бюджетних рішень керівною ланкою ДБП та узгодженість між бюджетами різних рівнів (на рівні виконавців та на рівні проекту).

Виявлена за підсумками проведеного огляду джерел літератури з галузі та предмету дослідження невідповідність сучасних методик та підходів до бюджетування особливостям змісту і спрямованості бюджетів будівельних підприємств-виконавців девелоперських будівельних проектів, в яких ці проекти є змістом і середовищем діяльності, проміжною та готовою продукцією зазначених виконавців, визначила науково-прикладну актуальність даної роботи та обумовила зміст подальших досліджень.

«Модернізація уявлень про зміст бюджету будівельного проекту, етапи та інструменти бюджетування» присвячений пошуку належної онтологічної та методологічної основи дослідження. Дослідження даного розділу дозволили визначити, що бюджетування виконавців будівельного проекту - це процес планування, який забезпечує кількісне та якісне відображення прогностичних розрахунків надходжень і можливих витрат для реалізації визначеної політики (стратегії) будівельного підприємства – як учасника реалізації будівельного проекту в даний період часу та будується на цілеспрямованих рішеннях, що приймаються на основі аналізу та багатоваріантних економічних розрахунків на майбутній (плановий) період з урахуванням індикативного планування, що забезпечує досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства, і на цій основі здійснюється регулювання внутрішніх і зовнішніх економічних стосунків стейкхолдерів будівельного проекту (рис.1).

Проведені дослідження дали підстави для модернізації змісту і тлумачення категорії «бюджетування виконавців будівельних проектів» і поданням його в наступній редакції. За поданим в роботі визначенням бюджетування виконавців будівельних проектів - це:

- процес розробки *бюджетів підприємств-виконавців*, адаптованих до змісту, управлінської технології та функціонально-операційних вимог впровадження будівельних проектів, що призначені відобразити та забезпечити фінансовий формат участі стейкхолдерів (виконавців) в даному проекті;

- процес узгодження параметрів та консолідації бюджетів стейкхолдерів в єдиному *бюджеті будівельного інвестиційного проекту* - інструменті стратегічного та поточного фінансового управління процесом впровадження будівельного проекту;

- це циклічно повторюваний процес системного, планомірно-організованого впливу на ресурсно-економічні та управлінські характеристики господарського механізму підприємства-виконавця з метою спрямування стейкхолдера на участь в проекті у відповідності з *економічними цілями та обраною підприємством стратегією*;

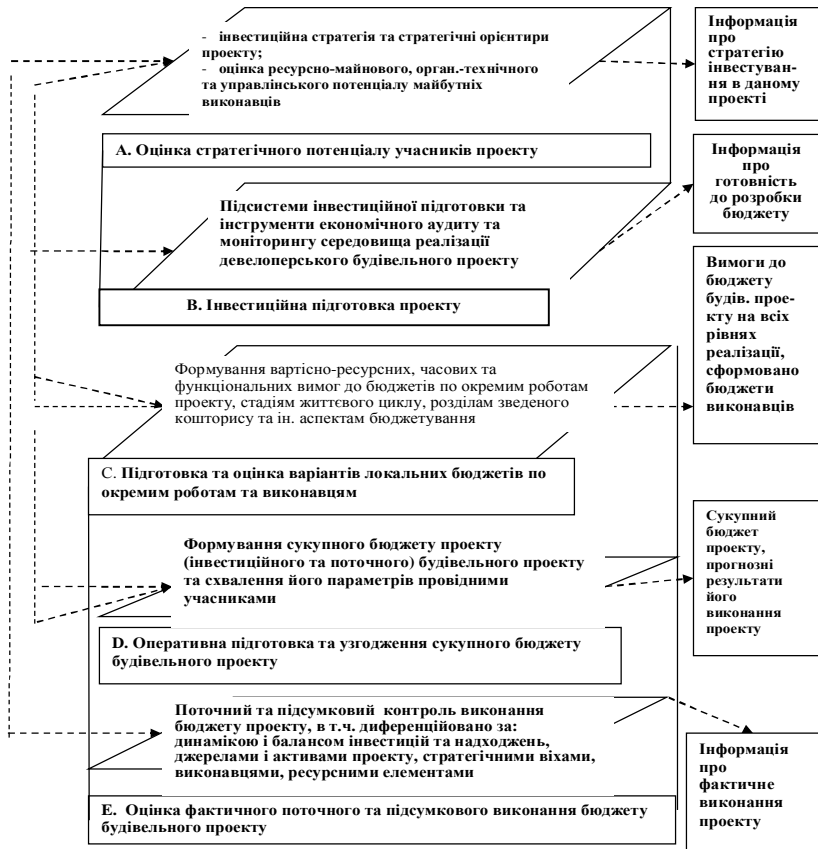

Рис.1. Візуалізація сучасних уявлень про зміст бюджету будівельного проекту та етапи бюджетування

- рекурентний процес узгодження вимог стейкохолдера із керівними ланками будівельного проекту щодо параметрів *операційно-функціонального бюджету* участі виконавця в даному проекті. Узгоджений локальний операційно-функціональний бюджет має відобразити очікування керівництва проекту щодо готовності та фінансово-економічної

спроможності підприємства виконати відведені йому обсяги будівельних та спеціальних робіт (послуг) в проєкті.

Kolmykov A.V.
PhD in Economics
Belarusian State Agricultural Academy
Gorki, Republic of Belarus

THE INFLUENCE OF SPATIAL FACTORS AND PRODUCTIVE PROPERTIES OF THE EARTH ON ENERGY CONSUMPTION IN AGRICULTURE

One of the largest consumers of energy resources of the republic is its agro-industrial complex. In this regard, the search for ways to save energy in the agricultural sector is an urgent task. It is carried out through the development and implementation of energy-saving technologies in agriculture and animal husbandry, as well as in the improvement of agricultural machinery, in the production of energy-efficient agricultural machinery and implements. However, it is not always properly taken into account that all agricultural equipment used in agriculture works in territories with different spatial conditions and technological properties of the cultivated land. Therefore, the expected economic effect of using energy-saving technologies and agricultural units is not always achieved.

The science and practice of agricultural production is overlooked and insufficiently taken into account such a powerful lever to create territorial conditions for energy conservation in agriculture as land management, which forms the organizational and territorial basis for increasing the efficiency of land use, rationally organizes the territory and thereby provides favorable spatial conditions for introducing energy-saving technologies and energy-efficient agricultural machinery into agriculture.

For a focused orientation of land management on energy conservation, it is necessary to study the influence of spatial conditions of land use, technological characteristics and productive properties of the land on energy consumption in agriculture.

The analysis of technological characteristics, spatial conditions and productive properties of lands of agricultural organizations of the republic showed that they vary significantly across regions and areas. So, depending on the size and configuration of the cultivated contours of arable land, the average rut in the Brest region is 561 m, including the minimum in Drogichi (514 m), and the maximum in Luninetsk district (760 m).

To study the degree of influence of the main technological characteristics of the cultivated land plots on energy consumption in agriculture, an analysis of their correlation relationships is performed. In particular, it has been established that the close relationship between the rutting length of the working section and the energy spent on fuel in mechanized in-field work per hectare of cultivated land is expressed by a correlation coefficient of 0.92 and a determination of 0.85 between the resistivity of the soil and the energy expended fuel - 0.89 and 0.79, respectively.

The influence of other technological characteristics on technological energy costs is not considered by us, since they are taken into account when assessing the quality of land in points.

The study found that the improvement of the spatial conditions of land use and technological characteristics of the cultivated land is accompanied by a decrease in techno-energy costs in agriculture.

Кондрацький В.О.

здобувач

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЗМІСТОВНО-ПРОЦЕСНЕ ОНОВЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПРАКТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ У ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ

Ретроспектива розвитку *методів економічного оцінювання джерел фінансування інвестицій і інновацій* встановила, що першими методами економічного оцінювання інвестиційних програм були наближені методи, які передбачали певний перебір проектів або варіантів їх реалізації. Другу групу методів утворили методи обґрунтування програм інвестування та їх фінансування за критерієм покращення стану інвестора. Третю групу утворили найбільш розповсюджені модифікації методу вибору джерел інвестицій на основі певного набору характеристик: ціна і доступність ресурсів, ризики фінансові, втрати контролю управління підприємством. Проте методики для оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності будівельних підприємств та залучення джерел фінансування ці методи не застосовували.

Економічне оцінювання джерел фінансування – це вид управлінської діяльності, що дозволяє за допомогою відповідних методичних інструментів виявляти і вимірювати основні причинно-наслідкові зв'язки між

інноваційно-інвестиційною діяльністю та залученням джерел її фінансування, визначати всередині підприємства і за його межами основні способи та механізми досягнення цільових орієнтирів або очікуваних результатів ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в залежності від змістовності ресурсних потреб підприємств і функціональності їх джерел.

Існуючі інструменти економічного оцінювання джерел фінансування практично побудовані на врахуванні двох важливих аспектів: економічного змісту ціни та її зв'язку з витратами, пов'язаних з залученням джерел. Саме ціна джерела є пріоритетним інструментом його економічного оцінювання, який у процесі здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності застосовується для: вибору методів і джерел фінансування базується на співставленні їх ціни; формування кращої структури джерел фінансування; планування бюджету капітальних вкладень; використання при економічному обґрунтуванні інвестицій в якості ставки дисконтування. Нажаль, в існуючих підходах ціна як інструмент економічного оцінювання не надає оцінку інших умов залучення та характеристик джерел фінансування з позицій підприємства: доступності та наслідки використання джерела.

Цих недоліків позбавлений *диференційний підхід*, обґрунтований як альтернативний спосіб економічного оцінювання та залучення джерел ресурсів. Він дозволяє проранжувати джерела фінансування не тільки з позицій кількісного аналізу, а й з врахуванням якісних факторів, що впливають на прийняття інноваційно-інвестиційних рішень. Основою його запровадження та підтвердження доцільності є результати експертних оцінок.

Застосування диференційного підходу до економічного оцінювання джерел фінансових та альтернативних ресурсів дозволяє: а) визначити реально необхідний, значно менший, загальний обсяг грошових коштів для; б) знайти більше варіантів залучення джерел ресурсів та оцінити альтернативні ресурси та їх джерела; в) скоротити строки виконання вибору джерел, їх оцінювання і зменшити їх вартість.

Проблемно-цільовий вибір джерел фінансування пропонується здійснювати в залежності від цілей та завдань розвитку підприємства (рис. 1).

Теоретичний базис підходу утворюють: а) ієрархія джерел фінансових та альтернативних ресурсів, ресурсного забезпечення; б) класифікація джерел і чинників впливу на економічне оцінювання та залучення джерел фінансування; в) класифікація основних цілей, г) функціональні можливості показників для економічного оцінювання та залучення джерел.

Джерелами ресурсного забезпечення є сукупність економічних суб'єктів та їх властивостей, здатних надати обсяг ресурсів, які задоволь-

няють її потреби. *Джерелами фінансування* є сукупність економічних суб'єктів, здатних надати обсяг фінансових ресурсів, які задовольняють її фінансові потреби. *Джерелами альтернативних ресурсів* є сукупність суб'єктів господарської діяльності та їх властивостей, потенційно здатних надати обсяг ресурсів в натуральному вигляді, які задовольняють певні натуралізовані потреби та здатні на певний час або постійно замінити фінансові ресурси. Вибір джерел ресурсного забезпечення відбувається у чотирьох сферах, у кожній з яких є свої умови, обмеження та показники: власні та зовнішні джерела фінансових і альтернативних ресурсів.

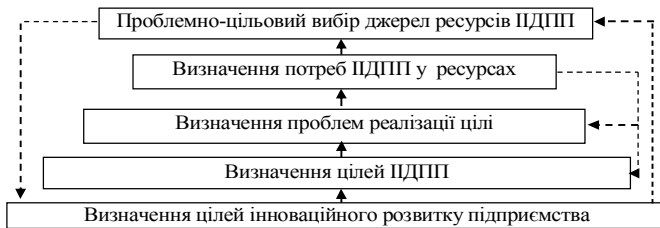

Рис. 1. Спрощена концептуальна модель диференційованого залучення джерел ресурсного забезпечення

За аналогією цілі мають дві базові ознаки класифікації: а) спрямованість або природа. Спрямованість цілей аналогічна: ринкова, виробнича, організаційна, економічна, соціальна та екологічна; б) горизонт дій, за яким вони групуються у поточні та проектні. Поточні цілі – це множина поточних цілей всіх інноваційно-інвестиційних проектів підприємства, які знаходяться на певних стадіях реалізації. Проектні цілі – це тільки цілі конкретного проекту.

Остаточний вигляд схема цілей інноваційно-інвестиційної діяльності будівельного підприємства набуває, коли вона вибудовується з урахування індивідуальних особливостей підприємства: місії, розмірів, стану, визначення поточної або проектної спрямованості цілей, особливостей регіону та галузі.

Обираючи ціль розвитку, будівельне підприємство визначає сферу, де буде відбуватись його інноваційно-інвестиційна діяльність. Саме ціль та сфера, в свою чергу, обумовлюють проблеми, які будівельному підприємству належить вирішити.

Це враховує запропонована концептуальна модель проблемно-цільового диференційованого вибору джерел ресурсного забезпечення I, яка має спрощене (рис. 1) і повне подання (рис. 2).

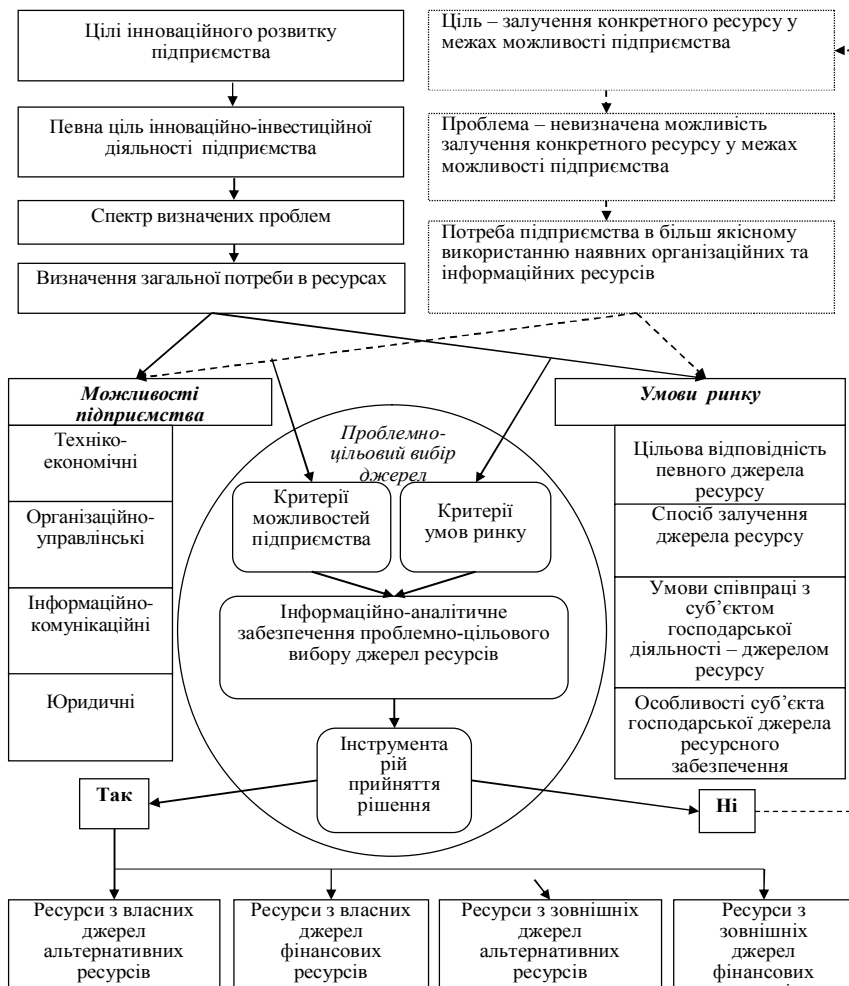

Рис. 2. Повна концептуальна модель проблемно-цільового диференційованого вибору джерел ресурсного забезпечення

На підставі моделі розроблені комплексні рекомендації щодо диференційного залучення та оцінювання джерел фінансових та альтернативних ресурсів, яке надає більше можливостей залучити дефіцитні ресурси, ніж функціонально обмежений пошук грошового фінансування.

Коновалюк Я.В.
магістрант
Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ

**НОРМАТИВНА ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНИХ
ПУНКТІВ НА ПРИКЛАДІ С. ГОРАЙ
МУРОВАНОКУРИЛОВЕЦЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

Грошова оцінка є безпосередньою підтримкою ринку землі. Саме вона полягає у встановленні оцінної вартості земельних ділянок при здійсненні різного роду операцій з ними. Нормативно-методичне забезпечення грошової оцінки дає можливість встановлювати різні види вартості земельних ділянок.

Земельним кодексом України встановлено два різновиди грошової оцінки земель в Україні : нормативну та експертну.

Відповідно до Податкового кодексу України, базою оподаткування, при встановленні розмірів плати за використання земельних ресурсів є: нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації; площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

Об'єктом дослідження стала нормативна грошова оцінка земель села Горай Мурованоктуриловецького району Вінницької області, економіко-планувальне зонування цього населеного пункту та безпосереднє проведення нормативної грошової оцінки земель населеного пункту, що здійснювалось відповідно до чинного законодавства України.

Грошова оцінка земель населеного пункту с. Горай виконана у відповідності до методики нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 1995 р. N 213 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 843 від 05.07.2004, № 831 від 16.11.2016 та № 637 від 23.08.2017, відповідно до порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, що затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 25.11.2016 № 489 та зареєстрований у Міністерстві юстиції України 19 грудня 2016 р. за № 1647/29777, відповідно до порядку нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів), що затверджений наказом Міністерства аграрної політики та

продовольства України 22.08.2013 № 508 та зареєстрований у Міністерстві юстиції України 12 вересня 2013 р. за № 1573/24105, відповідно до методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 831 від 16.11.2016, порядку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, що затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 23.05.2017 року № 262 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 31 травня 2017 року за №679/30547, стандарту державного комітету України із земельних ресурсів «Оцінка земель. Правила розроблення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, СОУ ДКЗР 00032632 - 012:2009», затверджений наказом Держкомзему України від 24.06.2009 р. за № 35.

Грошова оцінка виконана на всю територію населеного пункту Горай у відповідності до встановлених меж населеного пункту, за єдиною методикою.

В основу грошової оцінки земель села покладено рентний дохід, що створюється завдяки місцю розташування населеного пункту у загальнодержавній, регіональній і місцевих системах виробництва та розселення, облаштування його території з урахуванням функціональних та локальних факторів.

Грошова оцінка земель населеного пункту с. Горай виконувалась поетапно.

В першу чергу були визначені витрати на освоєння та облаштування території села які склали 8383,59466 тис. грн.

Потім визначена територія що приймається для визначення середньої (базової) вартості 1м^2 земель населеного пункту, вона становить 34,3429 га.

На другому етапі базова вартість 1м^2 земель диференціюється в межах населеного пункту за економіко-планувальними зонами, які встановлюються з урахуванням факторів, котрі впливають на розмір рентного доходу. В результаті проведення економіко-планувального зонування села Горай було виділено 1 економіко-планувальну зону. Зональні коефіцієнти, характеризують містобудівну цінність території в межах населеного пункту.

Таким чином середня (базова) вартість 1м квадратного земель села Горай становить 48.82 грн/ м^2 .

На заключному, третьому, етапі визначається вартість одного квадратного метра земельної ділянки певного функціонального використання з урахуванням територіально-планувальних, інженерно-геологічних, істо-

рико-культурних, природно-ландшафтних, санітарно-гігієнічних та інженерно-інфраструктурних особливостей її місцеположення.

Також оцінено сільськогосподарські землі за даними економічної оцінки земель, з урахуванням особливостей ґрунтового покриву території.

Були визначені основні агровиробничі групи ґрунтів в межах села (шифри ґрунтів приведені у відповідності з їх загальнодержавним номенклатурним списком). Здійснений розрахунок грошової оцінки за 1 га угідь сільськогосподарського використання в межах села по агровиробничих групах.

Результати нормативної грошової оцінки погоджуються відповідним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів шляхом проходження державної експертизи землевпорядної документації, результатом якої є позитивний висновок.

Список використаних джерел

1. Нормативна та експертна грошова оцінка землі: Нормат. - прав. акти, коментар і роз'яснення / Упоряд.: М.С. Головатюк та ін.; Під заг. ред. М.С. Головатюка. - К.: Вид. Паливода А.В. 2007. - 332с.

2. Оцінка земельних ділянок: Навчальний посібник / О.І. Драпівоський, І. Б. Іванова. - К.: «ПРИНТ-ЕКСПРЕС», 2004. - 296 с.

Krivenko O.V.

*PhD, associate professor
Kyiv National University
of Construction and Architecture
Kyiv*

ANALYSIS PARAMETERS OF MACROCLIMATE FOR DESIGN OF HIGH-RISE BIO-CLIMATE BUILDINGS

One of main specifics of the design of bioclimatic buildings is the principle of their adaptation to the natural environment [1]. This approach enables getting an architecture that meets the qualities of the natural ecosystem. The basis of bioclimatic design decisions is the figuring out of the bioclimatic parameters of the construction area [2]. Bioclimatic assessment is an evaluation of the positive and negative impacts of various climatic factors of the territory during construction. The influence of the climate is considered when solving many architectural and construction problems: the choice of the construction area, planning and design decisions, the location of the building, considering the orientation to the cardinal points, lighting, insolation, aeration. Climate is a multi-year weather regime observed in specific territory. Bioclimatic climate assessment

should be considered at three levels: macroclimate, mesoclimate (local climate), microclimate.

Macroclimate is a type of climate that prevails in larger areas and is specified by relatively uniform climatic characteristics that are different from those of other regions. Architectural typological characteristics of the operation of buildings for different macroclimate parameters and weather types: hot dry, hot, warm, comfortable, cool, cold, extreme are developed at the moment. Modern experience in the construction of high-rise buildings in different climatic zones of the Earth provides an opportunity for analysis and systematization. This is especially true for climatic regions with complex climatic conditions, which significantly affect the design of high-rise buildings [3, 4].

In hot and dry areas of the equatorial, subequatorial, tropical climate, the following factors must be taken into account: high air temperature (+35 - +45°C), low humidity (24 - 40%), excess solar radiation, strong winds forming sandstorms. Modern high-rise architecture has successful experience in the design of high-rise buildings in such climatic conditions, e.g. the Malaysian office building «Equator Tower» (380m, 80 floors) that is designed specifically for a dry and hot equatorial climate [5].

When designing high-rise buildings in climatic regions with cold and harsh weather conditions (arctic, Antarctic, subarctic and sub Antarctic and moderate climatic regions), it is important to take into account the combined effect of snow, wind and low temperatures, that can lead to snow accumulation, icing of structures, uncontrolled fall of snow and ice from building structures. Effective solutions of aforementioned problems were implemented during development of the world's northernmost skyscraper "Lakhta Center", St. Petersburg, Russia, which is located one thousand kilometers from the latitude of the Arctic Circle [6].

Macroclimatic characteristics provide first idea of the climatic design background. Experience in the construction of high-rise buildings in various macroclimatic conditions enables generation of typical features of design solutions for bioclimatic buildings for territories with the same climate background indicators.

References

1. Кривенко О.В. Біокліматична архітектура як явище в екологічній архітектурі // Енергоефективність в будівництві та архітектурі, вип.4, КНУБА, К.: 2013, с.155-160
2. Кривенко О.В. До питання визначення параметрів біоклімату території забудови // Енергоефективність в будівництві та архітектурі, вип.5, КНУБА, К.: 2013, с.57-62
3. Маркус Т.А., Моррис Э.Н. Здания, климат и энергия, пер. с англ.

Под ред. Н.В. Кобышевой и Е.Г. Малявиной, Гидрометеиздат, 1985, 542 с.

4. Мягков М.С., Губернский Ю.Д., Конова Л.И., Лицкевич В.К. Город, архитектура, человек и климат. - М.: Архитектура-С, 2007.

5. https://www.archdaily.com/466553/rex-proposes-retractable-facade-for-equator-tower-in-malaysia?ad_medium=gallery

6. <https://lakhta.center/ru/>

Круглова І.Г.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА І ОБСЛУГОВУВАННЯ ЖИТЛОВОГО БУДИНКУ, ГОСПОДАРСЬКИХ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД

Чинне законодавство трактує формування земельної ділянки – як процес визначення її як об'єкта цивільних прав, що передбачає визначення площі земельної ділянки, її меж та внесення інформації про неї до Державного земельного кадастру.

Випадки формування земельних ділянок наведені у статті 79¹ Земельного кодексу України [1], одним з яких є формування земельних ділянок у порядку відведення земельних ділянок із земель державної та комунальної власності.

Становлення ринку землі потребує чіткого визначення механізму надання земельної ділянки у власність. Стаття 81 Земельного кодексу України [1] визначає підстави набуття громадянами права власності на землю.

Особливий інтерес у сучасних умовах розвитку держави становить безоплатна передача земельних ділянок громадянам із земель державної і комунальної власності та приватизація земельних ділянок, що були раніше надані у користування, в межах норм безоплатної передачі.

Норми безоплатної передачі земельних ділянок із земель державної або комунальної власності громадянам для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд визначені у статті 121 Земельного кодексу України[1].

Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянам наведений у статті 118 Земельного кодексу України [1], згідно якого відправною точкою процесу формування земельної ділянки є клопотання заціка-

вленої особи про надання дозволу на розробку землепорядної документації до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до своїх повноважень.

Відповідно до пункту 6 статті 118 Земельного кодексу України [1] клопотання зацікавленої у безоплатній приватизації земельної ділянки особи до органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування повинно містити цільове призначення земельної ділянки та її орієнтовні розміри. Графічні матеріали, що додаються до клопотання, повинні містити місце розташування земельної ділянки.

Відсутність у законодавстві чітких вимог до графічних матеріалів, що додаються до клопотання, становлять одну з найпоширеніших причин відмови органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування у передачі земельної ділянки у власність та залишають сам процес набуття прав власності на земельну ділянку для пересічних громадян з самого його початку невизначеним.

Статтю 122 Земельного кодексу України [1] визначені повноваження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність, відповідно до яких сільські, селищні, міські ради передають земельні ділянки у власність із земель комунальної власності відповідних територіальних громад для всіх потреб.

Відповідно до статті 79¹ Земельного кодексу України [1] формування земельної ділянки у порядку відведення із земель державної або комунальної власності здійснюється за проектами землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

Проекти землеустрою щодо відведення земельної ділянки розробляються згідно вимог Земельного кодексу України [1], Закону України «Про землеустрій» [2] та інших законодавчих та нормативно правових актів, що регулюють взаємовідносини в процесі формування земельних ділянок.

Відповідно до статті 186-1 Земельного кодексу України [1] проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок усіх категорій та форм підлягає обов'язковому погодженню з територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

Погоджений проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність у межах населеного пункту підлягає затвердженню в органах місцевого самоврядування згідно повноважень, визначених статтю 122 Земельного кодексу України [1].

Кінцевим пунктом процесу набуття права власності на земельну ділянку є його реєстрація в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, порядок ведення якого здійснюються згідно Закону України «Про

державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [3].

Мало відомо, що відповідно до пункту 10 статті 24 Закону України «Про державний земельний кадастр» [4] державна реєстрація земельної ділянки скасовується, якщо протягом одного року з дня здійснення державної реєстрації земельної ділянки речове право на неї не зареєстровано з вини заявника.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001р. №2768-III//Відомості Верховної Ради України. – 202. – №3. – Ст. 27.
2. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 за № 858-IV//Офіційний вісник України. — 2003. – № 25. – Ст.122.
3. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 за № 1952-IV// Офіційний вісник України. — 2004. – № 30. – Ст.140
4. Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 за № 3613-VI (в Редакції від 01.01.2019)// Офіційний вісник України. — 2011. – № 60. – Ст.64.

Кубанов Р.А.

к.пед.н., доц.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Сталий розвиток як світове явище появився в 90-х рр. XX ст. Філософія сталого розвитку полягає в поступовому нарощуванні національних потенціалів країн світу для підвищення якості життя у всіх сферах життєдіяльності населення без шкоди природі і прийдешнім поколінням. Сталий розвиток базується не тільки на використанні економічних факторів, алей й соціальних, культурних та екологічних. Проблеми переходу до сталого розвитку потребують докорінної перебудови всієї технології господарювання, широкої екологізація виробництва та запровадження режиму економії усіх видів ресурсів.

Питанням сталого розвитку економічних систем та можливостям його досягнення присвячено багато наукових праць вітчизняних та іноземних учених, зокрема, О. Веклич, Е. Гіурсова, Б. Данилишина, Г. Дейлі, Д. Медоуза тощо.

Мета дослідження – розглянути особливості стратегічного планування розвитку підприємства в умовах сталого розвитку економіки.

Сталий розвиток – це модель бажаного розвитку суспільства, що базується на оптимізації всіх видів діяльності людства за умов природного середовища. Об'єктом сталого розвитку є система « людина-суспільство-природа». Ця система поєднує в собі два якісно різних, відмінних один від одного види буття – природне і соціальне буття [3, с. 28].

Для реалізації концепції сталого розвитку необхідна послідовна реалізація та взаємоузгодження всіх видів цілей, зокрема, – екологічних, соціальних та економічних, оскільки ресурси підприємства обмежені. Саме із взаємоузгодження, насамперед, екологічних та економічних цілей, повинен починатися процес стратегічного планування конкурентоспроможності промислових підприємств у сучасних умовах суспільного розвитку. Стратегічне планування спрямоване, перш за все, на розробку стратегії. Дослідимо її сутність. У джерелі [2] конкурентна стратегія фірми визначається як загальний план діяльності з підвищення конкурентоспроможності фірми, який визначає загальні цілі діяльності, основні напрями досягнення мети, часові та ресурсні обмеження реалізації цілей, враховуючи вплив факторів зовнішнього середовища. Це визначення є загальновизнаним. Разом з тим, стратегія у сучасних умовах розвитку, на нашу думку, повинна враховувати більш широкий спектр факторів розвитку, а також характеристики їх впливу на підприємство в часі. У дослідження Н. Коленкової [2] виділені суттєві ознаки стратегій підприємства, спрямовані на сталий розвиток, такі як: залежність від стану довкілля, системність, багатосторонність критеріїв оцінки успішності реалізації стратегій [2, с. 27–29]. Розглянемо етапи стратегічного планування розвитку підприємства. У розробках К. Диніної представлено такі етапи формування стратегії: оцінка існуючої стратегії; розробка стратегії; планування ризику; вибір стратегічних альтернатив. Ми погоджуємося з тим, що стратегічне планування конкурентоспроможності на базі системного підходу має такі етапи: 1) визначення концепції підприємства; формулювання місії; 2) побудова довгострокового прогнозу становлення та розвитку підприємства у відповідності із основною тенденцією розвитку економіки; 3) проектування етапів життєвого циклу підприємства на основі укрупненого прогнозу його розвитку; 4) проведення структурного аналізу проектної моделі підприємства; 5) класифікація системних елементів підприємства; 6) типологізація факторів зовнішнього середовища та їх синтез з системними скла-

довими підприємства; 7) ідентифікація тенденції та власного вектору розвитку підприємства на основі комбінування факторів зовнішнього середовища із системними елементами підприємства; 8) ідентифікація зовнішніх тенденцій розвитку; 9) аналіз альтернатив та розробка сценаріїв розвитку підприємства; 10) структуризація та оцінка функціонального потенціалу підприємства і потенціалу його розвитку; 11) остаточна формалізація власного вектору розвитку системи; 12) розрахунок зовнішніх факторів розвитку та побудова градієнту розвитку підприємства; 13) прогноз дисперсії зовнішніх факторів розвитку від градієнту розвитку підприємства; 14) розробка динамічної стратегії [1, с. 81]. Вищенаведені етапи розробки стратегії конкурентоспроможності підприємств враховують з необхідністю основні вимоги стратегічного планування діяльності підприємств у сучасних умовах розвитку суспільства, а також можливості розвитку та адаптації.

Таким чином, комплексність, яка характеризує сутнісне розуміння сталого розвитку, відображається в проведенні демократизації суспільних інститутів, розвитку громадянського суспільства, проведенні інвестиційних перетворень, інформатизації всіх сфер розвитку. Сталий розвиток вимагає раціонального використання ресурсів розвитку людства як основного засобу розвитку. Основною рушійною силою розвитку суспільства в умовах ринкової економіки вважаються конкурентні механізми, які підсилюють сильного виробника, а діяльність неефективного – припиняється. Стійкий розвиток може забезпечуватися кооперацією та взаємодією господарських одиниць на основі якісного стратегічного планування діяльності підприємств. Центральним є положення, що прогрес суспільства можливий через сталий розвиток, коли стійкість економічної системи по відношенню до зовнішнього середовища зростає. Сталий розвиток вимагає досягнення стійкості всіх систем суспільства і на всіх їх рівнях. Глобальна система «людина-природа-суспільство» буде зберігати стійкість, коли буде забезпечено прогресивний розвиток соціуму та рівновагу біосфери.

Список використаних джерел

1. Диніна К. Стратегія формування конкурентних переваг / К. Диніна // Персонал. 2009. № 1. С. 78–82
2. Коленкова Н.А. Стратегия конкуренции фирмы как научная категория экономической теории конкуренции // Актуальні проблеми економіки. 2008. № 5(83). С. 21–29.
3. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень // Економіка України. 2005. № 1. С. 36–42.

Куницький К.С.

здобувач

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН У ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Основою для здійснення комерційної діяльності (КД) на підприємстві виділено такі її функції: маркетингові дослідження ринків сировини/матеріалів і продукції/послуг; бізнес-планування, укладання контрактів та оформлення документів; інформаційне забезпечення та питання комерційної безпеки; моніторинг; рекламна компанія; організація зовнішніх зв'язків підприємства та участь у митних операціях. Функції КД мають місце в поєднанні з відповідними процесами. У даному дослідженні визначено такі самостійні категорії для КД: управлінські, основні, допоміжні та обслуговуючі процеси. Автор в роботі виділяє фактори впливу на протікання комерційних процесів на підприємстві: уряд (цінова, антимонопольна, митна та податкова політики), ринкова сфера, конкуренти, постачальники, споживачі, витрати. При цьому до комерційних процесів в умовах конкурентного середовища ставляться такі вимоги: комплексність, системність, професіоналізм, своєчасність, обов'язковість. На практиці кожен комерційний процес має свою специфічну спрямованість і є однією зі складових ланцюжка: комерційна діяльність – комерційні процеси – комерційні операції – комерційні акти.

Результатом КД підприємства в основному виступають: 1) ступінь задоволення споживачів на даному ринку в продукції/послуги даного підприємства; 2) прибуток підприємства, що здійснює КД.

Автором дослідження пропонується такий концептуальний підхід щодо вдосконалення КД на підприємстві: 1) системний і комплексний розгляд КД як сукупності взаємопов'язаних процесів і структурних складових; 2) якнайшвидше використання заходів щодо нової економічної політики держави; 3) рівнозначна важливість кожного процесу/операції/акту, з точки зору їх організації та управління; 4) удосконалення технологій реалізації кожної зі складових процесу/операції/акта залежно від зовнішніх і внутрішніх умов функціонування КД; 5) розробка організаційно-економічних інструментів управління КД з відображенням впливу всієї сукупності факторів.

КД на підприємстві в роботі представлено як одну із структурних складових комплексної системи (рис. 1). Всі структурні складові об'єднує

прагнення до єдиного результату системи підприємства – отримання прибутку та задоволення конкретного ринку в продукції/послугах.

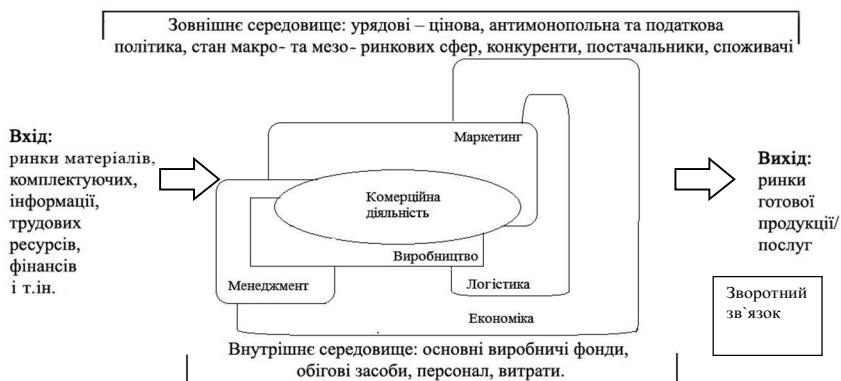

Рис. 1. Структурні складові системи "підприємство"

У дослідженні встановлено взаємозв'язок цілей промислового підприємства з місією та заходами КД: забезпечення ринку продукцією/послугою – сталий характер функціонування підприємства, максимізація поточного прибутку – посилення стану підприємства на ринку, освоєння нових ринків – посилення положення підприємства на ринку, реалізація продукції, яка немає попиту – доведення цієї продукції/послуги до споживачів, освоєння та виробництво нової продукції/послуги – створення умов реалізації нової продукції/послуги, збільшення частки ринку – встановлення зв'язків з новими партнерами.

Цілі КД в роботі класифікуються таким чином: за значущістю, рівнем формування, часом дії, системою оцінок, сфері прояву. Цілі КД досягаються завдяки формуванню мети реалізації системи, що складається з блоків: 1) планування, 2) організація, 3) облік і контроль, 4) аналіз, 5) регулювання.

Угрупування видів діяльності та виконавців в структурні підрозділи в процесі розвитку КД представляє широкі можливості для розширення самого підприємства. При цьому самі структурні підрозділи, які здійснюють КД, можуть суттєво відрізнятись в залежності від використаної схеми. Особливостями цих схем є: (А) структуризація за кількісною ознакою; (Б) угруповання видів діяльності на тимчасовій основі; (В) угруповання видів діяльності відповідно до функцій підприємства; (Г) структурний поділ за географічним принципом; (Д) угруповання видів діяльності на основі продукту або номенклатури продукції; (Е) керівництво КД менеджерами од-

ного підрозділу; (Є) структурний поділ відповідно до каналів збуту; (Ж) матрична організація; (І) проблемна група.

Для оцінки якості організаційної структури автором запропоновано такі основні критерії: статистичної ефективності, гнучкості виробництва, цілеспрямованої стратегії, адаптаційної структури. Використання критеріїв якості обумовлено наявністю економічних ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових).

Робочу гіпотезу представленого дослідження можна висловити таким чином: розробити інструментарій організаційно-економічного забезпечення ефективного розвитку комерційної діяльності вітчизняного промислового підприємства, який має бути адаптований до сучасних умов конкурентного середовища.

Кучеренко О.І.

аспірант

Дикий О.В.

д.е.н., доц.

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

СПОЛУЧЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ «ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ» ТА «ЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ» В ЗАДАЧАХ ОНОВЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Світова наука і практика мають у своєму арсеналі ряд концепцій і підходів, що описують особливості управління діяльністю підприємства у динамічному середовищі. Функціонування сучасного підприємства у ринковому середовищі та наше дослідження ґрунтуються, насамперед, на трьох основних економічних теоріях: теорії економічного зростання, теорії економічних коливань та теорії економічної динаміки, що графічно відображено на рис. 1.

В умовах динамічного ринку конкурентні переваги підприємства забезпечуються наявністю у нього адаптаційних здатностей модифікувати й переглядати свої компетенції, а відтак і бізнес-моделі для досягнення життєстійкості та якомога кращої відповідності мінливому зовнішньому середовищу. З огляду на динаміку та складність ринкового середовища, які є характерними рисами сучасної економіки, для забезпечення надійності та ефективності діяльності підприємств доведено необхідність вибору відповідної бізнес-моделі та, у міру необхідності, подальшого її адаптування.

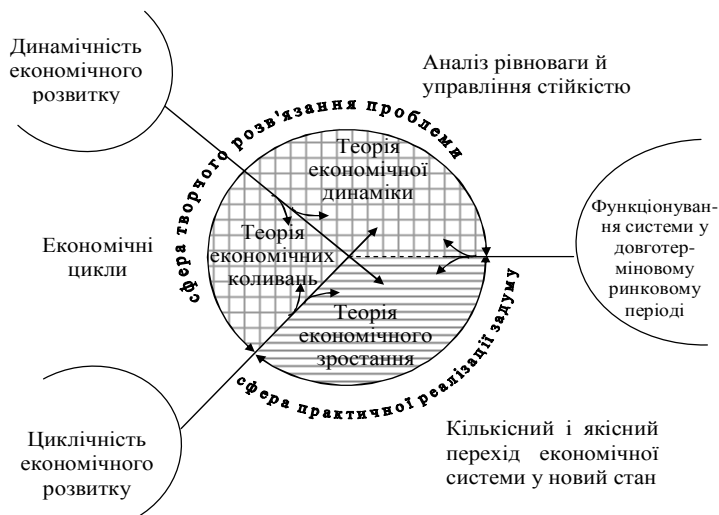

Рис. 1. Теоретичні основи функціонування економічної системи у динамічному ринковому середовищі

За результатами огляду й аналізу наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників у дисертації всі відомі визначення поняття “бізнес-модель” розділено на два наукові підходи. Перший підхід – ціннісний – концентрується на процесі формування цінності для споживачів. Такий підхід зорієнтований, насамперед, на зовнішнє оточення організації. За цього підходу бізнес-модель логічно описує, у який спосіб організація створює і поставляє клієнтам цінність, а сама набуває вартість – економічну, соціальну та інші форми вартості. Другий вартісний підхід зорієнтований на процеси, які відбуваються насамперед, всередині організації. За такого наукового підходу у найпростішому визначенні бізнес-модель – це метод ведення діяльності, завдяки якому підприємство може забезпечити свою життєдіяльність, тобто згенерувати дохід та прибуток.

На основі узагальнення вищезгаданих наукових підходів у даному дослідженні набуло подальшого розвитку поняття “бізнес-моделі підприємства”, під якою розуміється управлінська концепція щодо створення цінності для клієнтів та суспільства, а також примноження вартості підприємства на основі існуючих ключових компетенцій та вибраного стратегічного набору задля досягнення поставлених цілей. Вказане трактування поєднає у собі як ціннісний, так і вартісний підходи, а це уможливило повне врахування ознак, що характеризують бізнес-моделі підприємств.

Проведений теоретико-логічний аналіз концепцій відомих фахівців, які займалися вирішенням проблем економічної стійкості, свідчить про доцільність визначати такі її структурні складові: 1) структурна складова ресурсних можливостей підприємства, що утворена витратною стійкістю, виробничою стійкістю та фінансовою стійкістю; 2) стійкість щодо періоду роботи (початкова стійкість та стійкість функціонування); 3) стійкість на різних видах ринків (стійкість на товарному ринку, стійкість на ринку засобів виробництва, стійкість на фінансовому ринку); 4) стійкість до наявних дестабілізуючих факторів: внутрішніх (технологічних, організаційних, фінансово-економічних, соціальних) та зовнішніх (економічних, соціально-політичних, фінансових, демографічних, науково-технічних). Все це на понятійному рівні виражає економічну стійкість як сукупність характеристик, що відображають динамічну узгодженість елементів діяльності підприємства як економічної системи, що проявляється в сталості причинно-наслідкових взаємозв'язків для забезпечення механізмів нормального функціонування та збереженні нормативних тенденцій змін значень економічних показників діяльності підприємства, що свідчить про гомеостаз в процесах функціонування та економічного розвитку підприємства.

В економіці зміст оцінки обумовлюється її розглядом в триєдиній сутності: величина, що виміряна, процес порівняння з еталоном, нормативом, планом, основа для прийняття управлінського рішення. Вчені, що займалися проблемами вимірювання величин в економіці вважають, що вимірювання відрізняється від оцінки своєю методологією. Оцінка як функціональний елемент управління має своєю основою вимірювання або його елементи. Однак, використання поняття «оцінка» здебільшого припускає, що величина має ймовірнісне походження, тобто є випадковою, і вимірюють детерміновану величину й оцінюють стохастичну. При здійсненні оцінювання в економіці слід враховувати основні методологічні підходи: системний, процесний, ресурсний, стратегічний, ситуаційний. Економічну стійкість слід визначати за динамічною узгодженістю елементів діяльності підприємства як економічної системи, що відображається в сталості причинно-наслідкових взаємозв'язків для забезпечення механізмів нормального функціонування та збереженні нормативних тенденцій змін значень економічних показників діяльності підприємства, що свідчить про гомеостаз в процесах функціонування та економічного розвитку підприємства.

Результати дослідження змістовної сутності економічної стійкості та рекомендації провідних вчених та практиків свідчать про необхідність оцінювання її за допомогою системи показників, структурованої за складовими (табл.1).

Таблиця 1

Система показників для оцінювання економічної стійкості підприємства

Складові	Показники
1. Структурна складова ресурсних можливостей підприємства	
1.1. Витратна стійкість	відношенням ціни продукції до галузевих стандартів (x_1), рівнем рентабельності продукції (x_2), відповідністю якості продукції галузевим стандартам (x_3), темпами зростання/зниження собівартості (x_4), питомою вагою витрат на просування товару (x_5), питомою вагою витрат на модернізацію виробництва (x_6), питомою вагою витрат на введення нових технологій або випуск нової продукції (x_7)
1.2. Виробнича стійкість	коефіцієнтом використання виробничих потужностей (x_8), кількістю впроваджених у виробництво нових технологій (x_9), питомою вагою витрат на придбання машин, устаткування, інструментів, інших основних фондів і капітальні витрати, пов'язані з впровадженням інновацій у загальному обсязі витрат на інновації (x_{10}), фондоозброєністю (x_{11}), відповідністю обсягів поставлених ресурсів потреби в них (x_{12}), виконанням нормативної величини запасів (x_{13}), питомою вагою працівників, які підвищили кваліфікацію у звітному році (x_{14}), питомою вагою працівників віком до 50 років (x_{15}), питомою вагою працівників, які виконують науково-технічну роботу (x_{16}), ступенем зносу основних фондів (x_{17}), часткою власної техніки в загальній кількості основних фондів (x_{18}), темпами росту продуктивності праці (x_{19}), рентабельністю основних фондів (x_{20}), фондовіддачею (x_{21})
1.3. Фінансова стійкість	коефіцієнтом фінансової автономії (x_{22}), коефіцієнтом структури довгострокових вкладів (x_{23}), коефіцієнтом фінансової стабільності (x_{24}), загальним коефіцієнтом покриття (x_{25}), коефіцієнтом абсолютної ліквідності (x_{26}), коефіцієнтом поточної ліквідності (x_{27}), коефіцієнтом оборотності основного капіталу (x_{28}), коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості (x_{29}), коефіцієнтом оборотності запасів (x_{30}), рентабельністю продажу (x_{31}), рентабельністю власного капіталу (x_{32}), рентабельністю підприємства (x_{33})
2. Стійкість щодо періоду роботи	
2.1. Стійкість функціонування	співвідношенням між вартістю майна підприємства та його кредиторською заборгованістю (x_{34}), коефіцієнтом накопичення зносу (x_{35}), коефіцієнтом самофінансування (x_{36}), рівнем виконання планів (x_{37}), рівнем динаміки планів (x_{38}), питомою вагою підрозділів, що мають самостійний баланс (x_{39}), наявністю фондів розвитку на підприємстві для кожного підрозділу (x_{40}), ступенем відповідальності за підрозділами (x_{41}), зоною ризику для підприємства (x_{42})
3. Стійкість на різних видах ринків	
3.1. Стійкість на ринку товарів та послуг	часткою нової продукції (x_{43}), коефіцієнтом оновлення товарної номенклатури (x_{44}), часткою витрат на гарантійне обслуговування (x_{45}), часткою продукції, що підлягала гарантійному обслуговуванню (x_{46}), економічна ефективність експорту (x_{47}), індексом фізичного обсягу продукції, що експортується (x_{48}), коефіцієнтом віддачі коштів, вкладених в експортні операції (x_{49})
3.2. Стійкість на ринку засобів виробництва	темпом зростання доходу від здавання майна (x_{50}), частка майна, що використовується як застава для залучених коштів (x_{51}), питома вага поставок за прямими договорами (x_{52}), частка порушень договорів постачання (x_{53}), часткою дебіторської заборгованості в коштах підприємства (x_{54})

Розвинена у роботі система показників (табл. 1) комплексно відображає ознаки економічної стійкості та задовольняє вимогам, що

висуваються до системи показників при оцінюванні. Проведений аналіз праць вчених показав, що існує два основних підходи до оцінки економічної стійкості, які відрізняються рівнем складності: підхід, що передбачає використання окремого економічного показника або однієї складової економічної стійкості і другий комплексний підхід, який ґрунтується на системі частинних показників та передбачає обчислення інтегрального показника. Оскільки кожен з них має свої переваги, то для оцінювання економічної стійкості слід поєднати обидва підходи.

Управління економічною стійкістю передбачає прийняття таких рішень, що дозволяють отримати оптимальний результат, але при цьому важливо враховувати реальні умови діяльності підприємства. Для досягнення максимуму результативності діяльності підприємств необхідно мати тісний взаємозв'язок між структурними елементами економічної стійкості та підтримувати оптимальні співвідношення між ними. Управління економічною стійкістю підприємства необхідно ґрунтувати на розв'язку оптимізаційної задачі, яка дозволяє знайти оптимальні значення частинних показників, що змістовно відображають стійкість та в цільовій функції враховуються причинно-наслідкові взаємозв'язки в досягненні екстремуму результативного критерію діяльності підприємства.

Лещинська І.В.

здобувач

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРО АДАПТОВАНОГО ПІДХОДУ В КОРПОРАТИВНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЕКТІВ І ПРОГРАМ

Організаційна культура – це синтетичне поняття, що акумулює у свідомості та підсвідомості персоналу підприємства синергетично-ідеологічний базис (сукупність соціально-трудоових та виробничих відносин), що виражається у ціннісно-комунікативних аспектах, виділяючи вектор стратегічних змін (способи дій та взаємодій), а відтак визначальною мірою впливаючи на досягнення поставлених цілей, рівня ефективності виробництва на підприємстві та інноваційних тенденцій його розвитку.

Згруповано принципи формування організаційної культури на основі виділення критеріїв, обґрунтовано методи підтримки, зміцнення та зміни

організаційної культури, які на практиці дозволяють підтримувати організаційну культуру на належному рівні, а також при необхідності здійснити відповідні зміни, щоб забезпечити її дієвість та функціонування в діяльності промислового підприємства.

Принципи формування організаційної культури доповнено принципами ціннісних орієнтацій організаційної культури: справедливість, рівність, взаємодовіра, взаєморозуміння, взаємодопомога, взаємовідчуття, демократичність, чесність, відкритість, солідарність, відповідальність; систематизовано методи підтримування і зміцнення культури підприємства; сформовано типи інноваційної парадигми організаційної культури, що мають вплив не лише на структуру організаційної культури, але і на формування її відповідного типу.

Особливої уваги заслуговують узагальнені тенденції сучасної інноваційної парадигми організаційної культури на засадах менеджменту, які дозволяють виділити основні аспекти системи формування та ефективного забезпечення культури підприємства, на основі її інформаційної природи (уособлення знань, відомостей, фактів, інформації) і резонансної комунікативної здатності – передавати потрібну інформацію (знання) від суб'єктів до об'єктів управління, і навпаки, що є передумовою прийняття об'єктивного управлінського рішення. У роботі визначено, що подальший розвиток досліджень на промислових підприємствах має ґрунтуватися на діагностиці стану організаційної культури для встановлення існуючих проблем, їх узагальнення, розробки системи формування і ефективного забезпечення організаційної культури, за допомогою якого керівники підприємств зможуть значно підвищити її рівень, що в результаті вплине на ефективність та конкурентоспроможність підприємства.

Відповідно до запропонованої структурної побудови у роботі виокремлено ресурсні рівні формування культури підприємства, які виступають формою прояву її впливу на конкурентоспроможність підприємства, адже за своїм змістом розкривають її сутність, істину, що зосереджено в її ціннісно-комунікативній складовій. Встановлено, що саме цінності та комунікації здатні керувати свідомістю, формуючи сталі засади і концепти, які при постійному повторюванні і інтенсивному акцентуванні уваги, формують у підсвідомості еталонні конструкти, що в результаті їх рекомбінації, тягне за собою ефективну роботу кожної системи, і визначає можливість її функціонування із виконанням низки функцій та завдань.

Структурно-логічна модель системи формування, ефективного забезпечення та підвищення рівня організаційної культури має рекомендаційний характер для підприємств машинобудівної галузі, оскільки при практичному застосуванні дозволяє виділити фокус проблемних зон, що в ре-

зультаті зміни типу організаційної культури значно підвищить її рівень, а це в свою чергу вплине на ефективність діяльності підприємства в цілому.

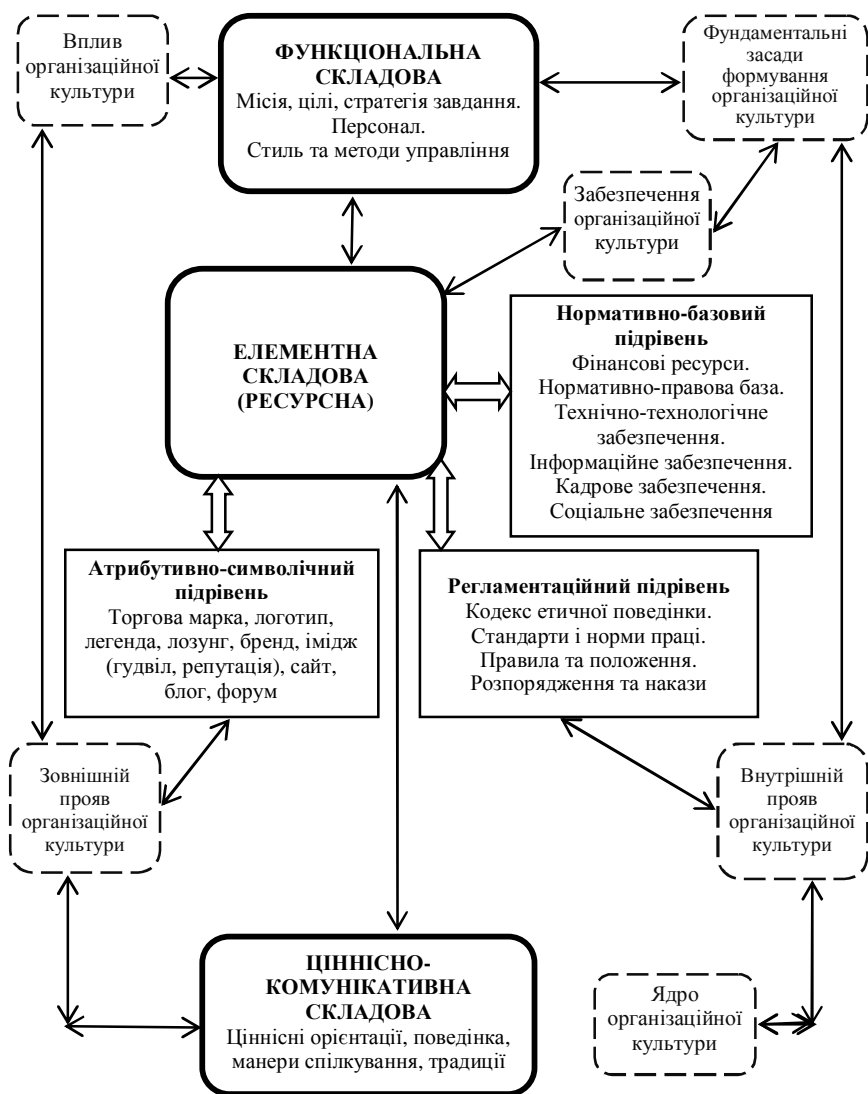

Рис. 1. Структура організаційної культури підприємства

Литвин М.В.

аспірант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах ринкових трансформаційних процесів вітчизняної економіки та підвищення рівня конкуренції на ринках України особливого значення набувають питання, пов'язані з розробкою та застосуванням нових технологій управління підприємства, частиною якого є система управління виробничими запасами. Разом із тим загальновідомо, що саме при формуванні системи управління цією частиною оборотних активів підприємств залишається багато невирішених проблем. Одна з основних причин такого стану – недостатній розвиток основних положень систем управління виробничими запасами підприємств у складних умовах ринкової трансформації господарства.

Система управління матеріальними запасами на підприємстві – це сукупність правил і способів регулювання, завдяки яким можна контролювати рівні запасів і визначати, які потрібно підтримувати, який запас доцільно поповнювати і яким може бути обсяг замовлення.

Система управління запасами реалізує організаційну структуру і точну політику безперервної роботи заводу. Система управління виробничими запасами проектується з метою безперервного забезпечення виробничої діяльності підприємства всіма потрібними ресурсами. Реалізація цієї мети досягається вирішенням таких завдань: облік поточного рівня запасу на складах різних рівнів; визначення розміру замовлення; визначення інтервалу між замовленнями.

В теорії управління запасами було розроблено основні системи управління ними, з яких найпоширенішими є: система управління з фіксованим розміром замовлення; система з постійним рівнем запасів; система зі встановленою періодичністю поповнення запасів до постійного рівня; система «мінімум-максимум»; система «точно в строк»; різновиди системи «канбан».

Ефективність системи управління запасами залежить від виду попиту на конкретний тип запасів. Теорія менеджменту виділяє незалежний і залежний попит. Незалежний попит – коли попит на ресурси не обумовлений планами виробництва інших виробів. Прогнозувати його значно

складніше, ніж залежний попит. Предмет має залежний попит, якщо його використання прямо пов'язане з планами виробництва інших виробів. Цей вид попиту існує в основному на матеріали і комплектуючі вироби, які використовуються при виробництві продукції.

Система управління запасами при залежному попиті на продукцію має нагоду чітко планувати потреби виробництва в матеріальних ресурсах, оскільки в цій ситуації основою планування є план виробництва. Метою такого планування матеріальних потреб є забезпечення виробничого процесу лише тим, що безпосередньо необхідне для виконання планів поточного періоду.

При залежному попиті управління запасами здійснюється на основі двох моделей: модель з фіксованою кількістю запасів, їх обсягу і модель з фіксованим періодом часу.

Список використаних джерел

1. Бугинець Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку. – Житомир, ПП. "Рута", 2002. – 544с.
2. Драч С. В. Економічний аналіз виробничих запасів підприємств (на прикладі м'ясокомбінатів України): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Тернопільська академія народного господарства. – Тернопіль, 2009.
3. Визначення потреби в оборотному капіталі при формуванні виробничих запасів / Я.Б. Дропа // Соц.-екон. дослідж. в перехід. період. – 2010. – Вип. 3. – С. 394-403.
4. Методологія бухгалтерського фінансового обліку із застосуванням національних стандартів: Наук. пр. / В.В. Костенко. – Черкаси: Брама, 2003. – 324 с.
5. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання (на прикладі підприємств хлібопекарської промисловості Київської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / О.М. Приймачок; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 19 с.
6. Приймачок О. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання (на прикладі підприємств хлібопекарської промисловості Київської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Київський національний економічний ун-т. – К., 2005. – 19с.
7. Управління виробничими запасами на підприємстві: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / І.О. Бондарева; НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2003. – 19 с.:

Лич В.М.
д.е.н., проф.
Омельяненко О.П.
к.е.н., доц.

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Вивчення територіально-структурних процесів актуалізується у зв'язку з необхідністю удосконалення державної регіональної політики у контексті стимулювання розвитку депресивних територій, підвищенні якості життя населення, забезпечення процесів євроінтеграції та переходу до інноваційного етапу розвитку економіки держави.

Необхідність ерспективного формування територіально-структурних процесів, важливість використання яких визначається можливістю цілеспрямованого удосконалення просторової організації регіону, є одними із складових забезпечення збалансованого просторового розвитку регіону.

Основний просторовий економічний ефект зазвичай досягається за рахунок процесів концентрації економічної діяльності та агломерування. Саме просторова концентрація є відображенням просторових закономірностей розподілу економічної діяльності результатом яких може бути стиснення або розширення економічного простору будь-якого суб'єкта господарювання. Стиснення економічного простору шляхом просторової концентрації можна трактувати двояко: як позитивний і негативний процес. Позитивний ефект концентрування економічного потенціалу супроводжується нагромадженням економічних активів територій, які в подальшому за рахунок дифузійних ефектів здатні працювати назовні. Негативний ефект проявлятиметься через стягнення ресурсів з оточуючих територій, чи нехтування їх інтересами задля досягнення концентраційних вигод окремих територій.[1, с. 181]

Найбільш вагомим фактором впливу на регіональну економічну концентрацію є щільність інноваційного потоку, за рахунок підвищення просторової концентрації інвестицій в основний капітал на 1 тис. грн./км². Щільність інноваційного потоку зростає за рахунок приросту обсягів введення в дію нових основних засобів. Ємність ринку залежить від просторової концентрації роздрібного товарообороту

В умовах розвитку інноваційно-інвестиційної економіки потрібно шукати нових шляхів побудови теоретико-методологічної бази їх дослідження та обґрунтування подальшого поступу. У зв'язку з цим доцільно особливу

увагу звернути на працю Дж. Форрестера «Динаміка розвитку міста» [2], у якій автор формує власну методикку з використання новітніх економіко-математичних методів для моделювання міського організму як складної соціально-економічної системи з метою її глибшого пізнання, передбачення можливої поведінки та подальшого цілеспрямованого управління з попередженням розвитку небажаних процесів, що ведуть до стагнації й занепаду. Але, на цю працю слід подивитися як на зарубіжний досвід, який слід дуже обережно і селективно застосовувати в Україні, де вкрай важливо активізувати дослідження розвитку міст, насамперед метрополійних міст, оскільки саме вони є унікальними ядрами науково-технічного прогресу, вогнищами дифузії територіально-структурних процесів як в метрополіях, так і в їх периферійних зонах.

Центр і периферія на будь-якому просторовому рівні і надалі будуть пов'язані між собою потоками інформації, капіталу, товарів, робочої сили. Разом з тим зростатимуть контрасти «центр – периферія» і надаватимуть імпульс виникненню і відтворенню територіальної нерівності, що підсилюватиметься нерівномірністю економічного росту.

Отже, вкрай важливо зосередити свою увагу на вивченні територіально-структурних процесів між метрополією і периферією. Це вивчення можна здійснити в розрізі таких блоків:

1. Регулювання величини метрополії та величини міських поселень периферії (територіальні та демографічні проблеми).
2. Ринковий механізм землекористування у метрополії та містах периферії.
3. Економічний розвиток метрополії та міських поселень периферії.
4. Розробка теоретичної економічної моделі розвитку «метрополії - периферії».
5. Визначення пріоритетних видів діяльності у «метрополії - периферії».
6. Стратегічне планування розвитку «метрополії-периферії».
7. Територіальна організація та просторове планування «метрополії - периферії».
8. Житлові проблеми «метрополії-периферії» [1, с. 197].

Здійснення оцінки ефективності організаційно-економічного механізму управління просторовим розвитком регіону створює базу для моніторингу результативності управління регіоном та є визначальною для вироблення плану дій щодо вдосконалення системи управління соціально-економічним розвитком регіону.

У європейському досвіді регіональної політики та розвитку органів місцевого самоврядування простежується тенденція впровадження різноманітних методик вимірювання ефективності діяльності. Застосування низки методів визначення ефективності діяльності органів управління здійснює значний вплив на систему управління, що проявляється у наступному [3]:

1. У горизонтальному вимірі вони спрямовуються на перегляд чи зміну практики взаємовідносин між органами державного (регіонального) управління та органами місцевого самоврядування. Техніки політичного контролю, засновані на системі показників ефективності, спрямовуються на забезпечення можливості провадження органами місцевого самоврядування практики стратегічного планування та прогнозування.

2. Система показників ефективності у горизонтальній площині взаємовідносин між різними органами місцевого самоврядування застосовується для порівняння результативності діяльності органів місцевого самоврядування. Така практика на основі принципу «вивчення кращого досвіду» дозволяє проводити зміну організаційних структур і адміністративних процедур та, в умовах конкуренційного простору, підвищувати ефективність діяльності органів місцевого самоврядування загалом.

3. У вертикальному вимірі в площині взаємовідносин національного та локального рівнів управління застосування системи показників ефективності дозволяє здійснювати органам вищого ієрархічного рівня управління адекватного нагляду та контролю діяльності органів місцевого рівня [4].

Список використаних джерел

1. Просторовий розвиток регіону: соціально-економічні можливості, ризики і перспективи: монографія / НАН України. Інститут регіональних досліджень; За ред. д.е.н., проф. Шевчук Л.Т. – Львів, 2011. – 256 с.

2. Форестер Д. Динамика развития города. – М.: Издательство «Прогресс», 1974. – 281 с.

3. Бачлер Дж. Оценка региональной политики в европейском сообществе. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.politanaliz.ru/articles>.

4. Kuhlmann S. Performance Measurement and Performance Comparison in German Local Governments. [Електронний ресурс]. Режим доступу: iopp.ru/pub/K_Performance.doc

Лугіна Т.С.

аспірант

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СКЛАДІ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ

На прикладі підприємств ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» було визначено, що формування системи корпоративного управління з метою

забезпечення конкурентних переваг має обумовлюватися реалізацією наступних завдань:

- ефективним фінансовим та інвестиційним управлінням підприємством;
- антикризовим корпоративним менеджментом та запобіганням банкрутству;
- забезпеченням прав акціонерів, у т.ч. держави як співвласника;
- забезпеченням обов'язкової участі незалежних директорів у складі наглядових рад;
- проведенням заходів щодо пошуку та диференціації ринків збуту;
- залученням додаткових фінансових ресурсів та активною емісійною діяльністю.

Використовуючи кількісні методи оцінки ефективності корпоративного управління на підприємствах ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» та ASTARTA Holding N.V. (табл. 1), було проаналізовано фінансову стійкість провідних агропромислових підприємств України. Варто відзначити, що показники ефективності управління ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» є кращими, за рахунок більш ефективного управління залученим капіталом, а також якісніших показників структури заборгованості, які за своєю сутністю є притаманними акціонерним товариствам.

У підтвердження вищенаведених висновків щодо ефективності корпоративного управління корпоратизованими структурами, було розроблено кореляційно-регресійну модель оцінювання ефективності корпоративного управління публічними акціонерними товариствами та визначено його вплив на ринкову вартість такого підприємства:

$$CAP = -1884879 + 359687 * CGR + 0.2284 * REV + 1.7617 * NPF, \quad (1)$$

де CAP – ринкова вартість публічного акціонерного товариства;

CGR – рейтинг ефективності корпоративного управління від «Concorde Capital»;

REV – чистий дохід від реалізації робіт, товарів, наданих послуг;

NPF – чистий прибуток після сплати податку на прибуток.

Відповідно до представленої моделі (1), доведено, що при зростанні чистого доходу корпорації на 1 грн. ринкова капіталізація збільшується на 22,84 коп. Водночас, виявлено позитивний вплив чистого прибутку на вартість компанії: якщо чистий прибуток збільшується на 1 грн. – капіталізація збільшується на 1 грн. 76 коп. Таким чином, ефективне корпоративне управління ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» позитивно впливає на ринкову вартість компанії. При збільшенні рейтингу корпоративного управління на 1 пункт – капіталізація збільшується на 359,7 млн. грн.

Таблиця 1

**Показники ефективності управління ASTARTA Holding N.V. та ПРАТ
«Миронівський хлібопродукт» (згідно моделей оцінювання фінансо-
вого стану підприємств)**

Використані моделі оцін- ки фінансового стану	Підприємство	Результат оцінки	Ймовірність банкрутства
Двофакторна модель діаг- ностики фінансового стану підприємства Е. Альтмана	ASTARTA Holding N.V.	$KPB = -2,77$	Фінансово стійке (ймові- рність банкрутства $< 0,5$)
	ПРАТ «Миронів- ський хлібопро- дукт»	$KPB = -3,47$	Фінансово стійке (ймові- рність банкрутства $< 0,5$)
П'ятифакторна модель прогнозування банкрутства для підприємств, які не котирують свої акції на біржі	ASTARTA Holding N.V.	$Z = 1,76$	Низька ймовірність банк- рутства (якщо $Z > 1,23$)
Чотирифакторна модель оцінки фінансового стану В. Ліса	ASTARTA Holding N.V.	$ZL = 1,09$	Рівень фінансового стану високий, а ймовірність банкрутства невисока (якщо $ZL > 0,037$)
	ПРАТ «Миро- нівський хлібоп- родукт»	$ZL = 1,34$	Рівень фінансового стану високий, а ймовірність банкрутства невисока (якщо $ZL > 0,037$)
Чотирифакторна прогнозна модель оцінки платоспро- можності Тафлера і Тішоу	ASTARTA Holding N.V.	$ZT = 0,38$	Рівень фінансового стану високий, а ймовірність банкрутства невисока (якщо $ZT > 0,3$)
	ПРАТ «Миро- нівський хлібоп- родукт»	$ZT = 0,88$	Рівень фінансового стану високий, а ймовірність банкрутства невисока (якщо $ZT > 0,3$)

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ASTARTA Holding N.V. та ПРАТ «Миронівський хлібопродукт».

Тобто, можна з впевненістю сказати, що загалом ефективне корпоративне управління позитивно впливає на ринкову вартість акціонерного товариства, при чому вплив даного фактору є досить важливим відповідно до побудованої моделі.

Отже, проведений аналіз особливостей розвитку корпоративного управління на прикладі підприємств агропромислової галузі України, продемонстрував ефективність корпоративного управління на підприємствах корпоративного типу, тоді як існуюча система управління державними підприємствами є залежною від багатьох чинників неринкового характеру.

Формування корпоративної стратегії сталого розвитку вітчизняних підприємств має ефективно впроваджувати іноземні традиції корпоратив-

ного управління розвинутих країн та враховувати розвиток інституційного забезпечення вітчизняної економіки.

У роботі виділено цілі формування корпоративної стратегії сталого розвитку підприємств та гармонізації українського законодавства відповідно до норм розвинутих економік світу (рис. 1). Стратегія сталого розвитку повинна визначати мету, вектори руху («дорожню карту») та першочергові пріоритети й індикатори щодо виробничих, соціально-економічних, організаційних умов для підвищення конкурентних переваг підприємств.

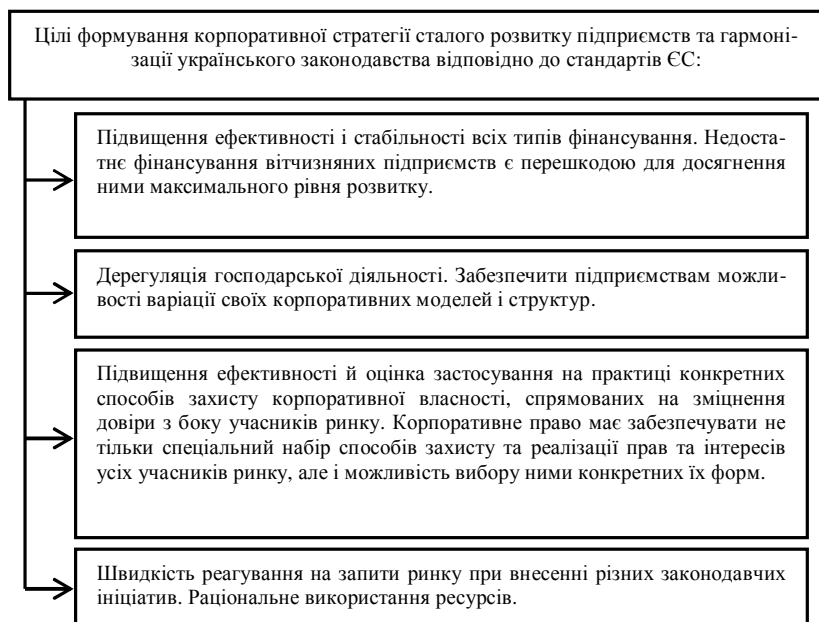

Рис. 1. Основні цілі формування корпоративної стратегії сталого розвитку підприємств та гармонізації українського законодавства

Авторський підхід до виокремлення стратегічної та оперативної ролі корпоративної соціальної відповідальності дозволив визначити її не тільки як систему послідовних економічних, екологічних та соціальних заходів, але і як сукупність етичних норм і цінностей компанії, що реалізуються в процесі взаємодії всіх зацікавлених у діяльності акціонерного товариства осіб, що дозволяють знизити нефінансові ризики, поліпшити ділову репутацію компанії, підвищити капіталізацію і конкурентоспроможність, забезпечити сталий розвиток бізнес-структур.

Малихіна О.М.

к.е.н., доц.

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ОПЕРАЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ «СТРАТЕГІЧНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОДИНИЦЬ» НА ҐРУНТІ МЕТОДОЛОГІЇ ЖИТТЄВИХ ЦИКЛІВ ПІДПРИЄМСТВА

З метою реагування на динаміку середовища та нові виклики, які надходять з нього, керівникам будівельних підприємств пропонується використувати удосконалену технологію адаптування бізнес-моделі до умов динамічного ринку, яка передбачає створення на підприємстві стратегічної системи раннього виявлення слабких ринкових сигналів (організування постійного спостереження за всіма тенденціями у зовнішньому середовищі), а також оперативної системи раннього попередження про відхилення від запланованих показників. Формування такої системи на підприємстві створює підґрунтя для подальшого прийняття рішень у сфері стратегічного планування. У випадку, якщо адаптування не сприятиме підвищенню ефективності діяльності машинобудівного підприємства, рекомендовано застосовувати технологію обґрунтування вибору нової бізнес-моделі підприємства, яка передбачає послідовне виконання п'яти основних етапів (від генерування сценаріїв до їх економічного оцінювання) з використанням у поєднанні методу сценаріїв, матриці стратегічних альтернатив, SWOT-аналізу та методу “дерева рішень”. Застосування такої технології на практиці дає українським менеджерам інституціонального та управлінського рівнів інструментарій для обґрунтованого вибору нової бізнес-моделі відповідно до тенденцій ринку та поставлених перед підприємством цілей розвитку.

Отже, поставлені стратегічні завдання можна звести до вирішення завдання управління “портфелем завдань” бізнес-моделі підприємства, метою якого є досягнення внутрішніх та зовнішніх конкурентних переваг при наявності різних напрямів організування діяльності за рахунок координації порядку та термінів “життєвих циклів” стратегічних завдань. Модель поєднання “життєвих циклів” проектних стратегічних завдань бізнес-моделі підприємства відображено на рис. 1.

Ефективність бізнес-моделі підвищується за рахунок взаємодоповнення, синергізму, який надає додаткові переваги, що неможливо досягти за умов, коли “портфель завдань” є простою сумою окремих проектів. Синергія досягається за рахунок взаємопідтримки та акумуляції результатів різних виконуваних проектів. “Портфель завдань” щодо створення цінно-

сті для споживачів та нарощування вартості підприємства можна представити у вигляді послідовно-паралельного їх виконання. У зв'язку з цим постає необхідність ефективного планування та організування “життєвого циклу” виконання завдання з метою своєчасного прийняття управлінських рішень, що дозволить зменшити вплив ймовірних збурень. На відміну від більшості матричних моделей, що застосовуються для “портфельного” аналізування та планування, в управлінні “портфелем завдань” бізнес-моделі рекомендовано застосовувати метод динамічного програмування.

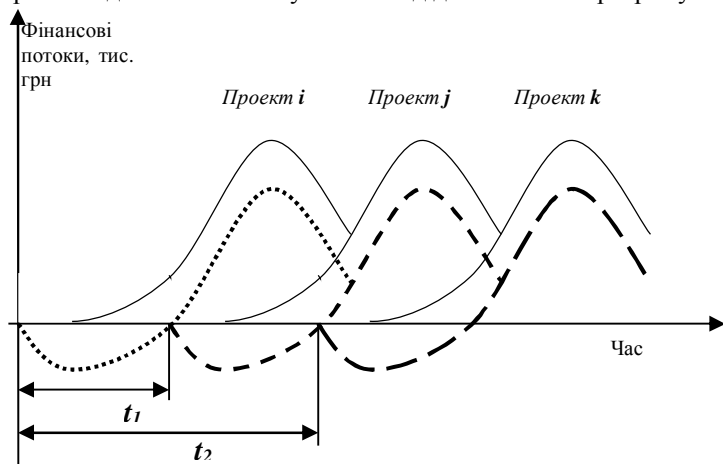

Рис. 1. Модель поєднання “життєвих циклів” проектних стратегічних завдань бізнес-моделі підприємства

Позначення: i, j, k – порядковий номер виконуваних проектів;

----- криві виконуваних проектів “портфеля завдань” бізнес-моделі.

Задача управління “портфелем завдань” бізнес-моделі полягає у визначенні оптимальних дат початку виконання проектних завдань як в галузі створення цінності для споживачів, так і у галузі нарощування вартості підприємства. Цільову функцію можна подати у такому вигляді:

$$\Pi - \sum_{i=1}^k \left(\lambda \cdot \sum_{j=1}^n \left(\frac{V_j(t_j^{(v)}, t_i) \cdot \varphi_{j,i}(t_i)}{(1+q)^i} \right) + \mu \cdot \sum_{j=1}^n \left(\frac{W_j(t_j^{(w)}, t_i) \cdot \psi_{j,i}(t_i)}{(1+q)^i} \right) \right) \rightarrow \max \quad (1)$$

де:

Π – величина сумарного прибутку, грн.;

$t_j^{(v)}$ – час початку j -го проекту створення цінності для споживачів, шукана величина, міс.;

$t_j^{(w)}$ – час початку j -го проекту нарощування вартості підприємства, шукана величина, міс.;

$V_j(t_j^{(v)}, t_i)$ – величина прибутку j -го проектного завдання зі створення цінності для споживача, грн;

$W_j(t_j^{(w)}, t_i)$ – величина прибутку j -го проектного завдання з нарощування вартості підприємства, грн;

$\varphi_{j,i}(t_i)$ – значення функції ефективності у разі суміщення часу реалізації різних проектних завдань щодо створення цінності для споживачів;

$\psi_{j,i}(t_i)$ – значення функції ефективності у разі суміщення часу реалізації різних проектних завдань щодо нарощування вартості підприємства;

t_i – поточний час реалізації проектів; міс.; n – число часових проміжків, які виділені для реалізації проектів, од.;

q – ставка дисконтування, %; k – кількість проектів, що розглядаються за кожним напрямом ($k=3$) у галузях створення цінності для споживачів чи нарощування вартості підприємства, од.;

λ, μ – вагові коефіцієнти, які показують порівняльну вагомість цінності вибраної галузі для підприємства, такі що задовольняють умову:

$$\lambda + \mu = 1, \quad 0 \leq \lambda + \mu \leq 1.$$

Для розв’язання поставленої задачі динамічного програмування встановлено додаткові обмеження:

- на забезпечення певного рівня прибутку протягом вказаного періоду реалізації “портфеля завдань”:

$$V_j(t_j^{(v)}, t_i) + W_j(t_j^{(w)}, t_i) \geq \Pi^{const}, \quad i^{(1)} \leq i \leq i^{(2)}$$

- на тривалість реалізації проекту: $n \leq N$.

Нижче на рис. 2 зображено дискретну модель життєвого циклу проектного завдання зі створення цінності для споживача $V_j(t)$ та нарощування вартості підприємства $W(t)$. Для розв’язання поставленої задачі динамічного програмування пропонується використати такий алгоритм.

I. На першому етапі під час розв’язання задачі відбувається виділення двох стратегічно пов’язаних напрямів розвитку підприємства:

- створення цінності для споживачів, описане функцією $V(t)$;
- нарощування вартості підприємства, описане функцією $W(t)$.

II. На другому етапі достатньо визначити послідовність виконання поставлених завдань. Для цього потрібно послідовно перерахувати $k! = 3 \cdot 2 \cdot 1 = 6$ можливих варіантів послідовного виконання проектних заходів за кожним напрямом – створення цінності для споживача чи нарощування вартості підприємства. В результаті за кожним напрямом вибирається той порядок виконання проектних завдань, який забезпечує максимум очікуваного результату.

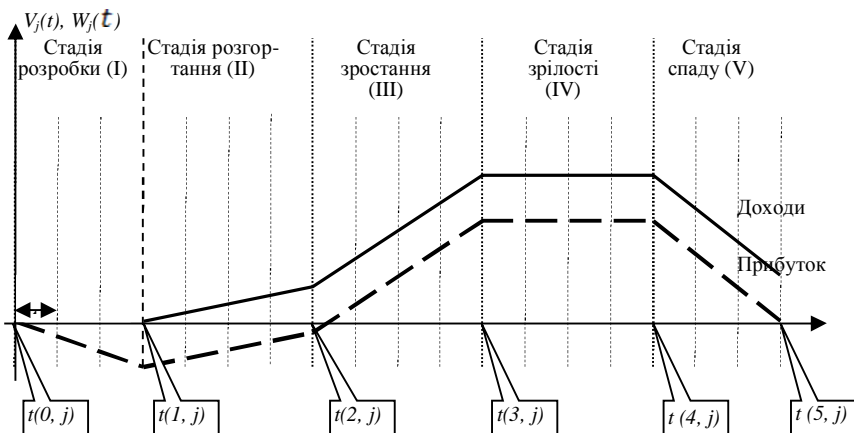

Рис. 2. Дискретна модель “життєвого циклу” проектного завдання

III. На третьому етапі завдання зводиться до задачі лінійного програмування з можливістю пошуку невідомих величин $t_j^{(V)}$, $t_j^{(W)}$, які за своїм змістом визначають терміни суміщення виконання проектних завдань, зберігаючи порядок їх виконання.

Отже, розроблена концепція “життєвого циклу” стратегічних завдань бізнес-моделі підприємства описує за допомогою інструментарію динамічного програмування процес збалансування “портфеля завдань” бізнес-моделі, у якому “життєві цикли” стратегічних завдань збалансовані за термінами проходження етапів і за обсягами очікуваного прибутку. Використання такої моделі сприятиме досягненню балансу між поставленими завданнями та полегшуватиме процес прийняття стратегічних рішень.

Мамчур Л.В.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ЦІЛЬОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ЯКОЇ ЗМІНЮЄТЬСЯ

Головним інструментом держави у сфері забезпечення екологічного та економічно ефективного використання земель, є землеустрої. Завдяки

його принципам регулюються суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею. Основним законом, який регламентує усі інститути права, у тому числі земельного, є Конституція України [1]. Її статті встановлюють, що земля та її надра – це основне національне багатство, об'єкт права власності українського народу, що охороняється державою. Земельний кодекс України [2] – є кодифікованим нормативним актом (законом) яким регулюються земельні відносини з метою забезпечення раціонального використання земель, рівноправного розвитку всіх форм власності на землю, збереження та відтворення родючості ґрунтів, поліпшення природного середовища, охорони прав фізичних і юридичних осіб на землю тощо.

Земельним кодексом чітко визначено процедури щодо відведення земельних ділянок, яке здійснюється з будь-якою метою – надання у власність, користування, перехід права власності та інших. Майже у всіх цих випадках здійснюється розроблення проекту відведення земельної ділянки. Закон України «Про землеустрій» визначає правові та організаційні основи діяльності у сфері землеустрою і спрямований на регулювання відносин, які виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами із забезпечення сталого розвитку землекористування. Мета землеустрою визначається відповідними напрямками його проведення, а саме: забезпечення раціонального використання земель; охорона земель; створення сприятливого екологічного середовища; поліпшення природних ландшафтів.

Поділ земель за цільовим призначенням належить до числа найважливіших правових інструментів у питаннях забезпечення раціонального землекористування та охорони земель. У загальному розумінні, під цільовим призначенням земельної ділянки слід розуміти визначений законодавством правовий режим її експлуатації (використання), який забезпечує реалізацію права користування земельною ділянкою у такий спосіб, що відповідатиме суспільним інтересам та не завдаватиме шкоди навколишньому природному середовищу.

По суті, саме встановлюючи цільове призначення земель держава забезпечує особливу охорону земель як основного національного багатства, реалізуючи, таким чином положення статті 14 Конституції України.

Згідно закону України «Про землеустрій» цільове призначення земельної ділянки - використання земельної ділянки за призначенням, визначеним на підставі документації із землеустрою у встановленому законодавством порядку [3].

Цільове призначення земельної ділянки відіграє важливу роль в реалізації права власності на землю, оскільки встановлює яким чином допустимо її використовувати. Цільове призначення земельної ділянки далеко не завжди відповідає тому, як її бажає використовувати власник, відпо-

відно постає питання необхідності зміни цільового призначення землі. З іншого боку, за використання земельних ділянок не за встановленим цільовим призначенням передбачена юридична відповідальність.

Було проаналізовано процедуру розроблення проекту землеустрою та його зміст щодо відведення земельної ділянки зі зміною її цільового призначення у м. Гайсин по вул. 1-го Травня. Зміна цільового призначення земельних ділянок передбачає необхідність розроблення та погодження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок. Слід зазначити, що складання проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки є достатньо поширеним видом робіт.

Процедура зміни цільового призначення земельної ділянки є важливою й актуальною. Україна має потужний потенціал земельних ресурсів, який повністю освоєний і використовується у повній мірі. Використання земельного фонду країни для задоволення різних потреб суспільства здійснюється системно. Держава контролює процес розподілу земель для таких потреб, застосовуючи організаційно-правові важелі. Одним із них є визначення цільового призначення земельних ділянок.

Отже, тема цільового використання землі є досить актуальною, що зумовлено стрімким розвитком земельних відносин. Загальні положення щодо даного питання повинні знати усі громадяни для того щоб реалізувати свої права та належним чином виконувати обов'язки.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 - 1996 р., № 30, стаття 141/
2. Земельний кодекс України: Прийнятий 25.10.2001 № 2768-ІІ // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 3-4. - Ст. 27.
3. Закон України "Про землеустрій" від 22.05.2003 № 858-ІV // Відомості Верховної Ради України N 36, стаття 282 від 05.09.2003.

Манцевич Ю.М.

д.е.н., доц.

ТОВ «Інститут просторового розвитку»

м. Київ

РИНКОВІ ВІДНОСИНИ І ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

Просторовий розвиток територій є таким самим об'єктом ринкових відносин, як і будь-який інший товар, і бере участь у всіх зв'язках і відносинах, які виникають між продавцями, покупцями та їхніми посередниками в процесі купівлі-продажу товарів.

При визначенні просторового розвитку територій як об'єкта ринкових відносин слід чітко визначити, що простір як одна з двох нерозривних складових «час-простір» не може бути товаром. Так само у формі товару не може виступати територія як обмежена частина земної поверхні в природних, державних, адміністративних або умовних межах. Володіння, управління або розпорядження територією належить до компетенції державної влади або органів місцевого самоврядування, а от користування може здійснюватися фізичними або юридичними особами.

Отже, товаром у ринкових відносинах може виступати специфічний продукт, який нерозривно пов'язаний з просторовим розвитком територій, але не є ним. Таким продуктом, в контексті нашої роботи, може бути інформація про певну територію, прогнози, проекти моделі, консультації, ресурси тощо, тобто, матеріальний результат наукової чи проектної діяльності. Форма такого результату може бути електронна, паперова чи усна (відповідно до договору).

Існує значний розрив між декларованою потребою у такому товарі і реальним попитом на нього. Законодавство (закони, постанови, укази) фіксує необхідність наявності стратегій, планів, проектів, прогнозів, схем для прийняття рішення органами управління державного і регіонального рівня при формуванні бюджетів, планів соціально-економічного розвитку тощо, а на місцевому рівні існує пряма заборона на використання земельних ресурсів без затверджених генеральних планів населених пунктів.

В реальності такі прогнозні документи використовуються формально або взагалі ігноруються. Відсутні конкретні механізми застосування продукції та інструменти ефективного контролю. Мова йде не про формальний контроль опосередковано визначений законодавством, а контроль за прямим і змістовним використанням документації.

Основний закон ринку – попит породжує пропозицію. В сучасних умовах виникла обернена тенденція – через надлишкову пропозицію здійснюється спроба сформувати попит. Такий шлях є не тільки безперспективним, але й шкідливим: в Україні розробляється велика кількість проектів, проводяться наукові дослідження, публікуються численні статті і монографії. Фахівці намагаються всіма силами зберегти науковий потенціал, виховати молоді кадри, підвищити якість наукових і проектних робіт. Але реалії показують, що чим більше виконується робіт, тим нижча їх вартість, оскільки сукупний грошовий потік в цій сфері залишався майже стабільним або навіть зменшувався впродовж останніх двадцяти років (якщо враховувати обмінний курс валюти та темпи інфляції), а кількість виконавців (продавців товару) зростає. За класичним сценарієм ринку, сферу виробництва товару у сфері просторового розвитку територій очікує криза перевиробництва з усіма неприємними наслідками.

Не все так погано. Ключовою темою позитивного погляду на проблему є знання законів економіки – після кризи обов'язково настає зростання. Циклічність криз ще ніхто не відміняв. Наступним позитивним очікуванням є те, що після кризи ринок відроджується на якісно новому рівні. Тому основним завданням найближчого часу є не спроби зупинити невідворотну кризу, а підготувати підґрунтя для відродження просторового розвитку територій на основі нових принципів і нових технологій.

Всі фактори впливу на зміну ринкового середовища в сфері просторового розвитку територій традиційно розподіляються на екзогенні і ендогенні.

При аналізі екзогенних факторів (по відношенню до товару – документації з просторового планування) не варто заглиблюватися у вивчення впливу глобалізму (він буде справляти приблизно однаковий вплив на всю економіку), а варто зосередитися на аналізі таких загальноукраїнських проблемах, як подолання корупції, кумовства, впливу олігархату державного і регіонального масштабу, відсутність кваліфікованих кадрів і достатнього досвіду.

До ендогенних факторів слід віднести рудименти пострадянського патерналістичного ставлення до державної і регіональної влади, бюджетних коштів, відсутність взаємодії з реальним бізнесом і підміна взаємо вигідної довгострокової співпраці запопадливим очікуванням одноразових зисків.

Отже, заміна ключових керівників органів публічної влади пов'язана із зміною акцентів і основних цілей розвитку держави. Задекларована боротьба з корупцією і очищення економіки від тіньового впливу дозволяє сподіватися на ефективність підходів у трансформації ринкових відносин формування просторового розвитку територій. Позитивні зміни у використанні продукції просторового розвитку територій на ринкових засадах можливі лише за умови перегляду парадигми розвитку цієї сфери як стандартного виду товару з усіма вадами і перевагами, притаманними цьому специфічному виду інтелектуальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б.М. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика: [за ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина] / Б.М. Данилишин, Л.Г. Чернюк, М.І. Фашевський. Черкаси: ЧДТУ, 2006. 315 с.
2. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
3. Хаберлер Г. Процветание и депрессия: теоретический анализ циклических колебаний: [пер. с англ.] / Г. Хаберлер. Чел.: Социум, 2005. 474 с.

Мартінова Л.О.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМИ БУДИНКАМИ В УМОВАХ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

З огляду на стан багатоквартирних будинків так званого «старого» житлового фонду, сьогодні стає очевидним, що управління багатоквартирними будинками у сучасних умовах потребує нового підходу та нових методів. Дві третини житла в Україні побудовано до 80-х років минулого століття. Майже всі вони потребують капітального ремонту, а це неможливо без залучення доволі великих коштів. Саме брак коштів, свідчить, що проблеми у сфері житлового господарства необхідно вирішувати іншим шляхом –проведенням структурних реформ, які дадуть змогу створити нову економічну модель експлуатації та розвитку житлового господарства, забезпечити його надійне і високоякісне утримання з урахуванням інтересів співвласників.

Закон про приватизацію житла громадянами у 90-х роках минулого століття перетворив величезну кількість квартиронаймачів у власників нерухомості. Це привело до зміни відносин власності в межах кожного багатоквартирного будинку. Тому актуальними є розробка і практичне застосування інноваційного механізму управління експлуатацією житлового фонду, докорінна зміна організаційних схем та економічних відносин між місцевими органами виконавчої влади, підприємствами житлово-комунального господарства і власниками житлових приміщень.

За період з 2015 р. по 2019 р. було прийнято ряд законів, які покликані провести докорінні зміни в процесі управління багатоквартирними будинками та їх модернізацією, а саме: ЗУ «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» зі змінами, ЗУ «Про житлово- комунальні послуги», ЗУ «Про енергетичну ефективність будівель». та ЗУ «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку».

Законодавство, яке регулює питання управління об'єктами змішаної форми власності у колишніх соціалістичних країнах Східної Європи, вивчало багато спеціалістів, які є дотичними до даної теми. На думку кандидата наук з державного управління Наталії Олійник [1], приватизація окремих квартир у багатоквартирних будинках та відповідна заміна одноосібного власника багатоквартирного будинку в цілому багатьма самостійними власниками квартир, які водночас є співвласниками спільного майна в будинку,

подальше масове укладання "прямих" договорів між споживачами та виробниками (які, відповідно, стали виконавцями) комунальних послуг у підсумку позбавили більшість багатоквартирних будинків в Україні ефективного управління. Не дивлячись на те, що формально відповідальність за стан свого майна несе власник, тобто співвласники багатоквартирного будинку, на практиці такої відповідальності майже ніхто не несе і мало хто її усвідомлює. Більш того, співвласники майже всі впевнені, що їх відповідальність починається да дверима їх власної квартири, а місця загального користування, то чиясь і хтось повинен про них дбати.

Натомість ЗУ "Про приватизацію державного житлового фонду" проголосив, що "власники квартир багатоквартирних будинків є співвласниками допоміжних приміщень будинку, технічного обладнання, елементів зовнішнього благоустрою". Це положення означає, що право власності на квартиру є визначальним, а право спільної власності на зазначене спільне майно будинку - похідним від нього. Тобто, став власником квартири в багатоквартирному будинку, одночасно стаєш співвласником даху, підвалу, ліфтів тощо. У разі ж втрати права власності на квартиру втрачається і її право "співвласності" на зазначене спільне майно.

На думку науковця П.В. Ворони, ефективність управління як повне досягнення реальної та соціально-конкретної управлінської мети за мінімальних витрат ресурсів та управлінської енергії в оптимальний термін з урахуванням обставин зовнішнього та внутрішнього характеру [2].

На сьогодні законодавчо визначено три форми управління багатоквартирними будинками – це управління шляхом самозабезпечення (ОСББ через свої статутні органи), передання всіх або частково функцій з управління управителю або асоціації ОСББ.

На наш погляд, питання управління багатоквартирними будинками ще недостатньо детально вивчено, саме цьому і присвячені дані тези. Проблема саме у відсутності ринку кваліфікованих управителів, у необізнаності населення з приводу законодавства в сфері управління житлом, у відсутності ініціативних співвласників, готових взяти на себе тягар по утриманню багатоквартирного будинку, та низький фінансової спроможності населення.

Таким чином, задля збереження та модернізації багатоквартирних будинків, держава повинна сприяти інформуванню населення щодо законодавства у сфері ЖКП, щодо державних програм підтримки багатоквартирних будинків, щодо створення ринку кваліфікованих управителів. Ця інформаційна кампанія має бути не точковою, а носити системний характер.

Список використаних джерел

1. Олійник Н. І. Досвід прибалтійських країн у проведенні модернізації житлового фонду // Вісн. НАДУ. 2009. № 2. С. 95-104.

2. Ворона П.В. Теоретичні аспекти ефективності роботи органів місцевого самоврядування // Державне будівництво: Електрон. наук. вид. ХарPI НАДУ. 2009. № 2 // www.nbuu.gov.ua.

Моклячук Л.І.

д.с.-г.н., проф.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ЗЕЛЕНЕ ЗРОСТАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ – ШЛЯХ ДО СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Сучасне виробництво виснажує природний капітал – ґрунти і виділяє значні обсяги парникових газів (ПГ) та інших забруднювачів, але при цьому не сприяє подоланню бідності населення. Економічна вартість впливу промислового виробництва та сільського господарства щорічно складає мільярди доларів США, і продовжує збільшуватися. З метою забезпечення збалансованого еколого-економічного розвитку, у 2005 р. в Сеулі на Конференції міністрів охорони навколишнього середовища Азіатсько-Тихоокеанського регіону було представлено концепцію «зеленого зростання». Концепція «Глобальний зелений новий курс» була висунута Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) у 2009 р. в період, коли збанкрутували багато банків і підприємств, а мільйони людей опинилися без роботи. Основне місце приділяється в ній заохоченню інвестицій, які б привели до створення низько вуглецевої економіки, в таких областях, як чисті технології, екологічний транспорт, енергоефективність, стратегії щодо зміни клімату тощо. Було поставлено завдання створення нових, передових підприємств і достатньої кількості робочих місць на підприємствах ХХІ століття. Важлива мета "зеленої" економіки - це усвідомлення значущості екосистем та їх центрального місця у національній та глобальній економічному житті [1].

Сталий розвиток надає важливий контекст для зеленого зростання. Парадигма Зеленого зростання не була задумана як заміна сталому розвитку, вона швидше повинна розглядатися як його підгрупа. Сфера її застосування вужча, вона має на увазі створення оперативної політичної програми, яка може допомогти досягти конкретних зрушень у площині перетину економіки та навколишнього середовища. У ній пильну увагу приділено створенню необхідних умов для інновацій, інвестицій і конкуренції, які можуть призвести до появи нових джерел економічного зростання, сумісного з екосистемами, мають здатність до відновлення [2].

Сталий розвиток надає важливий контекст для зеленого зростання. Парадигма Зеленого зростання не була задумана як заміна сталому розвитку, вона швидше повинна розглядатися як його підгрупа. Сфера її застосування вужча, вона має на увазі створення оперативної політичної програми, яка може допомогти досягти конкретних зрушень у площині перетину економіки та навколишнього середовища. У ній пильну увагу приділено створенню необхідних умов для інновацій, інвестицій і конкуренції, які можуть призвести до появи нових джерел економічного зростання, сумісного з екосистемами, мають здатність до відновлення. Згодом, ця ідея знайшла продовження в концепції «Глобальний зелений новий курс», запропонованої Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП). Україна заявила про свою прихильність цілям «зеленого зростання», що передбачає екологічно збалансоване економічне зростання.

Мета роботи – оцінити екологічні ризики від забруднення поліюантами земель сільськогосподарського призначення для розроблення індикаторів землекористування у рамках стратегії «Глобальне зелене зростання».

Виходячи з постулату, що, кожна держава повинна визначити свої індикатори, за допомогою яких можна найточніше оцінити стан економіки та сільського господарства, виявлено потребу у розробленні системи екологічних індикаторів, що на регіональному рівні висвітлюють проблеми та негаразди та зможуть прискорити перехід до стратегії зеленого зростання і тим самим науково обґрунтувати шляхи відновлення природного потенціалу земель України [3].

На основі аналізу документів ОЕСР та власних досліджень, розроблено систему екологічних індикаторів зеленого України, які дають можливість найточніше оцінити стан земель, виявити всі проблеми та негаразди, прискорити перехід до зеленого зростання землекористування: глобальні – розораність території, баланс гумусу, баланс азоту, баланс фосфору, баланс калію; національні – динаміка вмісту гумусу, динаміка вмісту рухомих форм азоту, динаміка вмісту рухомих сполук фосфору та калію; локальні – кислотність ґрунту, забезпеченість необхідними мікроелементами, забруднення токсичними металами, вміст залишків пестицидів, вміст радіонуклідів [4].

Список використаних джерел

1. OECD Insights: Towards a green growth strategy. 2011. URL: <http://oecdinsights.org/2011/03/03/towards-a-green-growth-strategy/>
2. OECD Environmental Outlook to 2050. 2012. RL: <http://dx.doi.org/10.1787/888932570468>
3. Moklyachuk Lidiya et all. Ecological Risks from Contamination of Ukrainian Soils by Persistent Organic Pollutants // Environment and Ecology Research. 2014. 2(1). P. 27–34.

4. Яцук І.П., Моклячук Л.І. екологічні індикатори зеленого зростання сільського господарства: Монографія. К.: ДІА, 2018. 384с.

Никитюк О.А.

д.с.-г.н., проф.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ

В умовах стратегічного курсу України на реалізацію цілей сталого розвитку просторове розміщення продуктивних сил має бути не тільки економічно ефективним, а й екологічно безпечним та соціально справедливим, направленим на підвищення якості життя людей. Це означає можливість постійно підтримуваного сталого зростання, при якому наші нащадки мали б не менше можливостей у порівнянні з сучасним поколінням щодо задоволення своїх потреб в природних ресурсах.

Однак, на сьогодні екологічні вимоги в нормах просторового розвитку та планування носять декларативний характер і закріплені тільки на рівні принципів містобудівної діяльності. Однак ці принципи важко реалізувати в документах територіального планування, так як в нормативно-правових актах щодо регулювання містобудівної діяльності, відсутні відповідні екологічні вимоги. Врахування екологічних принципів і імперативів при підготовці документів просторового планування (схем планування, генеральних планів тощо) обмежується встановленням і відображенням зон з особливими умовами використання території. Тільки на рівні територіальних громад та населених пунктів (в генеральних планах) передбачено суцільне функціональне зонування території, яке в подальшому конкретизується у вигляді територіальних зон при розробці містобудівних нормативів [1].

На жаль не передбачено складання комплексних схем охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки в процесі просторового планування територій або незалежно від нього. Тому вважаємо за доцільне необхідність встановлення виразних взаємозалежностей між просторовим плануванням територій та екологічним плануванням. Потенційним шляхом розв'язання цієї задачі можна вважати поєднання галузевих планів із просторовим планування територій, або розроблення своєрідного «екологічного» планування (аналогічно до ландшафтного планування у ФРН), що

міститиме низку визначених екологічних норм та вимог й інтегруватиметься у просторове планування територій.

Для забезпечення поєднання екологічних складових із просторовим планування територій наразі не визначено належного нормативно-правового обґрунтування. Містобудівні умови передбачають тільки певні узагальнюючі аспекти щодо охорони довкілля, водночас бракує чітких вимог у контексті їх практичної апробації у просторовому плануванні території. Слід розширити низку вимог щодо охорони довкілля, приміром, додати дотримання екологічного, збалансованого розвитку у процесі просторового планування територій із обов'язковим обґрунтуванням та механізмом реалізації зазначеної вимоги. Водночас, необхідно забезпечити тісні зв'язки у законодавчому полі, зокрема Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» і галузевими природоохоронними законами (Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Лісовий, Водний, Земельний кодекси України), де екологічні аспекти відображено дещо ґрунтовніше. Можливим варіантом реалізації цієї взаємодії може стати попередження (із посиланням на інших нормативно-правові документи).

Вітчизняне просторове планування територій є своєрідним конкретизуючим додатком стратегічного планування, саме у цьому зв'язку воно не має на меті тотального вивчення територій та врахування екологічних складових у процесі розроблення відповідної документації із просторового планування територій. Для усунення цього, на наш погляд, недоліку слід інтегрувати у стратегічне планування екологічні аспекти охорони довкілля, що ґрунтуються на концепції сталого розвитку. Водночас, має досягатися збалансування цих аспектів із економічними вимогами та суспільними нормами. В даному випадку це новий напрямок має бути конкретизовано в межах просторового планування територій для конкретних адміністративно-територіальних одиниць (наприклад, в ході розробки схем планування території області, району чи територіальної громади), для цього потрібно повсюдна інвентаризація природних ресурсів та стану довкілля, і на цій основі визначення допустимих видів користування для кожної конкретної території. Заразом, у цьому аспекті слід визначити цілі, які допоможуть порівнювати різні види природокористування одне з одним з метою попередження появи конфліктів та протиріч.

Список використаних джерел

1. Куйбіда В.С., Негода В.А., Толкованов В.В. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи: збірник. К.: Вид-во «Крамар», 2009. 170 с.

КОМПЛЕКС ІНТЕГРОВАНИХ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Динамічний і всеосяжний характер впровадження технологій маркетингу в діяльність будівельних підприємств є основою розвитку будівельної галузі в сучасних умовах. Зараз в розряд пріоритетних переходять завдання розробки стратегії маркетингових комунікацій, залучення інноваційних способів і методів управління товарів та послуг від ініціаторів комунікаційної активності до всіх контактних аудиторій, якщо раніше об'єктом комунікаційних зусиль на ринку виступали анонімні маси покупців, то сьогодні виробник ідентифікує окремі групи споживачів, саме тому перед підприємствами будівельної галузі гостро стоять питання пошуку механізму маркетингових комунікацій, які можуть зацікавити споживачів та привернути їх увагу. Це обумовлено зростаючим значенням ставлення споживачів до компаній, товарів та послуга, які цими компаніями пропонуються.

У сучасних умовах особливо гостро стоїть проблема розробки технології та інструментарію маркетингових комунікацій, орієнтованих на комунікаційний простір з метою залучення всіх зацікавлених осіб до проектування, створення та просування нової цінності товарів та послуг. Рішення даної задачі вимагає пошуку нових підходів та відповідного наукового опрацювання теоретичних і методологічних аспектів, обґрунтування методик і рекомендацій з ефективного управління маркетинговими комунікаціями. Сутність управління маркетинговими комунікаціями полягає у планомірній інформаційній дії на цільові контактні аудиторії з метою отримання запланованої відповідної реакції ринку на пропозиції компанії у вигляді прибутку і лояльності споживачів. Складність управління маркетинговими комунікаціями зумовлюється подвійною природою даного базисного елемента. З одного боку, інформація є інструментом управління, за допомогою якого підприємство активно впливає на всіх зацікавлених осіб (покупців, поставальників, посередників, ділову громадськість), формуючи певний імідж і бажану поведінку зазначених осіб у плані фірми. У цьому сенсі інформація є інструментом досягнення стратегічних комунікаційних цілей підприємства. З іншого боку, інформація є об'єктом управління, щодо якої застосовні загальноприйняті етапи і процедури управління - планування, організація та мотивація, контроль і регулювання.

В сучасних умовах більшість зарубіжних та українських підприємств застосовують інтегрований підхід при реалізації маркетингових комунікацій. Ми дотримуємося позиції, що інтегровані маркетингові комунікації - це концепція реалізації маркетингових комунікацій, виходячи з необхідності оцінки стратегічної ролі їх окремих напрямків і пошуку оптимального поєднання для забезпечення чіткості, послідовності і максимізації впливу комунікативних програм за допомогою несуперечливої інтеграції всіх окремих звернень. Інтеграція маркетингових комунікацій дозволяє отримати синергетичний ефект, при якому узгоджене використання різних комунікаційних інструментів дозволяє домогтися більш високого кінцевого результату.

Ми вважаємо, що причини інтеграції маркетингових комунікацій лежать у сфері лояльності споживачів. Основні з них:

- ринки стають більш глобальними, а це означає, що прихильність споживачів необхідно формувати з урахуванням цих відмінностей за охопленням та культури споживання;
- розширення географії комунікацій компанії вимагає більш однорідного та узгодженого присутності образу компанії, торгової марки у свідомості покупців, а це означає, що позиціонування повинно сприйматися різними категоріями споживачів однозначно. Ця обставина вимагає нівелювати впливу протиріч у використанні окремих інструментів комунікації, що і обґрунтовує необхідність їх інтеграції;
- зростання витрат на рекламу, стимулювання збуту всіх учасників збутового ланцюжка призвело до різкого збільшення бюджетів просування. Використання інтегрованих маркетингових комунікацій дозволяє оптимізувати бюджет просування і домагатися більш високого комунікаційного ефекту.

Список використаних джерел

1. Бизнес- коммуникации: Стратегии и навыки /Дж.М. Лэйхифф; Пер. с англ. Е.Бугаевой, Т.Виноградовой.- Санкт-Петербург: Питер и др., 2008. 686 с.
2. Лук'янець Т.І. Маркетингова політика комунікацій: Т.І. Лук'янець // Навч. Посіб. / Київ. нац. екон. ун-т. - К., 2000. - 377с.
3. Ромат, Е. В. Реклама: учебник для вузов.-7-е изд./Е.В. Ромат – СПб.: Питер, 2008. – 512 с..
4. Bouthillier F. and Shearer K. Understanding knowledge marketing and information management: the need for an empirical perspective Information Research: [Available at: <http://Information R.net/ir/8-1/paper141.html>]: Last updated: 18th March, 2011.- Title of screen.

5. Kashani K. Beware the pitfalls of global marketing//Harvard Business Review, 2000, September-October; Kaynak E., Mitchell L. Analysis of Marketing Strategies Used in Diverse Cultures // Journal of Advertising Research, - 2001. - Vol .21. No 3. – P. 44-47.

6. Marketing communications methods [Text]: /[Electronic resource]: interactive advertising and marketing association. Electronic data - New York: 2013 // http://marketing.about.com/od/marketing_methods/[Site visited 15 January 2013]. –Title of screen.

Новикова І.В.

д.е.н., доц.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва та архітектури
м. Київ*

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ БУДІВЕЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах розвитку економіки абсолютно зрозуміло, що підвищення конкурентоспроможності підприємства зокрема і національної економіки в цілому є необхідною умовою для інтеграції країни в глобальну економіку. Розробка концепції комплексного підходу підвищення конкурентоспроможності підприємства завдання непросте. Її рішення не може бути однаковим навіть для двох дуже схожих підприємств, що працюють на одному ринку і ставлять перед собою ідентичні цілі. Тому залежно від впливу зовнішнього середовища, внутрішніх факторів, стратегічних завдань, індивідуальних особливостей підприємства концепція підвищення конкурентоспроможності може включати в себе безліч різних елементів: організаційно-управлінських, технологічних, маркетингових, фінансових, інвестиційних. Конкурентоспроможність базується на якості, швидкості прийняття рішень, технічній перевазі, обслуговуванні та диференціації продукту або послуги.

Для оцінки ефективності системи управління конкурентоспроможністю будівельного підприємства та його стратегією ми пропонуємо використовувати лінійну модель оцінки ефективності системи управління. Для цієї моделі необхідно виділити групи факторів, які будуть визначати рівень конкурентоспроможності підприємства. Ми пропонуємо для будівельних підприємств виділити п'ять груп факторів, які будуть визначати значення потенціалів (рис.1):

Рис. 1. Групи факторів, які впливають на системи управління конкурентоспроможності будівельних підприємств

Джерело: авторська розробка.

1. Показники виконання стратегічних планів та їх співвідношення зі запланованими значеннями - Y_1 .
2. Показники, які оцінюють організаційну структуру підприємства – Y_2 .
3. Показники, які характеризують механізм прийняття рішення – Y_3 .
4. Показники, які оцінюють ефективність системи мотивації персоналу будівельного підприємства – Y_4 .
5. Показники, які характеризують загальну стратегію підприємства – Y_5 .

Кожна група складових та елементів, в свою чергу, має в своєму складі певну кількість показників, які й характеризують значення потенціалу кожної окремої групи. Кількість показників та їх склад визначаються окремо для кожного конкретного будівельного підприємства та може змінюватися в залежності від змін конкурентного середовища.

Після того, як визначено основні фактори та складові компоненти, необхідно для запропонованої лінійної моделі виділити рівень впливу кожного фактору на загальний потенціал. Для оцінки значення потенціалу залежно від значень показників ми пропонуємо використовувати метод середньозважених значень, тобто:

$$Y_i = \sum_{j=1}^{m_i} x_{i,j} y_{i,j}, \quad (1)$$

де Y_i - і-ий потенціал для групи факторів,

$x_{i,j}$ - значення ваги для j-ого фактору в i-й групі факторів;

$y_{i,j}$ - нормоване значення j -ого фактору в i -й групі факторів;
 m_i - кількість факторів в i -й групі факторів.

Отже, нами була розроблена економіко-математична модель оцінки ефективності системи управління стратегією підприємства та розглянуто можливі методи її застосування. Дана модель оцінки ефективності системи управління стратегією є важливим інструментом при плануванні стратегії і на етапах аналізу виконання стратегії. Також, не можна не відзначити важливість даної оцінки для будівельних підприємств, з її допомогою зможуть визначити ефективність роботи системи управління стратегією підприємства і вжити рішення щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Список використаних джерел

1. Багриновский К.А, Конник Т.И., Левинсон М.Р. Имитационные системы принятия экономических решений. М.: Наука, 1989. 162 с.
2. Корінько, М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація: монографія. К. : Інформаційно-аналітичне агентство, 2007. 429с.

Новикова І.В.

д.е.н., доц.

Баранова О.І.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ДІАГНОСТИКА ТА МОНІТОРИНГУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Система моніторингу будівельного підприємства дозволяє практично в режимі реального часу робити незалежні оцінки тенденцій розвитку його економічного стану, отримувати інформацію про стан кон'юнктури на ринку, на якому працює підприємство та її можливі зміни, оперативно проводити оцінку конкурентного становища підприємства і найважливіших факторів, що визначають його ділову активність у взаємозв'язку із змінами тенденцій економічного розвитку країни або регіону. Для цього, ми вважаємо за доцільне, використовувати три основних компоненти моніторингу конкурентоспроможності підприємства [1, 2, 4, 5]: на рівні економіки в цілому; на рівні підприємства; на рівні підрозділів.

Основними суб'єктами системи моніторингу будівельного підприємства, на наш погляд, є: саме підприємство, його організаційна структура і центральний апарат, усі підрозділи будівельного підприємства. Участь всіх підрозділів в моніторингу є важливою та абсолютно обов'язковою, а вищий менеджмент підприємства повинен підтримувати конфіденційність і достовірність інформації, яка була отримана від підрозділів.

Система моніторингу підприємства повинна включати в себе три основних взаємопов'язаних блоки, які базуються на відповідній методології [2, 4]:

- щомісячне, щоквартальне дослідження змін стану ринку, кон'юнктури ринку, саме це може дозволити проаналізувати поточні тенденції в змінах попиту та пропозиції на ринку, на якому працює будівельне підприємство;
- щоквартальний, більш детальний аналіз конкурентного становища окремих підрозділів підприємства, саме це може дозволити оцінити результати діяльності будівельного підприємства з позицій формування конкурентних переваг;
- щоквартальна оцінка інвестиційної активності та зв'язку з результатами фінансової та господарської діяльності структурних підрозділів, а також попитом і пропозицією на будівельному ринку.

Моніторинг будівельного підприємства, а також його можлива інтеграція в єдину інформаційну систему дозволяє, на наш погляд, вирішити ряд макроекономічних проблем:

- підвищити якість аналізу і прогнозу загальноєкономічних процесів на галузевому та регіональному рівнях, поглибити цей аналіз за рахунок визначення фактичного та очікуваного індексу бізнес-клімату в країні, по галузях і регіонах;
- своєчасно виявляти диспропорції в економіці, причини їх появи і вживати заходи щодо зменшення їх впливу на діяльність підприємства в цілому, та рівень його конкурентоспроможності зокрема.

Крім того, завдяки створенню системи моніторингу у підприємства з'являється можливість точніше оцінювати економічну кон'юнктуру в галузі, відстежувати і прогнозувати динаміку та тенденції фінансово-господарської діяльності підприємства, зіставляти їх з макроекономічними показниками по галузі та національній економіці. Також виявляти та усувати негативні фактори, які впливають, забезпечують розробку і прийняття оптимальних управлінських рішень з проблем розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Момот В.Є. Стратегічні тенденції розвитку менеджменту в умовах невизначеності середовища господарювання / В.Є. Момот,

О.В. Жовтобрюх // Наукові праці ДонНТУ. – Донецьк.: ДонНТУ, 2004. – № 87. – С. 109-117. (Серія: “Економічна”).

2. Павлова В.А. Інформаційно-методичні аспекти оцінки конкурентноспроможності підприємства/ Культура народів Причорномор'я /В.А. Павлова., 2006. – N80. – С. 122-126.

3. Рогальский Ф.Б. Математические модели анализа экономических систем / Ф.Б. Рогальский, Я.Е. Курилович, А.А. Цокуренко. – К.: Наук. думка, 2001. – 435 с.

4. Тарасюк, Г.М. Концептуальні підходи до формування системи управління плануванням діяльності підприємств [Текст]/ Г.М. Тарасюк // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Луцьк, 2008. – Випуск 5 (18). – Ч. 2. – С. 230-238.

5. Цайнінгер К.Х. Оптимізація бізнес процесу для глобальної конкурентоспроможності: інаугурац. лекція почес. професора нац. ун-ту “Києво-Могилян. акад.” (1 верес. 2003 р.) / К.Х. Цайнінгер. – К.: КМ Академія, 2003.– 40 с Johnson G. and Scholes K. Exploring Corporate stratagy, Prentice Hall. – London, 1997.

Петраковська О.С.

д.т.н., проф.

Берова П.І.

асистент

Богатир Д.В.

аспірант

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

РОЛЬ БІОСФЕРНИХ ТА ПРИРОДНИХ ЗАПОВІДНИКІВ У ФОРМУВАННІ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день в Україні спостерігається зростання площі земель природних та біосферних заповідників. Природні і біосферні заповідники є природоохоронними, науково-дослідними установами загальнодержавного значення. Перші створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних для даної ландшафтної зони природних комплексів з усією сукупністю їх компонентів, підтримання природних спонтанних процесів і явищ та вивчення їх особливостей, розробки наукових засад охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки тощо. Другі - з метою збереження у природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонових еко-

логічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів [1]. На сьогодні в Україні діють дев'ятнадцять природних заповідників і п'ять біосферних (рис. 1).

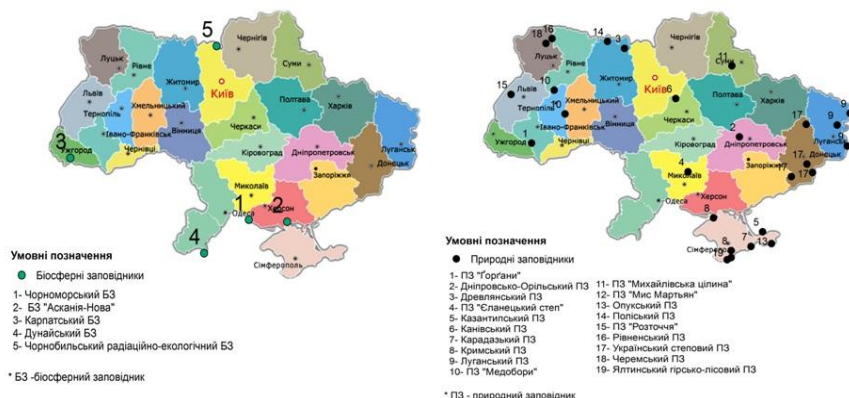

Рис. 1. Розосередження біосферних та природних заповідників в Україні

Землі природних та біосферних заповідників мають найвищий ступінь охорони та найсуворішу регламентацію, щодо використання природних ресурсів, що згідно з класифікацією категорій Міжнародного союзу охорони природи можна віднести до територій суворої охорони (англ. Strict Protection).

Однією із найважливіших передумов забезпечення сталого, екологічно збалансованого розвитку України є формування, збереження та не виснажливе використання об'єктів екомережі [2, ст. 2]. Враховуючи, що дані землі є структурними елементами екомережі, актуальним на сьогоднішній день є питання щодо їх формування, використання та охорони. Лісабонською декларацією про «Мережеві структури для забезпечення сталого територіального розвитку на Європейському континенті: мости, що об'єднують Європу» зазначено, що «...створення та використання заповідних територій, навіть з різним ступенем захисту та в рамках різних систем законодавства, є стратегічно важливим завданням для забезпечення ідентичності та стабільності Європи» [3, с. 100]. Біосферні заповідники можуть набувати статус міжнародних, шляхом віднесення їх в Програму ЮНЕСКО «Людина і Біосфера». В цій програмі зазначено, що біосферні резервати є «місцем для навчання сталому розвитку»[4].

Площа природно-заповідного фонду в Україні становить 6,6% від загальної площі країни. Враховуючи, що екологічна складова є однією із основ сталого розвитку, охорона та використання земель природних та

біосферних заповідників, як територій, що зберігаються у природному стані є пріоритетними. Однак, спостерігається низка проблем які потребуються термінового вирішення. Наприклад фрагментація земель що належить одному об'єкту, що пов'язане з урбанізацією, розвитком транспортної інфраструктури та загальною активізацією землекористування. Це породжує складності у формуванні земельних ділянок та внесення їх відомостей до Державного земельного кадастру, внаслідок чого значно ускладнюється їх охорона та забезпечення раціональне використання земель. Вирішенню низки питань щодо охорони та оптимізації використання земель природних та біосферних заповідників сприятиме вдосконалення методів землеустрою цих земель.

Список використаних джерел

1. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 19.04.2018 № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (дата звернення 14.09.2019).
2. Про екологічну мережу: Закон України від 19.04.2018 р. №1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15> (дата звернення 14.09.2019).
3. Куйбіда В.С., Негода В.А., Толкованов В.В. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи: збірник. Київ: Крамар, 2009. 170 с.
4. Man and the Biosphere Programme Biannual Activity Report 2016 – 2017. UNESCO Digital Library: веб-сайт. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000266210.locale=en> (дата звернення: 01.08.2019).

Петраковська О.С.

д.т.н., проф.

Михальова М.Ю.

к.т.н.

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ВИДИ ОБМЕЖЕНЬ У ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК

Земля є однією з найважливіших складових матеріальної і фінансової основи місцевого самоврядування, що визначено у ст. 142 основного закону України. В даній роботі ми будемо розглядати виключно землі в

межах населених пунктів. Зважаючи на це, варто згадати деякі ознаки землі: неможливість фізичного переміщення, обмеженість, не відновлюваність, незамінність тощо. Тому питання забезпечення ефективного землекористування та регулювання земельних відносин мають стати одними із ключових у діяльності як органів місцевого самоврядування, так і органів виконавчої влади.

Сталий розвиток територій передбачає зростання економічної активності, вирішення соціальних питань, покращення екологічного стану. Для збалансованого, сталого і комплексного розвитку регіонів потрібно, щоб економічному й соціальному розвитку територій сприяла відповідна політика просторового розвитку. Приватні інвестиції є однією з рушійних сил соціального, економічного і, відповідно, просторового розвитку. Одне з найголовніших завдань політики просторового планування є підвищення інвестиційної привабливості територій, залучення приватних інвестицій з метою забезпечення розвитку населених пунктів на покращення умов життєдіяльності населення.

Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту відповідно до концепції сталості враховують потреби населення всіх регіонів Європи, без обмеження фундаментальних прав і можливостей для розвитку майбутніх поколінь. Вони спрямовані, зокрема, на узгодження соціальних і економічних вимог до території з її екологічними і культурними функціями, що в свою чергу сприяє довготривалому, широкомасштабному і збалансованому просторовому розвитку.

Методи просторового планування, які спрямовані на прогнозування економічного і соціального розвитку країни та окремих регіонів, визначають комплекс практичних заходів щодо його впровадження. Завдяки їм створюють базис для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо використання територій. Одними із таких методів є розроблення містобудівної та землепорядної документації.

В умовах сьогодення прийняття рішень щодо забезпечення збалансованого, сталого і комплексного розвитку територій – складне завдання, яке передбачає виконання дуже багатьох задач та участі великої кількості суб'єктів (органів влади, землевласників/користувачів та багатьох суб'єктів господарювання). Однією із найважливіших та найперших задач регулювання землекористування є обмеження певних видів діяльності на територіях або окремих земельних ділянках, які призводять до негативних соціальних та екологічних наслідків.

Вплив обмежень у використанні земель важко недооцінити. Європейськими експертами визначені принципи, на яких має базуватися сталий просторовий розвиток, серед яких значне місце посідає:

1. *Підвищення цінності і захист природних ресурсів і природної спадщини.* Необхідно охороняти й примножувати природні ресурси, які не тільки підтримують баланс екосистем, але й забезпечують привабливість регіонів, підвищують їхню рекреаційну цінність і поліпшують якість життя.

2. *Зменшення збитків, завданих навколишньому середовищу.* просторове планування має сприяти запобіганню або обмеженню різноманітних збитків, завданих навколишньому середовищу, зокрема, сприяти запровадженню найменш шкідливих для навколишнього середовища методів господарювання в лісовому та сільському господарстві.

Сьогодення в Україні характеризується відсутністю узгодженої системи обмежень щодо використання земель. Всі обмеження у використанні земель населених пунктів можна поєднати в дві агреговані групи: законодавчо визначені та планувальні (які встановлюються в містобудівній документації). Незалежно від виду обмеження, воно набуває правового значення за умовами встановлення меж його дії в землепорядній документації і подальшому відображенні і реєстрації в кадастрах. Однак на досі не збалансовані види планувальних обмежень в містобудівному та земельному кадастрах, що унеможлиблює державний контроль за використанням земель та ускладнює дотримання принципів сталого просторового розвитку.

Список використаних джерел

1. Конституція України № 254к/96-ВР, 28.06.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Петраковська О.С., Тацій Ю.О. Девелопмент нерухомості та сталий розвиток міст. – К.: Видавничий дім «Кий», 2015. – 504 с.

3. Petrakovska O. Restrictions of urban land use in Ukraine. FIG Congress 2010. Facing the Challenges – Building the Capacity. Sydney, Australia, 11-16 April 2010, www.fig.net/pub/fig2010

4. Петраковська О.С. Обмеження прав власності – механізм управління земельними ресурсами міст Науково-технічний збірник “Сучасні проблеми архітектури та містобудування”, -К.:КНУБА, 2005. - № 13. – С.133-138

5. Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту 12-й Сес. Європ. конф. міністрів., відп. за регіон. планув., 7-8 верес. 2000 р. в Гановері / Європ. конф. міністрів відп. за регіон. планув. (CEMAT) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rm.coe.int/168070018e>

Петруха С.В.

к.е.н., доц.

Академія фінансового управління

м. Київ

Максим`юк Ю.С.

аспірант

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЕКОНОМІКО-АНАЛІТИЧНА ТА ПРИКЛАДНА МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМ МОНІТОРИНГУ РІВНОВАГИ ХАРАКТЕРИСТИК ЦИКЛУ ДЕВЕЛОПЕРСЬКОГО ПРОЕКТУ

Використовуючи системний та структурно-логічний підходи, в роботі удосконалено класифікацію факторів впливу на ринкову вартість підприємства, яку доповнено класифікаційними ознаками (за сферами виникнення та тривалістю впливу) і визначено структурно-логічний взаємозв'язок між ними (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація факторів впливу на ринкову вартість підприємства

У роботі визначено, що основними факторами мікросередовища підприємства, які впливають на його ринкову вартість, є ті, що характеризують розвиток і стадію життєвого циклу (ЖЦ) підприємства, та обґрунтовано необхідність її врахування як комплексного критерію, що відображає результати розвитку підприємства як системи.

Життєвий цикл є комплексним індикатором розвитку підприємства. На підставі аналізу існуючих у науковій літературі підходів запропоновано таке тлумачення життєвого циклу підприємства – сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку підприємства протягом певного промі-

жку його еволюції, кожна з яких характеризується певною системою стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу та досягнутими результатами функціонування.

На основі аналізу генезису теорій ЖЦП у дисертації обґрунтовано доцільність застосування п'ятистадійної моделі, яка передбачає такі з них: народження, зростання, стабілізацію, занепад, смерть.

За результатами аналізу існуючих моделей та підходів до визначення стадії ЖЦП розроблено науково-методичний підхід, який дозволяє нівелювати притаманні їм недоліки та обмеження шляхом упровадження таких доробок: інтегральний показник розвитку підприємства (I_i) розраховується на базі комплексних оцінок його підсистем (K_{ij}), що визначаються частковими показниками і дозволяють урахувати динаміку змін в усіх сферах його діяльності (рис. 2).

Рис. 2. Структура побудови інтегрального показника розвитку Підприємства

Інтегральний показник розвитку підприємства включає характеристики адміністративно-управлінської підсистеми (організаційна структура, рівень

формалізації та централізації влади тощо), які запропоновано оцінювати відповідно до ступеня розвиненості зазначеної підсистеми у межах належності до певного типу інтегральних бізнес-структур (ІБС), що дозволяє врахувати у моделі якісні параметри зміни стану підприємства у часі; визначення інтервалів зміни стадій ЖЦП здійснюється з використанням економіко-математичних моделей за допомогою науково-методичного підходу до обґрунтованої оцінки положення підприємства на кривій ЖЦП.

У роботі доведено доцільність розрахунку загального інтегрального показника розвитку i -го підприємства (I_i) методом ентропії

$$I_i = \sum_{j=1}^n \omega_j K_{ij},$$

де K_{ij} – кількісна стандартизована оцінка комплексного показника, що характеризує розвиток j -ї підсистеми i -го підприємства;

ω_j – коефіцієнт значущості комплексного показника j -ї підсистеми i -го підприємства.

У межах запропонованого підходу передбачено побудову кривої ЖЦП на основі величини розрахованого інтегрального показника його розвитку. Для цього використано інструментарій побудови функціональної залежності показника від часу за допомогою методів апроксимації шляхом побудови різного виду функцій та вибору тієї з них, що характеризується найвищою величиною коефіцієнтів кореляції та детермінації.

Пилипчук О.Д.

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСОБУ В СТВОРЕННІ ЕКОЛОГІЇ ПРОСТОРУ ІНТЕР'ЄРУ

В умовах впровадження світової стратегії сталого розвитку [1], де турбота про людей займає центральне місце, найактуальнішими питаннями сучасності стають проблеми екології в різних сферах життєдіяльності людини, зокрема охорони здоров'я людини, з метою досягнення її безпечного, плідного і продуктивного життя. Програма охорони здоров'я людей підтверджується і сучасною міжнародною концепцією «Building Standard WELL v2» [2], розробленою міжнародною експертною комісією з метою створення умов для здорового і благополучного існування людини в приміщеннях різного типу. Крім різноспрямованих високоефективних умов для будівництва, ця концепція так само включає і параметри розміщення творів ми-

мистецтва в інтер'єрі для найбільш оптимального сприйняття простору і комфортного існування в ньому людини.

Гармонійні, візуально-комфортні умови сприйняття глядачем творів мистецтва, розміщених в просторі інтер'єру, створюються поєднанням всіх структурних складових інтер'єру, підпорядкованих цілісності організації, і так само залежать від зовнішніх факторів. Основним критерієм оптимальності поєднання може служити ступінь відповідності художніх творів з іншими засобами художньої композиції, а також зміст, сенс, художня образність. При сприйнятті творів мистецтва в інтер'єрі основними характеристиками ознаками є властивості, що складаються з наступного: ідейний задум, виразність, призначення, функція, декоративність, образотворчість, розмір (висота і ширина), співмірність, масштаб, пропорція, геометрична форма, доцільність, естетичність, колористика, фактура матеріалу, асоціативно-емоційний вплив, образне рішення та ін. При вмілому виконанні цих задач досягається художня виразність простору [3].

Крім функціональної специфіки ХДФ та доцільності розміщення велике значення для її сприйняття в просторі має емоційний фактор – від позитивних до негативних емоцій. Емоції (франц. *emotion* – хвилювання, від лат. *emoveo* – приголомшливе, хвилююче), реакція людини і тварин на вплив внутрішніх і зовнішніх подразників, що мають яскраво виражене суб'єктивне забарвлення і охоплюють усі види чутливих хвилювань [4, с. 1543].

Витвори мистецтва самі по собі несуть емоційне навантаження, та можуть викликати різноманітні реакції. Емоційна реакція від сприйняття глядачем ХДФ в інтер'єрному просторі визначається асоціативно-образним сприйняттям, та залежить від наступних факторів:

- 1). Естетичних, психічних, фізіологічних потреб реципієнта, його індивідуальних особливостей.

- 2) Функційного змісту творів мистецтва, його доцільності, взаємодії з інтер'єрним простором, ступеню візуального комфорту.

- 3). Загального рішення творів мистецтва: ступеню декоративності, художніх і естетичних якостей (стиль, жанр, композиція, колорит), а також оригінальності, новизни.

Відповідно позитивна, негативна або нейтральна емоціональна реакція при сприйнятті інтер'єрного простору може буде посилена включенням творів мистецтва, за допомогою якої можливо збалансувати загальну композицію, гармонізувати середовище – викликати відчуття комфорту. Комфортний і збалансований стан людини від сприйняття середовища в час перебування в інтер'єрі – кінцева мета творців простору. В кінцевому підсумку, з використанням цих засобів, створюється екологія простору, гармонія візуального сприйняття.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”» № 5/2015, від 2015 р.
2. Building Standard WELL v2 CONCEPTS / COMMUNITY / Integrative Design: V10 «INTERIOR FITNESS CIRCULATION», FEATURE C02 «Integrate Beauty and Design».
3. Пилипчук О.Д. Определение критериев восприятия зрителем художественно-декоративной формы в колористическом пространстве интерьера // Технічна естетика і дизайн. Київ: КНУБА, 2018. Вип. № 13. С. 101–105.
4. Советский энциклопедический словарь. Москва: Советская энциклопедия, 1985, 1600 с.

Плешкановська А.М.

д.т.н., проф.

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ІННОВАЦІЙНОГО МІСТА

Поняття «інноваційне місто» увійшло в містобудівну теорію і практику на початку III-го тисячоліття, яке відкрило людині неймовірний світ комп'ютерних технологій і інтернету, сформувало розуміння глобальності цього світу [1].

Тенденції впровадження інноваційних принципів в усі сфери життєдіяльності, особливо в умовах сучасного міста, вимагають переосмислення устрою міського простору і використання інноваційних підходів до його реформування з метою створення максимально комфортних умов життя, створення «ідеального» міського середовища.

Вперше описане Платоном «ідеальне» місто-держава Атлантида стало свого роду метою, до якої прагнули всі: від архітекторів античності до бізнесменів сучасності. В період епохи Відродження цей термін набуває нового звучання – це місто «безпечне» або місто-фортеця, в якому реалізуються функції оборони, управління і торгівлі. При цьому місто мало бути красивим, звідси форма кола, зірки або сонця. XVII століття приносить розуміння необхідності формування соціально справедливого суспільства. Виникають ідеї соціалістів-утопістів і разом з цим уявлення про нову форму організації міського простору. Це – соціально справедливий простір з рівними умовами життя для різних соціальних груп, відомий як місто «Утопія» Томаса Мора (рис. 1, [2, с. 231]).

Розвиток промислового виробництва XIX - початку XX століття породжує розуміння необхідності функціонального впорядкування міського простору. Виникають ідеї монофункціонального використання територій міста, які знайшли своє відображення в Афінській Хартії. Положення цього документу тісно пов'язані з проблемами екологічного впорядкування міського середовища. В той же час виникають ідеї екологічно ідеального зеленого міста-саду Говарда, які до середини століття трансформуються в ідеї збалансованого або сталого розвитку як міст, так і суспільства в цілому.

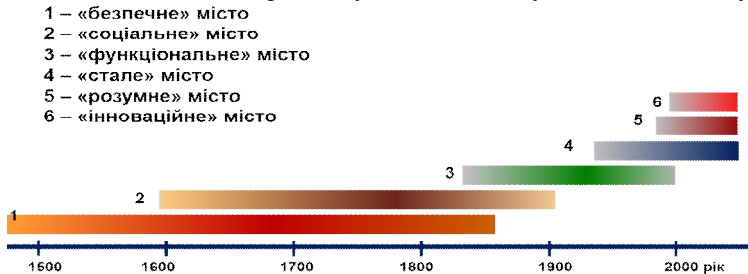

Рис. 1. Еволюція поняття «ідеальне місто»

Але вже наприкінці XX століття, з поширенням комп'ютерних технологій і інтернету, формується зовсім інше уявлення про ідеальне місто – це місто максимально технологічне і зручне або місто «розумне» (Smart-City). Ідеологія «розумного міста» базується на кількох ключових принципах. Це – енергоефективність, екологічність, оптимізація інфраструктурних підсистем (транспортної та інженерної), активний розвиток інноваційної економіки, яка дозволяє створити умови для комфортного проживання людей. «Розумне місто» – це місто для людей, де в пріоритеті доступне для будь-якого віку і достатку освіта і медицина.

Наступний етап – місто інноваційне [1], тобто розвиток міста за зовсім іншим принципом просторової організації його території.

Можна сформулювати кілька базових особливостей просторової організації інноваційного міста [3, с. 19]:

1. *Принципово інша модель функціонально-планувальної організації території.* На відміну від просторової організації території міст індустріального періоду (центральна зона – території житлової забудови з громадським центром, периферійна зона – території промислово-виробничої і комунально-складської забудови) постіндустріальне місто формується на інноваційних моделях. А саме: в центральній частині розміщуються підприємства неоекономіки (ІТ-технології, дослідні та наукові центри, університети), в периферійній частині розміщуються елементи розселення в наближенні до природного оточення. Це є базовою відмінністю інноваційного міста.

2. *Поліфункціоналізація міського простору*. Нові енергоефективні та екологоорієнтовані технології дозволяють кардинально наближувати до житлової забудови місця прикладання праці (переважно невиробничого характеру), надання товарів і послуг., що також одночасно виступають в якості місць трудової діяльності. Житлові комплекси починають виконувати роль самостійних планувальних утворень. Які поєднують в межах однієї земельної ділянки всі базові функції міста – проживання, праці і відпочинку.

3. *Формування архітектурно-просторової композиції забудови міста за принципом «urban village»* [4, с. 7]. Це – мало- та середньо поверхова забудова змішаного функціонального типу з акцентом на формуванні громадського простору, мінімізація автомобільного транспорту з пріоритетом пішохідного руху та добре розвиненим громадським транспортом.

Список використаних джерел

1. Athey G., Nathan M., Webber C., Mahroum S. Innovation Capacity and the City. The Enabling Role of Designs / Ilaria Tosoni Editors, 2008. – 101 p.
2. Плешкановська А.М., Савченко О.Д. Епохи та міста / А.М. Плешкановська, О.Д. Савченко. – Київ. Інститут Урбаністики, 2019. – 264 с.
3. Плешкановська А.М. Інноваційне місто: нові підходи до формування міського середовища. Матеріали МНПК «Теорії та практики гармонійного розвитку міст» (17-18 травня 2019 р.). Івано-Франківськ, 2019. – 46 с.
4. Sucher D.M. City comforts: How to build an urban village / D.M. Sucher. – Seattle, City Comforts Inc., 2010. – 69 p.

Поколенко В.О.

д.т.н., проф.

Приходько Д.О.

к.т.н., доц.

Горбач М.В.

к.т.н.

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ДІАГНОСТУВАННЯ СТАНУ ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ РІВНОВАГИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЙОГО ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

Впровадження будь-якого проекту інноваційно-спрямованого інвестування має на меті отримання максимально можливого ефекту – досягнен-

ня певного рівня економічних показників (максимізація прибутків, нарощування або розширення виробництва тощо).

Отже, для підвищення ефективності проведення аналізу інноваційно-спрямованого інвестування будівельних підприємств потенційними партнерами автор доводить необхідність обґрунтування показника з високим ступенем достовірності й точності, врахування всіх факторів, які можуть впливати на ефективність проекту, оцінювання можливих ризиків.

Складність розрахунку ефективності інноваційно-спрямованого інвестування будівельних підприємств обумовлена тим, що у практичній роботі важко оцінити всі сторони діяльності підприємств як на етапі здійснення інвестицій, так і під час впровадження інвестиційного проекту.

Автором за допомогою методу екстраполяції здійснено прогноз, за результатами якого запропоновано механізм формування ефективного управлінського рішення щодо впровадження конкурентної стратегії будівельних підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування, що включає: управління змінами; стратегію швидкої реакції; стратегії диференціації; венчурні стратегії і венчурне управління; стратегічне досягнення результативності; стратегічні альянси; командна робота і коучинг; синергічне управління бізнесом; системне управління бізнес-процесами; системні інновації; підприємницьку творчість; стратегію ментального айкідо. Ментальне айкідо - це стратегічно взаємопов'язані прийоми: пряма атака в бізнесі (цінова конкуренція, захоплення ринку, схожа реклама, агресивна стратегія виходу на ринок, стратегія імітації), кругова атака в бізнесі (нова інфраструктура і товар, креативна стратегія виходу на ринок, зміни в позиціонуванні, лобювання інтересів, перехват партнерів).

Конкурентні переваги виділяються через «Шість принципів айкідо» в ментальному бою:

- 1) сприйняття напад, централізація;
- 2) відхід з лінії атаки;
- 3) приєднання;
- 4) направлений контроль;
- 5) розширення;
- 6) повний контроль – нейтралізація супротивника.

Конкурентна стратегія має розроблятися у певній послідовності, що забезпечуватиме контрольованість і керованість внутрішніх конкурентних факторів. Сукупність цих факторів є складовим елементом внутрішніх функціональних сфер формування конкурентного стану. Саме вона дозволить будівельному підприємству випередити своїх конкурентів. У сучасних умовах керівництву слід також приділяти увагу вдосконаленню товарів, сервісному обслуговуванню, створенню іміджу тощо. Усе вищепераховане дозволяє будівельному підприємству забезпечити стабільне

отримання прибутку та підвищувати конкурентний стан за рахунок інноваційно-спрямованого інвестування.

Оскільки економічна безпека підприємств залежить від стану та тенденцій складових оборотних коштів, здійснено оцінку ефективності формування економічної безпеки підприємств. Для цього застосовано метод динамічного нормативу. З метою створення еталона динаміки оборотних коштів вперше було побудовано ранжований ряд показників, що характеризують оборотні кошти. Ряд сформовано таким чином, щоб перевищення значення змін показника вищого рангу над відповідним показником нижчого рангу позитивно впливало на поточну економічну безпеку (табл. 1).

Таблиця 1

Впорядкований ряд показників окремих характеристик оборотних коштів та їх складових

Ранг	Показник	Формула розрахунку показника	Вплив позитивної динаміки на економічну безпеку
1	Індекс динаміки абсолютної ліквідності (P1)	(Грошові кошти / поточні зобов'язання) на кінець періоду/ (Грошові кошти / поточні зобов'язання)) на початок періоду	Зростає можливість негайно виконати зобов'язання та профінансувати необхідні витрати
2	Індекс динаміки оборотності оборотних активів (P2)	(Виручка від реалізації / середня величина оборотних активів) на кінець періоду / (Виручка від реалізації / середня величина оборотних активів) на початок періоду	Зростає інтенсивність грошового потоку, за рахунок чого за короткий час може бути накопичена необхідна сума для фінансування витрат та виконання зобов'язань
3	Індекс динаміки покриття (P3)	(Поточні активи / поточні зобов'язання) на кінець періоду/ (Поточні активи / поточні зобов'язання) на початок періоду	Більше оборотних коштів, які потенційно можуть бути перетворені у грошові кошти і використані для фінансування потреб порівняно з поточними зобов'язаннями
4	Індекс динаміки фінансування за рахунок стабільних джерел (P4)	((Довгострокові зобов'язання + короткострокові кредити банків) / власний капітал) на кінець періоду/ ((Довгострокові зобов'язання + короткострокові кредити банків) / власний капітал) на початок періоду	Зменшується частка поточних зобов'язань у загальних обсягах фінансування діяльності, які необхідно виконувати негайно

Для показників P1 (індекс динаміки абсолютної ліквідності), P2 (індекс динаміки оборотності оборотних активів), P3 (індекс динаміки покриття) і P4 (індекс динаміки фінансування за рахунок стабільних джерел)

має виконуватися умова $P_1 \geq P_2 \geq P_3 \geq P_4 \geq 1$, що забезпечує підвищення економічної безпеки підприємства.

У разі порівняння двох впорядкованих рядів, кожен з яких містить 5 показників, кореляція між ними вважається істотною на рівні значимості 0,95, якщо коефіцієнт кореляції Спірмена перевищує $R_{kr}^{Sp} = 0,9$, для коефіцієнта Кендела $R_{kr}^{Kd} = 0,65$ (у протилежному випадку нема підстав вважати, що між рядами існує кореляція). Порівнюючи фактичні значення кореляції (табл. 2) з критичними, можна зробити висновок про відсутність кореляції між фактичними рангами показників та їх рангами в еталонному ряду – це свідчить про те, що всі чотири досліджувані підприємства мають низьку ефективність управління поточною економічною безпекою: їх динаміка протилежна еталонному режиму, що відповідає не підвищенню, а зниженню економічної безпеки.

Інтегральний показник відхилення фактичного ряду від еталонного K_{int} , що розраховувався за формулою $K_{int} = \frac{(1 + K_v)(1 + K_{inv})}{4}$, відо-

бражає загальну оцінку відхилення динаміки показників-індикаторів від ідеальної траєкторії динаміки оборотних коштів, яка відповідає підвищенню поточної економічної безпеки підприємства, а тому може використовуватися як інтегральний показник ефективності управління економічною безпекою підприємства.

Порівняння рангів фактичного впорядкованого ряду динаміки показників з рангами еталонного ряду дозволяє встановити ступінь її відповідності режиму підвищення економічної безпеки за допомогою методів рангової статистики та подати інтегральний показник ефективності управління економічною безпекою підприємств.

Чим ближча така оцінка до одиниці, тим більш наближена фактична динаміка оборотних коштів та їх складових до еталонної, а отже тим вища ефективність (з позиції забезпечення економічної безпеки) управління ними.

За умови обмеженості інвестиційних ресурсів постає проблема вибору пріоритетних напрямів інвестування, що сприяють підвищенню ефективності будівельного виробництва. Назріла потреба в активізації інноваційно-спрямованого інвестування у будівництво з метою збереження позитивних тенденцій та забезпечення подальшого стійкого зростання.

Використання практичного підходу до аналізу інноваційно-спрямованого інвестування будівельних підприємств, засноване на урахуванні певної міри невизначеності та розроблено за результатами оцінки впливу можливих несприятливих подій у майбутньому, а саме ризикових ситуацій.

ЗНАЧЕННЯ СКУЛЬПТУРНОЇ ПЛАСТИКИ У ПРОСТОРОВОМУ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Проблема взаємодії архітектури і скульптури полягає у конкретній виразності прямих зв'язків двох пластичних мистецтв, які нарешті утворюють різноманітні архітектурно-пластичні композиції.

В основі архітектурно-пластичних композицій лежить композиційна цілісність двох родинно-різних просторово-пластичних мистецтв – скульптури і архітектури, зв'язаних складним рядом відношень.

Таким чином взаємодія архітектури і скульптури розвиваються начебто у двох основних аспектах: просторовому і пластичному. В одних випадках на першому плані стоїть проблема пластики форми (взаємозв'язок скульптури з композицією архітектурного середовища); в інших – просторові та пластичні аспекти рівнозначні (монументи, меморіальні комплекси); у третіх – провідна роль належить просторовим, містобудівним зв'язкам (деякі види монументів та меморіалів) [1].

Враховуючи вищесказані аспекти взаємозв'язку архітектури і скульптури, розглянемо актуальність проблеми у рішенні задач благоустрою громадських та житлових територій відпочинку.

Тенденції сучасного просторового формування міського середовища набувають певних ознак. Останнім часом просторові рішення архітектурного середовища обумовлені впровадженням художньо-образної пластики, яка надає більш образного змісту та певної інформації у міському просторі. Такі тенденції безумовно полегшують сприйняття та навіть орієнтацію у просторі завдяки об'ємно-просторовим композиціям, також стилістично об'єднують штучне середовище зон відпочинку міста. Таке застосування скульптурної пластики неминуче призводить до різноманітності та змістовності архітектурного простору, планування паркових зон відпочинку, дитячих ігрових майдаників, кожна з яких проектується у певній ситуації архітектурного середовища із конкретними умовами розташування, рельєфу місцевості. У ряді універсальних рекомендацій, вимог, яким повинен задовольняти просторовий розвиток територій, не на останньому місці знаходяться – оригінальність, яскравість колористичного рішення та багатофункціональність об'ємно-пластичних рішень. Саме завдяки цим ознакам (вимогам), навіть простір традиційної типової забудови, може і повинен набути оригінальності образного просторово-пластичного рі-

шення за допомогою скульптурної пластики. Оригінальність, при застосуванні скульптури у типових забудовах полягає у тому і тоді, коли скульптурний об'єм, набуває ще й додаткових функцій – тематичних. У сучасній практиці формування середовища вже є багато прикладів більш індивідуального вирішення таких проблем із застосуванням скульптурної пластики, декоративних форм, об'ємів. Застосування скульптури не тільки урізноманітнює сучасний урбаністичний простір та ландшафт, скульптурні композиції взагалі надають зонам відпочинку та дитячим майданчикам індивідуальності, набувають у типовому плануванні архітектурного середовища образної виразності (аутентичності) та асоціативної інформативності. Застосування скульптури має суттєве значення – крім декоративних, ігрових функцій (на дитячих майданчиках), відбувається спілкування та естетичне виховання через певні пластичні образи, які в свою чергу, у формі гри та розпізнавання скульптурних образів, спонукають глядача до стилістичного та творчого розвитку. Скульптурні композиції можуть створювати в архітектурному середовищі та зокрема на дитячому майданчику – комплекс або ансамбль, в якому окремі скульптурні образи (об'єми) поєднані між собою спільними пластичними, колористичними та стилістичними ознаками. Розташування скульптур у просторі одного комплексу повинно бути продуманим і логічно зв'язаним. Пластичні образи мають розміщуватись один відносно іншого так, щоб відбувався між ними композиційно-просторовий взаємозв'язок та “спілкування” у межах сюжетної лінії. Крім того треба пам'ятати, що сам простір також завжди приймає участь у створенні як окремої композиції, так і ансамблю, отже – відстань між окремими скульптурами в межах ансамблю повинна сприйматись як частина цілої композиції. У міському середовищі скульптури можуть домінувати над простором, бути рівноцінними, або підпорядкованими композиційній основі, яку складають більш габаритні архітектурні об'єми. Об'ємна композиція також може складатись із однієї скульптури, цілих скульптурних груп, або поєднання скульптурних елементів із архітектурними об'ємами у межах одного простору[2].

Вищесказані прийоми впровадження стосуються не тільки скульптурної пластики. Велике значення має застосування також монументального живопису, суперграфіки у зонах відпочинку, парках, та найцікавіше – це поєднання цих різних видів мистецтв у межах однієї композиції, коли простір набуває образного змісту та певної інформації, оформлюється у єдину стилістичну структуру, створює синтез і об'єднує архітектурне середовище. Для сприйняття цілісної картини архітектурного середовища важливе поєднання або синтез скульптурної пластики, живопису, графіки та архітектури, таке поєднання цих трьох основних видів мистецтв орга-

нічно вирішує просторові та стилістичні задачі у штучному середовищі, особливо у типових забудовах міста.

Список використаних джерел

1. Кириллова Л.И., Покровский И.А., Рожин И.Е. «Композиция в современной архитектуре». Москва. «Стройиздат», 1973.
2. Сборник статей «Взаимодействие и синтез искусств», Ленинград. «Наука», 1978.

Предун К.М.

к.т.н., доц.

Шевчук О.М.

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

АНАЛІТИЧНІ ІННОВАЦІЇ ЩОДО ЗМІСТУ ТА ФОРМАТУ КОМПЛЕКСНИХ ПРОГРАМ ІНВЕСТИВАННЯ ТА БУДІВНИЦТВА

Україна почала впроваджувати практику управління підприємствами будівельного комплексу на принципах кластеризації з початку 2000 року. З цього часу з'явилися передумови створення і розвитку кластерних систем у всіх регіонах України. Проаналізовано досвід створення та функціонування еволюційних та штучних кластерів Київської області, та визначено певні закономірності, що показують наявність синергетичного зв'язку та його вплив на процес створення та розвитку кластеру. Встановлено, що туристичні кластери, створені штучним шляхом, більш схильні до руйнування та занепаду на перших етапах ЖЦ, а еволюційні мають усі шанси ефективно господарювати і розвиватися. В межах даних інтеграцій реалізується економічний дуалізм категорії «кластер», коли підприємства односторонньо взаємодіють та конкурують.

Генезис теорії життєвого циклу кластеру дозволив виокремити відмінності у системі управління еволюційного і штучного кластерів і визначити переваги для підприємств від участі у еволюційному туристичному кластері, такі як: зниження ризиків діяльності і транзакційних витрат; зменшення вартості позикового капіталу; можливість внутрішнього інвестування; вільне перетікання інноваційних технологій надання послуг; налагодження інформаційних і логістичних систем; розширення асортименту і підвищення якості послуг; сумісне використання і узгоджене відновлення природно-рекреаційних ресурсів; зміцнення довіри між партнерами (рис. 1).

Рис. 1. Стадії життєвого циклу штучного та еволюційного кластерів

Запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання результативності діяльності підприємств туристичного бізнесу на принципах кластеризації, який передбачає не тільки оцінку результативності діяльності усієї інтеграції, а й результативність управління окремими підприємствами, які одночасно взаємодіють і як партнери, і як конкуренти за компонентами: економічною, екологічною, соціальною, інформаційно-інноваційною, маркетинговою (рис. 2).

Оцінювання результативності управління підприємств-учасників кластеру здійснюється поетапно:

- відбір показників за екологічною, економічною, маркетинговою, інформаційно-інноваційною та соціальною компонентами;
- визначення найбільш вагомих показників за компонентами;
- визначення величини показників за компонентами;
- визначення загального показника результативності діяльності підприємств за компонентами;
- визначення комплексного показника результативності:

$$E = \varphi(K_i^n; \alpha) = \sum_{i=1}^n K_i * \alpha_i, \quad (1)$$

де K_i – значення показника i -ї компоненти;

α_i – коефіцієнт вагомості i -го показника;

n – кількість компонент;

– визначення синергетичного ефекту від взаємодії між підприємствами кластеру.

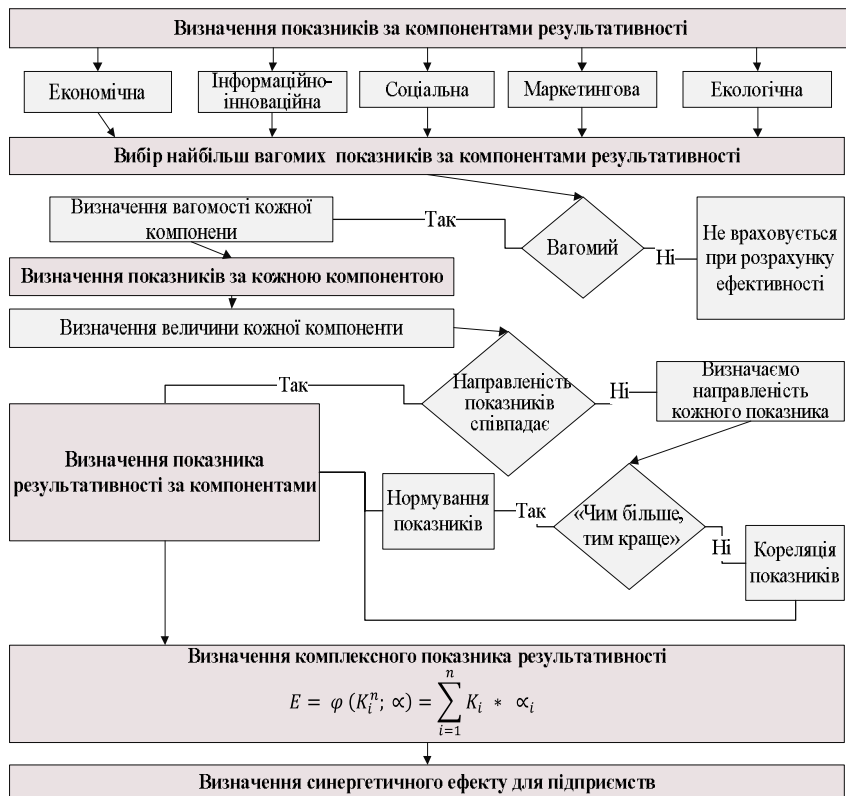

Рис. 2. Розрахунок комплексного показника результативності управління діяльністю підприємств кластеру

Еталонне значення комплексного показника результативності діяльності підприємства у складі кластеру дорівнює 1, яке показує, що підприємство спрямовує свою діяльність таким чином, щоб збільшувати силу синергетичного зв'язку із іншими учасниками кластеру та найбільш раціонально використовувати свої ресурси для задоволення інтересів учасників внутрішніх і зовнішніх бізнес-процесів.

Прусов Д.Е.

д.т.н., с.н.с.

Биваліна М.В.

к.т.н., доц.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ПРОБЛЕМИ І МЕТОДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ РАЙОНІВ МАСОВОЇ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ 60-70-Х РОКІВ У ВЕЛИКИХ МІСТАХ

Особливістю сучасного етапу в розвитку міст України є необхідність проведення широкомасштабних заходів щодо реконструкції територій, освоєних у період 1960 – 70-х рр., і забудованих переважно п'ятиповерховими будинками індустріального домобудівництва, що до тепер досягли граничних, а в ряді випадків критичних, показників морального і фізичного зносу.

Досвід інших країн, зокрема Франції, Німеччини, Англії, та інших показав недоцільність масового зносу будинків з економічної, технічної, соціальної й екологічної точок зору. Продовжити термін експлуатації п'ятиповерхових великопанельних житлових будинків на 30 – 50 років і більше можливо шляхом проведення реконструкції і модернізації, ліквідації відзначених вище негативних процесів на несучі і огорожувальні конструкції будинків.

Проблема перетворення 5-поверхового житлового фонду виникла вже в другій половині 70-х років. Саме в цей час визначилися основні види перетворювальних заходів, що включають: капітальний ремонт, модернізацію, реконструкцію, знесення.

Отже, проблеми реконструкції пов'язані з рішенням містобудівних, соціально-економічних та інших задач, специфічних для кожного суспільства, із необхідністю урахування в процесі комплексної реконструкції міської забудови соціальних, естетичних і економічних факторів, транспортних і пішохідних зв'язків.

Метою дослідження є розробка методів модернізації масової житлової забудови у найзначніших містах в умовах прогресуючого технічного зносу будинків і споруд, поглиблення невідповідності споживчих і експлуатаційних якостей забудови сучасним вимогам і нормам, з урахуванням реалій соціально-економічного розвитку суспільства.

У виконанні досліджень використані методи: порівняльного аналізу, експериментального проектування, системного аналізу факторів і умов,

що визначають характер модернізації районів масової житлової забудови; узагальнення даних отриманих у результаті проведених соціологічних досліджень. Інформаційною базою є дані, отримані в результаті натурних обстежень житлового масиву Нивки-3 у м. Києві

Наукова новизна полягає у:

- комплексному вивченні проблем розвитку і реконструкції територій масової житлової забудови;
- розробці методів модернізації районів масової житлової забудови 1960-70 р. у найзначніших містах України з урахуванням тенденцій зміни соціально-демографічної структури населення, економічної та екологічної систем.
- розробці пропозицій з модернізації територій і моделей з реконструкції капітальних фондів; пропозицій з реконструкції великопанельних житлових будинків з урахуванням містобудівних умов, особливостей технічного стану об'єктів, зміни законодавчої і нормативної баз, структури потреб населення.

У кожному конкретному випадку необхідно прийняття містобудівних рішень з розгляду територіального резерву при розвитку забудови шляхом її ущільнення, аналізу геологічної ситуації району, проведення технічного обстеження житлових будинків навколишньої забудови, всебічній оцінці впливу всіх процесів, що супроводжують нове будівництво, і комплексного науково-технічного аналізу можливості зведення нових висотних будівель на основі запропонованої методології з розробкою необхідних заходів інженерної підготовки територій, конструктивних схем і систем її захисту, що забезпечують несучу здатність підстав території, надійне проведення зведення нових будівель, і безпечну експлуатацію існуючої забудови.

При цьому першочергове значення отримує науково-технічний супровід будівництва, моніторинг прилеглої забудови, території та об'єкта, що будується; головним завданням супроводу є забезпечення вирішення містобудівних, архітектурних, конструктивно-технічних та будівельно-технологічних проблем з мінімальним ризиком помилок в умовах, що не регламентовані чинними нормами і стандартами, та за відсутності достатнього досвіду або прямих аналогів у вітчизняній та світовій практиці.

Розроблена концепція має бути відображена у генеральних планах і проектах детального планування територій, як основних документах, що визначають і вирішують проблеми комплексного територіального планування, із обов'язковими вимогами до науково-технічного аналізу можливостей проведення реконструкції ділянок міської території на

основі створення та розвитку ефективних методів розрахунку і досліджень об'єктів міського будівництва,

Таким чином, проблеми модернізації районів масової житлової забудови 60-70-х років ХХ ст. забудованих великопанельними житловими будинками перших серій індустріального домобудівництва в сучасних умовах розвитку суспільства можуть бути вирішеними на основі розробки методів та пропозицій з модернізації територій і реконструкції великопанельних житлових будинків з урахуванням містобудівних умов, з урахуванням факторів впливу в рамках системи "територія – забудова – будівництво", прогнозування їх наслідків, та підходів до перспективного планування та проведення реконструкції міських територій і оцінювання територіально-будівельних ресурсів з метою збереження історичних ареалів та захисту міських територій як стратегічних питань в умовах сталого розвитку міст.

Рабченюк Р.Д.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЗБІР ПРОСТОРОВИХ ГЕОДАНИХ ЗАСОБАМИ GPS ТА НАЗЕМНИМИ ЕЛЕКТРОННИМИ ВИМІРЮВАЛЬНИМИ ПРИЛАДАМИ

Як всі ми могли помітити, останнім часом відбувається дуже стрімкий розвиток цифрових приладів досить широкого спектру застосування. Розвиток цей не обійшов стороною і засоби збору просторових геоданих.

Якщо раніше, здебільшого, використовували оптико-механічні прилади для отримання геоданих, то в наш час уже неможливо уявити організації, які працюють у сфері геодезії та землеустрою, які використовували б оптико-механічні теодоліти, нівеліри та бусолі. По-перше використання таких приладів досить є складним – оператор повинен повністю у ручному режимі настроїти прилад на необхідні умови геодезичного знімання. Провівши відповідні заміри, необхідно в ручному режимі, в камеральних умовах провести обробку отриманої інформації, і вже по результатах обробки можна буде виявити, достатня точність отриманих нами даних і чи не виникла помилка під час збору інформації. А це – друга причина, по якій слід відмовитись від використання застарілого обладнання – достатньо високі затрати робочого часу. І нарешті третя причина для викорис-

тання сучасного обладнання і відмова від застарілого – можливість виявлення помилки лише при камеральній обробці.

Використання сучасних теодолітів, тахеометрів, GPS-обладнання звільняє операторів і користувачів від рутинної роботи, пов'язаної з веденням журналу знімання і дає можливість зосередитись на більш точному і якісному виконанні дій, пов'язаних з отриманням геодалних. Використання сучасних тахеометрів дає можливість повністю вести журнал знімання в електронному вигляді. Отриманні дані можливо прямо в польових умовах обробити і виявити можливі похибки, невідповідність отриманих даних заданих точності тощо. Набір вбудованих у тахеометр програм може достатньо сильно відрізнятись в залежності від виробника і класу приладу.

Використання сучасного GPS-обладнання звільняє геодезистів від прокладання довгих ходів між пунктами ДГМ і також дає можливість зберегти достатньо багато часу.

Отримана інформація в подальшому обробляється і використовується вже для більш вузьких задач. Це можуть бути і програми для навігації, і програми для моніторингу зміни погодних умов, програми для логістики і ще дуже багато інших програм, основою для яких є геодалні.

Дуже широкого вжитку набули ГІС-системи, бази даних яких поєднуються в собі крім інформації про просторове розміщення об'єктів (починаючи від окремих точок, і закінчуючи інформацією про кордони цілих держав), інформацію про площу, державний лад, населення грошові одиниці тощо. Тобто в дану базу даних можна включити любую потрібну інформацію. А вже кінцеві користувачі самі визначають яку саме інформацію вони хочуть бачити, встановивши відповідні фільтри. Використовуючи ГІС-системи, вже самі користувачі можуть збирати інформацію про те, де вони перебували в заданий проміжок часу, можуть отримати інформацію про те, яку відстань вони пройшли або проїхали, а також скільки часу їм для цього знадобилось.

Підсумовуючи все вищесказане отримання точних геодалних впливає і має велике значення для дуже великої кількості сфер діяльності людини.

Список використаних джерел

1. Лабораторний практикум з виконання лабораторних робіт з дисципліни "Інженерна геодезія". Для студентів 3 курсу з напрямку підготовки 6.080101 «Геодезія, картографія і землеустрій». 193 «Геодезія та землеустрій» та 6.103 «Науки про землю» / Калинич І.В., Ничвид М.Р., Туряниця М.А. - Ужгород: видавництво, 2016, с.114
2. Текст лекцій з дисципліни «Електронні геодезичні прилади» (для студентів денної та заочної форм навчання напрямку підготовки 6.080101 «Геодезія, картографія та землеустрій») / А. А. Євдокімов; Харків. нац.

Ремінна К.Р.

магістрант

Авдєєва М.С.

к.арх., доц.

Національний авіаційний університет

м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН АЕРОКЛУБІВ ТА НАПРЯМКИ ЇХ РОЗВИТКУ РІШЕННЯ ПРИАЕРОКЛУБНОЇ ТЕРИТОРІЇ

У зв'язку з прогресивним розвитком авіаційної галузі в Україні на сьогодні все більшої популярності набирають заклади навчання на базі спортивного аеродрому, а саме аероклуби. Зародження закладів даного типу розпочалось завдяки розвитку військової справи за часів СРСР на основі авіабаз. Перший на території України аероклуб був побудований у 1925 році. З часів появи і до сьогодні аероклуби мають схоже функціональне спрямування, а саме аеродром і невеликий парк спортивних повітряних суден. Проте на теперішньому етапі аероклуби мусять мати інше призначення, тобто слугувати як заклади для тренування спортсменів-парашутистів, льотчиків-спортсменів, людей-екстремалів із захопленнями стрибками з парашутом, любителів польотів на планерах, підйомів на повітряних кулях.

У результаті науково-технічного прогресу потреби відвідувачів також змінилися, як наслідок функціональне наповнення аероклубів потребує реновації та доповнення, саме тому необхідно чітко визначити та виділити сучасний стан аероклубів та виявити потреби у нових функціях.

При вивченні вітчизняного досвіду можна виявити основні тенденції проектування та використання аероклубів, що дає змогу ознайомитись з проблематикою подальшого розвитку закладів даного типу. Важливим чинником для проектування та реалізації аероклубів слугує наявність розвиненої інфраструктури території при аероклубі з доцільно визначеними напрямками просторового розвитку.

Метою дослідження є виявлення сучасного стану аероклубів та виділення основних напрямів їх розвитку, ознайомлення з просторовим рішенням території при аероклубі.

На території України на сьогодні відомо 28 аероклубів, з них – 22 є діючими, але знаходяться в не належному стані, 2 зачинено та 4 знаходяться у невизначеному стані. Серед найбільших варто відзначити Дніп-

ропетровський авіаційний спортивний клуб, Київський аероклуб «Чайка», Харківський аероклуб ім. В. С. Гризодубовой, який у 2011 році був визнаний одним із найкращих аероклубів ТСО України. Проте існуючі споруди є застарілими та не відповідають сучасним вимогам відвідувачів.

Якщо розглядати всі аероклуби України, як єдину цілісну систему, то реновації потребує не лише функціональне наповнення закладів, а також створення комфортного просторового рішення для тимчасового перебування на території аероклубу. Адже важливо відмітити, що саме стрімкий ріст зацікавленості у тренуванні спортсменів-парашутистів, льотчиків-спортсменів, людей-екстремалів може зменшитись через відсутність належного функціонального підґрунтя, умов для навчання та зменшення кількості кваліфікованих кадрів - тренерів.

На сьогоднішнього основними видами діяльності аероклубів визначено:

- підготовка та проведення інструкційних заходів щодо польотів на літаках, стрибків з парашутом, польотів на планерах, підйомів на повітряних кулях;
- навчання спортсменів-парашутистів, проведення тренувальних польотів, відпрацювання та вдосконалення майстерності льотчиків-спортсменів;
- проведення навчання льотній майстерності для людей з досвідом польотів і без нього;
- організація та проведення спортивних і демонстраційних парадів.

Все це буде сприяти розвитку та популяризації парашутного і льотно-спорту.

За умови розташування об'єкта в структурі міста необхідно створити достатні можливості для захисту наближених територій від шумів та забруднень. Проте, саме таке розташування потребує організації транспортного сполучення для комфортного доступу туристів, які бажають відвідати один з таких закладів. Слід враховувати, що у випадку наявності вілньх територій поза містом стає можливим для більш компактного влаштування у закладі всіх необхідних функціональних зон.

Поділ аероклубів за територіальною ознакою - важливий фактор для перспективного збільшення потенціо зацікавлених відвідувачів.

Провідним етапом виявлення основних напрямків щодо просторового розвитку території при аероклубі є визначення розташування аероклубу у міській агломерації, а саме:

- розташування об'єкту в структурі міста або поза містом;
- об'єднання з навчально-інструкційним центром або без навчально-інструкційного центру;
- формування комплексу в структурі аеропорту або в структурі навчального закладу з наявною злітною смугою;

- функціонування зі спеціалізованими приміщеннями (ангари для ремонту, симулятор) або без спеціалізованих приміщень.

Слід також зазначити, що на сьогоднішній день заклади авіаційного спрямування набувають розвинутого функціонального вирішення. При проектуванні аероклубів важливо враховувати специфіку авіаційної тематики загалом та специфіку кожного окремого об'єкту, результатом чого є послідовне розроблення та впровадження методичних рекомендацій.

Список використаних джерел

1. Аероклуб [Електронний ресурс]: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
2. Плешкова Є.О. Аероклуб як новий тип транспортних споруд / Проблеми розвитку міського середовища. – Вип. 5-6. – 2011. – С.196-203.

Рижаків Д.А.

к.е.н., доц.

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ЗМІНА ДІАГНОСТИЧНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ПІДХОДІВ У ПРАКТИЦІ ЗРОСТАННЯ БІЗНЕС-ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗМЕНШЕННЯ ЕНТРОПІЇ ЙОГО МІКРОСЕРЕДОВИЩА

Огляд літературних джерел дозволяє стверджувати, що на сьогодні відсутній єдиний підхід до визначення ключових категорій дослідження. Враховуючи існуючий науковий доробок, у роботі запропоновано авторський підхід до визначення дефініції «оцінка реструктуризаційного потенціалу підприємства», що забезпечує синергетичний ефект за рахунок сукупності організаційно-управлінського, інформаційно-комунікаційного, виробничо-технічного, інвестиційно-інноваційного потенціалу, які визначають готовність та забезпечують здатність підприємства до формування та реалізації програми реструктуризації, що необхідна для забезпечення ефективного функціонування підприємства відповідно до його реструктуризаційної стратегії розвитку.

Досліджено систему принципів реструктуризації, що дозволило визначити комплекс видів реструктуризації і сформулювати сукупність методів її проведення. Різноманітність видів і форм реструктуризації обумовлена дією системи факторів. У дослідженні, в розвиток існуючого наукового доробку, запропоновано класифікацію видів реструктуризації вітчизняних підприємств (рис. 1). Для успішного функціонування у надзвичай-

но складних і динамічних макроекономічних умовах та забезпечення прогресивного розвитку у посткризових умовах для вітчизняних підприємств особливого значення набуває проведення реструктуризації з урахуванням сформованого реструктуризаційного потенціалу підприємств і, як наслідок, створення умов їх стратегічного розвитку.

Рис. 1. Класифікації видів реструктуризації вітчизняних підприємств

Величина реструктуризаційного потенціалу підприємства визначає його здатність до здійснення реструктуризації. Залежно від реструктуризаційного потенціалу підприємства розробляються реструктуризаційні програми розвитку та реалізації реструктуризаційних стратегій. У дисертації запропоновано формування реструктуризаційного потенціалу підприємства, що включає такі структурні компоненти (рис. 2).

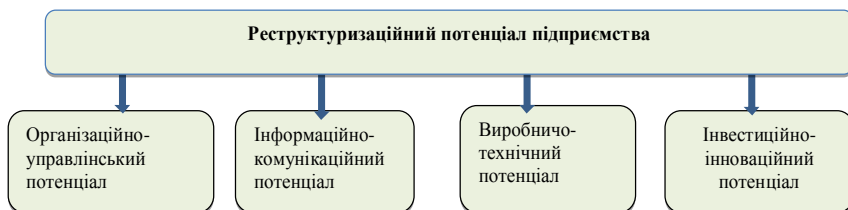

Рис. 2. Компоненти реструктуризаційного потенціалу підприємства

Встановлено, що організаційно-управлінський потенціал підприємства формує цілі організаційної реструктуризації та підходи до неї; визначає проблемні та вузькі місця підприємства з точки зору організації управління, вивчення системи цілей підприємства, стратегії їх досягнення, організаційної структури управління, специфіки управлінських процесів та ор-

ганізаційної культури. Формування інформаційно-комунікаційного потенціалу підприємства має вирішальне значення для підвищення конкурентоспроможності продукції, розширення можливостей виходу на міжнародні ринки, підвищення ефективності управління та генерування вартості підприємства. З огляду на широкий спектр подій, які можуть відбуватись у процесі реструктуризації підприємств, визначальне місце у структурі реструктуризаційного потенціалу належить інформаційно-комунікаційному потенціалу. Виробничо-технічний потенціал виконує провідну роль та є складною, динамічною системою, у формуванні якої беруть участь усі ресурси підприємства. Він узагальнює в собі значну частку реструктуризаційного потенціалу підприємства.

Досліджено теоретико-методичні аспекти формування реструктуризаційного потенціалу підприємства і встановлено відсутність кількісних методів його оцінки. З урахуванням того, що структурні компоненти реструктуризаційного потенціалу підприємства взаємопов'язані між собою, важливим завданням стало визначення переваг і вад діяльності підприємства, формування оптимальної структури виробництва з метою досягнення синергетичного ефекту на шляху реалізації стратегічної мети. Аналіз успішності реалізації реструктуризаційної стратегії здійснюється порівнянням цільових значень кожного показника з фактичним. Результатом порівняння є нормалізована оцінка, на підставі якої робляться висновки щодо відповідності дій за кожною групою показників. Запропоновані методичні підходи було використано для інтегральної оцінки реструктуризаційного потенціалу підприємства.

Рижакова Г.М.

д.е.н., проф.

Іщенко Т.М.

к.е.н.

Марчук Т.С.

к.е.н., доц.

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ФІНАНСОВО-АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ НА ҐРУНТІ ПІДХОДУ «УПРАВЛІННЯ ЗА ЦІЛЯМИ»

Новий рівень розуміння ролі та наслідків вирішення завдань управління витратами підприємства все більшою мірою концентрує увагу управлінських

зусиль не лише на традиційних потребах обліку, контролю, аналізу операційного рівня, але й охоплює стратегічний рівень. Водночас, значення оперативного контролю та аналізу не зменшується (зокрема, воно важливе для здійснення контролю якості на вході та виході процесів, контролю використання наявних ресурсів та планування діяльності тощо), а навіть підвищується, з огляду на потребу його використання для вирішення стратегічних завдань, як управління підприємством в цілому, так і управління його витратами.

Базовим методом впровадження процесного управління витратами підприємства є процесно-орієнтоване управління (ABM - *t*), інформаційно-аналітичним забезпеченням якого виступає облік витрат за видами діяльності (ABC). Професор Р.Купер (США) першим запропонував назву “поопераційний облік” (ABC), мета якого якомога точніше розподіляти накладні витрати. Поопераційний облік витрат став основою калькулювання собівартості за видами діяльності.

ABC-метод – це результат удосконалення традиційного методу калькулювання повних витрат, при якому накладні витрати розподіляються спочатку між основними підрозділами, а потім відносяться на об’єкти калькуляції пропорційно одній попередньо обраній базі (як правило, прямим витратам праці).

Вирішення завдань оптимізації витрат підприємства забезпечується новими можливостями від застосування інструментарію ABM та ABC в управлінні витратами підприємства, а саме: краще розуміння причин споживання ресурсів; підвищення рівня інформованості керівника, прозорості процесу планування; отримання інформації про фінансовий результат у розрізі видів діяльності, послуг, каналів збуту, угодах тощо; можливість оцінки ефективності діяльності внутрішніх служб/проектів підприємства; підвищення контрольованості витрат на основі здійснення моніторингу напрямів витрачання ресурсів конкретного центру відповідальності; можливість оцінки структури і динаміки витрат певних бізнес-процесів або виробничих процесів; визначення собівартості певного виду продукції, окремих бізнес-процесів підприємства з необхідним рівнем глибини і деталізації; виявлення найменш ефективних процесів і можливість їх оптимізації, передачі в аутсорсінг чи відмови від них.

Використання перелічених вище можливостей на підприємстві потребує відповідних організаційно-економічних змін, спрямованих на реорганізацію управління підприємством та створення умов щодо впровадження управління витратами на основі процесного підходу (рис. 1).

Розвиток управління витратами на основі процесного підходу передбачає формування відповідного набору дієвих методичних

інструментів, здатних забезпечити адекватні і достовірні для прийняття обґрунтованих управлінських рішень результати без занадто трудомістких процедур, а також враховувати специфіку діяльності підприємства. Беручи до уваги зазначені вимоги, та спираючись на те, що АВМ передбачає встановлення взаємозв'язків оперативних задач управління зі стратегічними, в роботі удосконалено структурно-логічну модель процесно-орієнтованого управління витратами підприємства. Дана модель є сукупністю елементів, в результаті взаємодії яких забезпечується послідовне досягнення поставленої мети.

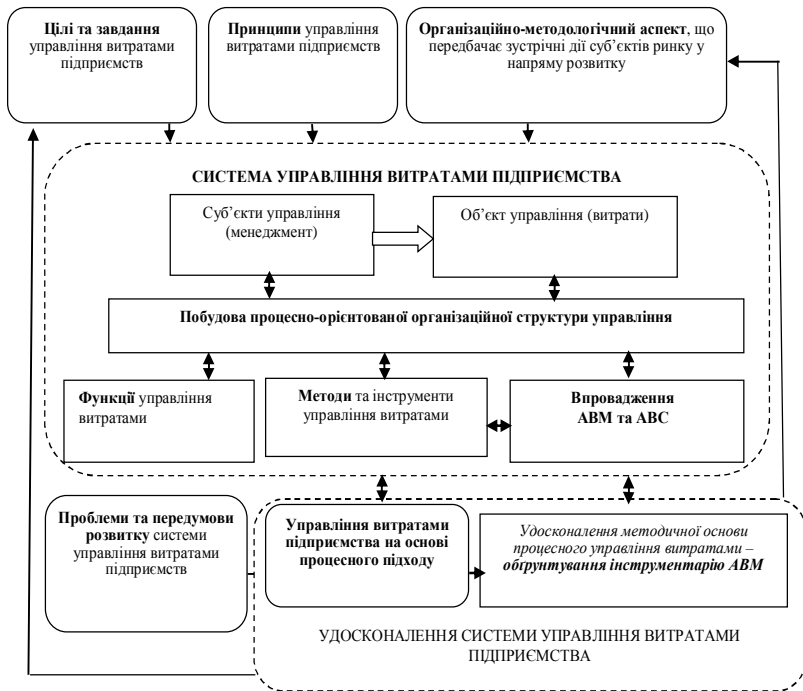

Рис. 1. Організаційно-економічні складові удосконалення системи управління витратами підприємства

Діяльність будівельних підприємств має свою специфіку, що відображається у складі та структурі витрат, ступені їх залежності від обсягу наданих послуг, високому взаємозв'язку з технологічними процесами надання послуг. Відмінності структури витрат за видами діяльності, групами витрат важливо враховувати при управлінні витратами і розрахунку собівартості робіт та послуг. Характерними

особливостями діяльності підприємства, що впливають на умови впровадження управління витратами на основі процесного підходу, є наявність значної кількості технічних систем, відокремлених експлуатаційних ділянок, що передбачають складну виробничу та організаційну структуру підприємства; існування значної частини витрат, які безпосередньо не пов'язані з процесами, що виконуються персоналом; необхідність витрачання значних ресурсів на збільшення виробничих потужностей, які здатні задовольняти зростаючі потреби з передавання інформації; залежність обсягу та складу матеріальних витрат від стану та інтенсивності використання основних засобів; наявність потреби швидкої реалізації нових проектів та впровадження нових послуг в умовах скорочення життєвого циклу послуг та технологій.

Рижок З.Р.

к.е.н.

Львівський національний аграрний університет

м. Львів

ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Однією з найважливіших проблем розвитку суспільства є підвищення рівня та обсягів використання інформаційних технологій. Також гостро стоїть проблема розширення сфери застосування геоінформаційних систем в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування при управлінні територіями, що потребує сучасного програмного забезпечення та спеціальної професійної підготовки користувачів. Ефективність формування сталого розвитку територій залежить від рівня інформаційного забезпечення. Повнота наданої інформації, її доступність часто є необхідною умовою залучення інвестицій, зростання соціально-економічних показників та стабілізації ресурсного потенціалу територій.

Бази геопросторових даних та ефективне керування ними відіграють все важливішу роль у просторовому розвитку територій, особливо з урахуванням універсальності сучасних систем управління базами даних та їх широкого застосування в геоінформаційних системах різного призначення. Технології опрацювання геоданих із застосуванням сучасних мережевих технологій розкрито у дослідженнях С. Довгого [1], В. Зацерковного [2], І. Колба [3], Г. Красовського [4], В. Самойленка [5] щодо прийо-

мів візуалізації геоданих, сформованих на їх основі шарів та компонувань електронних карт територій.

Геоінформаційні системи використовують для створення, розповсюдження, аналізу карт, зокрема для моніторингу використання земель в межах та поза межами населених пунктів [2; 5]. Карти, підготовлені за допомогою геоінформаційних систем, відображають інформацію, яку використовують для аналізу, планування і управління земельними ресурсами. При створенні карт за допомогою програмного забезпечення можна аналізувати, оновлювати географічну інформацію, а також моделювати вирішення проблем раціонального використання земель. Геоінформаційні системи при роботі у програмному забезпеченні ArcGIS Online, QGIS, Google Maps, Autodesk, Агропортал, Геопортал, Geosys, Agro Core, ТОПОКАД, ГІС КАРТА містять набір вбудованих базових карт, що включають карти топографії, рельєфу, вулиць, а також спеціалізованих карт з гідрології, землекористування та геології.

У більшості геоінформаційних програмних пакетів картографічний шар є однією з основних одиниць подання даних. На рівні шарів чи їхніх груп здійснюють пошук, завантаження і вивантаження даних у середовище ГІС. До об'єктів шару застосовують функції пошуку, форматування, зміни графічних даних.

Застосування програмного забезпечення за результатами спостережень зі штучних супутників Землі дає можливість проводити інвентаризацію земель, оцінювати стан посівів та лісових угідь, розвитку ерозії, забруднення навколишнього природного середовища. За допомогою тематичної обробки космічних знімків у геоінформаційному середовищі можна синтезувати веб-карти, які дозволяють оцінити розораність досліджуваних територій, дослідити показники родючості та обґрунтувати заходи щодо поліпшення стану ґрунтів, відстежити динаміку вмісту гумусу в ґрунті, виконувати контроль за станом посівів культур.

Застосування засобів супутникової зйомки на основі відпрацювання відповідних технологій масового збирання, обробки та аналізу інформації про стан земельного фонду для оперативного картографування дає можливість розробляти та впроваджувати новітні технології аналізу геопросторових даних для того, щоб моделювати зміни просторового розвитку території.

Список використаних джерел

1. Довгий С. О., Красовський Г. Я., Радчук В.В., Трофимчук О. М. Геомоделі в завданнях еколого-економічних оцінок земель: монографія / за ред. С. О. Довгого. Київ: Юстон, 2018. 256 с.

2. Зацерковний В. І. Застосування геоінформаційних систем у задачах ефективного землекористування. Наукові праці. Техногенна безпека. Радіобіологія. 2015. Т. 261, вип. 249. С. 14–21.

3. Колб І. З. Геоінформаційне картографування: конспект лекцій для студентів базового напрямку 080101 «Геодезія, картографія та землеустрій» спеціальності 08010105 «Геоінформаційні системи і технології». Львів: вид-во Львів. політехніки, 2013. 156 с.

4. Красовський Г. Я., Андреев С. М., Жилін В. А., Лазарева О. Є. Курс практичного навчання користувача геоінформаційної системи ArcGIS 10.5: навч. посіб. Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського, 2017. 88 с.

5. Самойленко В. М. Географічні інформаційні системи та технології: підручник. Київ: Ніка-Центр, 2010. 448 с.

Русевич Т.В.

к. арх., доц.

Цись А.С.

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ХРАМОВОЇ АРХІТЕКТУРИ В ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНОМУ АРХІТЕКТУРНОМУ АНСАМБЛІ

Багато історичних архітектурних ансамблів формувалися протягом століть, причому, один ансамбль міг створюватися різними архітекторами, що жили в різні епохи і працювали в різних стилях. Цілісність і гармонія таких ансамблів досягалася завдяки аналізу ситуації, що створювалася за довгі роки забудови і впровадження об'єкту з урахуванням структури навколишніх будівель, містобудівних і природних факторів. Центром історично сформованого архітектурного ансамблю, як правило, є собор, який виділяється з оточення своєю висотою, місцем розташування і розкішню оздоблення. Споруди, які є центром архітектурного ансамблю, як правило, мають активний силует, який найкраще сприймається на тлі неба, тому оточення, яке формується навколо, ні в якому випадку не повинно перевищувати домінанту з і заважати комфортному сприйняттю з різних перспективних точок [1, с.8].

Варіант повторення історичних стереотипів без урахування чинника зміни навколишнього середовища, являє собою найпростіший метод

відтворення архітектурних форм церковних будівель, з розрахунком на банальні уявлення і розрахунок на низький рівень розвитку тезауруса замовників і користувачів. Але важливо враховувати, що глядач у процесі пізнання еволюціонує, тому доцільно використовувати системи подвійного кодування інформації, розрахованої на сприйняття в діапазоні від банального до оригінального [2, с.23].

Архітектурний об'єкт охоплює життя багатьох поколінь, тому для майбутніх глядачів необхідно передбачити перспективу сприйняття, прогнозуючи нові знакові системи і підкріплюючи головну установку, створену в процесі еволюції храмової архітектури - вияв «дива».

Еволюційні ряди форм наочно ілюструють тенденцію до періодів розвитку, ускладнення форми і періодів спаду, повернення до спрощення, стилізації. Стилiзацiя - один з пiдходiв до проектування церковних будiвель, заснований на використаннi вже створених знакових систем шляхом трансформацiї, змiни форми куполiв, арок, характеру декору.

Якщо стилізація це в основному зміна зовнішніх форм, то переробка - це прийом, що створився з еволюції знакових систем, інтерпретації основних об'ємно-планувальних просторових елементів у сучасних конструктивних можливостях, зі збереженням канонічних вимог. Це дозволяє досягти компромісу між історичною традицією і сучасністю.

Стилiзацiя i переробка архiтектурних форм можуть бути доповненi цитуванням, яке зводиться до вiдтворення одного або декiлькох елементiв.

Прикладом можуть служити варіанти проекту на конкурс храму - пам'ятника на честь тисячоліття хрещення Русі, виконані у майстерні архітектора Ігоря Лошакова у 1989 р., в яких масивна цегляна кладка будівель замінена зашкльованими структурними блоками, при цьому збережена традиційна об'ємно-планувальна структура, а оригінальність пом'якшена цитуванням для полегшення сприйняття [2, с.34-36].

Методи проектування церковних будівель та їх комплексів, що унікають прямого відтворення форм, цілком відповідають сучасній теорії сприйняття архітектури, яка включає в себе генетичне і актуальне сприйняття. Генетичне сприйняття визначено мінімальним загальнолюдським тезаурусом, а актуальне - якісно нове, перебуваючи в безперервному русі і вдосконаленні, пов'язане з психологічними новоутвореннями, з зародженням нових естетичних уподобань. Таким чином, можна ідентифікувати ще один підхід - модернізацію архітектурних форм культової будівлі. Виходячи з цього, відтворення здійснюється за рахунок вибору аналога з існуючого досвіду; стилізація реалізується за рахунок гіперболізації якостей або параметрів архітектурних форм; переробка - за рахунок аглютинації

або інверсії. Модернізація передбачає створення нових іконічних знаків на основі метафор [3, с.21].

Список використаних джерел

1. Буличева Т.В. Архітектура сучасних православних духовних центрів на території України: Автореферат дис. Канд.арх., Київ 1994р.
2. Лошаков И.И. «Теория архитектуры и градостроительства (Психология восприятия архитектурных объектов)». – Киев, 1988р. -90,[1] с. : ил.; 20 см.
3. Русевич Т.В. Методичні рекомендації до проектування культових будівель православної церкви. Для студентів спеціальності 8.120101”Архітектура будівель і споруд”.-Вид-во К.: КНУБА, 2000,28с.

Ручинська Ю.М.

аспірант

Баличев О.Ю.

аспірант

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ КВАЛІМЕТРИЧНИХ ПІДХОДІВ В АДМІНІСТРУВАННІ ПЕРСОНАЛОМ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Безперервні і швидкі зміни в технології вимагають безперервного розвитку персоналу, оскільки знання швидко застарівають. Підприємства найбільш зацікавлені у працівниках зі спеціальними кваліфікаціями, однак ці ж кваліфікації роблять працівників більш мобільними на ринку праці.

В бізнес-середовищі, яке постійно змінюється, підприємства вже не можуть гарантувати довгострокової зайнятості. Корпоративна лояльність старого зразка практично відмерла. В таких умовах підприємства повинні мати в своєму арсеналі не тільки сучасні методи підбору персоналу, а й комплекс заходів і процедур, спрямованих на максимально швидку адаптацію персоналу. Саме сформована система адаптації персоналу може стати однією з конкурентних переваг підприємства, що, з однієї сторони нівелює негатив від плинності персоналу, а з іншої сторони – забезпечує швидку інтеграцію персоналу в бізнес-процеси і його вихід на оптимальний рівень продуктивності в максимально стислі терміни.

В ході структурно-функціонального аналізу було виділено як окремі

компоненти системи адаптації персоналу, так і взаємозв'язки між цими компонентами та з зовнішнім середовищем. В результаті автором було сформовано структурно-логічну схему системи адаптації персоналу на підприємстві у її взаємозв'язках з іншими підсистемами системи управління персоналом (рис.1).

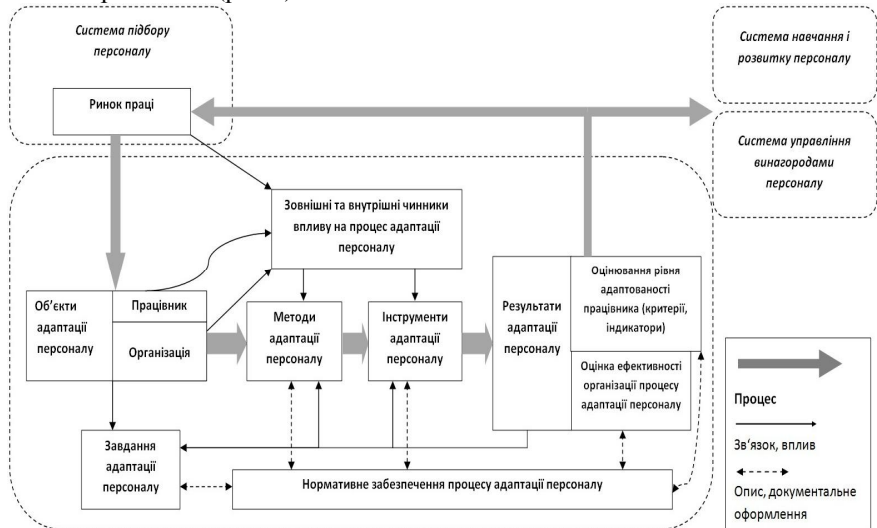

Рис. 1. Структурно-логічна схема системи адаптації персоналу на підприємстві

Під методами адаптації персоналу на підприємстві розуміється організаційно-правова форма стосунків між підприємством і особою, яка проходить адаптацію, що визначає статус особи і порядок проходження нею процедур, які мають адаптаційний характер. В умовах чинного законодавства акцентовано такі методи адаптації персоналу на підприємстві:

- адаптацію в режимі повноцінного функціонування;
- випробування при прийнятті роботу;
- стажування на підприємстві (для категорій «керівники», «професіонали», «фахівці»);
- первинна професійна підготовка (для категорії «робітники»);
- навчання під час перебування у кадровому резерві;
- навчання в корпоративному університеті або навчальному центрі. Зазначено, що відмінністю інструментів адаптації персоналу є окремі процедури, заходи, документи, за допомогою яких підприємство впливає на процес адаптації працівника або потенційного працівника. До найбільш розповсюджених інструментів адаптації віднесено такі: формальну про-

граму або план адаптації (адаптаційний лист), наставництво, коучинг, «Комплект новачка» або «Портал новачка», вступний тренінг (welcome-training), зустрічі (бесіди) з ключовими стейкхолдерами.

Виділено комплекс внутрішніх і зовнішніх чинників впливу на процес адаптації персоналу, які слід брати до уваги при формуванні системи адаптації персоналу на підприємстві. До внутрішніх чинників належать характеристики особистості майбутнього працівника, такі як: мобільність, активність, адаптованість, комунікативність, самоконтроль, швидкість орієнтування у виробничій ситуації, ціннісні орієнтації, а також навички, уміння та досвід, який він отримав у період трудової діяльності. До цих же чинників відносять вік, стать, освіту, стаж роботи майбутніх працівників.

До зовнішніх факторів належать: соціально-психологічний клімат у колективі; ставлення керівництва до підлеглих, співробітників і неформального лідера; престиж професії; привабливість підприємства на ринку праці (зокрема розміри середньої заробітної плати, наявність різних доплат та соціального пакету).

На підставі розгляду ключових дефініцій з економічної позиції уточнено морфологічне, змістове та функціональне наповнення категорій: «персонал», яку запропоновано трактувати як сукупність всіх працівників підприємства, зокрема і осіб, які на якийсь час перервали роботу з різних причин, але при цьому числяться в даній організації (хвороба, відпустка, відпустка по догляду за дитиною тощо); «кадри», яка розглядається як група співробітників, які мають високий рівень кваліфікації, значний стаж роботи на конкретному підприємстві, реально беруть участь в даний момент у виробничій діяльності підприємства і працюють не на умовах сумісництва або скорочений робочий день; «адаптація персоналу» яка трактується як цілісний, динамічний, безперервний, відносно стійкий процес перетворення індивідом самого себе і оточуючого середовища організації, який здійснюється внаслідок виникнення між ними протиріччя.

Визначено, що адаптація персоналу на підприємстві як економічна категорія, має принципову відмінність від концепції адаптації персоналу в соціологічній науці, що полягає у взаємності процесу пристосування персоналу і підприємства. Окрім того, економічний характер адаптації персоналу має певний фінансовий вимір, що зростає прямо пропорційно рівню посади, на якій проходить адаптацію новопризначений працівник. В основі цього виміру лежать витрати на заміщення вакантної посади і показники діяльності працівника. На цій основі запропоновано дефініцію «система адаптації персоналу на підприємстві» як сукупність взаємопов'язаних елементів (об'єкти, завдання, методи, інструменти, нормативне забезпечення, результати адаптації персоналу), що взаємодіє із іншими

підсистемами управління персоналом на підприємстві і забезпечує практичне здійснення процесу взаємного пристосування новопризначених або потенційних працівників та самого підприємства і має на меті досягнення належного рівня функціонування новопризначеного або майбутнього персоналу за рахунок оптимальних витрат ресурсів та у максимально допустимі стислі терміни.

Салій І.М.

к.е.н., доц.

Всеукраїнська спілка виробників будматеріалів

м. Київ

ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

1. Глобалізація, конкуренція держав, урбанізація, ринкова економіка, міграційні процеси, демографічний «вибух», зміни клімату актуалізують теорію і практику просторового розвитку територій в глобальному, регіональному та місцевому вимірі.

Як наголошував лауреат Нобелівської премії з економіки Джозеф Стігліц:

«Ми не можемо повернути глобалізацію назад; вона прийшла назавжди ... з низки причин ринки часто не є саморегульованими, – існують буми і падіння – тому уряд відіграє важливу роль у забезпеченні економічної стабільності».

2. Роки бурхливої індустріалізації, планової економіки, розвитку продуктивних сил, будівництво промислових гігантів, АЕС та ГЕС і шлюзів на Дніпрі минули.

В сучасних умовах формується нове бачення ресурсно-просторової пріоритетності: екологія, енергоефективність, економіка, добробут та комфорт Європейського зразка.

«Основоположні принципи стійкого просторового розвитку Європейського континенту» звертають увагу на:

- активну участь всіх регіонів у процесах європейської інтеграції з метою ліквідації різниці між "двома Європами" (старими та новими членами ЄС);
- збереження "єдності в різноманітності", тобто історичних тенденцій розвитку країн та регіонів.

Стратегічне бачення тут Уряду та органів місцевого самоврядування ключове, але ініціативу виявляють науковці.

3. В умовах переходу від планового до ринкового господарювання Україна втратила основну лінію територіального розвитку – регіональне вирівнювання.

Між регіонами різниця в розвитку повинна знаходитись в межах 20-25%. Європейський Союз «вирівнює» економіку і Польщі, і Прибалтики...

Тобто, в Україні не як у Європі, а як у всьому світі:

20% найбагатших країн планети отримують 83% світового доходу, а 20% найбідніших – 1,4% доходу.

А завдання просторового розвитку, як і можливості – різні.

Введення в експлуатацію житла, кв.м на 1 мешканця:

- Київська область – 0,87	- Кіровоградська – 0,05
- м. Київ – 0,43	- Миколаївська – 0,05
- Волинська область – 0,36	- Запорізька – 0,04
- Львівська область – 0,36	- Донецька – 0,01
- Закарпатська область – 0,34	- Луганська – 0,01

4. Драйвером розвитку, як і всю історію людства, виступають міста, великі міста, агломерації, урбанізовані території, мегаполіси.

Уже сьогодні 55% населення світу проживає в міських районах, до 2050 року – до 68% зростання, а в урбанізованій Європі – 74%, бо тут продуктивність і ефективність праці в рази вища.

Урбанізація охоплює не тільки міську, а все більшою мірою і сільську місцевість через поширення міських умов і норм життя. Україна досить урбанізована країна (69,3% міського населення на 01.01.2018 р.), домінують міста-«мільйонники»: Київ, Харків, Дніпро, Одеса, Львів.

5. Україна не має ні концепції, а ні практику управління агломераціями, але пішла шляхом утворення «малих» агломерацій: - об'єднаних територіальних громад, об'єднаних генеральних планів розвитку.

Наприклад, місто Немирів Вінницької області з чисельністю населення 11,7 тис. чоловік об'єднало 12 сіл і тепер чисельність зросла до 15,3 тис. чоловік з площею 271,5 кв.км. Їм спільно належить визначити ресурсну основу та стратегію розвитку території.

Україна і Київ в першу чергу, повинні перейти до усвідомленого системного регулювання розвитку не лише окремих міст, як самоврядних одиниць, а таких складних територіальних розселень як агломерацій, тобто урбанізованих районів з центральним ядром. Очевидним є необхідність розроблення та реалізації єдиного генерального плану розвитку всієї агломерації, і це більш актуально, а ніж затвердження розширення міських меж та узгодження забудови кожного окремого міста.

6. Таким чином, урбанізація в світі є визначальним чинником прогресу людства та будь-якої держави, тому що міста забезпечують більш високу

продуктивність праці та ефективність використання ресурсного потенціалу, синергію.

Разом з тим в один і той же час в одній і тій же державі чи регіоні одні міста бурхливо розвиваються, а інші в депресії, стагнації та навіть занепадають.

Українські міста на етапі демократичних та ринкових перетворень, становлення незалежності держави та самоврядування переходять через вкрай суперечливі реформи та різняться неприпустимою для унітарної держави контрастністю комфорту та якості життя мешканців.

В роки планової економіки директивно і ударно створювалися містоутворюючі підприємства, для забезпечення робочою силою яких будувалися житло та об'єкти соціальної інфраструктури. Саме за рахунок дольової участі підприємств, за централізовані кошти міністерств та відомств будувалось 80-90% житла в містах, інші соціальні об'єкти.

На сьогодні все змінилось чи не діаметрально. Тепер в містах помирає більше, а ніж народжується, і міграційний приріст не покриває цю різницю в більшості міст України. Йде спад міського населення та сільське зменшується ще швидше.

7. Вважаю визначною подією затвердження ДБН Б.22-12:2019 «Планування та забудова територій». Давно назрілі питання ввійшли в державні будівельні норми.

блакитні лінії – як обмеження висоти та силуету забудов,

жовті лінії – як обмеження будівництва вздовж магістральних вулиць,

зелені лінії – як визначення зон рекреації,

а ще визначені зони археологічного культурного шару, охоронюваного ландшафту.

8. Потрібно в умовах ринку та депопуляції посилити розробку просторового (територіального) планування для кожного населеного пункту.

Потрібна оновлена концепція державної регіональної політики та генеральна схема планування території України.

Список використаних джерел

1. Білоконь Ю.М. Регіональне планування (територія і практика)/ За ред. І.О. Фоміна. – К.: Логос, 2003. – 246 с.

2. Стігліц Джозеф. Глобалізація та її тягар: Пер. з англ. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2003. – 252 с.

3. Мерлен Пьер. Город. Количественные методы изучения: Перевод с французского О.К. Парчевского/ Под редакцией и с послесловием Ю.В. Медведкова. – Москва, «Прогресс», 1977. – 261 с.

4. Салій І.М. Урбанізація в Україні: соціальний та управлінський аспекти. – К.: Наукова думка, 2005. – 302 с.

5. Салій І.М. Українські міста: питання власності і муніципального управління. – К.: ТОВ «ЕксОб», 2001. – 415 с.

6. Кравченко В.В., Пітцик М.В., Салій І.М. Основи муніципального менеджменту. Навчальний посібник/ За ред. В.В. Кравченка. – К.: Атіка-Н, 2003. – 304 с.

Самойлов О.О.

аспірант

Інститут агроекології і природокористування НААН

м. Київ

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В сучасних умовах функціонування комунального господарства більшої території країни характеризується зростанням кризових явищ [1, с. 270]. Однією з проблем територій України є проблема зростання обсягів твердих побутових відходів. А з їх зростанням ускладнюються відносини в сфері управління ними.

Важливість розвитку теоретичних та методологічних положень стратегічного управління складними системами зумовлює необхідність напрямів удосконалення системи управління твердими побутовими відходами, що забезпечують перехід територіальних громад від традиційно сформованих до сучасних інноваційних механізмів управління. В сучасних умовах діючі механізми у сфері охорони навколишнього середовища є складними. Все це вимагає переходу від традиційних механізмів управління цією сферою в регіонах країни до нових інноваційних механізмів, які дозволяють удосконалювати організацію управління та поліпшити екологію територіальних громад. Це, в свою чергу, пояснюється підвищенням вимог до захисту навколишнього середовища, потребою вдосконалення системи управління твердими побутовими відходами та можливістю використання нових інструментів контролінгу, як механізму підвищення ефективності системи управління твердими побутовими відходами територіальних громад.

Відсутність механізмів і методів для формування управлінських відносин між учасниками процесів в сфері твердих побутових відходів є головною причиною низької ефективності управління цією сферою. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення системи управління твердими побутовими відходами. Для цього, на нашу думку, доцільно сформулювати систему стратегічного контролінгу управління твердими по-

бутовими відходами [2, с. 292]. Світова практика показує, що з використанням методології контролінгу може бути побудована система стратегічного контролінгу управління твердими побутовими відходами.

Система стратегічного контролінгу управління твердими побутовими відходами у вигляді послідовності типових стандартизованих процесів забезпечить: координацію робіт в цій сфері; внесення коректив в стратегію і політику вдосконалення управління; розробку цілей, напрямів, програм і заходів, для впровадження інновацій в практику системи управління твердими побутовими відходами; оцінку результативності програм і заходів [3, с. 145].

Також для удосконалення системи управління твердими побутовими відходами доцільно: об'єднати стратегічні та поточні плани і програми розвитку і функціонування цієї сфери; створити ефективну систему управління збором, вивозом та утилізацією твердих побутових відходів; розробити єдину систему планування обліку та звітності, що дозволяє проводити оцінку ефективності надання послуг мешканцям, та забезпечити плановою та фактичною інформацією органи влади та населення територіальних одиниць; сформулювати й узгодити цілі з розвитку цієї сфери за всіма рівнями управління територіальних одиниць з усіма зацікавленими сторонами; удосконалити інформаційне забезпечення системи збору, вивозу та утилізації відходів тощо [4, с. 131].

Список використаних джерел

1. Рилєєв С.В., Скрипник М.Є. Методичні аспекти оцінки якості послуг комунальних підприємств щодо поводження з твердими побутовими відходами // Економіка та управління підприємствами. 2018. Вип. I-II (69-70). С. 270–278.
2. Павленков М.Н., Воронин П.М. Проблемы развития сферы твердых коммунальных отходов муниципального образования // Вестник КемГУ. Серия: Политические, социологические и экономические науки. 2018. № 3. С. 130–139.
3. Воронин П.М., Павленков М.Н. Контроллинг управления сферой обращения твердых бытовых отходов муниципального образования. Москва: Академия бизнес-администрирования, 2016. 160 с.
4. Пакуліна А.А., Минченко Т.А., Пакуліна Г.С. Вдосконалення муніципальної системи управління процесами поводження з твердими комунальними відходами // Інфраструктура ринку / Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. 2019. Вип. 32. С. 291–298.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

Після здобуття незалежності Україна проходить складний шлях пошуку і становлення власної моделі розвитку. Однак, в сучасних умовах, необхідні реформи проводяться повільно з порушених певних процесів. В першу чергу, це стосується вибору системи управління, що позначається на формах організації територіального простору [1, с. 39]. Це, в свою чергу, супроводжується негативними тенденціями стагнації депресивних територій, підвищенням невизначеності бізнесу щодо перспектив інвестиційного розвитку територій базування, посиленням міжрегіональної асиметрії, поглибленням соціально-економічних диспропорцій регіонів. Необхідною умовою переходу до сталого розвитку є організація взаємодії екологічної, економічної та соціальної підсистем, які локалізуються на території регіону [2, с. 2].

Управління сталим розвитком територій передбачає вирішення таких питань, як: розширення і зміцнення господарських зв'язків між суб'єктами держави; удосконалення системи стратегічного і територіального планування, забезпечення взаємоузгодженості галузевого та територіального розвитку; усунення загроз національній безпеці, пов'язаних з диспропорцією розвитку територій країни; відновлення природних систем та забезпечення якості навколишнього середовища, необхідного для життя людини та сталого розвитку економіки.

Існуючі системи механізмів управління сталим розвитком територій не цілком відповідають вимогам глобалізації в частині використання її можливостей і економіці інновацій, недостатньо сприяють інноваційній діяльності територій. В Україні відсутній єдиний підхід до формування інтегрального індексу стійкості територій. Відповідно немає загальнови znаної методики оцінки сталого розвитку територій. Існуючі методики оцінки відрізняються складністю розрахунків, низькою оперативністю збору вихідних даних, недостатньою пов'язаністю різноспрямованих за дією показників, що відображають стійкість (нестійкість) розвитку територій. Забезпечення сталого розвитку територій України вимагає нових підходів до формування та реалізації стратегій, розробки і застосування нових форм і методів управління соціально-економічними системами. Дослідження напрямів вдосконалення механізмів управління сталим роз-

витком на мезорівні є досить суттєвою проблемою для економічної науки та управлінської практики. Особливої уваги ця проблема набуває в період глобальної нестабільності, яку переживає Україна [3, с. 160].

На нашу думку, доцільно здійснити структурні зміни в економіці держави, стабілізувати функціонування системоутворюючих організацій в ключових видах економічної діяльності, збалансованість ринку праці, досягнення позитивних темпів зростання і макроекономічної стабільності; одночасне здійснення різних типів інтеграції; запровадити інструмент виявлення попиту і реакції економіки територій на зміну параметрів попиту; здійснити модернізацію економіки територій, перетворивши її в інноваційну і конкурентоспроможну, змінивши її структуру, збільшивши частку обробних галузей, які використовують наукомісткі технології; спільно з органами влади різного рівня, виходячи з місцевих умов, економічного розвитку, демографічної ситуації, фінансових можливостей, національних і культурних традицій вирішувати завдання сталого розвитку; створити центр підвищення соціально-економічної грамотності населення.

Список використаних джерел

1. Быстряков И.К., Манцевич Ю.Н. Проблемы пространственного развития Украины с позиции взглядов П. Аберкромби* // Экономика Украины. 2015. №9(638). С. 39–48
2. Лазарева В.В. Региональные особенности устойчивого развития приграничных муниципальных образований (на примере Амурской области) // Региональная экономика и управление. 2019. №2(58). URL: <https://eee-region.ru/article/5808/>
3. Шедько Ю.Н. Стратегия регионального развития: монография. М.: ВГНА Минфина России, 2011. 190 с.

Самойлюк О.В.

магістрант

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ НОВИХ ЗЕМЛЕВОЛОДІНЬ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ ЖИТЛОВОЇ САДИБНОЇ ЗАБУДОВИ НА ПРИКЛАДІ ЗЕМЕЛЬНОГО МАСИВУ В М. ВІННИЦІ

Україна має потужний потенціал земельних ресурсів, який повністю освоєний і використовується для різних потреб суспільства. Використання

земельного фонду країни для задоволення різних потреб суспільства здійснюється системно. Держава контролює процес розподілу земель для таких потреб, застосовуючи організаційно-правові важелі.

Тому пошук найбільш оптимальних умов для забезпечення фактичного використання і збереження земельних ресурсів, обґрунтування стратегії земельної реформи, оптимізації землекористування на перспективу набувають виключної актуальності [1].

Отже, з переходом України до ринку виникла необхідність реформування земельних відносин, які відіграють в цьому процесі надзвичайно важливу роль.

На даний час правові аспекти та економічні методи управління земельними ресурсами набувають все більшого поширення. Актуальним стає питання забезпечення державою гарантій права власності на землю, накопичення достовірної земельно-кадастрової інформації, створення ринкового середовища для обігу земельних ділянок, їх раціонального використання та охорони.

В умовах економічного реформування значно зростає роль державного земельного кадастру, який є інформаційною-базою для ефективного управління земельними ресурсами, ведення земельної статистики, землеустрою, регулювання земельних відносин, підтримки податкової та інвестиційної політики держави і розвитку ринку землі, обґрунтування розмірів плати за землю.

8 липня 2018 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 710 «Про внесення змін до Порядку ведення Державного земельного кадастру». Цим документом поліпшено правове регулювання у сфері ведення Державного земельного кадастру у частині запровадження удосконаленого механізму надання адміністративних послуг, зокрема щодо реєстрації заяви про здійснення державної реєстрації земельної ділянки сертифікованими інженерами-землевпорядниками в електронній формі із застосуванням веб-технологій, з використанням особистого електронного цифрового підпису. Відтепер фізичні та юридичні особи, які бажають зареєструвати земельну ділянку, отримують можливість подати відповідну заяву та необхідну документацію через розробника такої документації, тобто сертифікованого інженера-землевпорядника.

Також спрощується процедура державної реєстрації земельної ділянки з урахуванням принципу екстериторіальності при наданні відповідної послуги, усуваються причини, які зумовлюють необхідність неодноразових звернень фізичних та юридичних осіб із заявами та документами через центри надання адміністративних послуг до державних кадастрових реєстраторів (у разі виявлення помилок,

необхідності внесення певних уточнень), та, як наслідок, зменшуються зайві витрати матеріальних ресурсів. При цьому залишається можливість подання відповідних документів щодо внесення відомостей до Державного земельного кадастру до Державного кадастрового реєстратора.

Крім того, з метою недопущення порушень під час державної реєстрації земельних ділянок постановою Уряду запроваджується онлайн моніторинг розгляду усіх видів заяв, що опрацьовуються у Державному земельному кадастрі. Сервіси відкритого моніторингу нададуть заявнику можливість контролювати стан готовності необхідних документів та отримувати актуальну інформацію про можливість їх отримання у відповідному Центрі надання адміністративних послуг [2].

Із запровадженням принципу екстериторіальності погодження проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки територіальними органами Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру почало проявлятися різне бачення розробки таких документацій, в зв'язку з тим що відсутній еталон проекту землеустрою.

Розбіжності у підходах до розробки проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки ускладнюють виконання поставлених завдань при наданні земельних ділянок для тих чи інших потреб.

Складність виникає через відсутність порядку розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки (далі - проект відведення), застарілість стандартів, норм і правил, суперечливість між окремими нормативними актами.

Під час екстериторіального погодження та при проведенні експертиз проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки зазначені невідповідності у нормативно-правових актах експерти бачать кожен по своєму, що створює тяганину та непорозуміння.

Тож необхідно терміново приводити зазначені та інші нормативні документи у відповідність до будь-якого, але однозначного і строго послідовного порядку.

Список використаних джерел

1. Третяк А.М. Теоретичні засади землевпорядного процесу: [монографія] / А.М. Третяк, Й.М. Дорош, Р.А. Третяк; під заг. ред. А.М. Третяка. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС – 2017. – 268 с., с. 20.
2. Довідник із землеустрою / за ред. Л.Я. Новаковського. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Аграр. наука, 2015. 492 с.
3. Добряк Д.С., Шкуратов О.І. Формування і розвиток ринкових земельних відносин на теренах України // Збалансоване природокористування. 2018. № 1. С. 6–17.

4. Шкуратов А.И. Эколого-экономические проблемы сельскохозяйственного землепользования в процессе реформирования земельных отношений в Украине // Проблемы экономики: сборник научных трудов. Минск: Институт системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2013. №1 (16). С. 247–257.

Сивочка В.В.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОЇ МОДЕЛІ ПРОСТОРОВИХ ДАНИХ У СФЕРІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ

На сьогоднішній день все більше починає набувати популярності електронні моделі та бази даних будівельних об'єктів з подальшим їх моніторингом. Досить часто доводиться зіштовхуватися з масою ускладнених питань які виникають в процесі реалізації проектів, що в свою чергу тягне за собою надлишкові затрати часу, фінансів та робочої сили. Якщо раніше моделлю зменшення цих втрат було створення проектної документації то на сьогоднішній день її недостатньо. Щоб виключити побічні ефекти які важко передбачити таким підходом слід збільшувати вимоги до спеціалістів щодо більшої зосередженості та концентрації уваги, що займає велику кількість часу. Доводиться зустрічатися з ситуаціями коли хороші ідеї та проекти не спроможні досягнути завершального етапу саме через виникнення ускладнень під час їхнього виконання. Відсоток таких ускладнень можна зменшувати виділенням більшого часу на аналітику та прогнозування у початкових етапах проте не слід забувати, що швидкість відіграє важливу роль на ринку серед існуючої конкуренції і з перебільшенням такої уваги до очікуваних можливостей може призвести до втрати актуальності ідеї. Вдале поєднання якості, швидкості та вартості завжди дає успішні результати при отриманні тендерів та постійних замовлень. Для такої розподілу потрібний ряд інструментів, щоб виконувати таку діяльність і чим вони ефективніше тим більший відсоток її успіху.

На допомогу вирішення подібних питань приходять автоматизовані системи які спрощують механічні процеси і допомагають виграти час на аналітиці. Якщо механічні процеси можна передати технічним засобам то через недостачу даних довірити їм аналітичні процеси вдається значно важче тому доводиться цей сектор роботи покладати на людську свідомість.

мість. Цей процес можна спростити шляхом перенесення основної частини роботи на технічні засоби, такої як вибірку найвигідніших варіантів, створення нових комбінацій дій і в кінцевому варіанті отримати звітну документацію рішень які доведеться обрати спеціалісту який відповідає за дану сферу.

Одним з інструментів для вирішення таких завдань можна використати віртуальні моделі баз даних які допоможуть проводити постійний моніторинг за життєдіяльністю території. Дана модель зможе прогнозувати можливі ризиковані ситуації та пропонувати варіанти їх вирішення опираючись на ту інформацію до якої в неї буде доступ. Таку модель можна під'єднати і до місцевої, районної, регіональної, державної і навіть до світової інформаційної бази для аналітики максимального досвіду інших територій для прийняття найефективнішого рішення. Звісно контроль таких моделей буде вимагати створення служби моніторингу та спеціалістів з відповідними знаннями. І в структуру такої служби можуть брати участь спеціалісти містобудівних, землепорядних, геодезичних, архітектурних, будівельних, екологічних, економічних, географічних, соціальних та інших суміжних спеціальностей, що в свою чергу створить комплексну організацію будівельної галузі.

Така модель стимулює постійний процес розвитку території шляхом нових пропозицій по удосконаленню комфорту її використання. Зменшення зусиль та часу на пошуки ідей які найкраще впишуться в існуюче середовище, дає змогу зекономити кошти на аналітику та використати їх в здійсненні задуму.

Аналізуючи активності територій можна відзначити їхню різноманітність яка вимагає індивідуальних підходів та концентрації уваги по здійсненню нагляду за ними. Якщо розглядати дану модель на рівні населеного пункту то однозначно помітно, що активність центральної частини значно відрізняється від периферійної проте вона також вимагає уваги та створення як найкращого благоустрою. Якщо при наявності коштів потрібно провести збір даних які території більше всього їх потребують то дана модель допоможе вирішити такі питання подавши перелік пропозицій та шляхи їх вирішення з ескізними проектними. При такому підході можна в найкоротші терміни починати займатися втіленням без надлишкових міркувань та власноручного перебору різних варіантів. Швидкісний ріст допоможе прогресувати та розвиватися суспільству в різних сферах життєдіяльності з високим комфортним.

Звісно така система вимагає структурованості обов'язків та повноважень кожної ланки починаючи від самих малих територій таких як присадибних ділянок до території всієї держави. Так як поверхня землі є площинною моделлю то для закріплення за кожною її точкою відповідної

інформації буде опорою для її максимально ефективного використання тому встановлення меж контролю земель і є вирішальною ланкою розподілу повноважень. Кожному відповідальному за свою територію обмежену межами слід подавати звіт проведених робіт на ній до вищої ланки. Якщо розглянути це на прикладі району в місті то можна поквартально розділити район для детального збору інформації такого як: внесені зміни до генерального плану, історія цільових призначень ділянок, розташування наземних та підземних комунікацій, проекти будівель, споруд та благоустроїв, чисельність проживаючих та працюючих, спеціалізації громадських закладів та їх рейтинг, фінансовий оборот даної території, транспортна інфраструктура та багато іншого що впливає на її життєдіяльність.

При активізації такої системи також передбачається виконання цілей сталого розвитку адже її програмування на постійний аналіз цих цілей буде змушувати розглядати в першу чергу саме ті варіанти які скоріше досягнуть головних завдань які ставляться владою перед державою.

Існування такого інструменту в державі допоможе уникнути лишніх затрат на об'єкти які мають низький коефіцієнт корисної дії, створить модель перспективного розвитку територій, спрогнозує детальний план для будь-якого рівня місцевості, буде помічником для органів місцевого самоврядування, підприємців та інвесторів. Тому такий метод може бути одним з ефективних рішень щодо питань організації території та їх управління.

Смілка В.А.

к.т.н.

*Департамент містобудування та архітектури
Київська міська державна адміністрація
м. Київ*

МОДЕЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Передбачення майбутнього стану об'єкта в різних галузях здійснюється шляхом прогнозування та планування. Прогнозування в містобудуванні – це стратегічне припущення напрямку урбанізації території, а планування – це графічне відтворення прогнозу з пропозиціями стосовно способу організації території або з характеристиками об'єкту прогнозування.

Останнім часом прогнозування базувалось на інтуїтивних припущеннях експертів. Однак містобудівний прогноз має бути обґрунтований математичними методами [1, 2].

Головним завданням прогнозування є зниження рівня невизначеності, для прийняття містобудівних рішень, що орієнтовані на майбутнє [1]. Ме-

тодами містобудівного аналізу в системі містобудівного моніторингу можливо прогнозувати прийняття короткострокових і довгострокових містобудівних рішень.

Предметом містобудівного прогнозування є динаміка якісних та кількісних зміни, які можуть мати місце на території або в об'єкті містобудування з плином часу через вплив сукупності чинників у межах періоду прогнозування [3, 4, 5].

Об'єктом прогнозування є землі, територія, характеристики об'єктів містобудування та окремі параметри містобудівної системи.

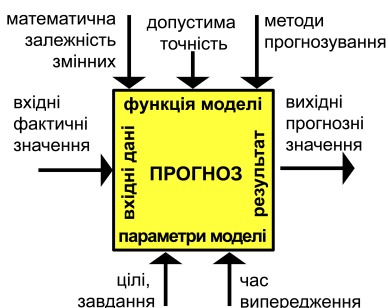

Рис. 1. Модель прогнозу

Процес прогнозування здійснюється в складі аналітичної підсистеми системи містобудівного моніторингу.

Узагальнена модель прогнозу містобудівного розвитку наведена на рис. 1.

Метою прогнозування є:

1) визначення можливих напрямків розвитку земель на основі пошуку варіантів позитивної динаміки індексів сталого розвитку в майбутньому;

2) визначення найбільш ймовірних напрямків довгострокових та поточних планів;

3) отримання науково-обґрунтованих варіантів розвитку показників якості та кількості, які використовуються для розроблення перспективних планів.

Для прогнозування окремих параметрів містобудівних систем можуть бути застосовані методи на основі математичних та економетричних знань, зокрема часових рядів, математичного уявлення, багатофакторного та монофакторного впливу, лінійної регресії [4, 6, 7].

Основні методи прогнозування, які застосовуються в містобудуванні:

1. Метод ковзного середнього – метод обчислення значення функції через часовий інтервал згладжування, як середнього значення всіх попередніх інтервалів спостереження.

2. Метод експоненціального згладжування – різновид методу ковзного середнього, який передбачає при складанні прогнозу надання різних значень вагових коефіцієнтів всім спостереженнями, останнім спостереженням надаються найбільші вагові коефіцієнти.

3. Метод найменших квадратів для багатофакторної регресійної моделі – метод встановлення залежності між множиною факторів та змінними.

4. Метод моделювання нейронних мереж – метод моделювання нелінійної залежності майбутнього значення функції від значення показників зовнішніх факторів.

5. Метод мережі Маркова – метод прогнозування, який визначає, що майбутні значення функції залежать виключно від існуючих значень змінної і не залежать від попередніх значень.

В містобудуванні прогнозуванню можуть піддаватись як окремі параметри системи (наприклад, рівень автомобілізації, чисельність населення, стандарти забезпеченості населення житлом та об'єктами обслуговування населення) так і напрямки, зокрема, шляхи розвитку містобудівних систем (наприклад, визначення територій для комплексної житлової та громадської забудови, реконструкції застарілого житлового фонду).

Список використаних джерел

1. Патракеєв І. М. Геопространственные технологии в моделировании градостроительных систем. Харк. нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. - Х. : ХНУГХ, 2014. - 208 с.

2. Трухачев Ю. Н. Общая теория градостроительных систем (методологическая концепция). Ростов-на-Дону: Ростовская государственная академия архитектуры и искусства, 2006. – 120 с.

3. Руська Р. В. Економетрика : навчальний посібник / Р.В. Руська. – Тернопіль : Тайп, 2012. – 224с.

4. Іващук О. Т. Економетричні методи та моделі : навч. посібник / О.Т. Іващук. – Тернопіль : ТАНГ Економічна думка, 2002. – 348 с.

5. Многофакторное прогнозирование потребления электроэнергии в промышленном и бытовом секторах / Т. Кирилова [и др.] // Энергорынок 2009, №11. С. 40 – 43.

6. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2012. – 368 с.

7. Бокс Дж., Дженкинс Г.М. Анализ временных рядов, прогноз и управление. М.: Мир, 1974. 406 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ, ЯК ФАКТОРУ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Для розвитку системи управління персоналом з метою забезпечення конкурентоспроможності підприємства необхідний інструмент, за допомогою якого можна було б оцінити ефективність діючої системи управління та виявити шляхи її подальшого вдосконалення. Тому володіння таким інструментом, а також розуміння можливостей і шляхів його використання в управлінській діяльності створює серйозні передумови для зростання конкурентоспроможності підприємства. У зв'язку з цим існує необхідність дослідження теоретичних положень і практичних підходів до поняття конкурентоспроможності підприємства. Однією з найбільш важливих проблем є розробка способів оцінки і напрямків підвищення ефективності управління персоналом як одного з ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності будівельного підприємства.

В сучасних умовах економіка України характеризується змінами, які показали, що існує проблема активного використання управлінського персоналу, особливо в умовах нестабільної економіки. Виникає необхідність підвищувати низький кваліфікаційний рівень управлінського персоналу та критичними становляться проблеми відсутності наукового підходу до управління підприємством в ринкових умовах.

Рівень конкурентоспроможності будівельного підприємства безпосередньо залежить від організованої системи управління персоналу. Для визначення правильності організації та функціонування системи управління персоналом ми вводимо поняття «конкурентоспроможність персоналу», під конкурентоспроможністю персоналу організації будемо розуміти рівень людського капіталу співробітників, що забезпечує стійкість і зростання добробуту організації. Конкурентні переваги персоналу організації можуть бути визначені у процесі аналізу, на основі виділення чотирьох основних напрямків в залежності від значимості різних факторів зовнішнього оточення:

- концентрація на собі, або «спрямованість всередину», портфоліо-аналіз, внутрішній бенчмаркінг персоналу;

- концентрація на конкурентах, бенчмаркінг конкурентоспроможності, коли основна увага приділяється порівнянню людського капіталу персоналу організації з найближчими конкурентами;

- орієнтація на споживача (концепція CSRP), коли домінуючим є думка споживачів про те, як виглядає персонал організації в порівнянні з конкурентами;

- орієнтація на ринкову перспективу, глобальний бенчмаркінг персоналу, коли рівну увагу приділяється і тому, який людський капітал конкурентів, і тому, у що вірять споживачі.

Конкурентна перевага персоналу будівельного підприємства досягається при реалізації рішень, які не можуть бути заблоковані конкурентами. Виділяють три періоди забезпечення конкурентної переваги організації як господарюючого суб'єкта: становлення; отримання прибутку; старіння.

Список використаних джерел

1. Кушнерик О. В. Зарубіжні моделі мотивації праці персоналу на підприємстві. Вісник університету «Україна». 2012. № 15. С. 98–103.

2. Ларка М. І., Зоріна М. О. Сучасна модель системи стимулювання найманого персоналу на виробничому підприємстві. Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2010. URL: <http://archive.kpi.kharkov.ua/files/20029/>

3. Музиченко-Козловський А. В., Колодійчук А. В. Основні елементи механізму мотивування працівників. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.6. С. 361–367.

Ступень М.Г.

д.е.н., проф.

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

АНАЛІЗ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Одними з комплексних документів стратегії просторової трансформації реформи децентралізації є схеми територіального планування. Тому територіальне планування можна розглядати як інструмент досягнення сталого розвитку, що передбачає послідовну трансформацію існуючої просторової організації системи розміщення продуктивних сил. Цілком очевидно, що існує певна територіальна диференціація, яка передбачає неоднорідність регіонів за сукупністю природних, соціально-економічних та історичних умов. При цьому необхідно відзначити, що подібна дифере-

ніція є не тільки на рівні регіональних систем розселення, а й на рівні населених пунктів [1].

Зростання чисельності населення у великих містах (переважно обласних центрах) зумовлено відповідним просторовим поєднанням населення та ринку праці (це значно зменшує транспортні витрати, забезпечує можливість диверсифікації виробництва та більш повного використання ресурсів). Як наслідок, такий економічний ефект у результаті урбанізації територій спричиняє збільшення попиту на житло, на соціальні та побутові послуги, а відтак і підвищення навантаження на інфраструктуру. Рівень урбанізації території населених пунктів можливо визначити за показником площі забудованих земель. За даними 2017 р. площа забудованих земель за регіонами України коливалась від 40 тис. га в Чернівецькій області до 200 тис. га у Донецькій [1].

Система розселення включає в себе сукупність поселень, між якими існують виробничі і соціальні зв'язки. Основною територіальною організацією населення виступає базовий каркас розселення, що складається з великих урбанізованих територій, тобто міст та мегаполісів. На формування базового каркасу впливає концентрація населення і виробництва, а також рівень розвитку соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури [2, с. 145]. Великі міста є центрами економічної активності в регіоні, в зв'язку з великим інвестиційним потенціалом, і розвиненою системою соціальної та інженерної інфраструктури. Таким чином, при здійсненні територіального планування розвитку населених пунктів в межах певного регіону необхідно оцінити соціально-економічні особливості території та розміщення продуктивних сил в її межах.

Характер просторового розміщення населених пунктів найбільш наглядно і точно відображається в планово-картографічному матеріалі. Неможливо виразити розміщення земель в населених пунктах і їх використання не використовуючи план. Тому в дослідженнях землевпорядних явищ і в розв'язанні практичних задач землевпорядкування важливе місце займає інформація, одержувана за допомогою планово-картографічних матеріалів. Шлях її одержання – натурне спостереження, виконання топографо-знімальних робіт, картографування матеріалів, складених на основі різноманітних вишукувальних робіт.

Результатом землевпорядних досліджень є розкриття закономірностей використання землі в населених пунктах, закономірностей функціонування виробничо-територіальних систем, розробка принципів теоретичних і методичних положень розв'язання задач організації використання і впорядкування земель населених пунктів. Розглянувши абстрактно-логічним методом і за допомогою порівняльного аналізу за техніко-економічними і, особливо, економічними показниками різні варіанти, знаходять найбільш

ефективний і розробляють наукові, практичні рекомендації щодо його реалізації. Крім названих традиційних і нових методів для використання земель населених пунктів застосовують методи експериментального проектування та сучасні наукові методи прогностики (динамічних рядів, екстраполяції, експертних оцінок та інші).

Таким чином, сталий розвиток території населених пунктів безпосередньо пов'язаний з просторовою організацією системи розселення. Для розвитку населеного пункту важливе значення має його положення в просторі і в системі територіального планування регіону. Тому з метою ефективного просторового планування населеного пункту можна запропонувати певний алгоритм з реалізацією наступних етапів: оцінити стійкість базового каркасу розселення; визначити радіус впливу найбільших агломерацій в регіоні; зробити прогноз чисельності населення в громадах на основі існуючих тенденцій; виявити найбільш значущі населені пункти в вузлах базового каркасу розселення. Загалом, просторове планування, поєднуючи екологічний, соціально-економічний і просторовий аналіз, здатне всебічно розглянути мережу населених пунктів з позиції стратегічних пріоритетів розвитку, яке визначається економічними, соціальними, політичними та культурними умовами, а так само проблемами регіонального розвитку.

Список використаних джерел

1. Joyner M., Ross C., Seier E. Distance to the border in spatial point patterns // *Spatial Statistics*. 2013. June. №6. P. 24-40.
2. Лобанова О.П. Удосконалення системи планування сталого використання земель населених пунктів // *Збалансоване природокористування*. 2017. № 1. С. 112–116

Ступень Н.М.

д.е.н., доц.

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ

Потенціал розвитку рекреаційних територій пов'язаний з двома тісно поєднаними між собою аспектами: просторовим та соціально-економічним. Просторовий віддзеркалює розміщення ресурсів рекреації в просторі, показує масштаби суспільних потреб тутешніх жителів на визначеній рекреаційній території та визначає міру їхнього задоволення, а

також демонструє можливості цієї території в площині залучення туристів ззовні. Другий показує рівень освоєності території та соціально економічні умови, здатні стимулювати або стримувати розвиток рекреації [1].

Від наявності та виду рекреаційних ресурсів залежить просторова організація рекреаційної сфери, економічна ефективність її реалізації, спеціалізація та зонування рекреаційних територій. Проте існує безліч чинників, які заважають ефективному використанню ресурсів та призводять до деградації рекреаційної сфери. Тому потрібно створити ефективний механізм регулювання рекреаційного природокористування, який враховував би затверджені стратегії розвитку, узгоджував та врівноважував цілі й напрями розвитку в сфері еколого-економічних перетворень та екологічної перебудови. Це забезпечить не лише підвищення рівня життя населення в рекреаційних зонах, а й створить умови для ефективного включення їх до світового туристичного та рекреаційного бізнесу.

Наша країна посідає одне з чільних місць з-поміж країн Європи в площині природного забезпечення рекреаційними ресурсами, в тому числі досить винятковими, зокрема – природно-кліматичними приморськими територіями, а також Карпатською зоною, цілющими грязями та мінеральними водами майже всіх знаних бальнеологічних типів. Рекреаційний потенціал України представлений майже в усіх її регіонах (рис. 1), серед основних рекреаційних ресурсів домінують курортно-рекреаційні. Сюди належать переважно північно-західні регіони країни, де поряд із нечисленним місцевим населенням природно сконцентровано великий рекреаційний потенціал (у просторовій площині). Унікальні рекреаційні ресурси зосереджені в Карпатах, які вирізняються ідеальними умовами для організації як літнього, так і зимового відпочинку. Значні запаси мінеральних вод розміщені у Львівській (Трускавець, Моршин, Східниця, Великий Любін, Немирів), Полтавській (Миргород), Вінницькій (Хмільник) областях.

Найбільш значущі за рівнем розвитку території в сфері оздоровлення населення такі міста, як Трускавець, Хмільник, Одеса, Миргород, тому тут найвищі показники туристів, відпочиваючих за путівками. Усе більшим попитом користуються активні види туризму, такі як лижний туризм, екологічний туризм, екстремальний туризм. За цими позиціями лідирують Яремче, Славське, а також АР Крим.

Станом на 01.01.2017 р. загальна площа земель, які використовуються в рекреаційній сфері на території України становила близько 430 тис. га. Переважна частина цих земель припадає на землі природоохоронного призначення. Однак із цієї площі всього 108,9 тис. га належать до категорії земель рекреаційного призначення. Найбільше земель рекреаційного призначення в місті Києві (27,2 тис. га), Івано-Франківській (12,4 тис. га), За-

карпатській (8,5 тис. га), Луганській (5,0 тис. га) областях та АР Крим (4,6 тис. га). За результатами аналізу розподілу земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення між окремими економічними суб'єктами встановлено, що переважна їхня більшість належить до лісгосподарських, сільськогосподарських підприємств та суб'єктів господарювання рекреаційної сфери.

Рис. 1. Групування регіонів України за ресурсно-рекреаційним рейтингом, 2015 р.

Джерело: за даними Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні в 2015 році [2].

Певний час в сфері просторової економіки рекреаційна діяльність розглядалася суспільством виключно з метою отримання вигод. Такий підхід був спростований після низки досліджень, в яких було продемонстровано наявність серйозних соціальних, екологічних та економічних негативних впливів на суспільство і суспільний розвиток. Тому, ідеї збалансованого розвитку рекреаційних територій, балансу економічних, соціальних і екологічних компонентів поступово поширюються в наукових колах, але поки ще не отримали достатнього поширення в вітчизняній практиці просторового планування.

Список використаних джерел

1. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / [Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Міщенко В.С. та ін.]. Київ: РВПС України, 1999. 716 с.

2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2014 році: [аналітична доп.] / Мін-во екології та природних ресурсів України. К.: ФОП Грінь Д.С. 2016. 350 с.

3. Ступень Н.М. Еколого-економічний механізм розвитку рекреаційних територій: [монографія]. К.: ДКС-Центр, 2017. 312 с.

Ступень Р.М.

д.е.н., доц.

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

ПРОСТОРОВІ АСПЕКТИ КОНЦЕНТРАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ

Внаслідок структурних перетворень земельного фонду України між основними землекористувачами та землевласниками відбулися принципові зміни, зокрема щодо просторового розподілу земельних площ. Варто відмітити таку особливість трансформації земельних відносин: до запровадження земельної реформи розміри господарств за площами сільськогосподарських угідь в основному варіювалися у середньому від 2000 до 5000 га, однак у зв'язку з появою різноманітних організаційно-правових форм господарювання в аграрній сфері сьогодні можна спостерігати значну строкатість розмірів сільськогосподарських підприємств від 5 га до більш ніж 10 тис. га. Нині трохи більше 25,8 тис. сільськогосподарських підприємств мають угіддя площею до 100 гектарів. Однак, враховуючи те, що ця група господарств займає близько 57% від загальної кількості аграрних підприємств, на них припадає лише 4,4% всіх сільськогосподарських угідь. При цьому, трохи більше 4877 сільськогосподарських підприємств, що мають у користуванні угіддя площею більше 1000 га та представлені 10,7% від загальної чисельності підприємств зосереджують 77,1% всіх сільськогосподарських угідь.

Динаміка частки площ сільськогосподарських угідь, які зосереджені у підприємствах за розміром землекористування та відповідно концентрації земельних угідь в аграрній сфері України наведено на рис. 1. Загалом серед основних організаційно-правових форм господарювання в аграрній сфері варто виділити три основні категорії: сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та особисті селянські господарства (господарства населення). Оскільки сільськогосподарською діяльністю займаються саме ці категорії господарств, то інтерес викликає тенденція їх землекористування (рис. 2).

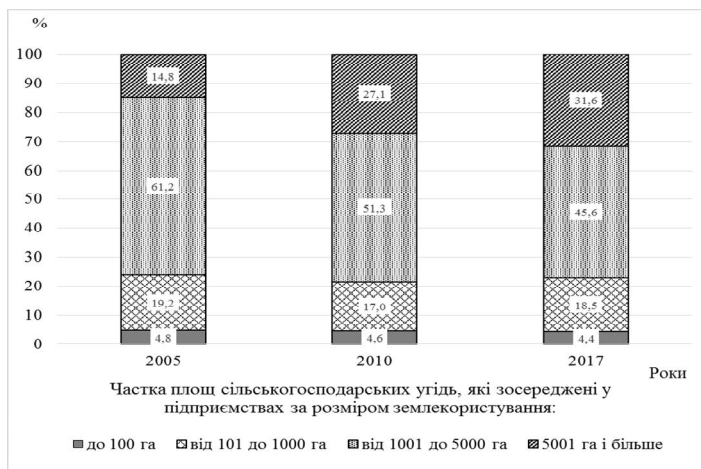

Рис. 1. Динаміка концентрації сільськогосподарських угідь в Україні
Джерело: сформовано за даними Держгеокадастру.

Так за період з 1990 по 2016 рр. площа сільськогосподарських угідь в аграрних підприємствах (включаючи фермерські господарства) зменшилася на 47%, а в господарствах населення збільшилася більш ніж у 6 разів. Такий розподіл сільськогосподарських угідь України обумовлений в першу чергу паюванням земель недержавних сільськогосподарських підприємств і приватизацією земельних ділянок [1].

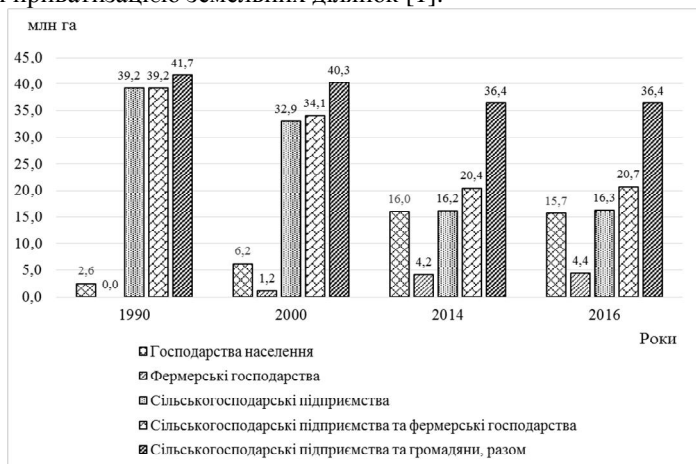

Рис. 2. Динаміка розподілу сільськогосподарських угідь України за категоріями господарств, 1990-2016 рр.
Джерело: сформовано за даними Держгеокадастру.

Зважаючи на матеріально-ресурсну обмеженість землевласників, а також неможливість продажу земель сільськогосподарського призначення, практично єдиним способом існування дрібних власників земельних ділянок залишається передача їх в оренду. Як результат з кожним роком збільшуються площі сільськогосподарських угідь у користуванні великих сільськогосподарських підприємств (агрохолдингів). У 2017 році в Україні налічувалося 93 сільськогосподарських підприємств, які обробляють понад 10 тис. га. При цьому загальний земельний банк в обробці таких господарств за 5 років збільшився з 5,6 млн га до 6,0 млн га в 2017 р. Ця ситуація пояснюється існуванням низки переваг великомасштабного аграрного виробництва над дрібним вузькоспеціалізованим фермерським господарством [2; 3]. Наразі найбільш активними учасниками процесу консолідації сільськогосподарських земель є середні агрохолдинги з розміром земельного банку від 20 до 40 тис. га. Крупні сільськогосподарські підприємства переважно концентруються на регулюванні та контролі своїх землеволодінь і землекористувань, а також на зростанні продуктивності їх експлуатації [3]. У 2017 році у користуванні 10 найбільших агрохолдингів України перебувало близько 3 млн га земель сільськогосподарського призначення (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка земельного банку найбільших агрохолдингів України,
тис. га**

№	Назва агрохолдингу	Роки					
		2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	UkrLandFarming	532	670	670	654	605	605
2	Кернел Групп	369	405	405	390	385	603
3	Агропросперіс (NCH)	400	400	400	430	430	430
4	Миронівський Хлібопродукт	280	315	320	360	370	370
5	Астарта-Холдинг	245	245	245	245	250	250
6	Мрія Агрохолдинг	295	295	320	180	185	180
7	Агротон	100	100	151	108	151	151
8	ІМК	83	120	136	137	137	137
9	AgroGeneration	52	120	120	120	120	120
10	Укрпромінвест	50	50	96	122	122	117
Всього		2406	2720	2863	2746	2755	2963

Джерело: розраховано авторами на основі даних національного агропорталу «Латифундист».

Станом на 01.01.2018 р. найбільше агрохолдингів було зафіксовано у Київській (32), Чернігівській (28) і Полтавській (26) областях. Якщо говорити про ефективність то агрохолдинги звичайно мають переваги в порівнянні з іншими формами агробізнесу і в останні роки досягають значних успіхів. Найбільш розповсюдженим в світі показником ефективності агрогосподарювання є аналітичний показник EBITDA, що ілюструє величину

прибутку до вирахування витрат по виплаті відсотків і податків, і нарахованої амортизації [4]. у 2017 році середній показник ЕВІТДА серед холдингів вперше за кілька років почав рости і досяг рівня в 84,07 млн дол. США. У 2016 році ця цифра становила 77,31 млн дол. США. Що стосується валового виробництва аграрних холдингів, то за 2017 рік воно складало 55,9 млрд грн, або 22% від загального обсягу по країні.

Підвищення концентрації сільськогосподарських угідь обумовлено зростанням інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки та викликає необхідність посилення державного регулювання цього процесу, зокрема щодо зосередження великих масивів земель в найбільших агропромислових корпораціях і посилення контролю за монополізацією ринку земель сільськогосподарського призначення. Тому одним із завдань державних органів влади є формування такої системи використання земель сільськогосподарського призначення та механізму їх перерозподілу на користь ефективних власників при дотриманні законних інтересів усіх суб'єктів земельних відносин.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Надконцентрація агропромислового виробництва і земельних ресурсів та її наслідки // Економіка АПК. 2009. №2. С. 3–9.
2. Ступень Р. М. Ринок земель сільськогосподарського призначення в Україні: стан та перспективи розвитку: монографія. Київ: ДКС-Центр, 2018. 304 с.
3. Данкевич В.Є. Розвиток земельних відносин в умовах глобалізації: монографія. Житомир: О.О. Євенок, 2017. 392 с.
4. Голян В.А., Василик Н.М. Інтегровані корпоративні структури як ефективна форма державно-приватного партнерства у сфері природокористування: пострадянський формат // АгроСвіт. №. 17. 2010. С. 2–10.

Тимошук К.О.

магістрант

Інститут інноваційної освіти

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ЗМІНИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Основою людського існування є земля - це визначає її важливу роль у процесі соціально-економічного розвитку суспільства. Як основа екосис-

теми, знаряддя і предмет виробництва, об'єкт права власності вона є базисом сталого розвитку, умовою соціального прогресу та добробуту людини. Землі у межах території країни характеризуються певними особливостями і можуть використовуватись з різною метою. Одні використовуються як засіб виробництва в сільському і лісовому господарстві, інші — як територіальна просторова база для розміщення різних об'єктів [3].

У межах території України земля характеризується різним цільовим призначенням. За своєю суттю, цільовим призначенням земельної ділянки є віднесення її до певної категорії, а також набуття ділянкою особливого правового режиму.

Згідно закону України «Про землеустрій» цільове призначення земельної ділянки - використання земельної ділянки за призначенням, визначеним на підставі документації із землеустрою у встановленому законодавством порядку [1]. За допомогою такого поняття як цільове призначення перед власником землі встановлюються чіткі рамки про допустимий напрямок використання його земельної ділянки.

При бажанні змінити цільове призначення земельної ділянки відбувається перехід земельної ділянки із однієї категорії у іншу. Зміна цільового призначення земель проводиться органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, які приймають рішення про передачу цих земель у власність або надання у користування, вилучення (викуп) земель і затверджують проекти землеустрою.

На сьогодні тема зміни цільового призначення є доволі актуальною, оскільки у процесі реалізації права власності у власників земельних ділянок виникає бажання використовувати свою ділянку за іншим призначенням, тоді і виникає необхідність у такій зміні.

Якщо власник земельної ділянки, використовує її не за цільовим призначенням, то згідно статті 141 Земельного кодексу України це є підставою для припинення права користування земельною ділянкою.

Зміна цільового призначення земельної ділянки передбачає собою необхідність розробки проекту землеустрою щодо зміни цільового призначення земельної ділянки. Розробка проектів землеустрою є доволі актуальними та популярним видом землепорядних робіт. Проект землеустрою розробляється на замовлення власника земельної ділянки, жодних дозволів для розробки проекту щодо зміни цільового призначення земельної ділянки, що знаходиться у приватній власності громадянина не потрібно. Основною підставою для розробки проекту землеустрою є нотаріально завірена заява власника який бажає змінити цільове призначення земельної ділянки.

Проект розробляється за замовленням громадян суб'єктами господарювання, що є виконавцями робіт із землеустрою згідно із Законом Укра-

їни «Про землеустрій», що мають відповідні сертифікати, у строки, що обумовлюються угодою сторін. Проект погоджується в порядку, встановленому статтею 186¹ Земельного Кодексу України, зокрема підлягає погодженню територіальним органом Держгеокадастру за місцем розташування земельної ділянки та органами, що реалізують державну політику у сфері: охорони культурної спадщини, лісового господарства, водного господарства, охорони навколишнього природного середовища, містобудування та архітектури, у випадках передбачених статтею 186 [2].

Розробивши та погодивши проект землеустрою подальшими діями при зміні цільового призначення є затвердження проекту землеустрою, яке здійснюється уповноваженими органами місцевого самоврядування. Після затвердження проекту інформацію про зміну цільового призначення земельної ділянки необхідно внести до земельного кадастру для цього надається відповідна заява до кадастрового реєстратора територіального органу Держгеокадастру України, а також в паперовому та електронному вигляді додається розроблений та погоджений проект землеустрою. Кінцевим етапом є звернення до місцевого управління Держреєстраційної служби з метою реєстрації права власності на земельну ділянку зі зміненним цільовим призначенням. Після подання певного пакету документів, протягом 14 днів реєстратор Держреєстраційної служби зобов'язаний видати витяг про реєстрацію права власності.

Цільове призначення земельних ділянок відіграє доволі важливу роль у реалізації права власності на землю. Розробка проекту землеустрою щодо зміни цільового призначення земельних ділянок є важливою складовою земельних відносин в Україні і є важливим етапом переходу земельної ділянки з однієї категорії в іншу.

Визначення цільового призначення та дотримання на законодавчому рівні порядку зміни цільового призначення земельних ділянок має суттєвий вплив на здійснення раціонального використання та охорону земель України.

Список використаних джерел

1. Про землеустрій. Закон України №858-IV від 22 травня 2003р.
2. «Алгоритм розробки проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки» від 29.08.2016, [Електрон. Ресурс] / Режим доступу: <http://poltavska.land.gov.ua/info/alhorytm-rozrobky-proektu-zemleustroiushchodo-vidvedennia-zemelnoi-dilianky/>. - Назва з екрана
3. Пашков І.А. «Земля як чинник соціального розвитку». Гуманітарний вісник ЗДІА 2009р – 33с. [Електрон. Ресурс] / Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_37_3.pdf - Назва з екрана

Трач Р.В.

к. е. н.

Кошельна В.М.

аспірант

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ІНСТИТУЦІЙНІ, СТРУКТУРНІ ТА ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКІ ЗМІНИ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЄКТІВ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

Кумулятивні фінансові показники, обчислені за даними бухгалтерського обліку, як основні засоби систем вимірювання ефективності відіграють важливу роль у кожному підприємстві, оскільки вони часто розглядаються як довгострокові показники, які допомагають керівництву прогнозувати економічну ефективність підприємства та багаторазово виявляти потребу в здійсненні змін щодо проведення фінансових операцій. Проте вибір показників ефективності є однією з найбільш критичних проблем, з якими стикаються суб'єкти господарювання.

Дослідження наявних способів вимірювання ефективності дозволило запропонувати вимірювати її за двома напрямками – аналіз рентабельності та аналіз платоспроможності. Рекомендована система показників дає змогу здійснити аналіз структури капіталу та корпоративної ефективності компаній і встановити взаємозв'язок між цими категоріями, порушення якого спроможне підірвати відновлювану здатність виробничих підприємств. Відповідно до мети дослідження в основу аналізу структури капіталу покладено теорію статичного компромісу, сигнальні моделі теорії структури капіталу (теорія ієрархій), теорію агентських витрат, що дозволяє вирішувати проблеми, які виникають в агентських відносинах між власниками компанії та менеджерами, кредиторами й позичальниками, спрогнозувати ознаки детермінант на мікрорівні (табл. 1).

Таблиця 1

Прогнозовані ознаки детермінант структури капіталу на мікрорівні

Перемінна	Теорія статичного компромісу	Теорія ієрархій	Теорія агентських витрат
Частка матеріальних активів у загальних активах	+	+	+
Розмір підприємства	+	–	+
Можливості зростання	–	+	–
Лeverидж	+	–	+

Шляхом об'єднання спеціальних внутрішніх факторів підприємства та макроекономічних факторів, що є стимулами підвищення рівня ефектив-

ності діяльності, розроблено модель взаємозв'язку між ними. В якості узагальнюючого показника використано рентабельність активів (ROA), розраховану як співвідношення валового прибутку до загальних активів з метою уніфікації показників ефективності різних підприємств.

Спеціальними факторами, що включено в модель, є середньорічна вартість активів, можливості зростання, розмір підприємства і частка матеріальних активів у загальній вартості активів. Модель має такий вигляд (1):

$$Y_{it} = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_3 + a_4X_4 + a_5X_5 + a_6X_6 + a_7X_7 + a_8X_8, \quad (1)$$

де Y_{it} – результативний показник – рентабельність активів (ROA);

X_1 – відношення позикового капіталу до власного капіталу (deb);

X_2 – загальні активи (totassets);

X_3 – розмір підприємства (fsiz);

X_4 – відношення матеріальних активів до загальних активів (atan);

X_5 – можливість зростання (gor);

X_6 – рівень інфляції (infr);

X_7 – відсоткова ставка (intr);

X_8 – ринкова капіталізація (mcap);

i – порядковий номер компанії ($i=1, \dots, n$);

t – час, розмір динамічних рядів ($t=1, \dots, T$);

a_0 – вільний член.

У роботі вдосконалено методичні підходи до обґрунтування ефективності діяльності підприємства. При тому варто враховувати макроекономічні фактори прямо або опосередковано. У табл. 2 наведено змінні, що включено в модель емпіричного аналізу.

Таблиця 2

Визначення змінних моделі

Змінна	Вимірювання
Розмір підприємства (fsiz)	Натуральний логарифм загальних активів
Частка матеріальних активів (atan)	Матеріальні активи / Загальні активи
Рентабельність активів (ROA)	<u>Валовий прибуток або прибуток від діяльності</u> Середньорічна вартість активів
Можливості зростання (gor)	Зміна відсоткового співвідношення доходу
Рівень інфляції (infr)	Вимірюється як рівень інфляції
Відсоткова ставка (intr)	Вимірюється як кредитні ставки банків

Критерії статистичного рішення належать до тесту першого порядку статистичної значущості, який використовується для оцінювання надійності або інших параметрів певного рівня значення. Існують два головні тести, які були використано в роботі. Статистика Вальда представляє собою тест спільної значущості оцінюваних коефіцієнтів. Він базується на асимптотичному розподілі X_2 згідно з нульовою гіпотезою відсутності взаємозв'язку. Оскільки було потрібно перевірити, чи

відхилення ϵ має властивості, які йому приписано (відсутність автокореляції), зокрема, у роботі проведено тест кореляції ряду даних, з використанням тесту ЛМ. Він дозволяє проаналізувати, як лагові різниці пояснюють різниці початкового рівняння. Якщо лагові різниці добре пояснювали різниці, робився висновок, що має місце автокореляція. Досліджено ймовірність статистики показник гетероскедастичності або іншої моделі оцінювання, де вірогідність є припущенням щодо ступеня рівня похибки, властивої оцінкам. Якщо ймовірність є незначною (тобто менше 0,5), вона є важливою, якщо ймовірність складає більше 0,5 – неважливою.

Вибір показників ефективності є однією з найбільш критичних проблем, з якими стикаються підприємства. Дослідження способів вимірювання ефективності дозволило запропонувати вимірювати її за двома напрямками – аналіз прибутковості та аналіз платоспроможності. Рекомендована система показників дає змогу здійснити аналіз структури капіталу та корпоративної ефективності підприємств і встановити взаємозв'язок між цими категоріями, порушення якого здатне підірвати відновлювану здатність виробничих підприємств. Шляхом об'єднання спеціальних внутрішніх факторів підприємства та макроекономічних факторів, що є стимулами підвищення рівня ефективності підприємства, розроблено модель взаємозв'язку між ними. Спеціальними факторами, що включено в модель, є загальна сума активів, можливості зростання, розмір підприємства та частка матеріальних активів. Вибір залежної змінної обумовлений емпіричними дослідженнями на основі вивчення різних засобів вимірювання ефективності підприємств. Вибір незалежних змінних обґрунтовано великою кількістю емпіричних спостережень. Крім того, у модель було включено відсоткову ставку, індекс інфляції та рівень капіталізації як пояснювальні змінні, які обумовлюють ефективність діяльності підприємств.

Федорова Я.Ю.

аспірант

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

ЕКОНОМІКО-АНАЛІТИЧНІ НОВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У БУДІВНИЦТВІ

На сьогоднішній день будівельна галузь України є однією з головних складових економічного розвитку держави. Вона відіграє важливу роль в

економічній стабільності України, а також в забезпеченні добробуту населення держави. Світовий досвід показує, що розвинена будівельна галузь в країні може стати інструментом в подоланні певних економічних проблем держави. Адже при належному інвестуванні і виваженому державному регулюванні можна очікувати відповідне економічне зростання в інших галузях, які тісно пов'язані та співпрацюють з будівництвом, а в свою чергу це позитивно вплине на загальнодержавний економічний стан. Проте незважаючи на високу значущість будівельної галузі в державній економіці, за останні десятиліття не була сформована чітка і цілеспрямована державна політика, спрямована на забезпечення умов і гарантій для усіх учасників житлово-будівельних відносин, затвердження напрямків реалізації сучасних інноваційних технологій і організаційно-економічних механізмів розвитку житлового будівництва, стабілізацію галузі тощо. Процес забезпечення стратегічної стійкості повинен бути націлений на вирішення стратегічних проблем та мінімізацію негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища, а також максимальне використання внутрішніх можливостей для досягнення і підтримки конкурентних переваг та визначення стратегічних альтернатив.

Реалізуючи форми прояву стійкого розвитку на особливості організації будівельного процесу, можна стверджувати, що поєднання цілей економічного зростання із соціальними та екологічними аспектами виступає стратегічною метою діяльності будівельних підприємств. Особливості та характеристики привабливості будівельної галузі: – за останні роки галузь має високий потенціал до росту, а саме наростивши темпи будівництва за підсумками першої половини 2018 року на 10%, а темпи виробництва суміжної продукції (опалубки) зріс на 18%, але через низку невирішених проблем її розвиток уповільнюється; – ринок будівельної галузі перенасичений підприємствами, які мають схожі завдання, функції, товари та послуги, які вони реалізують, тому можливість входу до галузі нового підприємства є низькою; – попит є нестабільний та сезонний, хоч потреба в будівництві зростає з кожним місяцем, але в перспективі можливий період застою, особливо після масової розбудови великих розвинутих міст; – в перспективі розвитку галузі, найближчим часом буде відбуватись посилення конкуренції особливо за технологічними перевагами та впровадженнями інноваційних технологій, які будуть забезпечувати низькі витрати і високу якість продукції та послуг; – за недостатністю інформаційного забезпечення в будівельній галузі зростає рівень невизначеності, оскільки інформацію про конкурентів та стан ринку можливо отримати лише з власних аналітичних досліджень.

Таблиця 1

Показники оцінювання впливу державного регулювання на систему економічної безпеки будівельних підприємств

Показники оцінки				
Правова безпека	Відсутність штрафних санкцій органів державного нагляду за останній рік	Фінансова безпека	1. Коефіцієнт забезпечення фінансовими ресурсами на 1 грн. активів	Дотримання вимог нормативно-правових актів у сфері інформації та забезпечення комерційної таємниці
	Виконання робіт згідно з нормативно-правовими актами та нормативно-технічними документами		2. Коефіцієнт чистого доходу від реалізації продукції на 1 грн. активів	Наявність режимно-секретного органу відповідно до статті 21 Закону України "Про державну таємницю", при виконанні робіт, які потребують матеріалів, що містять державну таємницю
Кадрова безпека	Відповідність вимогам до кваліфікації працівників технічного нагляду	Фінансова безпека	3. Коефіцієнт платоспроможності	Розкриття інформації про установлені цілі та завдання діяльності
	Відповідність вимогам до кваліфікації керівників		4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Розкриття інформації про результати фінансово-господарської діяльності
	Відповідність вимогам до кваліфікації інших професіоналів		5. Коефіцієнт швидкої ліквідності	Розкриття інформації про середньооблікову кількість штатних працівників
	Відповідність вимогам до кваліфікації кваліфікованих робітників		6. Коефіцієнт поточної ліквідності	Розкриття інформації про фонд оплати праці за звітний період
Технологічна безпека	Проходження пристроїв та засобів вимірювання своєчасної метрологічної перевірки у відповідних органах	Фінансова безпека	7. Коефіцієнт концентрації стабільних джерел фінансування	Розкриття інформації про середньомісячну заробітну плату працівників, в тому числі керівників та їх заступників
	Проходження техніки, устаткування, приладів та інструментів своєчасного технічного обстеження у відповідних органах		8. Коефіцієнт фінансової стійкості	Розкриття інформації про розмір заборгованості з виплати заробітної плати
Майнова безпека	Наявність адміністративних приміщень з площею згідно з вимогами державних будівельних норм, а також виробничої бази (за потреби), власної лабораторії при виконанні лабораторних досліджень	Фінансова безпека	9. Коефіцієнт рентабельності загальних активів	Розкриття інформації про закупівлі та інвестиції, що були здійснені, здійснюються та плануються у звітному періоді
	Наявність техніки, устаткування, приладів та інструментів згідно з технологічними вимогами виконання робіт		10. Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	Розкриття інформації про результати діяльності будівельного підприємства
ДРСЕБ		ФБ		ІБ

На основі зазначених особливостей, можна зробити висновок, що нестійкий розвиток будівельного підприємства характеризується порушенням його здатності функціонувати й втратою або отриманням нових можливостей розвиватися з приростом результату у порівнянні з попереднім періодом в умовах дії чинників, що породжуються стосунками в ринковій економіці та створює погрози або сприятливу ситуацію для стійкого соці-

ально-економічного та екологічного розвитку майбутніх поколінь. Основною метою діяльності будівельних підприємств є отримання прибутку та задоволення інтересів власників. Враховуючи достатній рівень привабливості галузі, досягнути конкурентних переваг на ринку можливо за рахунок активного впровадження інноваційних розробок, що дозволить раціонально організовувати технологічні процеси, скоротити термін будівництва, покращити якість конструкторських рішень, забезпечити комфорт будівель та безпеку їх експлуатації, запровадити індивідуальний підхід до проектування об'єктів, орієнтуючись на потреби замовників.

Можна зазначити, що чим ширше перелік аналізованих інструментів, тим більше можливостей для детального аналізу тенденцій розвитку та оцінки ефективності використання ресурсів підприємства. Це дозволить більш точно визначати, ефективність яких інструментів забезпечення стійкості необхідно збільшувати. Такі інструменти формування і оптимізації діяльності підприємства дозволяють врахувати зміни і своєчасно прийняти рішення про підвищення ефективності використання ресурсів. Саме аналіз і оцінка ефективності інструментарію менеджменту підприємства є складовою частиною вдосконалення системи управління підприємством і важливою передумовою комерційного успіху.

Циркун Т.О.

*старший керівник проекту
ПРАТ «КПМГ АУДИТ»
м. Київ*

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Упровадження та розвиток інноваційних процесів промислових підприємств в умовах ринкової невизначеності потребують відповідного інвестиційного забезпечення. Тобто, реформування структури капіталу промислових підприємств потребує значних капіталовкладень, проте ані держава, ані власники не мають достатньої інвестиційної бази для розвитку інноваційної діяльності.

Варто відзначити, що за останній рік Україна також опустилася в рейтингу щодо: ефективності економіки (із 43 на 50 місце), ефективності урядових структур (із 48 на 52), ефективності бізнесу (с 46 на 52 місце). Стає очевидним, що основним чинником, який робить нашу країну неконкурентоспроможною в сьогодишньому глобальному світі, є сповільнення інноваційної діяльності. На думку українських вчених [1] пояснюється це як об'єктивною тенденцією до затухання інноваційних

процесів без належної інвестиційної підтримки внаслідок використання науково-технологічних надбань попередніх років, так і суб'єктивним чинником – відмовою економічних суб'єктів від декларування (справжніх чи фіктивних) інноваційних продуктів, оскільки через відсутність інноваційних пільг це декларування має сенс лише для спеціалізованих структур на зразок технопарків. Слід також наголосити на тому, що значна частка інновацій, як і інвестицій, здійснювалася у галузях, які мають невисоку інноваційну спрямованість [2].

Для створення реальних умов для переходу економіки України на інноваційну модель розвитку державі доцільно насамперед звернути увагу на створення механізмів покриття інноваційних ризиків. З цією метою на державному рівні необхідно розробити такі заходи: створити умови для капіталізації інтелектуальної власності; створити систему стимулів, яка сприяла б, вітчизняних і зарубіжних інвесторів залученню банків, а також великих підприємств до інвестування засобів в розвиток венчурних (ризикованих) інноваційних фірм і проектів; розробити чітку систему лад надання державних гарантій кредитуванню перспективних інноваційних проектів.

За умов реформування економіки України перехід на інноваційну модель розвитку означає, насамперед, пошук нових джерел фінансування для активізації інноваційної діяльності. Венчурний капітал виявився тим органічно необхідним елементом сукупного господарського механізму, що дозволяє реалізовувати нововведення на надкритичних етапах їхнього освоєння і комерціалізації, тобто там, де інші механізми не спрацьовують. Як показав аналіз закордонного досвіду, венчурне інвестування не може компенсувати недостачу коштів з інших джерел для розвитку науково-технічної сфери.

Якщо національні технопарки орієнтовані на створення нових галузей, які повинні сприяти забезпеченню майбутньої конкурентоспроможності національної економіки, то регіональні технопарки створюються з метою визначення, розкриття і розвитку інноваційного потенціалу, інноваційної здатності регіону, забезпечення потреби економіки регіону в інноваційних продуктах. Регіональні технопарки забезпечують поетапне підвищення технологічного рівня економіки, створюють умови для малого та середнього наукоємного і технологічного бізнесу. На регіональному рівні системо утворюючими складовими технопарків є промислові підприємства регіонів, наукові й академічні організації. Регіони з їхніми науково-технологічними, фінансово-економічними, виробничими та соціальними можливостями відіграють особливо важливу роль у процесі переходу економіки на інноваційний шлях розвитку. Реалізація державної інноваційної політики на регіональному рівні спрямована на структурну

перебудову економіки регіонів, завдяки якій забезпечується їх соціально-економічний розвиток, підвищується інноваційна активність підприємств та зростає інвестиційна привабливість.

Технологічний парк може реалізувати як весь інноваційний процес, так і окремі його етапи. В той же час, він лише виявляє перспективні розробки і у процесі їхньої комерціалізації надає ученим, новаторам, винахідникам фінансову, юридичну, матеріально-технічну, консалтингову й інформаційну підтримку. Технопарк не повинен займатися організацією масового виробництва, а лише доводити ідею до стадії створення дослідного зразка нового продукту або відпрацювання нової технології. Комплексне вирішення цих проблем дозволило б, на нашу думку, вирішити проблему завершення структурного реформування економіки, забезпечити захист прав власності інвесторів, який є ключовим елементом сприятливого інвестиційного клімату будь-якої держави і неодмінною передумовою реалізації його інноваційного потенціалу. Тенденція інноваційної діяльності останніх років засвідчує необхідність державної підтримки фінансової політики у виробничій сфері та спрямування її у річище стратегічних структурних пріоритетів на формування сучасних чинників конкурентоспроможності національної економіки.

Список використаних джерел

1. Rouseas S. Post Keynesian Monetary Economics. 3-rd ed. L.: Macmillan, 1998. p. 17.
2. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / ; за ред. Я.А. Жаліла. К.: НІСД, 2005. 388 с.

Цифра Т.Ю.

к.е.н., доц.

Омельяненко М.М.

магістрант

Лацик О.Є.

магістрант

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

СОЦІАЛЬНИЙ НАЙМ ЖИТЛА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Досвід просторового планування територій на сучасному етапі свідчить, що розумного зростання громади можна досягати різними засобами,

у тому числі й повним перепрофілюванням наявних об'єктів соціальної сфери або ж, за об'єктивного обґрунтування – спорудженням нових соціальних будівель з метою подальшого найму. На даний час вони повинні бути якісно новими: за функціональним призначенням, за набором приміщень, за конструктивними й інженерними рішеннями, за оснащенням і обладнанням, за енергоефективності, за комфортністю, за територіальною доступністю, що в свою чергу забезпечить виконання соціально-економічних програм в частині забезпечення населення соціальним житлом.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення» [1] соціальне житло — це житло всіх форм власності (крім соціальних гуртожитків) із житлового фонду соціального призначення, що безоплатно надається громадянам України, які потребують соціального захисту, на підставі договору найму на певний строк.

На сьогодні мінімальні норми визначені постановою КМУ «Про встановлення тимчасових мінімальних норм забезпечення соціальним житлом» [2]. Так, тимчасові мінімальні норми забезпечення соціальним житлом є такими:

- у соціальних гуртожитках для проживання сімей та одиноких громадян у розмірі 6 кв. м. житлової площі на одну особу;

- у квартирах, садибних (одноквартирних) будинках із житлового фонду соціального призначення у розмірі 22 кв. м. загальної площі на сім'ю із двох осіб і додатково 9,3 кв. м. загальної площі на кожного наступного члена сім'ї.

В свою чергу, згідно із ст. 9 Закону № 3334 органи місцевого самоврядування встановлюють *плату за соціальне житло*.

В ході проведеного дослідження встановлено, що селищна рада прийняла рішення про надання соціального житла особам з числа дітей, позбавлених батьківського піклування, до набуття ними права володіння чи користування іншим житловим приміщенням. Цим особам було надано 2-кімн.квартиру - 42,3 м² (житлова площа становить 25,3 м²). Окремим рішенням виконкому селищної ради було затверджено розрахунок плати за соціальне житло. Зокрема, відповідно до вимог Порядку № 155 [3] розмір плати за наймання соціального житла розраховано виходячи з балансової вартості житлового будинку та з урахуванням строку його служби за формулою:

$$П_n = B : C : 12 \text{ міс.} : S_{zn} \times S \times K1, \quad (1)$$

де $П_n$ – плата за наймання соціального житла;

B – балансова вартість квартири (400000 грн.);

C – строк служби житлового будинку – 100 років[4];

S_{zn} – заг. площа житлового фонду соціального призначення – 42,3 м²;

S – заг. площа приміщення, зайнятого наймачем та членами його сім'ї – 42,3 м²;

$K1$ – коефіцієнт споживчої якості квартири – 1,5.

Таким чином, **плата за наймання соціального житла** становить:

$P_n = 400000 \text{ грн.} : 100 \text{ років} : 12 \text{ міс.} : 42,3 \text{ м}^2 \times 42,3 \text{ м}^2 \times 1,5 = 500 \text{ грн.}$

Коефіцієнт споживчої якості соціального житла визначено за формулою:

$$K_{\Sigma} = 1 + K1 + K2 + K3 + K4, \quad (2)$$

де $K1$ – коефіцієнт, що враховує місцезнаходження житлового будинку в населеному пункті (згідно з ескізом об'ємно-просторової композиції центру відповідного населеного пункту, вулиця на якій розміщено соціальне житло, не є центром міста, а є його прилеглою територією). Для районів, прилеглих до центральних районів, $K1 = 0,0$;

$K2$ – коефіцієнт, що враховує санітарно-гігієнічні показники території розташування будинку (згідно з даними обласного лабораторного центру МОЗ рівень шуму у мікрорайоні (не перевищує 60 децибел), загазованості відповідають нормативним вимогам) – $K2 = 0,0$;

$K3$ – коефіцієнт, що враховує матеріал стін будинку та висоту приміщень. Перекриття із збірних залізобетонних плит. Висота приміщення становить 2,5 м) – $K3 = 0,5$;

$K4$ – коефіцієнт, що враховує рівень благоустрою квартир будинків (у будинку наявні усі види благоустрою) – $K4 = 0,0$.

Коефіцієнт споживчої якості становить 1,5.

Окрім плати за наймання, до плати за соціальне житло включено вартість ЖКП - 1600грн. Таким чином, загальна сума плати за соціальне житло з урахуванням плати за комунпослуги становить 2100 грн. за місяць, з яких у поточному місяці на рахунок селищної ради надійшли кошти від управління праці та соціального захисту населення у сумі 1350 грн. у рахунок відшкодування комунпослуг за соціальне житло, отже оплата становитиме – 750 грн. в місяць.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» від 12.01.2006 р. № 3334-IV. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
2. Постанова КМУ «Про встановлення тимчасових мінімальних норм забезпечення соціальним житлом» від 19.08.2008 р. № 219. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
3. Постанова КМУ Порядок розрахунку плати за соціальне житло, затверджений від 07.02.2007 р. № 155. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
4. Наказ Держкомбудархітектури «Про затвердження Єдиного класифікатора житлових будинків залежно від якості житла та наявного інже-

нерного обладнання» від 30.09.98 р. № 215. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

Чернишев Д.О.

д.т.н., проф.

Дружинін М.А.

к.т.н.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЕНЕРГООЩАДНОГО ДЕВЕЛОПМЕНТУ В БУДІВНИЦТВІ

Активізація інтеграційних процесів щодо входження України на світовий ринок та високий рівень залежності від постійно зростаючих у ціні імпортованих енергоресурсів стали каталізатором проблеми раціонального й ощадливого використання наявних енергетичних ресурсів. Вітчизняні товари та послуги, енергоємність виробництва яких у 2,6 рази перевищує середньосвітові показники, не можуть конкурувати з більш дешевими аналогами іноземного виробництва у межах відкритого ринку. За таких умов конкурентоспроможність вітчизняної продукції досягається зменшенням її собівартості за рахунок інших складових, передусім заробітної плати, що негативно впливає на розвиток вітчизняного людського капіталу. Водночас, викликані особливостями ведення господарської діяльності за пострадянських часів технологічна і технічна відсталість, відсутність модернізації енергетичних господарств промислових підприємств та неефективність відповідних систем управління не дають можливості реалізувати наявний потенціал енергозбереження для зменшення собівартості готової продукції лише за рахунок організаційних змін та маловитратних заходів на базі окремих структурних підрозділів підприємства. Перехід до ефективного використання енергетичних ресурсів, що відповідатиме показникам промислових підприємств провідних країн світу, можливий лише за рахунок комплексного підходу на основі цілеспрямованого управління процесами енергозбереження. Це потребує невідкладного розроблення наукових засад підвищення ефективності управління процесами енергозбереження на промислових підприємствах.

За результатами проведеного аналізу офіційної статистичної інформації й даних міжнародних організацій встановлено, що вітчизняні промис-

лові підприємства мають значний потенціал енергозбереження, що залежно від галузі становить 6-33 % від загального обсягу споживання енергоресурсів. При цьому скорочення витрат енергетичних ресурсів підприємствами на 20-25 % можливе без значних фінансових витрат за умови застосування ефективного організаційно-економічного механізму енергозбереження.

Встановлено, що найбільш доцільним є впровадження менеджменту з енергозбереження на промислових підприємствах, оскільки ефективність програм, розроблених у його межах досягає 28 т.у.п. / тис. дол. США, тоді як звичайних заходів з енергозбереження – всього 13 т.у.п. / тис. дол. США.

Доведено, що цілі менеджменту з енергозбереження обумовлюються тим, що він є ключовим інструментом рішення глобальної проблеми «економіка-енергетика-екологія», та охоплюють питання енергозабезпечення, енергодоступності і енергоприйнятності. Набула подальшого розвитку змістовна і структурно-логічна сутність поняття «менеджмент з енергозбереження», під яким необхідно розуміти комплекс управлінських заходів, спрямованих на удосконалення системи споживання енергетичних ресурсів в частині застосування узгоджених за видами та часом інструментів оптимізації обсягів енерговитрат, що забезпечує стійкий розвиток економічного об'єкту.

Встановлено, що менеджмент з енергозбереження на підприємстві здійснюється за допомогою економічних, соціально-психологічних та організаційних методів управління, що реалізуються у вигляді відповідних управлінських заходів, основними серед яких є: контролінг, моніторинг, аналіз результатів, мотивація персоналу до енергозбереження, а також планування і оцінка доцільності інвестування у заходи з енергозбереження. Механізм реалізації менеджменту з енергозбереження на підприємстві базується на застосуванні основних організаційних принципів енергоефективного проектування, енергетичного аудиту та енергетичного менеджменту.

Запропоновано економіко-математичну модель формування можливих сценаріїв енергозбереження, що представляють собою сукупність відповідних проєктів, яка відповідає поставленим умовам:

$$\left\{ \begin{array}{l} \sum_{z=1}^Z C_z \leq B_t \\ E_z^E + E_z^{Ec} + E_z^S \geq C_z \\ E_z^E + E_z^{Ec} + E_z^S \rightarrow \max \\ C_z \rightarrow \min \\ T_z^R + T_z^E \rightarrow \min \\ T_z^R, T_z^E, C_z \geq 0 \end{array} \right. \quad (1)$$

де C_z – орієнтовні витрати, пов'язані з реалізацією z -го проекту з енергозбереження, що включають капітальні вкладення, витрати на оплату праці, витрати на додаткові матеріали та обладнання, а також оплату роботи підрядних організацій, грн;

B_t – запланований бюджет промислового підприємства на реалізацію проектів з енергозбереження у t -му році, грн;

E_z^E – орієнтовна економія енергетичних ресурсів та зниження поточних витрат унаслідок реалізації z -го проекту з енергозбереження, грн;

E_z^{Ec} , E_z^S – орієнтовні екологічний та соціальний ефекти пов'язані з реалізацією z -го проекту з енергозбереження, що включають зменшення суми екологічних платежів, скорочення еколого-економічних збитків підприємства, збільшення рівня умотивованості персоналу та ін., грн;

T_z^R , T_z^E – орієнтовний час на реалізацію заходу з енергозбереження та час від його здійснення до повної окупності, днів.

Вибір оптимального сценарію енергозбереження доцільно проводити шляхом моделювання можливих конфліктних ситуацій, що виникають між стейкхолдерами, у вигляді позиційної гри декількох гравців:

$$G = \langle S, f_s(\pi, w), s \in S, \pi \in \Pi, w \in \Omega \rangle, \quad (2)$$

де G – позиційна гра вибору оптимальної стратегії енергозбереження;

S – множина стратегій гравців;

π – розподіл гравців за стратегіями;

$f_s(\pi, w)$ – виграш гравця, який використовує стратегію енергозбереження s залежно від розподілу гравців за стратегіями π та додатково заданих параметрів w .

Таким чином, вибір оптимального сценарію енергозбереження промислового підприємства зводиться до пошуку рівноваги Неша або у разі відсутності її у чистих стратегіях – до вибору стратегії, що мінімізує ризик та відповідає базовому принципу поведінки «розумного гравця».

Чорна О.В.

к.філол.н., доц.

магістрант

Університет державної фіскальної служби України

м. Ірпінь

НАПРЯМИ УДОСКАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАЛИМ РОЗВИТКОМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У сучасних умовах простежуються суперечності соціального і економічного розвитку, які пов'язані з вичерпністю природних ресурсів та забрудненням навколишнього середовища. Орієнтація економіки на задово-

лення матеріальних потреб суспільства та зростання антропогенного впливу на навколишнє середовище без урахування можливостей компенсувати його негативні наслідки спричинили виникнення глобальних екологічних проблем. Погіршення якості довкілля та вичерпування природних ресурсів обумовили необхідність пошуку нової парадигми розвитку суспільства. Такою парадигмою Україна визнала концепцію сталого розвитку [1, с. 36]. Проблеми організаційно-економічного механізму управління сталим розвитком на регіональному рівні пов'язані з недосконалістю законодавчих та нормативно-правових актів, відсутністю необхідних обсягів фінансування, неузгодженістю дій регіональних органів влади та суб'єктів господарювання, безвідповідальною, руйнівною для природи діяльністю підприємств, недостатнім рівнем запровадження інноваційних підходів до забезпечення розвитку «зеленої економіки» та широкого впровадження ресурсозберігаючих технологій. Успішність реалізації концепції сталого розвитку в Україні залежить від обраних стратегій його забезпечення на регіональному рівні, їх змістовності та взаємоузгодженості [2, с. 159].

В сучасних умовах екологічні проблеми тісно пов'язані з економічними. Вони мають глобальний характер. Забезпечення сталого розвитку та належне управління станом навколишнього середовища регіонів вимагають пошуку нових економічних інструментів стимулювання екологічно сталого розвитку. Актуальним є питання удосконалення діючого організаційно-економічного механізму управління екологічно сталим розвитком регіонів, інструменти якого дозволили б раціонально використовувати природні ресурси, скорочувати негативний вплив на навколишнє середовище, знижувати негативний вплив на здоров'я населення. Для цього доцільно здійснити: забезпечення розвитку регіонів та прилеглих до них територій за рахунок комплексного та ефективного вирішення завдань удосконалення виробничої, соціальної, транспортної, інженерної та технічної інфраструктур; створення системи екологічної сертифікації; стабілізацію стану довкілля та проведення екологічної реконструкції; забезпечення розвитку виробничих зон і промислових комплексів при раціональному використанні наявних природних, матеріальних і людських ресурсів, новітніх і наукоємних технологій, екологічно безпечних джерел енергії; забезпечення розвитку «зеленої економіки»; вдосконалення системи збору, видалення і знешкодження твердих побутових відходів; вдосконалення просторової організації населених пунктів, їх архітектурної побудови; вживання переважно «чистих технологій» при впровадженні нових технологій сталого розвитку населених пунктів та облаштуванні територій [3, с. 27].

Список використаних джерел

1. Костюченко Н.М., Шапочка М.К., Етичний розвиток суспільства як чинник дієвості інституційного механізму сталого розвитку // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». Суми: Вид-во СумДУ, 2008. №2(2). С. 36–40.
2. Мельник Ю.М. Проблеми формування регіональних стратегій в контексті сталого розвитку // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2008. №1. С. 159–165.
3. Балуєва О.В. Методологія управління сталим розвитком міста на еколого-економічних засадах: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.0: «Економіка природокористування та охорони навк. серед. » / М-во освіти і науки України, Держ. вищий навч. закл. “Нац. гірн. ун-т”. Д., 2013. 36 с.

Чудовська В.А.

к.е.н.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ІНСТРУМЕНТ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОБ’ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Першочерговою ціллю розвитку кожної територіальної громади є зростання рівня життя народонаселення, чого можливо досягнути шляхом активізації інвестиційної складової, створення нового простору, забезпечення конкурентоспроможних виробництв із високопрофесійним персоналом, комплексне житлове і соціальне будівництво тощо. Ключовою стратегічною документацією розвитку об’єднаних територіальних громад (ОТГ) нині є безпосередньо їх стратегія розвитку, а також план (програма) соціально-економічного зростання. Водночас цій документації притаманні суттєві недоліки, зокрема відсутність відповідних механізмів та організаційних схем вбудовування регіональних інвестиційних проєктів у сценарії досягнення стратегічних цілей і задач.

На наш погляд, вкрай вагомими аспектами є взаємозв’язок та інтеграція пріоритетів системи прогностичних і програмних документів соціально-економічного розвитку ОТГ з просторовими планами розвитку території. Зокрема, згідно із Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» ОТГ самостійно визначає підходи до просторового планування

своєї території. Водночас, Схема планування території є базисом формування комплексного розвитку громади, розкриває її потреби, збалансовує інтереси держави, громади та окремих осіб. Із середини 2018 р. в Україні діє ДБН Б.1.1-21:2017 Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад. Ці норми мають виняткове значення для ОТГ, адже регламентують аспекти розробки і впровадження у їх діяльність документації з просторового планування (передусім схем планування їх території за межами населених пунктів).

Проте, вельми вагомим аспектом наразі є застосування інтегрального підходу у процесі просторового планування, що виступає одним з визначальних інструментів сталого розвитку ОТГ. Цей підхід надасть змогу забезпечити системне уявлення про сталий розвиток громади, визначити та розкрити її потреби, а також узгодити інтереси и громади та окремих її представників у процесі розроблення стратегічної документації та схем планування території. Інноваційна складова просторового планування сталого розвитку ОТГ передбачає географічну інтерпретацію, передусім, інвестиційної політики цієї громади з огляду на соціально-економічні та екологічні особливості даної території.

Так, стратегія розвитку ОТГ дає змогу оптимальної реалізації не лише природно-ресурсного потенціалу визначеної території, а й її зовнішньо-економічного потенціалу, шляхом формування своїх ринкових ніш в між-регіональному поділі праці на основі виробничої чи іншої спеціалізації. Водночас, інвестори бажають використовувати місцевий потенціал з позиції забезпечення власної максимальної вигоди. У цьому аспекті досягнення стратегічних цілей і задач економічного розвитку сприяє реалізації визначених місцевих локальних інвестиційних проєктів, де відображаються максимально узгоджені та збалансовані інтереси приватного бізнесу й держави. Однак з іншої сторони, неодноразово ОТГ, конкуруючи між собою за інвестиційні потоки, залучають інвесторів з будь-якими проєктами, які подекуди суперечать економічній спеціалізації та стратегічним напрямам розвитку громади [1]. Приміром, в межах ОТГ, що володіють високим рекреаційним потенціалом, можуть розміщуватися промислові підприємства з небезпечними для довкілля виробництвами, суттєво порушуючи екологічний баланс території та, своєю чергою, перешкоджаючи залученню відпочиваючих.

Таким чином, просторове планування, будучи вагомим інструментом забезпечення сталого розвитку ОТГ повинно набути ознак ґрунтовнішого та більш комплексного процесу, аніж лише передбачати територіальне розміщення та регулювання землекористування, адже воно торкається розбіжностей і протиріч, які існують у політиці, що здійснюється у різних секторах, як-от суперечки між економічною, екологічною та соціальною

політикою. В аспекті системи ОТГ, запровадження принципів просторового планування у структуру стратегії розвитку надає змогу визначити основні пріоритети цього процесу, а також ранжирування об'єктів очікуваних інвестиційних проектів згідно їх функціонального призначення. Тож, застосування інструменту просторового планування забезпечує інтегрованість функціональних соціально-економічних властивостей очікуваного об'єкта інвестування із особливостями його просторово-територіальної локалізації. Водночас, створення таких перспективних зон інвестування надасть змогу інвесторові володіти системним відображенням території та, відповідно, сформуванню уявлення про комплексний розвиток громади.

Просторове планування територіального розвитку обов'язково має реалізовуватися у взаємодії із системою земельного кадастру, оскільки передбачає формування нової структури землекористування. Неспроможність виразити існуючу структуру землекористування нерідко спричиняє затримки чи навіть провали програм розвитку ОТГ. В цілому, схеми планування території передбачають відображення пропонованої моделі просторового розвитку та сприяють координації впливу галузевих стратегій.

Список використаних джерел

1. Шкуратов О.І. Інноваційні аспекти просторового планування стало-го розвитку об'єднаних територіальних громад // Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 30 травня 2019 р.). Тернопіль: Крок, 2019. С. 150–152.

Чуприна Ю.А.

к.т.н.

Київський національний університет

будівництва і архітектури

м. Київ

СИСТЕМНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИЯВУ ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ВІДХИЛЕНЬ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЬОВИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ

Динамічність бізнес-середовища функціонування підприємств і нестабільність сучасних ринкових відносин, складність внутрішніх бізнес-процесів та обмеженість альтернативного прогнозування розвитку в умовах невизначеності зумовлюють актуальність заходів попередження відхилень будівельних інвестиційних проектів як складової превентивного

антикризового менеджменту діяльності будівельних підприємств та однієї з ключових компонент теорії і практики ефективного менеджменту. В сучасній практиці управління підприємствами наразі більшого поширення набуває процес управління за відхиленнями (*management by exception* - скорочено МВЕ) - адміністративний стиль, при якому керівники зосереджують свою увагу на обставинах та результатах діяльності, які значно відрізняються від того, що очікувалося і планувалося (планові показники). Його метою є сприяння забезпечення топ-менеджменту можливості сфокусуватися на дійсно важливих тактичних і стратегічних завданнях. У МВЕ рішення, які неможливо реалізувати на даному рівні управління, передаються на наступний, більш високий рівень. У системі управління будівельним підприємством МВЕ є одночасно складовою управління якістю, оперативного управління та поточного контролю.

Проблемні аспекти діагностики різних видів діяльності, сфер, станів, параметрів функціонування підприємств розкрито у працях вітчизняних та іноземних науковців, зокрема таких вчених, як Л.П. Батенко, О.А. Загородній, В.В. Ліщинська, Джай К. Шим, Н.Е. Ковшун, О.О. Молодід, В.І. Отенко, Є.Ю.Сахно, А.С. Товб, В.Д. Шапіро та ін. Відзначаючи наукову й практичну значущість внеску названих учених, необхідно зазначити, що аналіз наявних наукових праць показав, що в системі менеджменту підготовки, економічного обґрунтування та адміністрування будівельними проектами практика управління за відхиленнями, на жаль, не набула поширення у зв'язку з відсутністю будь-яких методичних та прикладних розробок в цій галузі, насамперед, через неможливість та неприпустимість залучення традиційних прийомів МВЕ до практики підрядного будівництва та до змісту управління будівельними проектами як специфічними об'єктами інвестування.

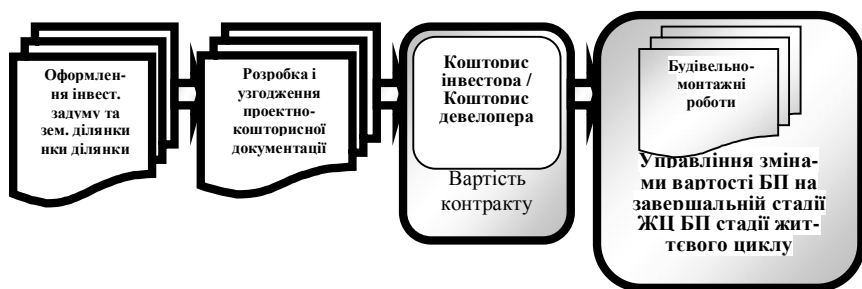

Рис. 1. Схема процесів життєвого циклу будівельного проекту в аспекті подолання вартісно-бюджетним відхиленням (ВБВ)

Така постановка проблеми, в свою чергу, неодмінно актуалізує необхідність розробки низки специфічних бізнес-моделей, що мають бути використані ОПР (особою, що приймає рішення) як засоби превентивного (упереджувального) аналізу та оцінки ймовірності вартісно-бюджетних відхилень, з врахуванням дії факторів мікросередовища проекту та його стейкхолдерів, а також використання МВЕ як засобу подальшої мінімізації та подолання ризиків за поточними координатами проходження основних подій життєвого циклу будівельного проекту та узгодження економічних вимог і очікувань інституційних учасників.

Розробка бізнес-моделей, що забезпечать формалізовану спроможність провідним учасникам будівельного проекту можливість достовірного вияву, оцінки та подальшого усунення вартісно-бюджетних відхилень (рис.1) будівельного проекту протягом його інвестиційного циклу є важливою науково-методичною та прикладною проблемою, що потребує вирішення, і визначає *актуальність даного дослідження*, його мету та зміст подальших результатів проекту у форматі МВЕ. Важливою складовою такого підґрунтя визначено причини вартісно-бюджетних відхилень в траєкторії руху життєвого циклу БП. Інструментарій превентивного обстеження БП та його адміністрування у форматі «менеджменту за відхиленнями» має відповідати наступним вимогам:

- при формуванні та коригуванні бюджету БП має спиратись на передові концепції бюджетування, такі як «Мультиваріантне бюджетування», «Ітераційне бюджетування», «Бюджет+резерв», «Rolling Budget» та «Бюджетування, орієнтоване на результат»;

- в прикладному плані створюваний інструментарій має належно ідентифікувати потенційні зони відхилень, що під мультифакторною дією призводять до рівня певної (можливої→значної→кризової→катастрофічної) втрати ресурсів БП (вимірної у вартісному обсязі);

- обґрунтовано, що основними факторами (чинниками впливу), що обумовлюють ВБВ БП, слід визначити: первісну недооцінку вартості проекту; зміну границь проектування; розходження у очікуваній продуктивності та якості робіт стейкхолдерів БП.

При формуванні інформаційно-аналітичної системи подолання ВБВ БП, слід передбачити її структуризацію на наступні підсистеми (модулі): «проектно-кошторисна документація», «капітальний бюджет», «експлуатаційний бюджет», «оперативний бюджет», «виконавці», «роботи проекту, їх техніко-логістичні та економічні характеристики», «бюджетні ризики за етапами життєвого циклу проекту», «орґструктура та бюджет адміністрування».

Обґрунтовано, що в якості інструменту економічного обґрунтування та оперативного адміністрування проектом (табл. 1) створений інструментарій має забезпечити обов'язковість економічних, організаційно-технічних та адміністративних заходів, спрямованих на оперативне адміністрування значеннями фінансово-бюджетних змінних БП, їх адаптивне коригування з врахуванням ризиків по роботах, стадіям та фазам життєвого циклу, з метою подолання виявлених (прогнозованих) інструментарієм ВБВ.

Таблиця 1

Вартісно-бюджетні відхилення будівельного проекту під впливом ключових показників

	Ймовірні причини	Вартісно-бюджетні наслідки
Перевищення тривалості виконання робіт будівельного проекту	1. Помилки при визначенні тривалості виконання робіт проекту. 2. Помилки при виборі і закріпленні виконавців, ресурсів за роботами проекту. 3. Зміна вимог до продукту проекту, внесення постійних змін у зміст проекту. 4. Помилки розробника на етапах проектування. 5. Порушення договірних обов'язків по термінах підрядниками і постачальниками. 6. Неefективне використання ресурсів при виконанні робіт проекту. 7. Низький рівень організації робіт і управління. 8. Зміна відношення до проекту органів влади і населення.	Збільшення вартості проекту: - додаткові витрати на внесення змін до плану проекту; - витрати на залучення додаткових виконавців і ресурсів для виконання робіт проекту; - додаткові витрати на використання виконавців і ресурсів. Недоотримання прибутку: - зниження прибутку від реалізації проекту; - неможливість початку використання результатів проекту в запланований термін; - збільшення періоду окупності проекту. Зниження привабливості і зацікавленості в проекті, відмова від нього на стадії виконання.
Недоотримання вимог щодо якості виконання робіт будівельного проекту	1. Помилки при визначенні змісту робіт проекту. 2. Помилки при виборі і закріпленні виконавців і ресурсів за роботами проекту. 3. Зміна вимог до продукту проекту, внесення постійних змін у зміст проекту. 4. Помилки розробника на етапах проектування. 5. Порушення договірних обов'язків з якості підрядниками і постачальниками. 6. Відсутність системи управління якістю в проекті. 7. Використання застарілих технологій, обладнання, матеріалів.	
Перевищення вартості виконання робіт будівельного проекту	1. Помилки при визначенні вартості виконання робіт проекту. 2. Помилки при виборі і закріпленні виконавців і ресурсів за роботами проекту. 3. Зміна вимог до продукту проекту, внесення постійних змін у зміст проекту. 4. Помилки розробника на етапах проектування. 5. Порушення договірних обов'язків по вартості підрядниками і постачальниками. 6. Неefективне використання ресурсів при виконанні робіт проекту. Використання ресурсів не за призначенням. 7. Помилки в прогнозах курсів валют, рівня інфляції, індексу цін. 8. Зміни в податковій системі та законодавстві держави.	

Зазначені міркування, методичні та прикладні передумови були враховані та надалі реалізовані в бізнес-моделях, що у форматі МВЕ забезпечують ідентифікацію рівня ВБВ БП та їх подолання. В запропонованій методиці адміністрування проектами успішно сполучено наступні підходи: інтегрований, проектно-орієнтований (цільовий), б'єктно-

орієнтований, функціональний (об'єктом аналізу є як будівельний проект, так і успішність використання його виконавцями власного потенціалу) та діагностичний - забезпечення директивних вимог замовника щодо бюджетно-вартісних, організаційних та функціональних параметрів будівельного проекту; превентивний (упереджувальний) - за належністю до стадії інвестиційного циклу - створюваний інструментарій визначає успішну (щодо упередження ВБВ) попередню аналітичну підготовку проекту як провідну складову захищеності проекту від серйозних ВБВ його життєвого циклу (ініціація, бізнес-планування, підготовка, будівництво та експлуатація).

Шкуратов О.І.

д.е.н., проф.

*Інститут інноваційної освіти
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Проблема побутових відходів в Україні вирізняється особливою масштабістю і значимістю як внаслідок відсутності в національній економіці безвідходних технологій, існуюча ментальність, яка дозволяє людям жити в засміченому середовищі, так і через відсутність протягом тривалого часу адекватного реагування на її виклики. Щороку лише 5-6 відсотків утворених побутових відходів переробляється, в тому числі 2-3 відсотка – утилізуються (спалюються), решту (близько 95 відсотків) розміщують на полігонах та сміттєзвалищах. Тобто домінуючим способом поводження з побутовими відходами залишається їх вивезення та захоронення на полігонах та сміттєзвалищах (більше 90% від загального обсягу) третина з яких не відповідає нормам екологічної безпеки. Проблема відходів є однією з ключових екологічних проблем і більш вагомюю в ресурсному аспекті, адже побутові відходи є вторинним сировинним резервом промисловості, будівництва та енергетики. Такі обставини призводять до поглиблення екологічної кризи і загострення соціально-економічної ситуації в суспільстві на місцевому рівні та обумовлює необхідність реформування і розвитку з урахуванням вітчизняного та світового досвіду всієї правової та економічної системи, що регулює управління відходами.

Серед сучасних способів управління побутовими відходами в Україні варто виділити такі, як-от: орієнтація на полігонне захоронення відходів,

їх розміщення на сміттєзвалищах та/або стихійних сміттєзвалищах, більшість з яких не відповідають вимогам екологічної безпеки; низький рівень впровадження інноваційних технологій; низькі тарифи на послуги із захоронення відходів, що не дають змогу створити для суб'єктів господарювання і місцевих органів влади стимулів для перероблення відходів.

Незважаючи на те, що протягом останніх 20 років чисельність населення України постійно скорочується, обсяги утворення побутових відходів збільшуються. Особливо гостро ця проблема постає для малих міст та сільських громад. На 01.08.2019 р. в Україні функціонує 941 об'єднана територіальна громада, 790 (84%) з яких сільські та селищні. Органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад повністю відповідають за організацію надання послуг з поводження із твердими побутовими відходами. Водночас надані органам місцевого самоврядування повноваження повною мірою не підкріплено фінансовими ресурсами; їм не вистачає професійних знань та підтримки для створення сучасних систем поводження з відходами. Національна стратегія управління відходами до 2030 року заклала ще вищі орієнтири щодо оптимальних систем управління відходами – від 150 до 400 тисяч населення, яке охоплювалося б однією організаційно-технічною схемою та для якої характерною буде наявність одного регіонального полігону для захоронення відходів, а також одного чи кількох сміттєсортувальних комплексів. Це означає, що один полігон мав би охоплювати кілька нинішніх районів в області. Нині ж переважна більшість об'єднаних громад, за винятком створених на основі великих міст, не мають достатньої кількості споживачів у межах власних (існуючих незалежно одна від одної) систем управління відходами. Така ситуація обумовлює необхідність створення та забезпечення належного функціонування інтегрованої системи управління побутовими відходами, зокрема щодо збирання, перероблення та утилізації, знешкодження і екологічно безпечного видалення.

На нашу думку, формування інтегрованої системи управління побутовими відходами через інтеграцію низки підсистем управління за різними векторами поводження з відходами, а саме мінімізація рівня утворення відходів, повторне використання, перероблення, утилізація та захоронення в межах міжмуніципального співробітництва об'єднаних територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Cervantes D., Cuartas A., Hernández M., Cortázar A. Using indicators as a tool to evaluate municipal solid waste management // Waste Management. 2018. Vol. 80. P. 51–63.

2. Гришко В.В., Кравченко Д.В., Устенко О.С. Впровадження територіальними громадами сучасних практик поведження з твердими побутовими відходами на засадах міжмуніципального співробітництва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2018. № 5. С. 75–81.

Шпакова А.В.

к.т.н., доц.

Шпаков А.В.

к.т.н., доц.

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

КОРЕГУВАННЯ ЗМІСТУ ТА ПІДХОДІВ ДО ВИЯВУ «РІВНЯ ПЕРЕДБАЧУВАНOSTЬ» ХАРАКТЕРИСТИК СЕРЕДОВИЩА ДЕВЕЛОПЕРСЬКОГО ПРОЕКТУ В БУДІВНИЦТВІ

Поняття «стратегія» у найбільш узагальненій формі визначається як спосіб досягнення значимих цілей розвитку об'єкта. Стратегія, як продукт управлінської діяльності, має відповідати ознакам плановості, усвідомленого цільового спрямування, орієнтації на тривалу перспективу. Планова природа стратегії виявляється у діалектичній єдності планування, як елемента стратегічного процесу і як результату процесу планування. В прикладній сфері формування стратегії, як продукту управлінської діяльності, завжди присутній певний рівень формалізації майбутніх стратегічних завдань і дій, який реалізується в конкретній змістовній формі, що засвідчує способи досягнення стратегічних цілей організації.

Форма стратегії підприємства є продуктом процесу планування стратегічного розвитку, що визначається пріоритетною стратегічною методологією, і є зовнішнім проявом змісту стратегії. Процес формалізації стратегії передбачає покрокове наближення до індивідуально вибудованого образу розроблюваної стратегії – поліформи, – яка створюється під впливом чинників зовнішнього і внутрішнього організаційного середовища. Форма стратегії може бути ідентифікованою на основі запропонованої класифікації її структурних елементів і цільових стратегічних показників, а також способів їх представлення.

Визначення форми стратегії підприємства залежить від рівня нестабільності зовнішнього організаційного середовища, який відповідає критеріям ідентифікованої тенденції, варіативності змін, спонтанності потужних змін та періодичної їх диференціації. Розрахунок рівня нестабільності середовища на основі запропонованих показників (часової кореляції за

визначеним трендом, варіації змін у часі, прискорення, щільності пікових відхилень, аритмії), здійснений в режимі багатомірного матричного позиціонування, дозволив ідентифікувати динамічний, турбулентний, стагнаційний і стохастичний типи зовнішнього бізнес-середовища. На рівні управління конкретним підприємством характер нестабільності середовища, у поєднанні з визначеними прогностичними можливостями й інформаційним забезпеченням розробників стратегії, трансформується в передбачуваність змін зовнішнього середовища, яка є визначальною при виборі методики розробки і форми представлення стратегії досліджуваного підприємства.

Вибір форми стратегії може бути здійснений на основі оцінки перспективної динамічної нестабільності зовнішнього середовища, яка виявляється в показниках рівня передбачуваності майбутніх змін. Передбачуваність є відносною категорією, що відображає усвідомлену міру здатності розробників стратегії визначати майбутні **зовнішні** зміни на основі оцінки ретроспективного рівня нестабільності досліджуваного середовища, прогностичної компетентності розробників стратегії та відповідного інформаційного забезпечення стратегічного процесу. Порядок вибору форми стратегії на основі передбачуваності змін середовища відображено у запропонованій моделі А (рис. 1).

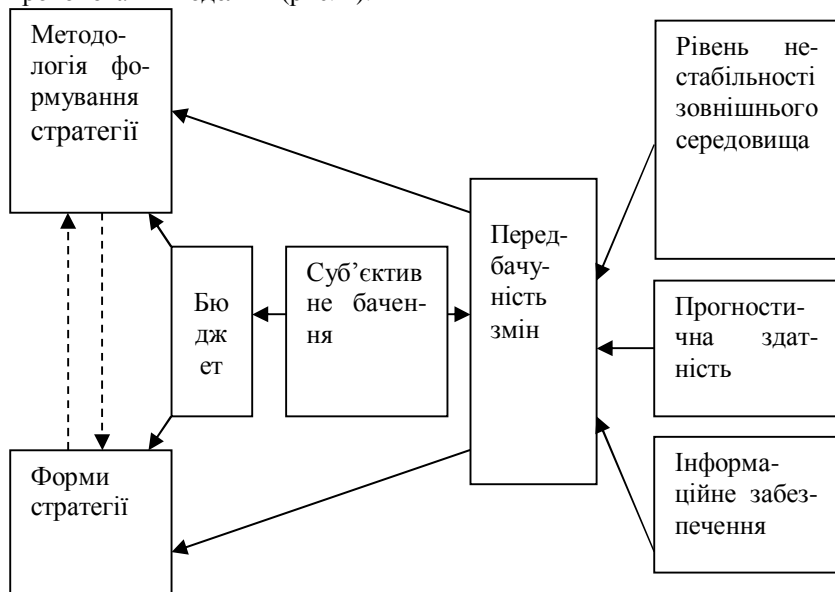

Рис. 1. Модель визначення форми стратегії і методології її формування на основі передбачуваності змін середовища (модель А)

Іншим варіантом вибору форми стратегії слугує модель Б, яка ґрунтується на індивідуалізованому сприйнятті менеджментом підприємства рівня нестабільності середовища, що знаходить своє відображення у визначеній ймовірності прогнозованого розвитку як результату поєднаної оцінки керованості підприємства і диференційованого рівня нестабільності зовнішнього середовища. Обґрунтованість зазначеного підходу доведена виявленою залежністю прогнозованого розвитку підприємств від якості управління ними і характеру нестабільності середовища їх діяльності (рис. 2).

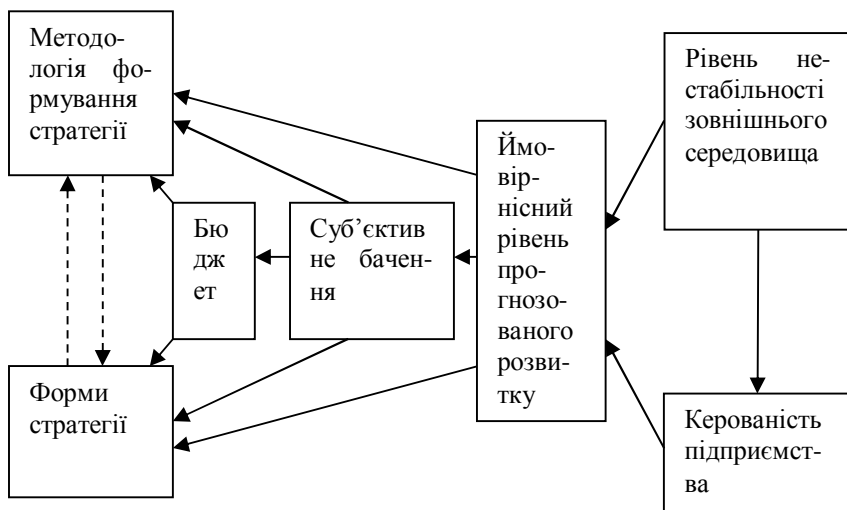

Рис. 2. Модель визначення форми стратегії і стратегічної методології на основі керованості підприємства і рівня нестабільності зовнішнього середовища (модель Б)

У прикладному форматі матричне позиціонування підприємств за ознаками керованості та нестабільності зовнішнього середовища дозволило сформувати парні конфігурації зазначених характеристик, за якими визначено різні ймовірності прогнозованого розвитку досліджуваних підприємств.

Процес формалізації стратегії має спиратися на обґрунтовані рішення щодо визначення складу структурних елементів стратегії, способів та форм їх представлення, а також цільових контрольних показників, адекватних рівню передбачуваності і ймовірності прогнозованого розвитку підприємства. Практичну реалізацію вибору форми майбутньої стратегії необхідно здійснювати з урахуванням особливостей управлінської діяльності.

ті кожного підприємства, використовуючи два сценарії: перший ґрунтується на виокремленні груп підприємств із характерними ознаками, що відповідають певній пріоритетній формі побудови стратегії, що робить зайвою складну процедуру визначення рівня передбачуваності зовнішніх змін або ймовірності їх прогнозованого розвитку; другий передбачає індивідуалізований порядок з'ясування здатностей підприємства до ідентифікації власних прогностичних можливостей і забезпечення керованого розвитку, на основі яких і обирається відповідний алгоритм формалізації стратегії.

Якимчук І.М.

к.е.н., доц.

Демочані О.Е.

аспірант

*Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ОНОВЛЕНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ДОМІНАНТ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ПІДХОДУ BSC ДО БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні тенденції у розвитку будівельних підприємств України, зокрема низький рівень та тенденція до зниження рентабельності діяльності, зростання частки збиткових підприємств, неоптимальна структура витрат, дефіцит власного оборотного капіталу, втрата фінансової стійкості та платоспроможності вказують на формування ознак кризового фінансового стану в будівельному комплексі країни. Для подолання цих проблем світова практика пропонує нові методи і технології забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання, які комплексно реалізуються в системі фінансового контролінгу підприємства.

Управління фінансовими ризиками діяльності підприємства на основі параметричного програмування передбачає вибір оптимальної стратегії управління шляхом вирішення задачі мінімізації показника ризикованості діяльності підприємства (r) симплексним методом, що дозволяє досягти найвищого рівня ефективності та довгострокового ефекту від використання фінансових ресурсів за рахунок мобілізації реальних та потенційних фінансових можливостей збільшення прибутку та нарощення ринкової вартості підприємства.

Це дозволяє здійснювати обґрунтований вибір серед трьох можливих альтернативних фінансових стратегій розвитку підприємства:

1) адаптивно-комбінованого, т.зв. «гнучкого», управління з врахуванням рівня чутливості ключових стратегічних показників ефективності до впливу факторів їх формування (ця стратегія передбачає управління ризикованістю діяльності підприємства за рахунок коригування ступеня впливу різних таргетів збалансованої системи показників на ризик втрати ринкової вартості підприємства):

$$r = \sum_{j=1}^n (c_j + d_j t)(x_j - M_0(X)) \rightarrow \min$$

$$\begin{cases} \sum_{j=1}^n a_{ij} x_j = b_i, (i = 1 \div m), \\ x_j \geq 0, (j = 1 \div n) \end{cases} \quad (1)$$

2) управління в межах існуючої ресурсної бази (ця стратегія передбачає регулювання кількісних характеристик рівня фінансового ризику на основі варіації показників ресурсної бази діяльності підприємства, жорсткий контроль відповідності обсягів потреби підприємства в різних ресурсах можливостям щодо їх залучення):

$$r = \sum_{j=1}^n c_j (x_j - M_0(X)) \rightarrow \min$$

$$\begin{cases} \sum_{j=1}^n (a_{ij} + p_{ij} t) x_j = b_i, (i = 1 \div m), \\ x_j \geq 0, (j = 1 \div n) \end{cases} \quad (2)$$

3) нормативне управління (ця стратегія передбачає контроль допустимих меж варіації норм витрачання ресурсів для досягнення планових показників діяльності підприємства):

$$r = \sum_{j=1}^n c_j (x_j - M_0(X)) \rightarrow \min$$

$$\begin{cases} \sum_{j=1}^n a_{ij} x_j = b_i + g_i t, (i = 1 \div m), \\ x_j \geq 0, (j = 1 \div n) \end{cases} \quad (3)$$

де r – ризикованість діяльності підприємства, що оцінюється сукупним відхиленням показника ефективності різних видів діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної) від його планового (модального) значення;

x_j – змінна управління, тобто певний таргет стратегії розвитку підприємства (прибуток, ринкова вартість підприємства, економічна додана вартість та ін.);

a_{ij}, p_{ij} – константи, які відображають норми витрат наявного обсягу ресурсів підприємства для досягнення певного значення таргету вибору стратегії розвитку підприємства;

c_j, d_j – константи, які відображають ступінь впливу кожної змінної управління на кількісну характеристику ефективності діяльності підприємства (прибутковості, доходності інвестицій та ін.);

b_i, g_i – константи, що визначають наявний обсяг ресурсів для реалізації діяльності підприємства;

t – параметр, що характеризує частку використання наявного обсягу ресурсів, яка залежить від обраної стратегії управління, для досягнення певного значення таргету вибору стратегії розвитку підприємства;

$M_0(X)$ – модальне значення кількісної характеристики змінних управління;

j – вид діяльності підприємства;

i – вид ресурсу;

n – кількість розглянутих видів діяльності;

m – кількість ресурсів.

Ярова І.Є.

к.е.н.

Сумський державний університет

м. Суми

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

В умовах ринкової економіки важливу роль в забезпеченні сталого розвитку багатьох регіонів України відіграє лісове господарство. Також лісові екосистеми виконують функцію наповнення українського природогосподарського простору, а також активно впливають на організацію різних рівнів економічного простору. Так, потенціал лісової галузі є ресурсною базою просторового розвитку країни, що передбачає трансформацію великих територіальних еколого-економічних систем, забезпечену стратегічним плануванням. Важливим інструментом для

ефективної реалізації потенціалу лісових екосистем є просторовий розвиток лісового господарства з урахуванням його територіального розміщення, особливостей та проблем організації.

Поняття «просторовий розвиток» (Spatial Development) утвердилося в західному Public administration на початку 70-х рр. минуло- го століття і відразу набуло доволі широкого спектра значень [1]. Але ключовий його зміст полягає в позначенні комплексу заходів з гармонізації на території різноспрямованих процесів і оптимізації змін, що там відбуваються. Територіальний акцент просторових досліджень в теорії економічної науки є невід’ємною частиною регіональної економіки, сучасний етап становлення якої слід розглядати через призму методології просторового розвитку [2]. Аналіз просторового розвитку лісового господарства в рамках регіональної економіки, на нашу думку, є підходом, що дає можливість вивчати особливості еколого-економічних систем, механізми інтегрування їх елементів до регіонального простору, встановлювати закономірності функціонування, формувати на цій основі оптимізаційні моделі територіальної організації та стратегічні пріоритети розвитку територіальних та галузевих систем.

Організація простору лісогосподарювання тісно переплітається з лісогосподарським районуванням – територіальним поділом лісів на частини, відповідні районам з певними умовами, що істотно впливають на лісокористування і ведення лісового господарства.

Аналіз просторових особливостей розвитку лісового господарства підтвердив істотну різницю в показниках заготівлі деревини, обсягів продукції лісового господарства та відтворення лісів [3]. Причинами цього є певна неоднорідність природних та економічних умов в межах регіонів та різна ефективність управління. Загалом результати аналізу просторового розвитку лісового господарства дозволяють визначити особливості еколого-економічних систем, механізми інтегрування їх елементів в регіональне простір, а також формувати на цій основі оптимізаційні моделі територіальної організації та стратегічні пріоритети розвитку територіальних та галузевих систем. Наведений аналіз свідчить про те, що обов’язковою вимогою при формуванні лісової політики держави має бути врахування регіональних особливостей розвитку лісового господарства.

Список використаних джерел

1. Desmet K., Rossi-Hanberg E. Spatial development // NBER Working Paper No. 15349 Cambridge, 2009. p.53.

2. Макар С.В. Применение методологии пространственного анализа к исследованию лесного потенциала России: [монография]. М.: Экономика, 2012. 367 с.

3. Ярова І.Є. Аналіз просторового розвитку лісового господарства України // Збалансоване природокористування. 2017. №4. С.75-80.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Підписано до друку 02.10.2019.
Формат 60х84 1/16. Папір офсетний. Друк різнографія.
Гарнітура Times New Roman.

Тираж 150 прим.

Замовл. № 810-2.

ТОВ «ДКС Центр»
Св-во ДК № 3457 від 08.04.2009 р.
Київ, пров. Куренівський, 17
тел. (044) 537 14 34